COLECȚIA SFINX

RODICA PADINA

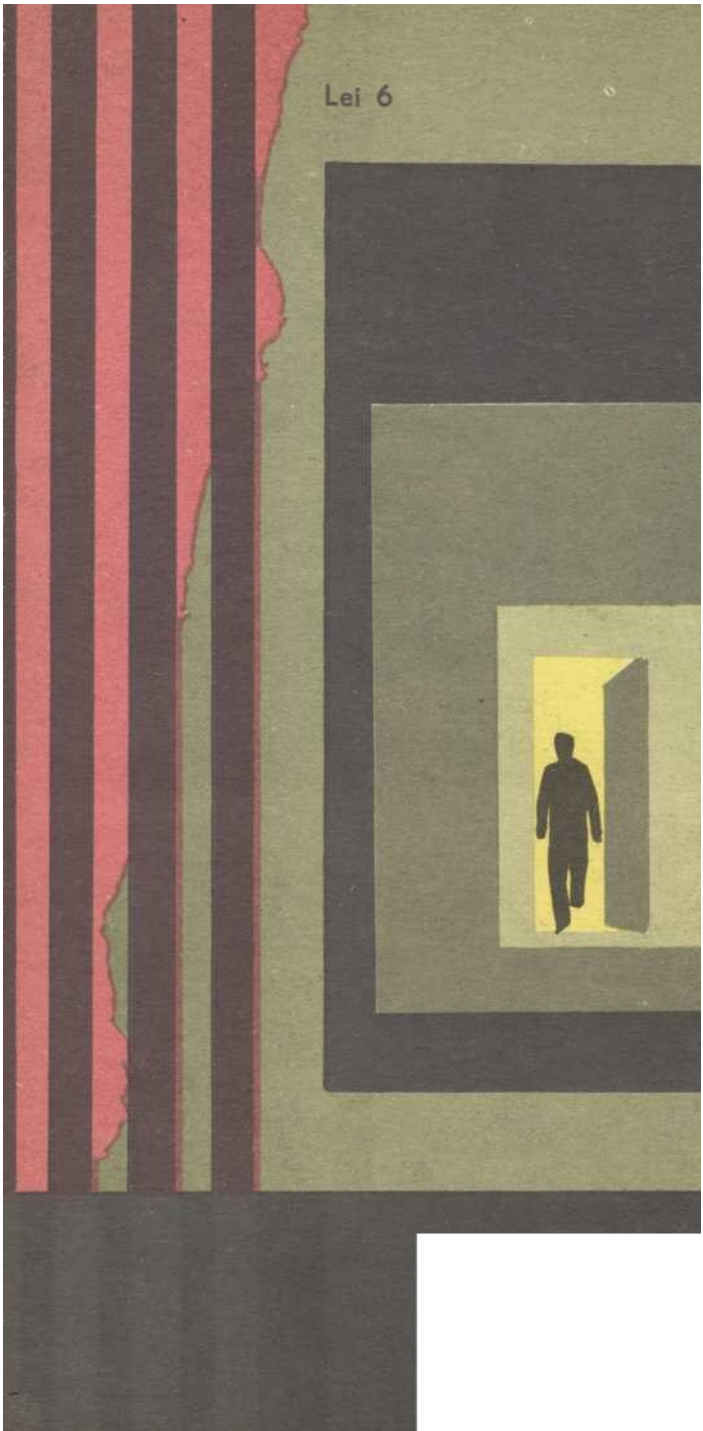
Lei 6

MODICA *PADINA*

®ÜRA DE LUP

roman

Ilustraţia ccpsrtcif N.
NOBILESCU

Acţiunea nu s-a petrecut vreodată undeva... Nici oamenii n-au existat.
Dar dacă ar fi trăit aievea,
poate că viaţa lor s-ar fi desfăşurat astfel...

Tatălui meu, locotenent-colonelul DUMITRU NICOLESCU, din Batalionul I Vinători de Munte, mamei mele MARGARET A-ELEN A, fratelui meu MIRCE

Capitolul !

La o asemenea măsură nu se aştepta Pantera după isprava de ieri noapte, cînd se bătuse mai sîngeros ca niciodată. Nici izolare — regim special la ..mititica“ sau la „fereşte-mă Doamne“ —, nici transfer. Ca şi cînd nimic nu s-ar fi întâmplat. Fusese lăsat mai departe laolaltă cu ceilalţi, intr-un soi de iad şi încleştare crîncenă. Nici nu se priveau. Stătea fiecare în colţul lui din baracă, pîndindu-1 pe celălalt cu ură, gata oricînd să lovească.

îl doborîse şi de data aceasta pe Zarnea, dar greu, şi asia îl scotea din sărite. Să-i fi slăbit oare forţa ? E drept că la cincizeci de ani nu te mai baţi ca la douăzeci, dar oricum, nici celălalt nu mai era tînăr. Şi-apoi, muşchii Panterei nu se înmuiau aşa uşor, cu trecerea anilor. înainte, culca la pămînt cu un singur pumn indivizi mai puternici deeît Zarnea, iar acum, fără ajutorul lui Pi tac şi Tunsa, n-ar fi reuşit să-l învingă.

Chipu-i hidos se răsuci într-o parte şi în cealaltă, cu un rictus. în colţul gurii îi sîngera încă o tăietură destul de aclîncă. Şi-o şterse furios cu dosul palmei şi aiuneă spre colţul opus o privire cumplită. Nu-1 vedea, dar îl simţea ghemuit în pat, întors cu spatele spre ceilalţi, închis în el ca într-o cetate şi singur, ca muntele după ce l-au pîîns ploile... îi cuprinse pentru prima oară frica.

— La naiba ! Să-mi fie mie teamă de un cuţitar ? se întrebă cu un început de fior. Ce-i drept, tipul e tare, dijr nu-i mai iute în mişcări ca mine. Altfel nu m-ar fi boteza

t„ciracii“ Pantera. Dar nu ştiu cum face că trage numai lovituri directe. Şi le trimite stînd pe loc, aproape nemişcat,., O nouă tactică ? Se poate. îţi economiseşte puterea şi nu-ţi ' dă prea mult de furcă cu adversarul. Cinci îl istoveşti în bătaie, tu o poţi lua de la capăt. Cum de nu m-am gîndit la asta pînă acum? Trebuia să am de-a face cu „sfîrtecarul“ ca să învăţ şi eu ceva de la cineva...

.„Sfîrtecari“ îi botezase Pantera pe criminali. „Dar era Zarnea criminal ?“ — se întrebă. Cine putea şti ? Cine ştia ceva despre el? Şi de ce deduseseră aici? Niciodată nu scosese un cuvînt de cînd fuseseră încarceraţi împreună. Ieşea la muncă, trăgea peste puterile lui (avea „porţie“ mare, pe semne şi voia să scape repede) dar seara, cinci se adunau cu toţii în dormitor, el se retrăgea în colţul lui din care nici faţa nu i se zărea prea bine şi tăcea. Ceilalţi povesteau cu amănunte cum dăduseră „lovitura“, îşi schimbau adresele avocaţilor, erau la curent cu viaţa personală a procurorilor sau anchetatorilor, cu modificările codului penal, făceau aprecieri asupra instanţei care i-a judecat, îşi vindeau reciproc „portiţe“ sau „supape“ pentru uşurarea traiului în detenţie, îşi dictau unul altuia recursurile sau cererile de graţiere personală, căutau să afle cit mai multe despre viaţa comandantului şi a educatorilor şi asta le dădea o oarecare satisfacţie, în afara filmelor educative pe care le vizionau cei evidenţiaţi în muncă. Toţi se purtau la fel în viaţa de fiecare zi, în afară de Zarnea. Pe el nu-1 interesa nimic. Nu vorbea cu nimeni. întrebat, răspundea scurt, ca să nu lungească vorba. Dacă eră însă atacat, răspundea cu o violenţă neobişnuită. îi ura pe educatori şi supraveghetori — se vedea asta bine din purtarea lui — dar niciodată nu-i provoca. Scrîşnea din dinţi, fălcile i se încordau, pulsînd ritmic în încleştarea maxilarelor, însă executa tot ce i se cerea, fără împotrivire. Cu toate acestea, nu era simpatizat. Dimpotrivă. Pe semne că antecedentele penale erau atît de grăitoare, incit îi puseseră pe toţi în gardă.

Zarnea nu se înţelegea nici cu ceilalţi deţinuţi. De, cînd fuseseră repartizaţi aici, în secţia IV-a, încăierările nu mai conteneau. Şi toată istoria pornise de la nişte nenorocite de blaeheuri, vechi şi uzate, ale unui tînăr condamnat, poposit provizoriu la ei în „castel“. Pitac se agăţase de elfără motiv, ca să poată pune nuna pe „materie primă“ proaspătă pentru fabricarea „şişurilor“.

— Cum de te-ai lăsat internat, alteţă ? De ce suferi ? Furt acut? Delapidare cronică? Vrei să intervenim noi pe lingă „Decan“ să te facă o suspendare ?

—■ Lasă-1, Pitac, intervenise atunci Tunsu, că e crud ca un castravete !

— Il creştem noi, se grozăvi puştiul.

— Treci în „do major“, că şi tu mai ai de învăţat pine să operezi în stil mare.

— Atunci de ce au scris „îngeraşii“ în cazierul meu după ultima operaţie financiară, „individ periculos“ ?

— „Mucos“, îl corectă Tunsu.

— „Pe-ri-cu-los“, sublinie cu mîndrie Pitac. Să n-am parte de portofele dacă mint! Şi de... castravetele ăsta. se întoarse spre noul venit.

— Lasă-1 în pace, nu vezi că are „hop la mansardă “? Nu vrea să vorbească şi pace !

— Ce-o face aici pe domnişoara, îl sicii Pitac, că doar n-a fost trimis în inspecţie. Sau... mai ştii ? Umbli ci „hau-hau“, mă ? Eşti „doniţaş“ ? Şi îl ghionti pe noul venit trimiţîndu-1 pînă în colţul lui Zarnea. Acesta se ridică încet, fără un cuvînt.

— Se dă el pe brazdă, suspină Tunsu. Cînd o pune mina pe lopată...

— Eşti hoţ calificat ? stărui Pitac. Ce meserie ai ? „Şutitor tehnic“' la Alimentara“ ? Spărgător cu ziua la vreun magazin de stat sau... ?

— E hoţ, Pitac, nu vezi ? L-am dibăcit eu, îl aţîţă şi Tunsu.

— De unde ştii ?

— Are nasul cîrn şi mina mică...

Pitac izbucni în rîs. Noul venit stătea aproape de patul lui Zarnea, neîndrăznind să facă o mişcare sau să rostească un cuvînt, fiindcă nu ştia cu cine are de-a face. Aşa procedau de obicei „bobocii“, pînă se obişnuiau cu ceilalţi.

Pantera îi privea din patul lui pe cei doi, mai mult amuzat de Pitac decît interesat în obţinerea blacheurilor Lui

îi făcuse puştiul un şiş de toată frumuseţea, dintr-o potcoavă de la bocancul lui Tunsu, imediat după ce

ăfusese condamnat definitiv, dar nu se servea de el lecît ca să-şi taie pîinea sau să împartă raţiile suplimentare primite de ceilalţi deţinuţi şi din care el avea întotdeauna o porţie mai mare. De bătut nu se bătuse niciodată cu el, fiindcă avea mai mare încredere în pumn decît în tăişul cuţitului. Aşa că se mulţumea să privească scena, cum ar fi urmărit desfăşurarea unui film distractiv (tot nu avea el dreptul la filme educative). Dar Pitac sărea calul de data asta. în Joc să-l atace direct — întotdeauna noii veniţi sînt timoraţi — să-l imobilizeze şi să-i scoată bocancii, îl aţiţa, fie ca să scape în felul acesta de „mititica“, fie ca să facă pe grozavul, cum obişnuia adeseori. Fără să fie fricos, Pitac se temea de „mititica“ mai mult decît orice în penitenciar. Regimul izolator se aplica deţinuţilor recalcitranţi care încălcau prevederile regulamentului interior şi consta în separarea pentru un număr de ore sau zile într-o carcera. Ori asta nu suporta Pitac. Lipsa de mişcare. De agitaţie, infracţiunile lui fuseseră toate comise din dorinţa de a eîştiga bani fără muncă, doar prin viclenie şi inventivitate.

Procesul lui făcuse senzaţie în sala tribunalului. Nimeni nu putuse dibui, pînă la recunoaşterea lui la interogator, de unde rezultase plusul de carne pe care el, in calitate de ajutor de şofer, îi subtiliza la fiecare transport, ca să-f revîndă apoi cu suprapreţ. Expertizele, probele cu martori, cu acte, contraexpertizele, suplimentele de expertize, nu reuşiseră sa-i scoată la iveală vreo vină. Şi totuşi, el vinduse marfă cu preţ de speculă. Martorii în acuzare arătaseră că inculpatul le vînduse carne de cea mai bună calitate „la negru“, dar foile de transport n-aveau nici o lipsă. Cantitatea încărcată în refrigerator, care ieşea pe poartă, era predată pînă la ultimul gram întreprinderii beneficiare. Atunci ?

Pitac condusese „manevra“ cu atîta dibăcie, că stîr- nise pînă şi admiraţia Panterei. De conivenţă cu şoferul camionului, un ins foarte gras (peste suta de kilograme), făceau cu rîndul la cîntar : înainte de încărcare, cinci se lua tara maşinii goale, se suia la volan obezul, adăugind la greutatea acesteia şi kilogramele sale. O dată încărcată maşina, locul şoferului îl lua sfrijitul de Pitac, a cărui greutate nu depăşea şaizeci de kilograme. Diferenţa între kilogramele lui Pitac şi cele ale obezului reprezenta astfel

plusul de carne sustrasă, pe rare cei doi o valorificau pe sub mină. Asta fusese de fapt ultima lui lovitură tare. Mai dăduse şi altele tot atît de ingenioase, dar o dată ajuns aici, cu o ,,porţie“ pe săturate — ca recidivist — nu-1 mai interesa nimic altceva decît să devină „ciracul“ Panterei, căruia îi purta o admiraţie vecină cu veneraţia. Ştia că are multe de învăţat de la „Decan“, dacă a avut norocul să fie „internat“ cu el în aceeaşi secţie. Acum devenise ucenicul lui, şi-l asculta cu sfinţenie. Tunsu era şi el sub influenţa Panterei, nu atît din admiraţie, cît din teamă. Prieten la cataramă cu Pitac. ar fi intrat şi în foc pentru el. în ziua aceea căuta să-i fie pe plac, dar să-l şi domolească, ştiind din experienţă că noii veniţi dau întotdeauna de furcă „veteranilor“. Cine putea şti cu ce scop fusese adusă „prospătura“ asta în aceeaşi baracă cu ei ? Mai cu seamă noaptea ?

— Lasă-1, Pitac, că-î crud ca un castravete, încercă să-l tempereze Tunsu.

— îl creştem noi, se făli Pitac. Dar dacă tace ca mutul, cum să-mi ..exercit asupra lui forţa educativă“ ? Mutul să-ţi fie numele ’ Şi sărind din pat, se apropie de el cu paşi de pisică. De ce nu vorbeşti, hai ? înseamnă că ascunzi ceva.., Mie nu-mi plac ochii tăi. Ţie-ţi plac, Tunsule ? Nici lui Tunsu nu-i plac. Nouă nu ne plac ochii tăi. înţelegi ? Nu cumva...

Pe Zarnea începuse să-l exaspereze scena. Se ridică în capul oaselor.

•— Nu cumva... te-ai ocupat dumneata cu „afaceri umede“ ? Şi spunînd acestea, îi împinse cu- latul degetelor beregata, pocnindu-şi limba de cerul gurii. Mutul ridică mina, intr-un gest de apărare.

Mă ataci, hai ? răcni Pitac. Vrei. să mă omori !

Zicînd acestea, îi arse una care îl ameţi, prăvălindu-1 peste patul lui Zarnea. Se aplecă apoi să-i scoată bocancii. Zarnea prinse mina lui Pitac şi i-o răsuci. Acesta scînci încet, apoi gindi că este cazul să-şi cheme în ajutor protectorul,

— Tăticule S

— Ia mina de pe el, mirii Pantera.

— Du-te în patul tău, spuse Zarnea, fără să-i dea drumul din strînsoare.

— Mută camionul !

— Mută-1 tu, sfîrtecarule, rosti Pantera printre dinţi.

Zarnea îl îmbrînci pe Pitac şi il ajută pe noul venit să se ridice.

— Cîţi ani ai ? îl întrebă Zarnea în şoaptă.

— Douăzeci. Aveţi copir? îl întrebă Mutul, bucuros că îi sărise cineva în ajutor. Zarnea întoarse capul .şi nu îi răspunse.

Pantera, care nu admitea ca oamenii lui să fie puşi la punct, se ridică şi se îndreptă spre Zarnea.

— Scoate-i blacheurile ! ordonă scurt lui Pitac.

— Vezi-ţi de treabă ' îl înfruntă Zarnea.

— Aici eu poruncesc, tună Pantera. Scoate-i blacheu—• rile, tăticule, vorbi cu spatele la Pitac. Avem nevoie de şişuri. Alt armament n-avem.

— Dacă te apropii... scrîşni Zarnea.

— Dacă mă apropii, ce ? făcu Pantera înfuriat. Şi ca să-i dovedească forţa, sau mai degrabă ca să-şi dovedească sieşi că toate temerile prin care trecuse fuseseră făi'ă motiv, îi zvîrli un pumn între ochi, care îl orbi.

Zarnea era un tip impulsiv. Nu suporta să fie insultat sau lovit. îşi acoperi faţa eu mina, ca să nu mai simtă apa aceea roşiatică curgîndu-i în pleoape, Cînd deschise ochii, îi zări faţa hidoasă sehimonosindu-se la el şi trupu-i mătăhălos tremurînd de furie. îi trimise un pumn în falcă. Pitac si Tunsu rămaseră înmărmuriţi.

— Iar ?

— Mă ia cu răceală la diafragmă, rosti Pitac cu gur-a uscată.

O clipă domni liniştea, cît se dezmetici Pantera. Apoi se năpusti ou furie asupra lui Zarnea. Mutul încercă să-şi apere protectorul. Pitac şi Tunsu săriră în ajutorul Panterei.

Pumni, 'unghii, dinţi, labe, maxilare, degete, palme, se înfigeau cu sete, loveau, scrîşneau, strivind muşchi, oase, tendoane, împroşeînd cu sînge, ca intr-un adevărat măcel. Nimeni nu mai ştia în cine dă. Toţi erau loviţi şi loveau. Se ajutau şi chemau în ajutor. Se apărau şi atacau.

Uşa se deschise şi supraveghetorul abia apucă să strige „drepţi“. Podeaua era plină de sînge, cei „răniţi“ se retrăgeau spre paturile lor, dînd vina unii pe alţii.

Se dăduse alarma şi fusese informat imediat comandantul, care dispuse trimiterea lor la infirmeria penitenciarului, pentru îngrijiri. Dar nu luase nici o măsură.

Nici măcar nu ordonase separarea lor. Asta îi uimea pe toţi. Cei doi, Tunsu şi Pitac, nu îndrăzneau să-l întrebe pe „Şef“ ce putea să însemne o asemenea atitudine, nici să-l privească măcar în ochi, devreme ce acesta le întorsese spatele, neconsiderînd demn să discute cu ei ceea ce îl frămîntâ. Mutul fusese transferat în altă baracă. Paza se dublase. La cea mai mică mişcare, se ridica vizeta. Clic !

— Linişte ! ordona supraveghetorul.

Altceva, nimic. 1 se părea pedeapsa mai mare să aştepţi să ţi se 'întîmple ceva rău, decît răul în sine, oricare ar fi fost acela. Aşteptarea asta îngrozitoare, în care n-ai noţiunea timpului, dar ştii că trebuie să vină clipa care îţi aduce pedeapsa. De ce nu-i despărţea ? La urma urmei, ce urmărea noul comandant ? *Noul comandant !* De şase luni era noul lor comandant. Cuvîntul suna alb în urechile Panterei. îi era cu totul indiferent dacă se schimba sau nu conducerea, cu toate că pentru deţinuţi, în general, orice schimbare constituie o bucurie, sperînd întotdeauna în ceva mai bun. O singură dată se revoltaseră, cîncl apăruse decretul de amnistie din decembrie. Se duseseră în grup la Direcţiune, să protesteze.

— Amnistie în plină iarnă ? rostiseră indignaţi, arătîndu-şi obrazul în semn de mustrare. La noi nu vă gîndiţi ?

„Nişte nătărăi — îşi spuse Pantera. S-au învăţat aici cu căldurica, cu păpica in gamelă la ore fixe şi nu doresc nimic mai mult...“ Ştia el bine că schimbările nu aduceau mare lucru în viaţa monotonă de după gratii, cu zile şi nopţi egale. Cîte conduceri nu cunoscuse de cînd umbla prin închisori! Şi ? ,,Şefu-i şef şi-n pijama, darămite în uniformă“. Nu putea face mai mult pentru ei decît ce scrie în Regulament. Era pus acolo să-l păzească, să-i ancheteze cînd se băteau, să aibă grijă să nu fugă şi... poate o vorbă bună atunci cînd se întrunea comisia care hotăra liberarea înainte de termen. Dar asta nu-1 interesa citaşi de puţin. Avea ,,porţie“ mare şi speranţe puţine. Pentru situaţia lui nu exista nici amnistie, nici graţiere. Recidivist, infractor de meserie, temut pînă şi de supraveghetori, fusese mereu transferat dintr-un penitenciar în altul, cu o fişă de antecedente tot mai încărcată.

îl stăpînea o singură idee : *să fugă.* La început ea îi apăruse o nebunie, aproape o sinucidere, în condiţiile în

care se muncea sub pază. Sîrmele ghimpate, dinii bine dresaţi, abilitatea şi priceperea supraveghetorilor şi a ostaşilor de pază făceau evadarea imposibilă. Singura soluţie rămăsese trecerea în tunel, de unde s-ar fi putut strecura mai uşor. Dar pentru asta trebuia cererea expresă a deţinutului. Pantera înaintase memoriul, făcuse vizita medicală şi i se constatase o sănătate de fier, motivase temeinic cererea prin dorinţa de a-şi ispăşi mai repede pedeapsa, dar cu toate acestea, răspunsul întîrzia. „Şeriful'[1]', cum fusese poreclit noul comandant, nu se grăbea cînd era vorba să analizeze problemele grave iile unui condamnat. Se sfătuia cu educatorii, ţinea şedinţe cu supraveghetorii, gîndea, nota, studia şi cînd hotăra un lucru, nu mai revenea asupra lui. Acum însă decizia întîrzia exagerat de mult. Nici nu-1 chemase să discute personal motivele cererii, nici nu-1 scosese la raport, ci îl lăsase să-şi ducă mai departe zilele cu nenorociţii ăştia de „sugaci".

Şeriful nu se arăta prea des printre deţinuţi. Pantera îl văzuse o singură dată la faţă. Cînd venise. Era tînăr, frumos, sever, tăcut. „Valabil ! Bine făcut băiatul !" exclamase atunci Pitac. Nu le ţinuse nici o cuvântare, cum îi obişnuiseră ceilalţi comandanţi, şi asta făcuse o bună impresie asupra condamnaţilor, sătui de atâtea predici. îi privise atent, se interesase de situaţia fiecăruia, îi ascultase pe toţi, fără grabă, notîndu-şi totul cu grijă intr-un carneţel. Apoi rostise numai atît :

— Bine !

Şi plecase. De atunci nu îi mai văzuse. După încăierarea de acum două zile, însă. nici o măsură împotriva lor. Hotărî! lucru, Şeriful punea ceva la cale. Se învăţase atîl de mult cu transferul şi pedepsele disciplinare, că o* asemenea atitudine de totală indiferenţă — aparentă desigur — îl înnebunea pur şi simplu. Starea de spirit care îl stăpînea îi îndepărtase, pentru moment, şi gîndul evadării. Oricum, traiul împreună cu ceilalţi îi îngreuna mult planul de fugă. Decât dacă... Dacă...

Capitolul II

...Se lrămîntă pînă târziu dacă e bine sau nu să împărtăşească şi celorlalţi gîndul de a evada împreună. Pitac i-ar fi fost de folos. ' Era isteţ, dibaci, iute de mînă, deştept. Tunsu, devotat, aşezat, destul de prost pentru a fi dominat. Zarnea ? Gîndul i se opri brusc. Nici nu putea fi vorba de aşa ceva. Poate avea o misiune specială în dormitorul lor din secţia IV-a şi complicitatea lui însemna denunţarea planului de la bun început. Pi'ostia asta o putea face oricare altul, nu el, Pantera. Nici de vorbit nu puteau vorbi în voie, fiindcă Zarnea era tot timpul cu ei. Începu să cbibzuiască ce ar putea întreprinde, pentru a încerca de unul singur... Realiză însă cit era de greu fără un ajutor şi abandonă şi această ipoteză. Toate ar fi mers bine dacă Zarnea n-ar fi fost repartizat în aceeaşi secţie cu ei. Ce-ar fi să-l pună la încercare ? Da, da. îi va întinde o cursă. Numai în felul acesta avea să-şi deci* seama dacă umblă cu ,,hau-hau" sau este doar un tip încuiat.

Pantera cunoştea drumul în tunel, ca în palmă. Lucrase mai de mult acolo, cu ocazia unei vechi condamnări, cînd pavaseră şoseaua pînă la Muntele Orbului. Lucrarea fusese executată şi cu deţinuţi. Trecuseră însă ani de atunci. Cîte formalităţi acum ca să ajungi să lucrezi la tunel ! Ii îndemnase şi pe „ciracii" lui să facă cerere, dar nici ei nu primiseră răspuns. Să-i fi trezit comandantului vreo bănuială memoriul lui ? Sau al lor ? La urma urmei şi alţii ceruseră acelaşi lucru şi pentru aceleaşi motive (ca să fie avantajaţi la calculul zilelor de detenţie) şi li se aprobase. Puteau forma împreună o echipă ; nu îe-ar fi încurcat cu nimic planul de evadare. Sau... Nu ! Hotărît lucru, trebuia să le spună şi lor ! Să-i găsească intr-un moment de mare disperare şi să le propună. De renunţat nu voia să renunţe în ruptul capului. Numai grija şi chinul de a păstra trotilele ne- explodate găsite la punctul de lucru de un pungaş. Numai groaza prin care trecuse cele trei luni pe care le mai avea acela de executat piuă la liberare ca să nu-l denunţe, după ce îi luase ţoale „suplimentele" şi hrana din pachetele de duminică, pentru dramul de exploziv ! Dacă ar fi fost numai astea şi tot nu merita să dea acum înapoi !

Trebuia însă mai întâi să le insufle celorlalţi încredere, să-i convingă şi să-i conducă în aşa fel, incit să se poată bizui pe complicitatea şi capacităţile lor.

începu să urzească în minte planul evadării...

Capitolul III

Aşezarea se afla la poalele muntelui cu acelaşi nume, Miridin. Un mic orăşel cochet, pitoi'esc, curat, cu o stradă lungă, cu magazine de o parte şi de alta, cu oameni care se cunoşteau de mici copii, născuţi aici, crescuţi şi rămaşi să lucreze îp părţile locului, fie în •sectorul forestier, la combinatul situat la douăzeci de kilometri de comună, fie la tunelul de aducţie al barajului hidrocentralei.

Penitenciarul se afla la o distanţă mai mare, în partea opusă combinatului, pe celălalt versant, unde începuse dealtfel şi modernizarea drumului ce îl lega de şoseaua naţională şi de celelalte artere spre regiunile din nord.

Era o clădire în formă de patrat închis, cu ziduri înalte, iar înăuntru se înşirau secţiile de deţinere, cu dormitoarele dreptunghiulare, din cărămidă, despărţite de aleea principală prin garduri înalte.

Andronic locuia peste drum de unitate, oeupînd la parterul unei case situate la capătul aleii două camere — dormitor şi living-room — dependinţe şi o mică terasă, pe care mania pentru flori a Corinei o transformase într-o adevărată grădină.

...Era un început de primăvară nebună, cu nopţi pline de dorinţi. Parcă atunci începea facerea lumii, cu explozia ei de viaţă în muguri, în iarbă, în trup de om. Cerul îşi alungase norii vîrstnici, ca pe nişte imense pete de oboseală şi bătrâneţe nemeritată, şi îşi întindea acum faţa proaspătă, întinerită de albastrul-violet al zărilor, rîzînd aspru şi rece, dar luminos, cu dinţi de soare.

Fusese prima zi caldă şi acum, noaptea tîrziu, se mai simţeau fiorii ei. Infierbîntate, simţurile se redeşteptau la presimţirea vieţii care începe...

Primăvară nebună, nebună, nebună...

Andronic o simţea pătrunzîndu-i în trup prin toţi porii, chinuindu-1 ca o boală străină, torturîndu-1, obo- sindu-1 chiar această vitalitate a naturii, prea tare după maladia albă, ternă şi istovitoare a iernii.

...Se întorcea acasă însoţit de căpitanul Şerban Caragea, unul din cei mai apropiaţi colaboratori ai lui. Foşti colegi de facultate, deşi cu grade diferite, se sfătuiau adesea asupra celor mai grele probleme pe care le ridica

viaţa de aici. Se potriveau dealtfel şi în păreri. Amîndoi erau împotriva transferurilor de la un penitenciar la altul, cu excepţia cazurilor' de extremă nevoie, fiindcă reeducarea omului trimis să-şi ispăşească pedeapsa în regim penitenciar nu se putea face decît în condiţiile UNEI PERFECTE CUNOAŞTERI A OMULUI. Ori, aceasta se făcea destul de anevoios aici. Oamenii erau mulţi, ascundeau adevărul, erau şireţi, recidiviştii dădeau uneori dovadă de o perversitate deosebită.

Fusese o zi grea pentru amândoi. Mergeau tăcuţi, respirînd adînc aerul curat al nopţii...

Umbra lui Andronic se desena zveltă, cu contururi frînte, mărindu-se treptat, mai întîi dureros de subţire, întinsă zimţuit spre boschetele de pe margine, des- erescînd apoi încet şi interferîndu-se cu altă umbră
— tot a lui — la fel de alungită, suprapusă la mijloc într-o pată de culoare mai încinsă, ovală, din ce în ce mai ovală spre capete, fugărindu-se ca într-un joc de copii, ca apoi, obosite parcă, să se despartă, una alun- gînd-o pe cealaltă spre cărarea de lumină a felinarului de fier forjat de la intrarea apartamentului. Biruitoare* o singură umbră mai stăruia acum, umbra credincioasă trupului lui Andronic, pitulată în spatele lui. strîngm- du-i-se pînă la coapse, pitindu-se îndărătul călcâielor, unde, continuînd parcă singură jocul, începu să se legene în dreapta şi în stingă...

Şerban ridică ochii, i se părea, sau se clatină ? Avusese o clipă de dezechilibru, clar acum mergea drept,, cu pas elastic, puţin aplecat,-fără ezitare. Ba nu, se mat opri o dată, cu mina la cap.

— Vă e rău ?

— De ce mă întrebi ?

— Sînteţi palid.

— Dă-mi pace, glumi Andronic. Se cunoaşte că eşti frate cu dorina. Numai ea mă analizează şi de cîte ori ne vedem i se pare că arăt din ce în ce mai obosit. Ţi-e somn ? îl întrebă.

— Mi-a fost. Au ei grijă bandiţii să ne fure şi odihna.

— Chiar aşa. Ăştia au întrecut măsura. Se întoarse apoi spre el :

— Un whisky ?

— Dacă ordonaţi...

-— ,,White horse“ ?

— Ordinu-i ordin, se bucură Şerban.

— Sticlă neîncepută, căpitane. Mi-a adus-o Cori na cind a fost ultima oară aici. Oftă. Se opri în mijlocul aleii care ducea spre poarta penitenciarului. Ştii...

Căpitanul îl privi la lumina felinarului şi îi văzu ochii încercănaţi, cu o expresie de imensă tristeţe,

— Vă ascult.

— la-o tu înainte !

Căpitanul făcu doi paşi, depăşindu-1, şi continuă drumul. Ajunşi, Andronic descuie uşa şi păşi înaintea lui în vestibul. îşi dezbrăcă mantaua cu gesturi lente.

— Scot vestonul ? întrebă Şerban,

Era un consemn. Prieteni buni din vremea studenţiei, raporturile lor trebuiau să rămînă oficiale în timpul serviciului, cît purtau haina militară. Andronic nu şi-ar fi putut păstra autoritatea, atîta vreme cît îi era subal tern cel mai bun prieten. Conveniseră, aşadar, ca „scoa- tecea vestoanelor“ să însemne, de fapt, anularea pentru un timp a ierarhiei gradelor. Asta o hotăra însă numai Andronic.

Aveau nevoie şi de momente de destindere, de prietenie, de căldură, de o partidă de şah, de „un pahar în. doi“ sau de muzică. Altă distracţie nu aveau în acest orăşel depărtat cam 40 de kilometri de cea mai apropiată localitate cu teatru, cinema şi bar.

Cu ceilalţi, Andronic comunica strict oficial. Erau ofiţeri de nădejde, conştiincioşi, devotaţi, dar nu îl legau de ei sentimentele puternice pe care ie avea pentru Şerban încă din vremea eînd dormeau în aceeaşi cameră la cămin.

— Scot vestonul ? repetă Şerban.

De data aceasta, călcînd convenţia, luă el iniţiativa, propunînd suspendarea relaţiilor oficiale. Nu de alta, dar se temea ca tocmai acum, eînd îl simţea pe celălalt. într-o pasă proastă, el să-i refuze o discuţie neoficială, preferind să treacă momentele grele singur, din mîndrie bărbătească.

Şerban îl cunoştea bine şi îi menaja sensibilitatea. Se obişnuise să-i asculte bătăile inimii de la distanţă, stînd drepţi în faţa lui, supunîndu-i-se ordinelor şi dispoziţiilor, prezentîndu-i rapoartele, suportînd fără clin- tire chiar măsurile disciplinare luate împotriva lui. (De cîte ori nu fusese sancţionat de eînd lucrau împreună !)

„Ii era cu adevărat rău sau avea numai o stare de

indispoziţie trecătoare ? Mi-o va mărturisi sau se va închide iar ca un încăpăţînat eînd e vorba de el ?“

Inutil să se mai întrebe. Aştepta să-i spună ceva, să-l observe măcar. Dar Andronic îl lăsa în picioare în cadrul uşii, cu gîndurile aiurea.

Mînţise eînd negase că îi. e somn. Pica de oboseală, nu alta. Ofiţer „de permanenţă“ noaptea trecută, şedinţă cu Comandantul şi educatorii la prima oră a dimineţii, pregătirea planului pe săptămîna viitoare, alarmele... Smintită viaţă ! Pretextul cu whisky-ul fusese însă excelent pentru apropierea de prietenul lui.

Îl privea cum se învîrte în vestibul, aşezîndu-şi cu mişcări ordonate mănuşile în cutia cuierului, fularul în cui, mantaua. Nu părea deloc grăbit să-i împărtăşească vreo grijă a lui, vreo supărare. începuse să vorbească pe drum ceva, apoi se răzgîndise. Nu-1 invita nici măcar sa ia loc. Parca uitase că se află acolo.

Şerban se răsucea cînd pe un picior, cînd pe celălalt.

. Andronic termină, în fine, meticuloasa treabă a dezbrăcatului şi aranjatului hainelor în vestibul, apoi păşi în living.

...Timpul se oprea parcă în locuinţa lui, atît de neschimbată era de fiecare dată, atît de „la fel“, mereu şi mereu credincioasă locului pe care îl deţinea fiecare obiect care îi popula universul intim. Andronic avea un soi de respect pentru destinul şi personalitatea „fiinţelor neînsufleţite“ din preajmă. Nu le lăsa să se degradeze, să se prăfuiască, nu le neglija nici în ce priveşte întreţinerea zilnică.

Îl înconjurau lucruri de gust. O garnitură de hol — canapea şi două fotolii — pentru confortul celor apropiaţi, un birou — pentru confortul lui — un televizor în- tr-un colţ şi pe o măsuţă mai joasă, magnetofonul (la el se asculta muzică mereu). O masă, scaune, biblioteca ocu- pînd trei laturi ale holului, sculptată în lemn, cu literatură variată : Marx, Hegel, Kierkegaard, Shakespeare, Shel- ling, Proust, Bergson, Leibniz, Tolstoï, Huxley, toată colecţia „Série noire“. La fereastră, o plantă mare, veşnic verde, dînd living-ului aspect de seră.

Pe o măsuţă joasă şi intimă, lingă fotoliu, ceaşca eu cafea răcită, nebăutâ de dimineaţă, de cînd şi-o preparase

fierbinte şi tare, cu zahăr mult, cum îi plăcea. Dar... un telefon din „incintă“, altul de pe şantierul de construcţii unde se muncea fără pază, şi iat-o aici răcită, cu ţigara alături, „fumată singură“, desăvîrşită natură moartă ilustrînd viaţa lui „de deţinut“, cum obişnuia să glumească cu prietenii la un pahar.

Pe Şerban îl izbi, în primul rînd, ceaşca rămasă pe jumătate plină.

-— Ordonaţi să-mi scot vestonul, tovarăşe comandant ? răcni aproape exasperat de durerea ce începuse să i se lase în picioare din cauza poziţiei de drepţi în care îl lăsase bunul său amic.

Andronic se întoarse abia atunci din gîndurile lui, trezit de tonul ridicat al celuilalt.

— Du-te naibii ! Cred şi eu. Poţi să bei whisky in veston ? Şi începu să-şi scoată şi el haina, rămîhînd în cămaşa cenuşiu-albăstruie ce îi sublinia talia înaltă, frumos ridicată pe picioarele lungi şi musculoase. îşi suflecă mînecile pînă la coate, descoperindu-şi braţele puternice, păroase, ce păstrau încă bronzul zilelor cu soare, braţele care făceau sport, se luau la trîntă — încă din şcoală era un bun luptător şi sportiv •—, braţele care
'ţineau arma, racheta de tenis, dar şi florile pentru iubită. Şi ale căror degete dăltuiau nervura lemnului în zeci, de vinişoare delicate, „în scara pisicii“, „în valuri“, „în şerpi“, cum se lucra prin partea locului — *hobby*-ul lui de cînd venise aici. Obiectele lucrate de el, fără a fi executate cu măiestria localnicilor, îi dezvăluiau un delicat simţ artistic.

— Ce stai ? Toarnă !

•— Ai răbdare, se întoarse Andronic. Dar însetat şi nervos mai eşti, căpitane.

— Mă scoţi din sărite cu calmul tău, făcu Şerban. Oare bem pînă în zori un pahar ?

— Poate, dacă nu se crapă prea repede de ziuă, răspunse Andronic într-o doară, fără să-şi iasă din ale lui.

Scoase dintr-un bar micuţ o sticlă cu un gît ca de lebădă, arcuit din pîntecul burduhănos şi lucios al garafei, două pahare, aduse din frigider o tipsie cu bucăţi de gheaţă şi sifonul, turnă apoi licoarea. Lichidul chicoti de bucurie, săltînd în zeci de sclipiri voioase în paharele înalte, aşezate de-o parte şi de alta a măsuţei joase de lemn. Puse totul pe

tavă, apoi se aşează şi el. Răsuflă uşurat.

■— Aşa !

începutul era bun. „De i-ar deschide pofta de vorbă •— gîndi Şerban — şi nu s-ar apuca să analizeze situaţia din secţia IV-a !“ Sorbi primul. Dar Andronic îşi aprinse o ţigară şi începu să bea meticulos cafeaua răcită.

— Ei, ce zici ? întrebă preocupat.

„Tot acolo îi e gîndul“, îşi spuse Şerban.

■— Cafea ? se miră el, pentru a ocoli discuţia.

•— Mă ţine treaz.

-— Credeam că nu ţi-e somn, de vreme *ce* m-aî chemat.

■— O să-mi treacă.

— Culcă-te mai bine, SI îndemnă. Ai nevoie de odihnă,

— Nn, şopti Andronic. Şi ii făcu semn cu mina să se reaşeze.

— Prea multă oboseală...

•— ...Şi gînduri, adăugă el. Ei, ce zici ? repetă întrebarea.

— Deh, îi răspunse căpitanul într-o doară. îşi trase fotoliul mai aproape, hotărît să-l provoace la o discuţie deschisă. „Poate începe el, gîndi. Trebuie să fie ceva în legătură eu Corina“.

■—■ Ai vreo supărare ?

Andronic îl privi uimit.

— Nu.

Şi goli paharul pînă la fund.

— Atunci ce gînduri te frămîntă ? Cumva Corina...

■— Ei, Corina î evită abil. Mă preocupă situaţia celor din secţia IV-a...

„Nu-1 roade pe el numai bătaia« — îşi spuse Şerban, care îl cunoştea bine.

— Nişte derbedei, răspunse, ca să spună ceva. Ii mai lăsăm mult fără vreo măsură ? N-avem izolatoare ? Ce naiba !

— Pentru unii, da. Dar pentru alţii... Spaima asta. scurtă şi trecătoare se transformă în îndîrjire, îndîrjirea în ură, ura în împietrire. Apoi, pofteşte dumneata căpitane Caragea şi mai lucrează asupra conştiinţei, a îndîrjirii sau a sensibilităţii unui om mutilată de împietrire şi ură-. Împotriva dumitale, a mea, a societăţii, a celorlalţi.

Şerban gîndi puţin, apoi rosti rar :

-— Vrei să mă convingi că un înrăit ca Zarnea ar putea, avea ... sensibilitate ?

— N-are ? Andronic îl privea revoltat.

— Crezi oare că sensibilitatea sau conştiinţa l-au împins să-i lovească cu atîta cruzime pe cel din acelaşi dormitor cu el ? se miră Şerban.

— Nu ştim încă nimic despre asta, rosti ferm Andronic.

— De ce nu-i separăm ?

-— Ca să-ţi pot răspunde, mai toarnă-mi te r.og o picătură de whisky, ceru el. Ţii minte partida de şah de duminică ? întrebă apoi după ce îşi bău paharul.

— Cum nu ? Mat în trei mutări.

— Ţi aminteşti oum. Cu nebunul. Piesa mea „tare“. Cu ea ţi-am luat aproape toţi pionii, aşa-i ?

Şerban 11 privea uimit. Nu ştia unde vrea să ajungă.

■— ...li voi lăsa chiar să lucreze împreună în tunel. Cu piesa mea „tare“, Pantera, punctul de atracţie acum ; cel de repulsie, mîine. Forţa centripetă, azi ; centrifugă, mai tîrziu.

— Chestie de mecanică, rosti Şerban.

— Ca formulare numai. De mecanică psihică în esenţă. Mecanică fină ! completă Andronic. Cîmpul nostru de Juptă cu arme neconvenţionale. îţi dai seama, Şerbane ? Asaltul la baionetă, lupta corp la corp cu conştiinţele, CU tarele, cu năravurile. In bătălia asta...

— Bătălie fără eroi, replică Şerban moale.

■— De ce ?

•— Fiindcă uneori trebuie să ne şi retragem.

— Perfect adevărat, recunoscu Andronic. Mai avem şi înfrângeri. victorii în genunchi, dar... Ghidi puţin, apoi rosti cu gîndurile foarte adunate : Ne despart — sau ne unesc ? — porţi. Pentru a ajunge „dincolo“, există chei... Sau guri de lup. Vezi, dar, că trebuie să avem şi... muniţii de rezervă.

—- Pentru Zarnea îţi trebuie însă... o gură de tun. Nu cred s-ajungem vreodată „dincolo“, în el. Dincolo de „poarta" care îl desparte — sau îl uneşte ? — de noi şi de ceilalţi. Mi-a plăcut metafora, rosti Şerban foarte pămîritean, dar ăstuia, prea multă filozofie îi face rău, Să-l transferăm mai bine. Ştii că, în principiu, sînt împotriva mutărilor. în cazul lui însă, e singura soluţie. în »primul rînd,

pentru că ne uşurează munca cu ceilalţi. *El* este focarul permanent de iritare, provocare şi răzbunări în lanţ. Şi dacă va mai sta mult aici, numai de bătăi o să avem parte. Crede-mă, Andronic-, o să-i molipsească şi pe ceilalţi condamnaţi — ştii cit de contagioase sînt încăierările, iar motive, slavă domnului, poliţele neachitate din timpul proceselor pentru martorii în acuzare, pentru depoziţiile din confruntări, pentru recunoaşterile complicilor, ale tăinuitorilor, ale favorizatorilor... Să-i trimitem la Tomcuţa, ce zici ?

Andronic tăcea.

—- Regim de şantier, specialitatea lui...

— Şi de acolo unde-1 mai transferăm ? întrebă Andronic preocupat.

— Treaba lor !

— A cui ? Treaba lor e şi-a noastră. Ce-am realizat cu asta ? Alte probleme pentru alţii, ca să fim noi comozi V Nu. Oamenii se refac unii prin ceilalţi.

— Şi ăştia ? sări Şerban.

— Şi ei, completă Andronic. Fiindcă peste ei, sîntem noi. Cu răbdare şi în timp. Dar asta e, că tu nu ai răbdare. Ai vrea să le ţii trei „conferinţe pe săptămînă în loc de două — propui cumva mărirea normei la cinci ?

— Nu.

-— Mă mir. O să le-o reducem. Una ajunge. Nici eu nu suport mai mult.

— Au conţinut educativ, doar.

— Nu numai prin conferinţe, filme şi muncă le facem reeducarea.

Şei'ban îşi mai turnă un whisky şi profită de ocazie să-i umple şi paharul lui Andronic, care se încălzise în discuţie.

— Iţi garantez, continuă el, că nu vor trece şase luni şi Pitac îşi va dărîma singur idolul.

— Pantera ?

— Exact.

— Cum ?

— Ai să vezi. El îi va smulge coroana şi sceptrul. Azi îl divinizează şi îi creează o aureolă falsă printre condamnaţi. Mîine, însă, îl va părăsi. Iar Tunsu îl va urma.

— Tunsu... Tunsu... căuta Şerban în memorie.

— Tipul cu urechi ca două râzătoare de ceapă, mari şi blegi, cu un aer timp şi privire de hering afumat,

caraghiosul acela care muta scroafa de două sute de kilograme •— premianta pe judeţ — dintr-un lot în altul, ca ' să încaseze prime grase pentru depăşiri la producţia de carne.

— A, făcu Şerban. Procesul de la ferma „Butu“. S-a judecat parcă la faţa locului, nu ?

— Exact ! Douăzeci şi şapte de mii de lei prejudiciu, primele excrocului. Ca tip : influenţabil, impulsiv, prost, lucrează numai în bandă, niciodată singur. Deci, nevoie imperioasă să domine pe altul — atenţie, ăsta va fi Pitac, Pitac cel de mîine. Fostul „pion“ de şah. devenit piesa jmea „tare“. Deci. Tunsu prin Pitac, Pitac prin Pantera...

— Pantera ?

-— Poate prin Zarnea.

■— Zarnea ? Ce te face să crezi ?

— Dialectica. Dialectica vie. In acţiune. Nu ştiu. Aşa cred. Nu pot şti de pe acum raportul de’ forţe dintre ei. N-a fost o surpriză pentru noi succesul cu banda lui Cap-de-Mîţă ? Credeam că o să fie greu. Tu spuneai chiar imposibil.

— Sini: mai puţin optimist decît tine.

— Şi ai văzut ce uşor a mers ? Şi luna asta e echipă fruntaşă, nu ?

— Da.

—. Cine ar fi crezut ?

— Tu. Numai tu ai crezut în ei, Andronic. Recunosc. Eşti un tip formidabil. Noroc ! Să trăieşti ! Şi Şerban ridică paharul în semn de admiraţie sinceră.

Nu ! Ştia foarte bine că este un tip absolut obişnuit. Nimic formidabil. Cu date sufleteşti normale, fără mari reliefări. Numai un prieten atît de bun ca Şerban îl putea vedea deosebit. Dealtfel, cele mai multe dintre măsurile sale iniţiate acolo fuseseră sugerate de Şerban.

Dotat cu o mare onestitate şi căldură, Andronic avea încredere şi în imposibilul situaţiilor fără ieşire. Credea fanatic în orizontul larg, în unghi mereu deschis, al refacerii, al posibilităţii de recuperare a omului, în receptivitatea lui, în dialectica vie a schimbărilor *înăuntrul* lui, în acele depozite spirituale proprii fiinţei umane, în care nu domină haosul, ci cea mai perfectă legitate, aşa cum domneşte şi *în afara* lui, în lumea biologică — schimbările determinate de aceleaşi salturi calitative ale fiinţei lui fizice, biologice.

Dialectica vie, în acţiune. Era suficient să o cunoşti în toată viabilitatea ei. Interdependenţa ! De *ce* nu şi între funcţiile organice şi conştiinţă ? Sau între polii aceleiaşi conştiinţe ? Conştiinţa — aglomerare de forţe insidios ascunse în creier —■ pe care oamenii viitorului le vor atinge ca pe organe concrete, palpabile De ce nu mai repede ? De ce nu azi ? De ce nu *noi ?* (Discutase demult cu colonelul Taină ideea aducerii în penitenciare a unor oameni de specialitate -— psihologi, neurologi, pedagogi. Pledase pentru această idee, o argumentase chiar cu date ştiinţifice şi în teza lui de doctorat).

În fine, raportul de cauzalitate, nu între faptă şi urmările socialmente periculoase pentru determinarea infracţiunii, ca în faza de urmărire penală, ci inversînd polii cazuistici, între Urmările socialmente periculoase şi trecutul infractorului. *Cazuistica!* Iată cheia I Metoda modernă de investigaţie complexă : *cine* este, *ce* era în viaţa liberă, *de unde* vine, *cum* a comis fapta, *de ce, cu cine, prin ce* şi toate datele legate de om. Explicarea individului prin totalitatea factorilor care îl determină. De ce numai în individualizarea pedepsei şi nu şi în *APLICAREA,* ei ? Nu este oare acesta un mopient mai important în evoluţia omului, de care depind *toate* celelalte ? Există vreo deosebire valorică între momentul. *individualizării* pedepsei şi cel al *aplicării* ei ? Avea. să susţină în lucrarea lui eficienţa cunoaşterii *în timpul executării* pedepsei, *a omului din criminal ŞI NU a criminalului din om.* Va propune eu curaj modificarea dosarelor de penitenciar. Datele care vin aici odată cu mandatul de- executarea pedepsei sînt insuficiente pentru cunoaşterea condamnatului ce urmează să-şi ispăşească pedeapsa ca mijloc de reeducare : nume, prenume, data naşterii, avere, părinţi, infracţiunea, articolul de lege încălcat şi condamnarea... Puţin ! Puţin pentru o investigaţie psihologică modernă, pentru mersul ei înainte. Va consacra acestei idei un capitol întreg. Strînsese date interesante din activitatea lui curentă. Pentru asta însă, fusese nevoie de un consum mare de energie, din partea lui şi a educatorilor care alergau pe la judecătorii şi tribunale să copieze dosarele unor condamnaţi a căror cunoaştere se făcea mai anevoios, cazurile mai speciale. Uneori recurgea şi la martori — vecini, prieteni, cunoscuţi — care-1 ajutau mult la

cunoaşterea celui în cauză. Mulţi condamnaţi nici nu ştiau ce muncă se depune pentru refacerea lor morală. Unii n-au aflat-o niciodată. Iar alţii au aflat întîmplător, după liberare...

Andronic începuse să lucreze din proprie convingere, din pasiunea de a aduce noul şi în acest sector atît de vechi, din vremea cînd omul încetase poate să-şi facă singur dreptate. Şi începuse să culeagă roadele noii lui metode. Care — recunoştea şi el — eşuase de multe ori, dar îi dăduse şi satisfacţii. Era de fapt o ştiinţă ! O ştiinţă a cunoaşterii omului prin el însuşi, prin ansamblul definitoriu. de fapte şi reacţii. Şi iată-1 ajuns iar la *latura subiectivă a infracţiunii,* elementul determinant, nucleul, de forţă impulsivă a actului infracţional —-■ latura obiectivă —- subiectul îndrăgit de el şi care avea să-i aducă titlul de doctor în ştiinţe juridice.

— Nu-i simplu, bătrîne, se adresă lui Şerban. Dar merită. Cunoaşterea omului pe dinafară. Bun ! Dar şi pe dinăuntru. Şi invers. Interdependenţa ! Crezi eă e uşor ? Să cobori „dincolo" privind mereu înapoi, străbătînd cele mai profunde straturi ale conştiinţei unde se ascunde *REACŢIA* ■— uneori duşmanul nostru de moarte — care se poate ridica oricînd la suprafaţă *IAR,* întrupată în faptă, pătrunderea în microuniversul omului cu chei potrivite — fiecare conştiinţă eu cheia ei, nici una asemănătoare cu cealaltă, ca impresiunile digitale, nicăieri în tot universul două la fel ■— umblînd cu ele uşor, fără să forţezi, un soi de hoţie blîndă, îngăduită, dulce, *luînd, clar punîncl ceva în loc.* ... Aici e secretul ! Mai departe ? Ştii bine, rosti obosit. Strădania noastră. Dă-mi să beau ! Şi-i întinse paharul.

Vorbea de zece minute. îl privea pe Şerban prin fumul de ţigară, proiectat pe fundalul bibliotecii sculptate in lemn, şi el parcă statuie de lemn, ascultîndu-1 nemişcat, sub lampadarul cu lumină galbenă care îi cădea pe chip ca o ploaie aurie.

— Ei ? E greu, prietene ? întrebă Andronic.

Şerban îi umplu cupa, îşi aprinse ţigara şi rosti zîrn- bind :

— Te-ai întors ?

•— De unde ?

— *Din* tine.

— Unde să mă întorc ?

-— *La* tine. înapoi la tine.

•—Nu înţeleg, făcu Andronic buimăcit.

Eu, în schimb, da. Ştiu că te frămîntă *asta.* Ştiu şi *cit* te frămîntă. Şi pe mine, erede-mă, mă frămîntă multe, poate prea multe din ale noastre. Dar *nu numai asta.* Îşi putea permite orice acum, dezbrăcat de ierarhia gradelor care îl depărta de sufletul prietenului lui. Pentru cu totul alt scop venise el în noaptea asta aici şi, ca de obicei, discuţia deviase iar către problemele care le măcinau gîndurile. Trebuia să atace subiectul direct. Era singura tactică cu Andronic. Ca pe cîmpul de luptă. Nu tragi tu, trage inamicul. Şi „inamicul" trăsese. Numai din „gloanţele" lui. Şi încă mai avea chef de vorbă. Era în stare să-l ţină pînă la ziuă cu grijile lui pentru alţii. Dar grija pentru el ? Deschise, la rîndui, focul.

— întoarce-te acum puţin şi la tine ! rosti liniştit. Adineauri ţi-a fost rău.

— Ceva trecător. Iar începi ? protestă Andronic.

— Nu, nu. S-a mai întîmplat acum două zile, în noaptea asta iar... Nu crezi că e timpul să intri puţin şi în tine ? Să te „autoanalizezi" şi tu ?

— Ce-ţi veni ?

— Poate că cineva te-a descifrat şi pe tine. Poate că a reuşit să ajungă în straturile cele mai ascunse ale fiinţei tale cu o „cheie" specială — acolo unde se află...

— Unde se află ?

Se gîndi la Corina, dar evită.

•— Ceea ce te doare acum.

-— Eu vorbesc despre lucruri serioase şi tu...

•— Astea nu sînt lucruri serioase ? i-o tăie Şerban sever.

— Nu înţeleg, se prefăcu Andronic. Nu mă doare nimic. Sînt obosit. Poate prea obosit. Atît.

Vocea îi suna alb. Bău, cu ochii la Şerban.

— Vrei să schimbăm discuţia ?

■— Cu condiţia ca ea să fie interesantă, scrîşni Şerban nervos că iar îi scăpase. Bach, de pildă, spuse ironic. Ştiai că a avut zece copii cu două neveste ?

Şi zicînd acestea, apăsă butonul magnetofonului. „Concertul brandenburgic", liniştitoare curgere în infinit — a conştiinţelor parcă, gîndi Andronic, rămas tot între ale lui — cu reveniri melodice obsedante, pasionate, resemnate, încrezătoare, prelungi melodice plecări, ca un flux de metal fluid întors apoi în şarja aceloraşi neîmpăcări, niciodată înţelese de-ajuns, zbuciumată curgere în infinit, în infinitul

simţurilor...

*n*Privi pe fereastră. Afară, primăvara nebună, nebună, nebună... îşi aminti de Corina... De clipa despărţirii lor...

— Vrei ? — Nu vreau. — Vrei ? — Nu vreau. — Ultima oară : vrei ? Vreau, dar nu pot. *Ea:* Poţi, dar nu vrei. *Andronic :* Vreau, dar nu pot.

Ciucurii de apă ai unei primăveri timpurii începeau să se scuture peste oraş. Mergeau pe sub streşini cu capetele plecate. Mai aveau o oră pînă la plecarea trenului. Ei ar fi vrut să spargă tăcerea asta penibilă care îşi dăduse parcă mîna cu norii încă plumburii ca„să le facă despărţirea mai grea. A cita ? Se apropia dc sută în cei cinci ani de cînd se chinuiau aşa. — Iţi voi telefona. — Nu. — Ba da. •— Nu vreau să te mai aud. —- E o bucurie pentru mine, Corina. Singura mea bucurie. Să te aud. — Pentru mine a început să nu mai fie. — Corina !

li privea buimăcit chipul. Se împietrise. Oare nu-1 mai iubea ? Se zgribulise toată. Era vînătă. -— Mi-e frig. — Să intrăm undeva. — Pierzi trenul. — Mai am un personal la noapte. •— Dar ajungi obosit. — Nu ştiu ce-i odihna. — Cit o să mai dureze asta ? •— Nu ştiu. — Cît o şă mai dureze asta ? — Nu ştiu. •—• Cît o să mai dureze asta ? —• Nu ştiu. — Cît ? Cit ? Cît ? — ţipa aproape exasperată de minutarele care nu-i iertau. Nici timp să se certe nu aveau, doamne, dumnezeule ! începuse să gîfîie vorbindu-i precipitat, căutînd să-l convingă că asta nu e viaţă. Ci chin. La o lună o dată sau chiar la două luni, revederea. Abia îl vedea şi trebuia să se despartă. Niciodată nu sc saturau unul de celălalt. Vorbea fără şir. Fiindcă ţipa în ea disperarea. Atinsese pragul ultim ¡tatii. Il acuza că n-o iubise niciodată, că o minţise cinci ani, ba chiar şase, că numai ea se sacrificase — evident, niciodată un bărbat nu face un sacrificiu venind „din cînd în cînd“ -— apăsase pe aceste cuvinte ■— lîngă fata care îl iubea, care ştia să-i înfrumuseţeze viaţa, să-l facă fericit, să-i dea tot ceea ce îşi. dorea şi ştia eă îl bucură.

El nu avea de ales. *Ea* nu înţelegea. *El* nu putea alege. *Ea* voia o clarificare. *El* nu i-o putea da. *Ea* i-o cerea de fiecare dată. *El* o iubea din ce în ce mai mult. *Ea,* din ce în ce mai puţin. Fiindcă nu mai putea suporta această „aventură“ (pe el îl înnebunea cuvîntul ăsta vulgar, fără conţinut, fără noimă şi ea i-1 repeta pînă la obsesie ; el recunoştea în sinea lui că legătura lor, care dura ele atîta timp fără o finalizare, era

totuşi de fapt o „aventură“). Corina dorea un cămin, copii, îl dorea lingă ea, lingă preocupările ei, lingă dragostea ei. El mai dorea un. răgaz. Dorea timp. Nu putea pleca deocamdată. TIMPUL, duşmanul lor de moarte ! De fapt, el ceruse să vină aici. Fusese personal la colonelul Taină şi îi explicase convingător — cum numai el ştia să convingă — că doreşte să fie trimis la.Miridin, în penitenciarul care avea să devină „laboratorul“ lui, „cîmpul lui experimental“ pentru teza de doctorat la care începuse să lucreze. Numai aici putea afla misterul, neînţeles multora, al conştiinţei umane, forţa motrice — „latura subiectivă a infracţiunii“ — elementul determinant, delicat şi totuşi atît de dur, al actului uman, declanşator al răului. Aici. în cel mai greu „laborator“ din lume — ocean de conştiinţe bolnave, da, da, bolnave, aduse aici pentru ispăşirg...

Se îngrozise la început. Se încăpăţinase apoi. Se ambiţionase mai tîrziu. îl obosiseră de fapt primele eşecuri • — avusese destule, de ce să nu recunoască ? — oameni care recidivaseră, cu toate că el îşi pi'opusese „nici un rebut uman“. Avea uneori impresia că se sacrifică în gol. Şi pentru oamenii de acolo, şi pentru lucrarea lui. Şi pentru el. Şi pentru Corina. Strînsese nişte date, dar prea puţine pentru aşteptările lui. (Ce putea afla nou din încăierările unor derbedei ?) Alteori simţea că optimismul lui avea ceva dementţial. Ca şi cînd dintr-o hală plină cu şpan ţi-ai pune în cap să construieşti un carusel. Nebunie curată !

La Săteanca, unde fusese trimis prima oară, lucrurile merseseră ceva mai bine. Oamenii aveau pedepse uşoare, erau mai lesne de reeducat, de condus, de influenţat. Nu avusese nici un caz de recidivă. Iniţiase cîteva cursuri de calificare, deschisese un şantier de construcţii şi se simţise mai mulţumit. Satul era însă mai urît ca Miridinul, mai pustiu, întotdeauna cenuşiu, cu drumuri proaste —- Corina se necăjea mereu că trebuie să meargă în viteza a doua, din cauza gropilor şi a hîrtoapelor — şi aşezat foarte departe de şoseaua naţională. Dar avusese mai multe satisfacţii sufleteşti decît aici.

„Corina avea dreptate ! E femeie şi... Nu, n-avea ! Trebuia să înţeleagă. Ba avea ! Fiindcă îl înţelesese atîţia ani. N-avea ! Mai putea să aştepte. Ba avea ! Cît ? Cit să mai aştepte ? N-avea ! In definitiv este militar, şi datoria lui... Ba avea !... Ba nu ! Ba da ! Ba nu ! Ba da ! Putea să

înnebunească, nu alta...

Nici satisfacţii profesionale nu mai avea ca înainte. Ministerul îl muştruluia, colonelul Tainã îl muştruluia, Şerban îl muştruluia, Corina...

Uitase de ea. Mergea tăcută lingă el, cu buzele strinse. îi auzea respiraţia urcînd ca un abur în suspine uşoare şi coborînd brusc. Obrajii îi erau plini de lacrimi. -— Plîngi ? — Nu. Îşi privi ceasul. Mai avea un sfert de oră pînă la plecarea trenului. Opriră un taxi. Şoferul le aruncase o privire înţelegătoare prin oglinda retrovizoare. Lui Andronic nu îi scăpă amănuntul. La cîte drame, despărţiri, revederi sau dureri, nu asistase omul acesta ? —■ La gară ? (Bănuise după lacrimile Corinei.) — Da. Rula cu şaptezeci de kilometri pe oră. — Să nu avem vreo neplăcere cu miliţia, spusese Andronic, ca să înveselească atmosfera, — Io ? rîse silit omul. N-am probleme cu circulaţia. Iar ochii — nu-i vedea decît ochii prin oglinda interioară — îi vorbeau din experienţă — „Nu mai aveţi mult. Ocupaţi-vă mai bine de domnişoara". începuseră să vorbească normal, ca să nu dea de bănuit. Lui Andronic îl venise atunci o idee. O săruta, ca să nu piardă timpul, inventînd fraze stupide pentru a-1 deruta. „Ai grijă de cel mic, să nu răcească.., Nu mai plînge, că doar nu plec pe front. O detaşare mai lungă. Atît". Şl o săruta mereu, ca şi cînd despărţirea lor era normală, între doi oameni care stau bine cu legea (civilă), căsătoriţi, iar plînsul femeii ar fi fost numai un moment de slăbiciune, nu suferinţă adevărată, pentru marea dramă care'de făptaşe consuma între ei. Ajunseră la timp. Plăti. Coborîră. „Drum bun !" le ură şoferul. Şi i se păru sau îi făcuse cu ochiul ? Să-l ia dracu'. Cumpără bilet. Mai aveau cinci minute. Nu-i nimic, se mai puteau săruta trei, două îi ajungeau ca să sară în vagon din mers. —-îţi telefonez. — Nu ! Scrie mai bine. Ultimul sărut. Trenul începuse să .se pună în mişcare. Andronic sări pe scară. — Te chem diseară. — Nu ! ţipase ea, fugind în urma trenului. — De ce să nu telefonez ? strigă el. — Nu ! Nu ! Te-le-fo... Şi scrîşnetul metalic al roţilor îi fură ultimele silabe, lăsîn- du-Î înfometat de vorbele ei, mereu spuse în fugă, pe grabă, pe jumătate. O cotitură şi silueta ei se făcu mică, mică, mai mică, pînă dispăru...

De atunci, nici un semn de viaţă. Chiar în seara aceea, ¡primul telefon căzuse în gol. Al doilea, la fel... Fiecare sunet pe care îl asculta cîncl avea legătura cu Bucureştiul era ca un

geamăt prelung într-o casă pustie în care muriseră toţi... O chemare, două, trei... O scrisoare, două, trei... Nici un răspuns. Ştia că Şerban primeşte mereu veşti de acasă, de la mama, de la ea. Aflase apoi, întâmplător, printr-un amic comun, că un coleg al ei, tot judecător, începuse să-i facă curte... Asta să fie ? Poate Şerban ştia şi nu voia să-i spună. Poate tocmai *asta* voia să-i spună acum. Şi el se temea să audă. Se ferea de momentul acela în care avea să ştie adevărul. Şi nu suporta ideea. O iubea prea mult ca să nu-1 zdruncine vestea. Bănuia, dar nu avea nici o dovadă. Ocolea certitudinea. (Ce nevoie avem cîteodată de incertitudini !) Prefera să se lase devorat de bănuieli şi gelozie decît doborît de crudul adevăr. Poate că totul nu este decît o născocire. O minciună. Sau o confuzie. Poate îl încercase numai. Aşa încît, de cîte ori Şerban încerca să aducă vorba despre ea, Andronic i-o scurta şi ocolea subiectul ca pe un cîmp minat. Laşitate ? Poate. Teamă ? Posibil. Avea nevoie de linişte. Nervii lui, greu încercaţi în munca asta istovitoare, n-ar mai fi suportat încă un traumatism. Profilaxie psihică, de ce nu? Aşadar, îl ocolea pe Şerban. Şi-l căuta. îl căuta. Şi-l ocolea. Relaţii de serviciu, şah, sport, muzică. Atât. Dar simţea că nu mai poate continua aşa. Gîndurile, ¡bănuielile, gelozia muşcau din sufletul, din creierul, din liniştea lui. în ultima vreme nu mai putea dormi.

...Asculta ultima parte a concertului brandenburgic, în care presimţi parcă sfîrşitul. Notele sînt mai prelungi, agonizante, mai triste, nu mai revin, unele au şi murit înainte de adagio, altele abia acum se lasă să moară încet, *în* altele, *după* altele... Ultimele, şi ele obosite parcă de lunga trăire melodică, îşi lasă capul cuminţi pe ultima frază, ca pe o ghilotină, dîndu-.şi sufletul într-un singur suspin prelung, abia şoptit... La Bach presimţi întotdeauna sfîrşitul. *Ştii dinainte că totul se va termina liniştit,* acceptat ca un destin implacabil, bănuit încă din „fuga“ notelor de dinainte, din tinereţea lor neastâmpărată de pe portativ. *Ca viaţa însăşi.* De aceea îi plăcea atit de mult Bach. Pentru că îl împăca cu el însuşi...

Lăsă banda să se rotească în gol, plesnindu-şi sfîreul cozii de hîrtie de marginea magnetofonului, cu un foşnet uşor, ca o rochie de mireasă ţesută din fluturi sau ca un tufiş atins de o pasăre în agonie. (Ciudată asociaţie făcuse în gînd între rochia de mireasă şi pasărea ucisă!) Avu iar o mică ameţeală.

Nu se simţea bine. Ridică privirea. O întîlni pe a lui Şerban, care nu îl slăbise o clipă. Tot timpul cît asculta concertul se gîndise cum să înceapă din nou discuţia cu el, de la bărbat la bărbat, prinzîndu-l o dată în strînsoarea unei întrebări directe, dure, precise, nemailăsîndu-1 să se prelingă abil printre aforisme şi replici.

— Ţi-a mai scris ?

— Cine, Bach ? glumi Andronic.

■— îţi arde de şagă ?

-—■ Rămăseseşi la cei zece copii făcuţi cu cele două neveste...

— De Corina întrebam, rosti Şerban cu seriozitate. Ţi-a mai scris ?

— Poşta din Miridin merge prost, răspunse Andronic cu privirile în altă parte. De trei săptămâni n-am mai primit nimic de la ea.

•— Ciudat ! Aceeaşi poştă îmi aduce scrisorile ei cu regularitate.

(„Aha ! Acum ! Sosise clipa“ —- gîndi Andronic. îi va spune brutal totul. îl va înfrunta însă bărbăteşte. Chiar cu o mică răceală mimată. Mare călău Şerban ! Pic de milă n-are de el. Nu-i nimic, îl va dezamăgi cu indiferenţa lui...)

— „Cheie“ sau „gură de lup“ ? întârzie cu cîteva secunde răspunsul.

— Gîndul meu, îi răspunse Şerban simplu.

(„Mă pregăteşte“ îşi spuse iar Andronic.)

— Ar trebui să fie al meu.

— Dar este ? Şi îl privi atent, apropiindu-şi faţa de faţa lui.

— Poate...

Cu întrebarea asta îi măsurase parcă tensiunea arterială înaintea unei operaţii grele. Şl el îi răspunse cinstit, Nu mai putea continua jocul ăsta „de-a curajul“ în faţa prietenului care îl cunoştea mai bine decît se cunoştea el însuşi. Se hotărî să-i mărturisească totul. Da. O iubea. O iubea ca un nebun. Slăbise în ultimul timp. Avea ameţeli. Din cauza programului, a gîndurilor, a nopţilor nedormite, din cauza ei, a alarmelor, a situaţiei lor incerte, a muncii peste puterilClui. A tot şi a toate. Aştepta ca Şerban să înceapă discuţia. Dar el tăcea şi-l fierbea. Nu ştia cum să vorbească, pentru a provoca o destăinuire.. Se urmăreau din priviri. „De ce nu începe acum, după ce m-a pregătit ?“ gin di Andronic. Şînt

anesteziat, ce ciracu' ! Există un prag maxim al sensibilităţii peste care nu mai simţi nimic... Ei bine, el îl trecuse. Il trecuse de mult. Acum nu mai simţea nimic. *Hotărîse sa nu simtă nimic.* Nimic ! *Ştia* şi deci nici o noutale nu îl mai putea face să sufere. Era pregătit să afle totul, să i se plesnească' în faţă toate adevărurile, toate reproşurile — ar fi auzit prin Şerban vocea Corinei şi ar fi fost o clipă, fericit, chiar dacă l-ar fi certat. Fiindcă avea dreptate. Va suferi, dar se va limpezi o dată. Va termina cu starea asta de nesiguranţă care îi măcina nervii. Nu, nu va suferi !

...Minţea! Va suferi cumplit. Dar trebuia să afle adevărul. Adevărul ! Cuvîntul ţipa în el, se zbătea, îl mușca. Simţea crescîndu-i păr alb pe inimă, sîngele curgîndu-î în vene, lovindu-i arterele, arterele, tîmplele, tîmplele... De ce nu începea o dată ?

Să mimeze indiferenţa ? Haida, de ! Ce, mai era şcolar' ? Cum o s-o lase pe Corina unui haidamac anost, lipsit de haz, care totaliza în cariera lui cîteva fraze ste- reotipe... „Condamnă pentru infracţiunea prevăzută şi pedepsită de articolul...“ Şi altele la fel... Le ştia pe dinafară nătărăul ! Dar mai ştia şi altceva afară de asta ? Ce putea simţi un automat ca ăsta ? Cum o să fie Corina soţia unui astfel de om ? Ei bine. nu i-o va lăsa ! Va lupta şi... Dar poate nu era nevoie de nici o luptă. Poate nu era nimic adevărat. Poate totul fusese o plăsmuire... De ce oare Şerban nu începea o dată discuţia ? îi. era greu şi lui ? Bine-nţeles. Bombele nu se aruncă aşa uşor. Trebuie să zbori puţin înainte deasupra obiectivului. Dansul morţii !

— începe o dată, de ce taci ? urlă ca scos din minţi.

Şerban tresări :

— Ce să încep ?

— Spune tot ! Loveşte ! Nu-mi pasă !

— Eşti bolnav, Andronic, ce ai ? se sperie Şerban.

-— Eu ? Nimic. Ştiu tot. Rîse silit. Sînt mai sănătos decît îţi imaginezi. Dovada ? Intuiesc ce ai să-mi spui acum. Ce te pregăteşti de atîta timp să-mi spui.

— Să te întreb, nu să-ţi spun. De spbs, n-am nimic.

— Cum ? Nimic despre Corina ? Nu minţi ! Pe cînd căsătoria ? De ce-mi ascundeţi ? Asta-i prietenie ?

Şerban rămase cu fălcile încleştate, năuc. Nu mai putea rosti un cuvînt. Fără îndoială, Andronic intrase în criză. Trebuia să i se fi întîmplat de mult asta, după atîta oboseală.

— Ce mă priveşti aşa ? Sau vrei să spui că nici nu-l cunoşti pe hăbăucul ăla care îţi va deveni cumnat ?

— Ce hăbăuc ? bîigui Şerban.

— Viitorul tău cumnat, ţipă Andronic. Nu ţi l-a prezentat încă ?

— De Corina vorbeşti ? întrebă Şerban trăznit.

— Dar de cine ? Că despre Bach am terminat. Cred că i-au ajuns două neveste. Se mărită !

■— Corina ?

— Corina.

>— Cu cine ?

— A, nu ştii ?

— Andronic, ce spui ? Ce-i cu tine ?

— Nimic. Repet cŞ am auzit şi eu. Că se mărită cu un coleg al ei, judecător,,

•— Nu ştiu nimic şTnu-i nimic adevărat, răspunse liniştit Şerban.

Andronic se lăsă ostenit în fotoliu. îşi umplu paharul şi îl bău cu nesaţ pînă la fund. „Nimic adevărat!“ îl puse să-i repete de zeci de ori, să se jure, îi venea să-l sărute de bucurie şi avu <5 poftă nebună să se îmbete cu el pînă la ziuă — o clată în viaţa lor, o singură dată să facă şi ei o mare nebunie — ce linear trăiseră pînă atunci ! — Femei ? Nu prea. Andronic era credincios şi îl plăcea să-şi înfrumuseţeze viaţa eu o singură dragoste. Aşadar, nimic adevărat !

—* Nu înţeleg ce se întâmplă cu ea, începu atunci pe uu ton mai liniştit. In ultima zi ne-am despărţit iubindu-ne ca niciodată. I-am făgăduit să-i scriu. I-am scris...

îi veni deodată în minte un amănunt şi se opri brusc : refuzul ei de a-i telefona. „Da, da, asta poate să însemne ceva“. — Iţi telefonez, striga el. — Nu, scrie-mi ! ţipa ea, fugind în urma trenului. —^'Te voi chema, urla el. — Nu mă chema ! Nu ! Atunci poate că nici Şerban nu ştie ce se întîmplă acolo. De ce nu răspunde pînă noaptea tîrziu ? Bloca telefonul ori nu era acasă niciodată ? Sau nu voia să răspundă ? llnde-i adevărul ?... Unde ? Unde ?

— De ce te-ai oprit ? îl trezi din gînduri Şerban. I-ai scris, şi... ?

— Nu mi-a mai răspuns. I-am scris mereu, repetă Andronic. I-am telefonat la diferite ore. Şi... nu mai ştiu nimic. Nu pot afla nimic. Poate... poate nu mai e dispusă să aştepte... poate s-a săturat şi ea de singurătate... de. situaţia asta „echivocă“ — aşa i-a zis ultima oară : „echivocă“... Poate... credeam... că tu ştii mai multe. Se opri cu ochii la el. aşteptînd un răspuns.

„Deci, asta era, gîndi Şerban. Bănuiam...“

-— De fapt. Cori na rni-a scris, începu el. Dar scrisori atît de anodine, atît de plictisitoare, cum n-a scris nici cînd era elevă. Parcă înadins întocmite ca să deruteze. Ultima ei scrisoare conţine numai detalii de ordin meteorologic. Starea vremii în Bucureşti. Plat. Scurt. Stereotip. Ca la televizor.

— Despre ea ?

-— Nimic. Ba nu, în penultima scrisoare îmi descrie rochia cumpărată de la Consignaţia : „Culori vii, oglindind tot orientul în soarele care arde puternic în fiecare, fibră — sintetică bineînţeles —, cu toate că modelul...“

— Trebuie să fie foarte frumoasă, şopti Andronic.

— Da, aşa o descrie.

— Nu rochia. Corina. Îmbrăcată în acel „soare care arde

puternic în fiecare fibră...“

— De ce nu pleci o zi la ea ? îl încercă Şerban.

- Pot ? Vin loturi noi de condamnaţi zilele acestea ; luni, vizita colonelului Tainã cu încã trei sau patru ofi~ ţeri de la Direcţia Generală, controale la punctele de lucru..-.

— Dacă ai pleca noaptea ?

— N-am nici un tren care să mă aducă dimineaţă la prima oră aici. Dar, de ce îmi propui asta? Nu cumva şi tu te temi că ea...

— Ştiu eu ? Pe mine lipsa de substanţă, graba, platitudinea, indiferenţă scrisului ei mă alarmează. A fost întotdeauna talentată la literatură. înainte îmi descria cu lux de amănunte viaţa ei, a vecinilor, drumurile cu maşina în împrejurimi, stările ei sufleteşti, ale altora, cazuri mai interesante din instanţă, soluţiile — fiecare scrisoare, o mică nuvelă. Acum însă, *intenţionat* scrie rece, neinteresant, de parcă ar vrea să se ascundă după vorbele searbede risipite pe coala albă...

— Mi le arăţi şi mie ? cedă Andronic slab.

•— Desigur, chiar mîine.

— E o situaţie fără ieşire, Şerbane. *Eu* nu pot pleca de aici. *Ea* nu poate veni. *Eu* nu o pot convinge. *Ea* nu poate înţelege. Cine iubeşte mai puţin ?

— Tu !

La asta nu se aştepta. Piămase trăznit, cu mîna pe pahar.

— Cum eu ?

■— Bine ! Corina nu ştie ce e aia disciplină militară. Ea ştie una şi bună, ca orice femeie — să ştii, Andronic, că oricare alta ar reacţiona, pe bună dreptate, la fel. Şi tu şi eu o ducem perfect, pentru că ştim să respectăm regula jocului. Cînd sîntem militari — comandant şi subaltern, cînd prieteni — Andronic şi Şerban. Am fost sancţionat de tine şi noaptea i-arn ars împreună un chef de pomină, fiindcă dezbrăcasem vestoanele, îţi aminteşti ? Ei bine, *asta* n-ar înţelege Corina. Cred că nu e nimic grav acum, poate numai o simplă tactică, dar lucrurile nu ¡nai pot continua mult timp aşa...

— Ce să fac ?

■— Să pleci.

— Ce va spune colonelul Tainã ?

E un tip deştept şi înţelegător. Cum i-ai explicat *de ce* vrei să vii, aşa îi vei explica şi *de ce „trebuie*“ (notează că am ocolit cuvîntul „vrei“ şi am spus „trebuie“) să pleci. Ca şef de promoţie ţi se rezervase un post în minister. Tu ai cerut Săteanca, apoi Miridinul. După cinci ani, este firesc să şi pled. Te va înţelege, cu siguranţă. Prima datorie a omului este faţă de el însuşi. Nu uita asta ! Nu sîntem eroi. N-a scris nimeni vreodată ceva despre munca noastră.

— Nici nu vreau. îmi fac datoria. Atît.

îi împinse în faţă paharul plin.

— Ia şi tu o măsură pentru viaţa ta ! Dă-ţi şi ţie o dispoziţie, o circulară, un ordin 'de serviciu, ce dracu' ! Colegii noştri de serie sînt şefi prin minister, judecători sau procurori, redactori la revistele militare...

Insistă :

— Nu poţi pleca măcar o zi ?

-— Nu ! negă cu încăpăţînate Andronic.

Şerban aprinse ţigara, apoi vorbi rar. cu o nuanţă de indiferenţă voită :

-— Pot lipsi o zi ?

— Tu ?

— Eu.

— N-ai cerut învoire niciodată.

•— Cer acum.

•— Cererea trebuie motivată.

•— Motive personale.

Andronic înţelese. îi era greu să-l refuze, dar trebuia s-o facă, fiindcă bănuia motivul.

— Nu !

— N-am gradele pe umăr, Andronic, aşa că pot să-mi permit să te...

— Opreşte-te !■ încă'un cuvînt şi îmbraci vestonul.

— Am totuşi dreptul să te întreb de ce mi se refuză plecarea pentru o zi ? Numai pentru o zi ?

— Unde scrie că trebuie să-ţi dau socotecilă pentru ce îţi resping cererea ?

— Dar unde scrie că mi se îngăduie să „trag“ mai mult de opt ore, să fiu trezit noaptea, să nu am asigurate nici orele de odihnă, să...

— Ai tras mai mult decît mine? Ţi-am cerut ţie mai mult

decît îmi cer mie însumi ?

■— Nu vreau să fiu erou, strigă Şerban, ţi-am mai spus. Vreau să fiu om. Să duc o viaţă normală. Acum am nevoie de o zi învoire...

■— Nu pot. E muncă multă.

— Cere oameni.

•— Mă descurc perfect cu cei cinci ofiţeri pe care îi am.

*— Patru.

— Cinci.

— De mîine, patru.

„Aşa, care va să zică. gîndi Andronic. Bineee !“

— îţi fac un mare serviciu lăsîndu-te singur, ere- de-mă. Şi eu m-am săturat. Rostise cuvintele rar, privin- du-1 cu seriozitate prin sticla groasă a cupei, care îi deforma chipul, lăţindu-i l'aţa, îngustîndu-i-o, îngălbe- nindu-i-o cu eulorile-i aurii, răsturnîndu-i zîmbetul în rînjet, ca o imagine căzută şi privită pe dos.

îşi ieşise din fire. Jocul începuse să-i facă o plăcere perversă. Prietenul lui ! Frumosul lui prieten, invidiat de toţi colegii, mai şterşi, mai plăpînzi, mai puţin dotaţi ca el. Iată-1 acum pe Andronic, privit prin paharul de whisky ! O figură grotescâ, cu cap turtit, fără gît. O mică mişcare a paharului şi capul apărea lăţit, cu o gură uriaşă, dinţi imenşi, ochi ieşiţi din orbite. Stupid joc ! Se ameţise. învîrtea mereu cupa în faţa ochilor, ca atunci cînd era copil şi privea printr-un ochean din cioburi colorate, în care imaginile depindeau de modul în care mişcai mina. Lasă o clipă paharul din faţa privirilor şi se înspăimîntă de faţa pămîntie care îl privea cum învîrte ca un nerod paharul de cristal colorat, pentru a-şi oferi un spectacol înveselit de băutura tare care îi ameţise simţurile. Se înspăimîntă.

— De ce ai rămas aşa ?

— Nu înţeleg. Ce te nemulţumeşte în aşa măsură încît să vrei să mă părăseşti ? rosti Andronic cu voce de gheaţă.

— Tu !

— Eu ?

•— Te-ai asprit, Andronic. Poate fiindcă munceşti mult şi din greu. Cinci ani şi şase luni aproape în regim de detenţie...

•— Asta-i munca, ce vrei ? Şi alţii...

—- Eşti mort de somn. Şi tu. Şi eu. Ei, 'în schimb, dorm liniştiţi după bătaie, ea după o baie caldă şi binefăcătoare, că

îi păzim noi.

— Ii păzim *mimai* ? Numai ? accentuă cuvîntul Ao~dronic.

— Nu. Ne mai şi sacrificăm, completă Şerban ironic.

-— Unde vezi tu sacrificiul ?

— Unde ţie îţi scapă. In vieţile noastre. M-am săturat, repetă dur. Şi faţă de noi avem datorii. Dacă o să mai lăsăm să Iteacă timp, uitînd de vieţile noastre, o să ne trezim direct bunici, că în ritmul ăsta de lucru, vremea pentru a îi taţi va fi fost de mult trecută.

Andronic zîmbi.

— Corina are dreptate, continuă Şerban. Am uneori impresia că te văd pe cîmpul de luptă cu micul tău detaşament de cinci oameni — de mîine *patru,* accentuă —- şi cei zece supraveghetori, atacînd cu baioneta o întreagă formaţie de tancuri grele.

— Neputinţă, vrei să spui, sări Andronic enervat.

— Absurditate ! Ne facem datoria. Nu putem face mai mult. Nu ni se cere mai mult. Tu însă *îţi* ceri ţie mat mult. Şi prin tine, *nouă.* Absurd !

•— Ştii ce e absurdul, Şerbane ? Divorţul de logică. De sens. Lucrăm oare aici ilogic, fără sens ?

— Nu. Dar cu un sens unic...

— Spre viaţă.

— Care ?

-— A lor.

■— Dar a ta ?

Pauză.

— Corina te va părăsi.

— Taci !

— ... Şi toate Corinele care ar mai urma după ea.

— Eşti beat. Mai bine lasă-mă singur.

îi făcea rău discuţia.

— Crezi că mie îmi convine situaţia asta ? spuse Andronic,

— Altfel n-ai sta. Totdeauna ai avut vocaţie de erou. Eu, nu. Toţi avem dreptul la viaţă. Altfel n-ar exista echitate socială. Şi tu eşti cel care întreţii inechitatea aici.

—• Şerbane !

— Ascultă-mă, Andronic. O dată în viaţa ta fă şi tu drepţi în faţa părerilor mele de om ! De om adevărat. Cri toate păcatele şi virtuţile mele. Dealtfel *tu* mi-ai cerut părerea...

— Ştiu, ştiu, i-o scurtă Andronic. Vrei să-mi cer transferul.

— Singura soluţie ! Lasă sticla pe masă î De ce iei paharele ? protestă apoi, văzîndu-1 că începuse să le strîngă.

—• Fiindcă ai băut prea mult. Vorbeşti anapoda.

— Vrei să-ţi dovedesc cît sînt de lucid ?

Şerban se ridică şi se îndreptă spre barul unde Andronic începuse să pună în ordine vesela.

—-Nu te-a pus să alegi între ea şi locul ăsta păcătos ? Da sau nu ?

Andronic rămase uluit.

— De unde ştii ?

— Sînt beat ? Nu ştiu nimic, dar cunosc femeile şi pe Corina îndeosebi. E doar sora mea. Practică, orgolioasă... Femeie ! Femeie pînă în măduva oaselor. Nu o poţi ţine mult timp numai cu telefoane săptămînale în care îi transmiţi rapoarte de activitate optimizate de realizările „producţiei“ umane. Sînt beat ? — ,,Cînd vii ?“ întreabă îndrăgostita din ea. „Cînd vor începe să depăşească norma delapidatorii... După ce se liberează bând;, iui Cap-de-Mîţă...“ Că mult îi pasă ei de Cap-de-Mîţă al tău ! „Cînd ? Cît o să mai dureze asta ? Cît ? Cît ? Cît ?“ Nu te-a întrebat pînă acum ?

Andronic îşi astupă urechile, ca pentru a fugi de o obsesie. Imaginea Corinei în gară fugind după tren, ţi- pînd în ea disperarea întrebării, a nădejdii, a deznădejdii...

— Sînt beat ? Puteai lăsa sticla pînă ia ziuă, că aceeaşi întrebare ţi-o puneam şi eu acum : „Cît mai poate dura asta ? Cît ? Anii trec...“

Urmă o linişte penibilă. Şerban îşi şterse fruntea cu batista, se privi în oglindă, îşi pipăi barba crescută şi se întoarse brusc spre Andronic.

. — Lasă-mă măcar pe mine să plec o zi !

— Nu. Nu vreau să fiu slab în faţa ei.Nici ea nu vrea să fie slabă în faţa ta. *Tu* în faţa ei, Miridinul la depărtare de trei sute de kilometri de Bucureşti... Te va părăsi...

Se aşeză extenuat. Făcuse tot ce îi stătuse în putinţă pentru a aduce iar lucrurile în matca lor obişnuită. Recapitulînd însă întreaga discuţie, îşi dădu seama că greşise cerîndu-i învoire în discuţia despre Corina (tot el îi împăcase doar de atîtea ori în acest răstimp în care revederile atît de mult aşteptate, fierbinţi şi înfiorate, sfîr- şeau în despărţiri reci şi pline de reproşuri). Il ştia mîndru şi trebuia să se aştepte la un asemenea refuz. Dacă i-ar fi făcut la birou un raport oficial, fără o motivare care să dea de bănuit, l-ar fi învoit cu siguranţă.

— Cînd spuneai că vine colonelul ?

Andronic răspunse moale :

— Luni. De ce întrebi ?

Şerban nu-i răspunse.

— Să nu te pună naiba să-i spui ceva 1

Era inutil să mai continue. îi făcuse destulă teorie despre datoria faţă de el, despre greşelile faţă de tinereţea care nu se mai întoarce, despre înţelegerea pe care ar fi putut s-o aibă pentru iubita lui, pentru viaţa ei — si a lui, la urma urmei. Nu era ăsta un soi de egoism, totuşi ? Nu, nu era, fiindcă o sacrificase pe ea. Dar se sacrifica .şi el. Poate chiar mai mult. Corina se va căsători. Foarte bine ! O merita, încăpăţînatul. Nu. Nu-i va spune nimic colonelului. E greu să ajuţi un‘om care nu vrea să se ajute şi singur. Se ridică, de data asta decis.

— Plec.

— Du-te !

Dar Şerban rămase în picioare şi nu se urni. Spera ca Andronic să-l mai reţină. Acesta nici nu-! privea.

— Mîine îţi poţi prezenta cererea de mutare. Ţi-o voi aproba.

Rămase locului împietrit. „Ce uşor renunţa la el !“

■— Bine !

— De *te* nu pleci ?

Făcu eîţiva paşi spre ieşire, se întoarse şi îl privi

— întinde mina dreaptă, te rog !Ce mai e şi asta ?

— Întinde-o, când îţi spun ! Hai ! Nu aşa ! La orizontal, cu degetele întinse ! Aşa ! îţi place ?

Palma îi tresărea zvîcnit, împinsă de un tremur uşor. |

— îţi place ? repetă. De tine nu ţi-e milă ?

Apoi cu gesturi lente îşi îmbrăcă vestonul, închein- du-1 măsurat, nasture cu nasture, îşi potrivi cravata, îşi netezi părul, salută şi ieşi. în urma lui, Andronic mai ţinea palma întinsă...

Realiză pentru o clipă că nu stătea strălucit cu sănătatea. Că Şerban avea dreptate. Că şi Corina avea dreptate. Dar ce putea face ? Ce ? Ce ? Ce ?...

Se ridică şi avu clin nou senzaţia aceea de ameţeală uşoară care îl cuprinsese pe alee, în drum spre casă... Un soi de vid interior, pe care îl simţi urcîndu-i în trup, din tălpi spre creştet, crescând în sus. cuprinzîndu-1, şi înăi ţîndu-1, nu afundîndu-l, ca intr-o inversă lege a gravitaţiei universale, o negare a fenomenului fizic ştiut...

Vru mai întîi să-l recheme pe Şerban, apoi se răzgîndi.

— Moaşa aia moralistă mă omoară eu zile.

Puse mîna pe telefon, se informă asupra stării de spirit din dormitoarele penitenciarului, se asigură că „totul este în ordine şi condamnaţii dorm“, dădu cîteva dispoziţii pentru a doua zi şi se.culcă. După cîteva secunde însă, sări din pat. Uitase să s'e dezbrace. Unde îi erau minţile ? îşi îmbrăcă pijamaua, făcu cîteva mişcări de gimnastică, deschise larg fereastra... Respiră adînc, închise numai un geam (pe celălalt îl lăsa deschis toată noaptea) şi intră în aşternut. Nu putea dormi, ti reveneau mereu în minte fraze stupide: „Pleacă!... Pentru o zi! Dă-ţi şi ţie o dispoziţie ! O circulară măcar ! Un ordin de serviciu !... Te-ai asprit !.,. Şerban pleacă ! Corina are dreptate ! Prima datorie a omului.., Anii trec... De tine nu ţi-e milă ?... Te va părăsi !... Te va părăsi !„. Te-a părăsit ! Te-a...“

Se sculă enervat: Deschise şi cea de a doua fereastră. Zări florile sădite de Corina. O reînchise, trîntind-o aproape... (Te va părăsi... Prima datorie...) Tot mai stăruitor, gîndul plecării,

•— Numai o zi !...

Merita şi el o zi. (De tine nu ţi—e milă ?... Milă... Milă...

Ce-i aia miiă ?) îşi aminti cu ciudă de Şerban.

— Beat — îşi spuse ca o justificare. Dar tremurai mîinii ? Realiză apoi sei-iozitatea din tonul lui.

— Dacă pleacă ?

Se învîrti fără rost prin casă...

•— Ducă-se !...

Apăsă butonul magnetofonului.

•— Poate nu pleacă... '

...Aceeaşi curgere liniştitoare în infinit a simţurilor si a creierului obosit, cu revenirile melodice obsedante, pasionate, resemnate...

— Şi dacă pleacă ?...

...aceleaşi melodice plecări — neîmpăcate, niciodată înţelese deajuns, liniştită şi zbuciumată curgere în infinit...

— Nu pleacă !...

...Liniştitoare curgere în infinitul simţurilor şi al...

I se făcu dor de Corina. Se întoarse pe o parte, apoi pe cealaltă. Nu putea dormi. Să numere !

„Unu... doi... trei... patru... cinci... şase... şapte... opt... nouă... zece...“

„Cincizeci şi patru... cincizeci şi cinci... cincizeci şi şase... Cît o să mai număr aşa ca un imbecil ?“ Aprinse lumina, întinse mina după o carte, la întîmplare. Proust ! „Â la recherche du temps perdu“. O zvîrli cu ciudă cît colo. Alta nu putea găsi? Se hotărî să stingă lumina şi să stea nemişcat. Nemişcat, strîns în el, în limitele trupului obosit, fără gînduri... „Cît o să mai dureze asta ? — Nu ştiu. — Cît o să mai dureze asta ? — Nu ştiu. — Cît o să mai dureze asta ? Nu ştiu. Noapte de veghe. Noapte polară. Noapte de coşmar. Noapte de nebunie... Cît va mai dura oare ?“ Zvîrli cît colo plapuma de pe el. Luni va vorbi cu colonelul Tainã. „Nici eu n-am vocaţie de erou — îşi spuse. Trebuie să ne facem datoria. Dar avem datorii şi faţă de noi înşine“.

— Ticălosul naibii !

îl convinsese.

Capitolul IV

Uşa barăcii scîrţîi lung şi înăuntru fu introdus un alt condamnat. înalt, uscăţiv, cu o figură de şmecher, „neinstruit“, de cum pătrunse în încăpere, aruncă celorlalţi o

privire dispreţuitoare, după care le întoarse spatele, ihtinzîndu-se comod pe singurul pat rămas liber.

Pitac rupse primul tăcerea, sătul de atîta linişte :

— De ce te-au adus aici ?

— întreabă-i pe ei ! De unde vrei să ştiu eu ?

— Cîţi coţi ai luat ?

— Opt.

— Opt ani ? făcu Pitac cu ironie.

— Opt luni, îl desumflâ Uscăţivul.

— „Maimuţar“, îi rîse puştiul în nas. Primar ?

-— Prefect, îl înfruntă insul.

— Ştii ee ? Nu mă lua peste unghii! Eşti jighimea ?

— Ce-i aia ? întrebă celălalt.

— Limpede ! îşi dădu importanţă’Pitac. Nu-nţepeneşti la noi. îţi iei sarsanaua şi... te dă la pîine. Aici sînt numai „cazurile speciale“. Ştii unde te afli ?

— în dormitor.

— Proprietatea cui ? se răsti Pitac, scos din fire de nepriceperea individului.

— N-o fi a ta.

— A mea, nu. Dar e a „Decanului“ sublinie el cu veneraţie.

— „Decanul ?“ Cine-i „Decanul ?“

—- N-ai auzit de „Decan ?“ Pantera ! „Marele Bandit“. Tatăl nostru carele... fugi de aici că îmi faci silă, i-o întoarse cu lehamite. Chiar n-ai auzit de el ? Se cunoaşte că eşti „primar“. Oi fi „ciugulit“ şi tu vreo poşetuţă prin tramvaie noaptea, sau vreun pacheţel cu margarină din- tr-un magazin, minim de pedeapsă un an, cu circumstanţe sub minimum special, patru luni. Eşti un prăpădit de „pinguin“ cu ifose, asta eşti, dacă nici de Pantera n-ai auzit.

— De ce trebuia să aud ?

Fiindcă e mare. beregată î De-aia ! se-nfoie Pitac, Casele de bani i se desfac în mină mai uşor ca o coajă de nucă. Se joacă cu autoturismele şi le sparge numai ca să şe distreze în orele libere. Treizeci de secunde îi tre- buiş ca şâ desfacă cu şurubelniţa geamul unui Fiat 850. Şi flsta, cînd nu se grăbeşte. Dacă pierde trenul, nu trece de ¿¿ce secunde. Ei ? Mai zi ceva !

■— Care-i ăia ? Arată-mi-1 şi mie !

— Cel de colo, care doarme, indică Pitac spre patul Panterei. De la el poţi învăţa ,.atacurile fără muzică“, „operaţiile“ în stil mare în complexe comerciale, „ciupeala“ în tramvaie şi cîte şi mai cîte;·'adăugă în şoaptă.

Uscăţivul găsi interesant să se împrietenească cu ei numai ca să afle cîte ceva din traiul de pe aici. Se ridică în Capul oaselor.

■— Pentru ee a fost condamnat ?

— Eh, făcu mîndru Pitac de periculozitatea „Şefului“ ! Concurs real de infracţiuni ! Spargere, distrugere, sustragere şi... nemaiştiind ce să înşire ca să-l impresioneze pe necunoscut, făcu un gest larg" cu mina, desenînd în aer un cerc imens, atotcuprinzător.

•— Ce spui ? se mină Uscăţivul.

Pitac îi făcu semn să se apropie, ferindu-se de Zarnea. Tunsu se strînse lîngă cei doi.

— A învăţat meserie de la „Marele Profet“, pe un manechin cu clopoţei.

— Manechin cu clopoţei ? Ce-i aia ?

— Un manechin cusut eu clopoţei, rosti fălos Pitac. Pe el faci exerciţii zilnice, vîrînd mina în buzunare, pentru ca atunci cînd „extragi“, să nu „ciripească“ clopoţeii, adică să nu te simtă „clientul“ sau „îngeraşii“. Eu abia acum îmi însuşesc „partea teoretică“. Direct de la „Decan“. Vezi aici, rosti el lovindu-şi fruntea, materia cenuşie e totul în meseria noastră. Să poţi deschide orice încuietoare şi să operezi fără teamă, chiar cu pistolul la tîmplă. E mai greu ca la crimă, pe libertatea mea. îl ştii pe Sînge-Rece ?

— De la secţia cinci ?

— Habar n-ai.

— Ăştia sînt la „specială“, se amestecă şi Tunsu în discuţie.

— De ee ?

— Sînt „jighimele“ cu „afaceri umede“, îl lămuri Pitac.

Criminali recidivişti adică, izbucni enervat că tipul nu cunoştea jargonul. SInge-Rece ăsta a „răcit“ un pădurar în virful muntelui şi şi-a ascuns apoi toporul în grajdul vecinului. Da" n-a scăpat de expertize. Că ăştia pun sub lupă şi firul de păr şi dacă e al tău, să vii tu cu o mie de martori şi tot pierzi. Ei bine, Sînge-Reee îţi striveşte beregata numai cu două degete. Nici o admiraţie n-am pentru el. L-a atacai pădurarul, a ridicat toporul, i-a pus aripioare şi... l-a trimis la Sfîntul Petru. Unde-i arta 7 E mai simplu decît să calculezi un plan şi să operezi în cameră cu „îngeraşul“ la uşă.

— Dar tu ? se interesă Uscăţivul.

— A, făcu cu superioritate Pitac. Furt din avut obştesc şi fals intelectual. *Intelectual* ! sublime, umflîndu-se în pene. Dar falsul n-a fost dovedit...

-— Şi-ai rămas *ne... „intelectual“*. îl ironiza Uscăţivul

— Am rămas numai cu furtul, preciza Pitac. .Şi mi-au servit pentru asta o „porţie“ grasă.

-— Recidivist ?

— Da.

Pitac avea poftă de vorbă. I se întîmpla asta ori de cîte ori avea de-a face cu un novice, în faţa căruia îi plăcea să se laude cu isprăvile lui.

-— După ce mă dăduseră afară din şcoală, neavlnd părinţi, „mişunam“ şi eu pe unde vedeam cu ochii. Atunci i-am cunoscut şi pe „băieţii“ care' îmi promiseseră să mă recalifice în „safe-uri — Fereşte de Incendii“. După doi ani de „practică“ la şcoala hoţilor din „mahalaua“ mea — notează că atunci nu-1 cunoscusem încă pe „Decan" — de incendii mai ferea „safe-urile“, chir de mînuţa mea, ba. După chestia eu „Ya-le-le“,..

— Ce „Ya-le“ ? îl întrerupse Uscăţivul cu interes.

— Mă trezisem în faţa porţii pe care scria : „Yale“ şl, m-am conformat. Le-am... luat, după care... le-am lăsat casa ca pentru zugrăvit. Dar am luat şi o „porţie“ de un an şi şase luni. Prima ! Cu optsprezece ani abia împliniţi. De o zi. Dacă ştiam atunci codul penal cum îl ştiu acum, dădeam lovitura cu o zi înainte, cînd eram încă minor, şi scăpăm mai uşor. Aşa, în loc de circumstanţe, mi-au „acordat“ agravante. Furt prin efracţie, noaptea şi... major de o zi.

— Frumoasă aniversare, spuse Uscăţivul

— La „internat“ am învăţat eu atunci prestidigitaţia. Ştii ce-i aia, Biberon ?

Uscăţivul rîse de verva lui Pitac şi regreta în sinea sa că fiind „pinguin“ trebuia să plece. Puştiul îl amuza. Tunsu părea un om docil, iar „Şeful“ sau „Decanul“, cum i se mai spunea, trebuie să fie un tip straşnic, care te scoate din toate încurcăturile. Păcat că nu-1 lăsau mai departe în aceeaşi secţie cu ei !

— Ai auzit de prestidigitaţie, iepure ? repetă Pitac.

— Nu, reveni Uscăţivul la realitate.

— Iuţeala degetelor şi nebăgarea de seamă a „îngeraşului“, cită Pitac ca din carte.

— Cum de te-a prins atunci ?

■— Iuţeala „îngeraşului“ şi nebăgarea mea de seamă, suspină Pitac.

Uscăţivul se porni pe un rîs zgomotos, care îi învioră şi pe cei doi.

Clic ! Ochiul vizetei se deschise şi glasul supraveghetorului se auzi pe sală :

— Ce-nseamnă asia ? E aproape miezul nopţii. Toată lumea în paturi !

Pitac se retrase încet la locul lui, Tunsu îşi trase pătura peste ochi, iar Uscăţivul, cu ochii în tavan, începu să se gîndească cum ar putea face să rămînă cu băieţii ăştia simpatici. Avea ce învăţa de la ei. Şi cînd o ieşi, n-o să se mai lase dus de nas, pentru a ispăşi păcatele altora. O să lucreze „acoperit“, poate chiar cu ei. Par băieţi „de cartier“, simpatici şi hoţi cinstiţi. îşi aprinse o ţigară şi îşi imagină, prin fumul ei, recursul... Un avocat •— sau de ce nu ? — o avocată isteaţă, „din oficiu“, că nu dispunea de bani — care să pună suflet să descopere adevărul. Să vadă lucrurile în miezul lor adevărat. Lui •— sau ei — îi va spune cinstit totul. Greşise, dar nu în măsura în care îl băgaseră ceilalţi la apă. Ştia el că mulţi avocaţi „ din oficiu“ sînt.mai bine pregătiţi decît marii „maeştri“ care aveau numai dibăcia să-şi facă faimă în jurul numelui. încolo... îl trezi din visare ţipătul lui Pitac.

— Fum !

Sări în sus. Pitac adulmeca aerul din încăpere, ajun- gînd cu nasul pînă la el.

— Ţigare ! exclamă şi Tunsu.

•— Ce n-ai „ciripit“ că ai ţigări ?

•— N-am decît una scăpată la control, se apără Uscăţivul, eăutînd să o ascundă.

— Fără ! ţipă Pitac. Dă-o aici !

— N-am alta, ripostă Uscăţivul.

— Dă-o pe-aia ! porunci Pitac şi se repezi să i-o smulgă.

— Pe din două, încercă Uscăţivul.

— Nu ţine, răspunse Tunsu şi se aruncă şi el să i-o tragă dintre degete.

— Lăsaţi-mi-o ! se tîngui el. E a mea. De abia am strecurat-o...

— Cei aia „a mea“ ? se repezi Pitac. Aici împărţi tot Ce ai. Şeful hotărăşte, rosti ei, arătînd spre Pantera.

— N-o dau.

— Nu ?

— Nu.

— Atunci te dăm pe mina Şefului, urlă Pitac.

— Pe toţi dracii din lume, se mînie Pantera, sculat din somn de ţipetele celor trei.

•— Interes de serviciu, şefule, i-o luă înainte Pitac. „Tuali !“ rosti în jargon.

Cuvîntul magic îl trezi de-a binelea din somn. Intr-un salt fu lingă ei.

— Pe el !

Pitac îi prinse mîinile şi Tunsu începu să-l buzună- rească. Uscăţivul se apăra cu picioarele, cu dinţii. Zarnea se sculă şi el şi, ochi în ochi cu Pantera, se apropie. Din- tr-o mişcare, le prinse amîndurora mîinile, ca într-o menghină. Pantera îl lovi, dar Zarnea îşi feri faţa. Pumnul îi zbură pe lingă ureche. Cu o mişcare rapidă, scutură din mina Uscăţivului restul de ţigară aprinsă, îi scoase din buzunar şi pachetul pe jumătate gol, apoi îşi aprinse o ţigară, depărtîndu-se cu indiferenţă. Dispreţul lui îl înnebuni pentru a doua oară pe Şef. Se luă după el şi îi bară drumul.

— Dă ţigările !

Zarnea nu îi răspunse. Il privea tăcut, fumîndu-şi lacom chiştocul prins între degetul mare şi arătător. îi aruncă apoi fumul în nas.

— Dai ţigările sau îţi dau drumul la sînge ? se răsti fluturîndu-şi şişul pe sub beregată. ,.Porţie" mai mare ca acum nu-mi mai poate da. Pedepsele se contopesc, aşa că n-am nimic de pierdut. Dar scap de tine. Le dai ? Şi îi înfipse cu o mişcare rapidă cuţitul în braţul sting. Zarnea se feri astfel incit lama nu pătrunse prea adine, apoi scoase şi el şişul.

Bătaia amenința să devină de data asta: mai sîngeroasă. Șișurile făcute de Pitac din bla- cheuri sau potcoave de bocanci erau destul de primitive ; nu foarte ascuțite, dar de ajuns ca, adăugate la forța și ura cu care loveau, să rănească un om chiar foarte grav. Speriat de întorsătura lucrurilor, Pitac se strecură în spatele lui Zarnea încercînd să-i smulgă cuțitul. Acesta îl răsturnă însă dintr-o mișcare și se apropie de Pantera.

O clipă statură așa, față in față, aprinși de mînie. Pantera se aștepta la o ripostă cruntă. Cu o mișcare rapidă Zarnea îl plesni peste mină, aruneîndu-i șișul pînă în cel mai depărtat colț al barăcii, apoi și-l aruncă și pe al său. Asta nu însemna un armistițiu, ci un refuz de a folosi cuțite. Il știa puternic. Și mîngîierea unei astfel de matahale fioroase, înalte de aproape doi metri, te putea doborî. Darămite lovitura lui. Se temea de el, după cum simțea că .și Panterei îi e frică de pumnul lui. Poate pentru că era singurul în stare să-l înfrunte.

...Stăteau de cîteva secunde Unul în fața celuilalt, privindu-se încordați, fără arme, încremeniți, ca două statui ale urii înverșunate, niciodată ostoite. Pantera nu se putea întoarce să-și ia șișul, de teamă ca celălalt să nu-i sară în spate. Pitac, înțepenit de groază, știa ce-1 așteaptă dacă se mișcă. Tunsu închisese ochii. Uscătivul nu avusese pînă atunci prilejul să asiste la asemenea încăierări și căuta înfricoșat vreo portiță prin care să se strecoare să anunțe supraveghetorul. Dar acesta controla tocmai atunci — pe semne — celelalte dormitoare ale secției. „De-ar veni mai repede ![4,] își spuse în gînd, cu urechea ciulită la cel mai mic zgomot din afară care i-ar aduce salvarea.

Se mai scurseră cîteva secunde de cînd cei doi se priveau cu ochi aprinşi, numai pîndă şi muşchi încordaţi, aşteptînd momentul prielnic pentru a lovi.>— îl omoară, şopti într-un tîrziu Pitac. Şi Tunsu deschise ochii. Dar îi închise repede, cu un tremur nervos.

Cei doi se ocoliră cu braţele deschise, ochind locul de unde se puteau apuca. Nu se auzea decît respiraţia lor întretăiată. Se mişcau milimetric, cu braţele depărtate, •potrivindu-şi coapsele şi umerii, proptindu-se pe tălpile late şi groase, gata de atac.

— De s-ar termina odată, ingînă Tunsu, ferind privirea.

— Taci !

Zarnea ajunse cu spatele la Pitac. Pantera ridică mina.

■— Acu' !

Pitac sări în circa lui Zamea, prinzîndu-i braţele. Pantera profită de gestul laş al complicelui şi îi aplică prima lovitură. Zamea căzu pe spate. încă o lovitură şi încă una. Zamea icni uşor. îl vedea ca prin ceaţă pe ,,Marele Bandit". Pantera mai ridică o dată mina.

— Tunsu!

Tunsu sări şi el peste cei doi. Din pricina strînsorii, Zarnea nu se mai putea mişca. închise ochii de durere, îşi îneordă muşchii şi se smuci o dată. A doua lovitură a Panterei îl orbi. Trebuia să scape de povara celor doi. Dar era istovit. Se mai smuci o dată cu forţele adunate •şi reuşi să scape. Se repezi orbeşte asupra Panterei, lo- vindu-1 cu sete, apoi se prăbuşi. Acesta scoase un răcnet. Apoi căzu şi el, fără puteri.

Un zgomot scurt de cheie •— nici măcar vizeta nu se mai deschise — şi apăru supraveghetorul. Lupta încetă ca prin farmec. Zarnea zăcea zdrobit. Pantera se clătina, ameţit de violenţa loviturilor, iar Tunsu şi Pitac, aruncaţi într-un colţ, se văitau cu voce tare.

Fără să fie observat, Pitac strecură în buzunarul lui Zarnea şişul Panterei, apoi se ridică.

— Drepţi !

Nici unul nu se putea ţine bine pe picioare. Rănile le sîngerau. Şi le ştergeau cu zeghea, înroşind-o cu sîngele ce li se prelingea pe faţă şi pe mîini.

* — Nici noaptea nu vă potoliţi. Un moment de linişte mi pot să am de răul vostru, rosti supraveghetorul roşu ■de mînie. Şi numai asta visez de eînd v-au adus aici : bătaie, declaraţii, rapoarte...

—■ Cine nu doarme* nu visează, sări ca din puşcă Pi lac.

Şi începu iar să se văicărească.

Supraveghetorul era un om cumsecade. Singura lui dorinţă era să nu se întîmple nimic în secţia de care răspundea. Să aibă linişte măcar o zi. Dar de cînd fuseseră aduşi cei patru, avea numai necazuri. Şi el şi comandantul -şi educatorii. Nu-şi dorea decît să scape de ei. Să-i ducă în altă parte, să-i mai-păzească şi altul. Sau să-i transfere la alt punct de lucru, numai să nu-i mai vadă. Ce era el în fond vinovat să ispăşească o pedeapsă mai grea decît a bandiţilor, păzindu-i şi întocmind mereu rapoarte peste rapoarte asupra încăierărilor ? Şi pe deasupra, neobrăzatul ăsta de Pitac, vioi foc, ţîşnind mereu cu vorba, ca să-l facă de ocara celorlalţi deţinuţi.

— Drepţi ! rosti supărat.

Apăru si căpitanul Caragea, chemat de urgenţă prin telefon. Se dăduse clin nou alarma. Din clipă în clipă trebuia să sosească şi comandantul.

— Să trăiţi, strigară în cor.

— Bună seara !

Căpitanul îşi privi ceasul. De cînd îi sunase pe An- dronic trecuseră douăzeci de minute. Parcurse porţiunea din mijloc a barăcii şi, întorcîndu-se spre condamnaţii care îl priveau speriaţi, ordonă lui Zarnea :

— Dumneata ! Doi paşi în faţă ! N-auzi ?

Zarnea se apropie. Caragea îi scoase cu două degete şişul, căruia îi zărise, din prima clipă, vîrful ieşit din buzunar.

— Nu-i al meu, încercă condamnatul să se apere, ştiind bine că şi-l aruncase împreună cu cel al Panterei.

— Vine acum comandantul şi o să vă judece el !

Nici nu isprăvi vorba şi în prag se ivi Andronic. Era palid şi pe faţa lui se citeau urmele unei mari oboseli. Nu părea enervat, dar nici liniştit. Mai degrabă îngrijorat.

Toţi luară poziţie de drepţi.

— Bună seara ! rosti scurt.

„Asta-i bună, gîndi Pitac, ne mai zice şi „bună seara® după ce l-am sculat din somn !“ Amuţiţi, îl priveau cu uimire. Pe faţa lui nu se clintea un muşchi.

-— Am spus „bună seara**, repetă.

— Să trăiţi, îngăimară cei cinci, cu feţele în păi)unt.

•— Iar bătaie ? se adresă supraveghetorului.

•— La sînge.

Şerban îi întinse cuţitul lui Zarnea. Andronic 11 privi lungi

— Apropie-te !

Condamnatul se execută.

— De unde ai cuţitul ?

•— N-am lovit cu cuţitul.

— N-am întrebat cu ce ai lovit. Te-am întrebat de unde îl ai.

Zarnea se gîndi puţin, apoi chibzui că nu e bine să denunţe sursa. Se temea de răzbunarea celorlalţi. Rămase tăcut.

— Răspunde ! stărui comandantul.

Deţinutul pironi ochii în părnînt Şi rămase nemişcat.

■— Producţie locală, să trăiţi, îl salvă Pitac Eu... Eu le confecţionez din blacheuri sau potcoave... pentru uz intern. Dar nu ca... arme de luptă.

— Cine te-a întrebat ?

■— El n-o să vă răspundă, coborî tonul Pitac. De la mine îl are. I l-am vîndut pe o masă de duminică...

Comandantul îl privi pe Zarnea.

— Aşa e ?

Acesta încuviinţă, cu o aplecare uşoară a capului.

— Deci dumneata le confecţionezi, se adresă lui Pitac. Cine te-a învăţat? Şi examină micuţul obiect, meşterit cu măiestrie.

— Nevoia, răspunse acesta prompt.

•— Ce nevoie ? N-aveţi aici tot ce vă trebuie ?

— Să tăiem pîinea, să...

— ...Vă tăiaţi unii pe alţii, completă el. Pîinea vine gata tăiată. Dar observîndu-1 mai atent, gîndi : „puştiul are idei. Este bine de reţinut“. Căută să-şi amintească fişa lui personală, dar nu-i venea nimic în minte acum. Va trebui să le revadă dosarele. Nu mai putea întîrzia măsură ce se impunea luată împotriva lor. Care se potrivea mai bine fiecăruia.

— Control la bocanci, ordonă el. Scoateţi toate blacheurile .şi le predaţi cu proces-verbal la magazie ! Subofiţer !

Acesta luă poziţie de drepţi.

— Supraveghere specială la dormitor pînă primeşti dispoziţii ! Trimite pe Simion după infirmier să-i panseze, aici,

pe loc ! Să-şi aducă trusa cu el ! Percheziţie în toată baraca. Deţinuţi, la ordine !

Şi ieşi în grabă, urmat de căpitan...

Capitolul V

— Voi aţi auzit, mă, de „Galeria Morţii" ? începu Pantera. Nu. N-auzise nici unul.

— Tunelul dă într-o galerie părăsită, începută eu mulţi ani în urmă. La capătul ei sînt bălţi care înghit. Asteia i se zice „Galeria Morţii". Ei vor să sece bălţile. Pe acolo va trece şoseaua.

Nici unul nu mai încercase să adoarmă după plecarea Şerifului. Se gîndeau cu groază la ce-i aşteaptă. Pantera simţi momentul potrivit pentru a le împărtăşi planul de evadare. Erau înfricaţi, înrăiţi, sătui de pedepse. Se răzgîndise şi în ce îl privea pe Zarnea. Trebuia, era forţat să-i împărtăşească şi lui taina. N-avea încotro, fiindcă tot timpul erau împreună în dormitor, iar la lucru formau o singură echipă. Acum, după ridicarea dreptului la muncă, stăteau împreună în aceeaşi încăpere, de dimineaţă pînă seara. N-avea rost să mai întîrzie ziua hotărîtă pentru fugă. Şi dacă se gîndea mai bine, nu-i dădea mîna lui Zarnea să mai „ducă doniţa sus", fiindcă dacă ar fi „ciripit" ceva, ar fi negat cu toţii. Nimeni nu l-ar fi crezut pe „sfîrtecar". Doar la el găsiseră cuţitul, Nici nu mai era nevoie să-i întindă o cursă. De voie, de nevoie, îi aparţinea... Iar după reuşita planului... ştia ce are de făcut !

Aşa că, după ce supraveghetorul raportase „linişte în secţia a IV-a'' şi primise ordin să înceteze supravegherea specială, Pantera începu să-şi expună pe şoptite planul urzit în închipuire noapte de noapte... Ceilalţi însă nu înţelegeau unde voia să ajungă eu „bălţile care înghit". Pitac se încumetă să ceară o explicaţie :

— Acolo ne bagă să lucrăm, şefule ?

— N-am zis asta, mormăi Pantera nemulţumit că nu se făcea înţeles. Privi spre Zarnea. Nici el nu dormea. Asculta atent, cu faţa întoarsă spre el. Era singurul care pricepuse unde bate. Tunsu înţelegea întotdeauna greu. Trebuia să înceapă altfel. Se ridică în capul oaselor. Privirea lui era alta

acum. Mai pătrunzătoare, mai fioroasă, mai... Cei doi înghețară privindu-1. Zarnea se uita ia el, dar părea că nu-1 vede. Plutea ceva deasupra capetelor în noaptea aceea, nu știau ce, dar presimțeau că tătieu' le pregătește ceva. Și le pregătea intr-adevăr.

— Pi t ac !

■— La ordine, șefule,

— Tun sule !

— Da, șefule.

— Apropiați-vă !

Cei doi se executară.

Ocoli privirea lui Zarnea. Voia să-l vadă mai întîi *cum* reacționează cînd va rosti cuvîntul „evadare". Atunci se va demasca, cu siguranță.

■— Voi credeți în recurs ?

Pitac îl privi nedumerit pe Tunsu. Tunsu pe Pitac.

— Nu ne-a citat încă, făcu Pitac, cu o ușoară sfială.

•— Credeți că mai vine o amnistie ?

— Știm noi ?... spuse Pitac.

— Noi să știm ? zise și Tunsu după ei.

— Sînteți fragezi, măi, ca mieii în frigare, hohoti Pantera. Aia și după ce i-ai înghițit mai cred c-o să pască o dată iarbă verde...

— La ee te gîndești, șefule ? întrebă Pitac înfricoșat de o asemenea introducere.

— La prostia voastră, mă ! Cum o să vă admită vouă recursul, iezilor ?

— E dreptul nostru... strigă Pitac.

•— Mai încet, că aduci supraveghetorul eu drepturile tale. Ai dreptul să-l faci. Da *!* Dar nu să ți-1 și admită. Nici nu faceți voi recursul și ei au și redactat decizia de respingere. Și rîse gros de cunoștințele lui în materie juridică. Sau grațierea... Vă încadrați ?

■— Cum adică, șefule ?

-— Sînteți mame cu mulți copii ?

— Nu. recunoscu Pitac.

— Vezi ? Ai făcut-o, nu mai ai număr la poartă. La „Castel" iernezi. De abia te învață tîmplăria, te mută la strungărie. Cum ai prins nițel meseria, te bagă în construcții. De toate trebuie să știi. De toate trebuie să faci. Asta-i viață ? oftă el. Nici o scăpare. Decît dacă... Se opri, privindu-i, cu ochi dilatați. înțepeniră cu toții, cu sufletul la gură.

— Dacă ?... repetă Pitac îngrozit.

Trebuia să-i convingă cu orice preţ !

— Dacă... fiuit ! fluieră ascuţit cu rnîna spre zăbrele.

Zarnea tresări.

— Ooo ! făcu Pitac cu mîna la gură. „Să luăm viteză“ ?

— Să fugim ? deseifră speriat şi TunsU.

— Mai încet, mă, să nu ne-audă !

— Sîntem păziţi ca tezaurul băncii, scînci Pitac. Dacă ne prinde, ne culege „Şeriful“ cu făraşul.

— Nu ne prinde, îi asigui'ă el. *Cu mine* nu vă prinde. De-aia v-am pus să cereţi „tunelul“. Nu de normă, dar dacă ne aprobă, sîntem salvaţi.

Nu ştia cum să intre în vorbă cu Zarnea. Simţea că îl interesează toată povestea dar nu discutase niciodată deschis cu el. Trebuia s-o facă acum, trecîndu-i momeala' pe sub nas.

—■ Te prinzi ? i se adresă laconic.

Zarnea se ridică în capul oaselor şi se apropie' de el. Şopti lacom :

— Cum ?

— Cunosc regiunea, îi răspunse Pantera, bucuros de împăcare. Mergem ia sigur.

— Şi în tunel sînt supraveghetori, rosti Zarnea grav.

— Dar n-au cum să mai vină după noi... Ezită, apoi rosti încet : Am exploziv.

— Exploziv ? tresăriră cu toţii.

— Trotile neexplodate, rămase la punctul de lucru al tunelului. Mi le-a dat un borfaş car? s-a liberat. Iar afară... blatul e aranjat.

■— Mare eşti, şefule ! izbucni din obişnuinţă puştiul.

— Nu-mi plac zăluzii, Pitac, îl domoli Pantera, cu ochii în ochii lui Zarnea. Ei ? rosti apăsat, după un timp.

Se făcu linişte. Pitac îl privi pe Tunsu. Tunsu pe Pitac. Amîndoi pe Pantera. Pantera nu-1 slăbea din ochi pe Zarnea. Zarnea nu privea pe nimeni. Privea în el... In golul din el. Nici măcar nu se întreba. Nici nu ezita. Propunerea i se părea extraordinară. Absolut extraordinară ! De mult ar fi vrut să fugă singur. Să spargă zidurile, să împuşte subofiţerii, educatorii, supraveghetorii, comandantul, pe oricine, numai să fugă. Să fie liber! Revelaţia bruscă a acestei posibilităţi îl surprinsese ca o lovitură între ochi. Era ameţit.

Nu răspunse deocamdată.

— Ştiu eu ? începu Pitac... Crezi că ţine ?

— Dacă operăm ca la Sing-Sing...

„Sing-Sing“ ! Cuvînt magic ! In sfîrşit, după atîta monotonie o nouă aventură ! Pe Pitac începuse să-l „prindă“ ideea. Capul lui, înţesat de romane de aventuri şi filme poliţiste, întrevedea ceva palpitant. Merita riscul ! La urma urmei, şeful îl instigase... Dar,.nu ! N-avea să spună niciodată asta. Şi-apoi, tot cam atîţia „coţi“ lua şi dacă se dovedea că fusese sub influenţa Panterei.. O reducere de o lună, două, nu merita pierderea prestigiului lui de „hoţ cinstit“, „neciripitor“. Adică ce ? Neinstigat nu era în stare să comită singur o infracţiune ?

L-ar fi urmat orbeşte pe şef, dar dacă le eşua planul, ştia ce-i aşteaptă. Iar anchete, iar tetravanghelele procurorului, iar morala instanţei, iar interogatorii, iar citaţii, iar proces de contopirea pedepselor, iar... Iar ! Iar i Iar ! S-o ducă aşa mereu, pînă la adînci bătrîneţe ?

. — Ei ? rosti din nou Pantera, aprinzîndu-şi un chiştoc,

Pitac socoti în gînd. O evadare aducea un plus de pedeapsă de un an sau doi. La cei patru ai lui, nu era prea puţin. Dar da,că reuşeau... Scăpa de anii ăştia urîţi, în care trebuia mereu să asculte de cineva, să spună mereu cuiva „am înţeles, să trăiţi“, „m-a-m prezentat îa ordinele dumneavoastră“, să facă mereu la aceleaşi ore,, aceleaşi lucruri...

Pantera aruncă chiştocul.

— Ei ? repetă nervo».

— Dar cum, şefule, cum ? întrebă Pitac.

— Cum ? spuse după el şi Tunsu.

-— Veniţi la mine, mieilor ! rosti şiret.

Cei doi se apropiară sfioşi şi tăcuţi de Marele Bandit...

După un timp, palma mare şi aspră a lui Zarnea căzu greoaie în palma Panterei.

Reuşise.

•— Da' ne dă munca Ia tunel ? tresări puştiul.

— Trebuie ! rosti categoric. Dacă nu, ieşim ia raport. Ne plîngem procurorului-.-E dreptul nostru !

— Sîntem plini de drepturi, rîse bine dispus Pitac.

— Astîmpăraţi-vă ! N-avem timp de glume. Ai făcut şi tu cerere pentru tunel ? se adresă lui Zarnea.

— Da.

— ŞS ?

— N-am primit răspuns.

— Bun ! O să primim toţi o dată, probabil. Ca să formăm o echipă. Trebuie să înaintăm rapid în tunel, pînă la „Galeria Morţii“, de unde e mai uşor să fugim.

•— Perforăm umed, veni cu ideea Pitac.

■— N-avem voie, spuse Zarnea. Ne prinde.

— Modificăm pikhamerele, spuse Pitac. O să găsesc eu ceva ca apa să se închidă automat... Să mă gîndesc... iacuf)reocupat. Dar dacă bălţile înghit...

— Trebuie să ştii să le „calci“, ca să nu te duci la fund. Să pipăi sub talpă locul, ca să treci numai peste brazda care nu te afundă. Eu voi trece primul, iar voi, pe urma tălpilor mele. Dacă scăpăm, ieşim departe, tocmai sus în Muntele Orbului. Acolo nu-s „îngeraşi“.

— Dar după noi ? se interesă Zarnea.

— Prăpădul, îl asigură Pantera, Explozie, inundaţie, beznă. Cum e făcut planul, nu ne pot da de urmă. Dar va trebui să ne mişcăm „ceas“. Se cocoţă pe pat şi începu să zgîrîie cu unghia peretele... Drumul în tunel, aici !... îl lăsăm pe stingă şi noi o luăm prin galerie... De aici încep bălţile... Pînă acolo trecem pe aici... Urcăm, lăsăm pc dreapta punctul de lucru...

— ...Păzit, remarcă Pitac.

— ...Părăsit acum, preciză Pantera. Pe urmă drumul merge drept către sat. Acolo, nu duceţi voi grijă ! Acum, fiecare ce are de făcut ! La primul semnal, Tunsu toarnă nisip în motopompa de evacuare a apei Aici ! îi fixă locul pe perete. La al doilea, Pitac, explozibilul. Aici ! puşcăm şase găuri în loc de patru. Două pentru noi. La al treilea semnal, Zarnea taie curentul electric. Acolo ! Totul e calculat la zecime de secundă. Firele sînt lungi Ne dau timp să fugim departe, pînă cînd explozia va prăvăli stînca, în urma noastră, beznă, moarte, apă, inundaţie... Repetiţia !

Zarnea îl privea ţintă.

—- Haide ! şuieră Pantera. Vrei să fugi cu noi sau nu ? Dacă da, asculţi de mine !

Zarnea se depărtă supus. „Frate cu dracu' pînă trec puntea — gîndi. Ajuns afară, îi dau drumul la sînge...“

„Frate cu dracu' pînă trecem puntea ■— gîndi Pantera. Cum dă de cerul liber, e eu faţa-n sus“. Dar acum îi zîmbi îmbietor.

Repetiţia ! reluă Pantera. încet ! Fără zgomot !

Ridică mina.

—- Primul semnal, Tunsu ! Pe aici ! Strecoară-te ! Pune-1 ! Fugi ! Ai doilea ! Pitac ! Mai repede, tăticu', mai repede ! Fitilul arde ca iasca. Lasă-1 în faţă pe Tunsu, aşa, pe lingă el. Pe după el ! în faţă ! Fugi ! Al treilea, Zarnea ! Tai şi fugi ! Nu aşa, că te izbeşti de ei ! Prin spate. Aşa ! Te strecori, îi laşi, îi depăşeşti şi fugi ! încă o dată ! Nisip ! Exploziv ! Lumină ! Nisip ! Exploziv ! Lumină ! Mai repede ! NISIP ! EXPLOZIV ! LUMINA ! NISIP ! EXPLOZIV ! LUMINA î NISIP EXPLOZIV LUMINĂ NISIP EXPLOZIV LUMINA !...

Se mişcau ca pe arcuri. Asudaseră. Gîfîiau. Pantera îi opri cu un gest scurt.

— Destul !

Se lăsară obosiţi pe paturi. Fusese ca o gimnastică pe care o faci pentru prima oară, neobişnuit de grea, cu toate articulaţiile rigide. Trebuiau să se strecoare unul pe lîngă celălalt, să se evite, să nu se ciocnească, să se ajute, să se succeadă în mişcări, fără să se împiedice, fiecare la locul lui, nici un milimetru mai aproape, nici un milimetru mai departe, cu ochii mereu în ochii şefului...

E bine, rosti acesta obosit. O să reuşim. Dar... să vă intre bine la „cutie“, iezilor ! îi ameninţă. Dacă suflă unu' un cuvînt..: tac la 'nghiţitoare ! rosti, tâindu-şi beregata cu arătătorul.Se culcară osteniţi. Zarnea adormi primul. Apoi, cei doi. Numai Marele Bandit veghea. Nu putea dorrry. Pînă la ziuă nu mai era mult... Era şi mulţumit, dar şi neîncrezător. Oricum, greul cel mare îl trecuse. Erau toţi de partea lui. Sub comanda lui. Revăzut în amănunt, planul i se păru bun. Cu riscuri puţine. La nevoie, dacă ceilalţi ar ii făcut cea mai mică greşeală şi ar fi fost surprinşi, îl putea „răci“ pe supraveghetorul care i-ar fi împiedicat să fugă... Pentru el nu era luciu greu.

Nu mai rămînea debit să primească hîrtiile de trecere în tunel.

Zarnea dormea adînc. Nici nu bănuia ce i se pregăteşte *după.* Peste o oră sună deşteptarea, risipind gîndurile de noapte, adunîndu-le pe cele dinspre ziuă, mai grele, mai neliniştite, mai pline de spaima aşteptării. Şi a nerăbdării.

Evadarea de la Miri din nu era deloc o treabă uşoară...

Capitolul VI

Un crîmpei de vis îi readuse lui Andronic tonusul şi buna dispoziţie de totdeauna... O pădure imensă de brazi, ca o mare întinsă pînă în albastrul cerului, cu crengi răsucite delicat spre înalt — dans graţios al naturii — care se lăsa contemplată pînă în adîncul scorburilor şi al vizuinelor —• un tablou policrom viu, în care simţea aerul în nări, ciripitul păsărilor în auz, nuanţele de verde în văzul lacom de frumos... Beţie de culori ! Beţie de verde! Verde aprins ! Stins ! Deschis ! închis ! Verde crud ! S-ar fi repezit să-i muşte frumuseţea, să-i sfarme în dinţi prospeţimea, cu cruzimea senzuală a foamei de viaţă...

Ieşi pe terasă, făcu gimnastica obişnuită, duşul, automasajul cu un prosop aspru şi, în excelentă formă fizică, îşi făcu apariţia mai devreme în biroul penitenciarului. Primul gînd fu să-l cheme pe Şerban. „Vrea oare cu adevărat să plece ?“ Nu se va opune. Cu un ambiţios trebuie să fii la fel de tare, chiar mai tare decît el. Nici urmă de părere de rău. Nici un gest mai afectuos. O •strîngere bărbătească de mină, mulţumirile oficiale... şi-atît. O merita. îşi dădea seama că îi va fi greu fără el.Nu-i nimic. îşi va dubla energia, va cere şi celorlalţi să facă la fel pînă îi va sosi un înlocuitor.

■—- Să trăiţi !

Tresări. Ridică ochii. Şerban stătea drepţi în faţa lui. N-avea nici o hîrtie în mină, nici nu făcu vreun gest. Oftă uşurat. „S-a răzgţndit, aşadar. Cu atît mai bine pentru amîndoi“.

-— Bună dimineaţa ! spuse. Să mergem !

Andronic se ridică de la birou, păşi calm în faţa lui şi ieşi, îndrepţindu-se spre camera de anchetă. Şerban îl urmă. Nu schimbară nici o vorbă.

încăperea se afla la capătul unui coridor lung. Era o cameră spaţioasă, cu un birou lat, în faţa unei vitrine cu exponate şi lucrări de artă, pirogravuri, intars, lucrări în pai colorat, executate cu măiestrie de către deţinuţii din atelierele de artizanat. Două scaune în faţa biroului şi un tablou mare, reprezentând un om pe jumătate gol alergînd cu o torţă în mînă spre o culme de munte. Jos, inscripţia : „Dacă ai greşit şi ai ajuns aici, dovedeşte prin comportarea ta că regreţi fapta săvîrşită“.

Lui Andronic îi plăcuse „ideea“ lucrării şi plasase tabloul deasupra biroului său astfel încît să fie permanent în ochii condamnatului chemat la anchetă.

Se aşeză la birou. Căpitanul îi împinse în faţă o ceaşcă fierbinte de cafea, atunci preparată. Cînd naiba o făcuse ? Şi de unde aflase că acasă nu-.şi luase micul dejun ?

întinse mina în modul cel mai firesc şi luă ceaşca. Şerban îşi făcu de lucru, aşteptând liniştit ca Andronic să-şi bea cafeaua. Ar fi vrut să-l întrebe dacă nu voia să guste şi el — ca în vremea studenţiei cînd împărţeau pe din două porţiile de mîncare şi ceaiul de dimineaţă — dai- atitudinea perfect regulamentară a lui Şerban excludea pe moment orice comunicare mai apropiată între comandant şi subaltern.

Sorbi ultima înghiţitură şi puse ceaşca pe masă în dreptul

lui, cu o uşoară înclinare a capului.

— Mulţumesc. A fost bună.

Şerbaiv luă ceaşca şi o vîrî sub chiuvetă. Andronic îşi aşeză apoi hîrtiile pe birou.

Intrau în ordinea obişnuită a lucrurilor.

■— Au ieşit azi la muncă ?

— Tovarăşe comandant, raportez: aţi ordonat să ră- mînă în dormitor.

— Ţine-i la dispoziţia mea pentru anchetă. Cheamă-1 pe Cănuţ !

■— Raportez că azi e plutonierul Soare de serviciu.

•—- Dă dispoziţie lui Soare să-i aducă pe rînd aici ! Zarnea mai întîi !

, Căpitanul dădu să plece.

— Un moment ! Puştiul... Pitac, să-, facă curăţenie, apoi de planton, după terminarea programului, în sala clubului ! îi pui în mină o carte tehnică. Avem în bibliotecă una despre confecţionarea dispozitivelor. O broşurică mică, uşoară, accesibilă. Pe-aia i-o dai. Şi pregăteşte-mi dosarele lor !

-— Am înţeles !

Ieşi. Rămas singur, Andronic scotoci biblioteca şi fişierul biroului : cărţi, notiţe, caiete ale deţinuţilor de la şcolile de calificare, tabele cu calificativele obţinute, evidenţa rezultatelor în muncă şi la cursuri, manuale de limbi străine, hîrtii... Pe un ratat mai ascuns, o cutie cu *nes,* atunci începută, şi.o pungă cu zahăr aduse de Şerban, împreună cu ceaşca şi linguriţa.

— Straşnic prieten ! gîndi.

Şerban se întoarse cu dosarele condamnaţilor, le puse pe masă şi îl lăsă din nou singur.

Rţdică primul dosar... *Zarnea Dumitru.* începu să-l răsfoiască. Judecătoria... întoarse pagina sentinţei penale şi zări semnătura Corinei. Rotundă, caligrafică, feminină, energică şi în acelaşi timp delicată... Corina Caragea... 15 mai 19... Superbă zi !

îl judecase în ziua în care venise s-o vadă, zi de primăvară, cu oameni veseli, scăpaţi de moartea albă a unei ierni păcătoase, aspre, ostile şi nemaipomenit de friguroase... Zi cu soare... fete dezbrăcate, anţicipînd căldura verii în fuste scurte — mini — şi bluze fluide ca aerul, abia atingîndu-le sinii, băieţii în *bluejeans,* tineri, cu bluzoane largi şi bascheţi,'ţinîndu-se de mină în parcuri, la Şosea, fugind, fugărindu-se printre chioşcurile de răcoritoare atunci deschise, printre buticile improvizate cu îngheţată „Polar“, pe care o cumpărau toţi, ca mici trofee ale victoriei lor asupra frigului, cu straturi de flori semănate de-a lungul Şoselei, pînă la Arcul de Triumf... Şi peste tot, *El. El* doi, la vîrsta lor, la orice vîrstă, ameste- cîndu-şi bucuriile, puţind avea orice vîrstă. rîzînd în soarele plin, răsărit pe un cer ca ochii Corinei — culoarea topazului, sau a cobaltului, s^u a peruzelei, nedefinită, schimbătoare, neasemuită cu altceva... ,

Fugeau pe alei către primăvara care îr chema, cu simţurile înfierbîntate, ca intr-un soi de nebunie a vieţii revărsate pe străzi, în oameni, peste acoperişurile abia uscate de piînsul cărunt al iernii.

„15 mai 19... Semnat : Corina Caragea... Primăvară nebună, nebună, nebună...“

— Intră !

Subofiţerul Soare stătea drepţi în prag, împreuna cu Zarnea.

— Să trăiţi, domnule comandant, sînt deţinutul Zarnea Dumitru, condamnat la şase ani închisoare corecţională pentru ultraj cu violenţă, m-am prezentat la ordinele dumneavoastră !

— Apropie-te !

Il putea observa mai bine acum, la lumina zilei. Era un bărbat voinic, cu ochi cenuşiu-albaştri, bărbia pronunţată, caracteristică oamenilor care ştiu ce vor. Privin- du-1, nu-i scăpă un mic amănunt. Zeghea, ruptă în dreptul braţului sting •— probabil în timpul încăierării — fusese cusută cu îngrijire, ieri noapte, desigur. Petecul trăda preocuparea condamnatului de a se prezenta în ţinută corectă.

— Să vină căpitanul Caragea ! ordonă supraveghetorului. Acesta îl privea contrariat din prag.

-— Lasă condamnatul aici şi du-te !

•— Singur cu dumneavoastră ? întrebă acesta uluit.

— Fă ce-ţi, ordon 1 spuse Andronic scurt.

Rămas Jâră gardă, Zarnea nu făcu nici o mişcare
•— Stai jos !
Zarnea se aşează încet pe scaunul din faţa biroului

Andronic îi cercetă dosarul. Două file anemice, prinse cu o agrafă, între două coperţi uriaşe de carton. Ce meserie avea în viaţa liberă ? Citi : 7„--de profesie tehnician laA.R.I.N.“ Atît. Sentinţa — la iei de lapidară — nu aducea •date în plus despre omul din faţa lui.

O ciocănitură în uşă şi Şerban îşi făcu apariţia. Se aşeză lingă el, cu carnetul în mînă. Soare intră şi el şi rămase în spatele condamnatului .

Andronic îl privi atent pe Zarnea. Acesta ridică şi el ochii spre comandant, fixîndu-i privirea cu încordare.

— Ştii ce pedeapsă iei pentru bătaie ? îl întrebă.

Zarnea nu răspunse.--Trecu privirea în gol şi rămase asa un timp.

— De ce ai azvîrlit şişul Panterei şi ţi l-ai aruncat apoi şi pe al dumitale ?

Zarnea rămase trăznit. De unde ştia ce se întâmplase „acolo“ ? Ii „turnase“ oare Uscătivul ? Răspunse ca hipnotizat :

— Mi-e teamă de... el. Am şiş numai ca să mă apăr. Şi animalele, cînd...

— Dar dumneata eşti *om,* nu animal !

Tresări. Cuvîntul îi suna straniu. Parcă îl auzea acum pentru prima oară.

— Şînt condamnat.

•— Şi condamnaţii sînt oameni, îi răspunse.

Il măsură lung, apoi rosti rar :

— Ultraj cu violenţă. De ce ?

Zarnea îl privea de departe. Părea că nu pricepe ce ¡se întîmplă acolo.

— Aici în sentinţă scrie că ai fost condamnat pentru ultraj cu violenţă, explică Andronic cu răbdare. De ce, şi împotriva cui ai săvîrşit fapta ?

— A „îngeraşului“, care...

•— Lasă, te rog, jargonul, îi spuse încet. Nu ţi se potriveşte.

Zarnea păli. Ce ştia despre el ? Ce avea omul acesta de îi citea parcă în ochi, sub frunte, dincolo de zidurile tăcerii în care se închisese, de cuvintele rostite şi de cele nerostite ? De ce voia acum să răscolească iar povestea aceea care îi făcea atîta rău ? De ce îl interesa la urma urmei toată istoria

lui ? La ce bun ?

— A cui ? stărui cu încăpăţânare Andronic.

— A... miliţianului care voia să mă ridice.

' Asta ştiu, îl întrerupse comandantul. Scrie aici. Dar sînt lucruri care nu sînt trecute în dosar şi pe care aş dori să le aflu de la dumneata. Te întrebam *de ce* ? De ce ai lovit miliţianul ?

Zarnea întoarse capul. Buzele i se crispară într-un gest de îndîrjită încăpăţînare.

— Vorbeşte o dată ! ordonă scurt Andronic. Ia seama 1 Cu mine nu-ţi merge. Răspunzi la tot ce te întreb. Ai înţeles ?

— Nu scrie în dosar ? încercă deţinutul.

— N-ai voie să-mi pui întrebări. La anchetă eu întreb, nu dumneata.

Urmă o scurtă pauză. Comandantul repetă apăsat întrebarea :

— De ce ?

— Ca să pot fugi. Să fiu liber !

•— Pentru ce ?

— Ca să urmăresc un om pe care îl caut do treizeci de ani..

— Cine e ?

■— Nu-1 cunosc.

-— Dacă nu-1 cunoşti, de ce îl urmăreşti ?

— Ca să-l ucid.

Andronic se gîndi că omul din faţa lui nu e în toate minţile, cu toate că îl fixa cu o privire limpede, hotărîtă.

Şerban îl privi pe Andronic, părînd să-i spună : „Am avut dreptate ?“ Şi el îl considera nebun.

— Notez *şi* asta ?

— Nu-i nevoie. Eşti liber, se adresă lui Zarnea.

Subofiţerul îl conduse pe condamnat spre uşă. Acesta făcu cîţiva paşi, apoi se întoarse cu ochii scăpărînd ;

— Nu scoateţi mai mult de la mine, să ştiţi !

— Ieşi !

— Să trăiţi !

Ieşi, urnindu-se greoi, împins de supraveghetor. Andronic îşi privi ceasul, tremurînd. De furie, de neputinţă. Şerban se întoarse spre el. îl întrebă parcă din ochi : „Ei ? Şi ăsta are o conştiinţă ? O „cheie" a lui ?“

— îi facem adresă de transfer ?

Chibzui înainte de a răspunde. îşi aminti discuţia din noaptea trecută, experienţele eşuate avute cu unii infrac- .tori înrăiţi, bătaia sîngeroasă cu şişurile, neputinţa chiar a eroismului în faţa impasibilului, şi îi răspunse apoi cu o nuanţă de oboseală şi de sfîrşeală în glas :

— Da. Redacteaz-o şi adu-mi-o la semnat !

— Alte dispoziţii ?

Andronic ridică privirea :

— Cînd pui zahăr în cafea, nu-1 mai turna cu găleata.

. Să. vină celălalt !

Ce s-o fi amestecînd în viaţa lui ? La urma urmei, ce a făcut, trage. S-au ocupat destul de el şi anchetatorul — bufleiul ăla blond şi scund, căruia nu-i scăpa nici o vorbă —- şi instanţa de judecată şi procurorul. C.e-1 mai privea şi pe comandant povestea lui ? Un comandant de penitenciar însărcinat cu executarea pedepsei ! Avea cineva să-i reproşeze ceva despre felul în care se poartă ? Nu. Foarte bine. Să-l lase în pace ! Trăgea ca un taur, îşi depăşea norma de fiecare dată, fiindcă era harnic şi priceput. Ei drăcie ! Faţa i se lumină o clipă la gîndul că în curind va scăpa...

Supraveghetorul îl îmboldi să meargă mai repede. Grăbi pasul. Străbătu un coridor lung, pe lingă birourile administraţiei, unde se încrucişă cu Pantera, adus de un alt supraveghetor, şi ieşi în curte.

De o parte şi de alta, dormitoarele — secţii pentru deţinuţi. Mai la o parte, magazia şi atelierul de artizanat. In spate, depozitul de material lemnos, cărămizi, pietre, în fund, sectorul zootehnic, grajdurile, grădina, livada...

în depărtare, profilată pe cer, ca o spinare îndoită şi umilă, ridicată puţin deasupra pămăntului — mic semn de întrebare—macaraua.

Azi nu ieşise la muncă. Cît îl va ţine oare aşa ? Şi ceilalţi rămăseseră la dispoziţia comandantului. „E de rău“ — gîndi.

Zgomotul înfundat al macaralei îi lovi auzul. Echipa lui Cap-de-Mîţă lucra, în locul lor, *îş.* construcţia noului spital al penitenciarului. îi părea rău că „i se ridicase munca“. De nu l-ar mai chema iar la anchetă ! Dar o va face, cu siguranţă, ca să-l iscodească cu alte întrebări, pentru a-i afla taina. Dar n-o să i-o spună ! N-o va spune nimănui niciodată ! li aparţinea

numai lui şi puterea justiţiei nu se întinde decît pînă la faptă, — acolo de unde începe conflictul tău cu lumea. Dincolo de ea, nimeni n-avea ce căuta. Nici anchetatorul, nici judecătorul, nici comandantul de penitenciar. NIMENI !

Zări muntele... I se profila acum în faţă, scăldat în lumina albăstruie a dimineţii. I se făcu dor de aer curat. Păcat că trebuia să stea închis între patru pereţi !

Născut şi crescut ia munte, Zarnea se deprinsese greu cu atmosfera încărcată de praf de la şes. De mult îl bătea gîndul să ceară să muncească la tunel. Barem să-şi ispăşească pedeapsa mai repede, ca să-l prindă pe uciga...

...Nu mai voia să gîndească. li făcea rău. Poate că acum nici nu mai era nevoie să mai tragă atît, dacă planul Panterei reuşea... Privi din nou muntele. Muntele ! Unde se născuse, unde crescuse, unde... Tot într-acolo îl abateau gîndurile.

„Şeriful“ îl răscolise din nou. Cu ce drept ? Nimeni n-avea voie să ştie *de ce* trebuia să ucidă un om, ca să-şi găsească liniştea.

Cu siguranţă că îl va chema iar. Numai gîndul îl înnebunea. Poate chiar mîine îl va chema. Poate chiar azi. începuse să-l urască pentru încercarea de a i se strecura în suflet — atunci cînd nu-1 dorea nimeni —•. întorcîndu-1 *din* el *spre* el, ca pe o mănuşă, silindu-1 să răspundă, atunci cînd el ar fi vrut să tacă. Să tacă ! Să tacă ! Să tacă ! Măcar astea să rămînă numai ale lui — gîndurile — în afară de zeghea blestemată !... Şi zidurile.

Înainte de a intra în baracă, scuipă a silă. Silă de el. De tot ce îl înconjura. De tot ce i se întîmplase. De viaţa asta urîtă care îşi arăta mereu colţii, rînjindu-i şi silindu-1 să trăiască, atunci cînd el ar fi vrut să moară.

Cînd păşi în încăperea barăcii, era vînăt la faţă.

—Te-a „degradat civic“, alteţă ? îl întrebă în batjocură Pitac.

— ...Ţi-e cam „deranjată faţada“, observă şi Tunsu.

Sînteţi nişte nătărăi, le răspunse pentru prima oară. •Şi le întoarse spatele.

Capitolul VII

Simţea că mai e cineva în încăpere. Nu putea să vadă nimic' — se făcuse aproape noapte —• dar intuia locul unde se află. Cam la doi metri distanţă de el, mişcîndu-se atît de uşor, că era cu neputinţă să-i perceapă paşii. Il intuia mai mult cum înaintează pipăind întunericul, lune- cînd prevăzător.

Nu trecuse nici o oră de cînd Andronic se refugiase aici, în biblioteca clubului, pa să se odihnească puţin după nesfîrşitele ore de anchetă — Zarnea, Pantera, Pitac, Tunsu — fără nici un rezultat. Ştia cum se desfăşuraseră faptele, dar ei nu recunoscusem nimic. Voia să-i înveţe să spună adevărul de la început, nu să recunoască numai în faţa evidenţei, cum procedau de obicei cînd nu mai aveau încotro. Adevărul să pornească *de la ei.*

O idee îi fulgerase mintea şi acum se retrăsese aici să gîndească liniştit, în voie. Acasă era cu neputinţă să se mai ducă, după discuţia din noaptea trecută cu Şerban. îndoielile puseseră iar stăpînire pe el şi locurile de acolo parcă îl goneau. Pereţii se strîmtaseră, mobilele îl primeau străine, lucrurile — pentru prima oară — fuseseră lăsate în dezordine, nici nu mai făceau parte din el, din universul lui, se înstrăinaseră de el, îl duşmăneau şi-l alungau, telefonul murise de mult — blestemată bucată de ebonit mută ! Totul i se părea străin. Casă străină. Oraş străin. Continent străin. Planetă străină.

In biblioteca clubului, mai spaţioasă, mai retrasă decît celelalte încăperi, se simţea mai la-ndemînă. îşi aşezase cele necesare lucrului pe o masă şi se lăsase în fotoliu, fără veston, numai în cămaşă, ca să se destindă eîteva clipe... Stinsese lumina, ca să-şi alunge durerea de cap. Nimeni nu ştia că se află aici. Se ascunsese, ca să poată gîndi. şi citi — el o considera literatură de specialitate — dosarele celor patru.

...Linişte şi nimeni. Simţea durerea dispărînd încetul cu încetul, alungată prin extraordinara-i putere de voinţă, supusă şi ea ordinelor sale ferme, subalternă disciplinată forţei omeneşti.

Cineva pătrunsese — nici nu simţise cînd — în încăpere.

Puse mîna pe armă şi aşteptă. Gândurile i se între- tăiau cu repeziciune. Cine putea fi ? Uşa de la intrarea clădirii era păzită, aşa că, practic, era imposibil ca cineva să pătrundă pînă aici, fără să fie observat. Şi totuşi... Cine ? Dintre supraveghetori, dacă avea vreunul nevoie de ceva de aici, ar fi aprins în mod normal lumina. Cu toate că la acea oră nimeni nu avea ce căuta în bibliotecă.

Intrusul bîjbîia în întuneric... Nici gînd n-avea să facă lumină, să-şi arate chipul. Un hoţ ? Ce să fure ? Un hoţ în penitenciar ? ! Absurd ! Şi cum de scăpase ochiului vigilent al miliţianului care păzea intrarea ! ŞI TOTUŞI CINEVA ERA ACOLO.

îşi ţinu respiraţia, ca să nu fie simţit de omul care se apropia tot mai mult de el. Nu se temea. Era doar uimit...

Intrusul ocoli masa, fluturînd degetele pe suprafaţa ei... Andronic rămase nemişcat, întins în fotoliu... Recapitulă rapid în minte ce ar- putea ispiti aici un om din afară. Sertarele mesei erau goale. Dar erau ele chiar „goale“ ? Dacă vreun supraveghetor uitase ceva important şi altcineva cir fi aflat despre asta ? Gîndul i se înfipse în creier, arzîndu-1. Dar nu ! Nu trebuia să-şi facă griji. Actele erau încuiate toate Ia el în „safe“, chiar şi în timpul zilei cînd era prezent, fiindcă în biroul lui circula multă lume.

Aici ? O sugativă, un stilet-coupe-papier, o călimară şi hîrtie, aduse de el împreună cu cererile condamnaţilor, între care şi memoriile celor din secţia a IV-a pentru repartizarea în munca din tunel. Nu-şi amintea să fi lăsat ceva pe mîna supraveghetorilor care să fi tentat pe cineva. Şi totuşi...

Ei drăcie ! îl uluia peste măsură umbra care începuse acum să se contureze puţin, aplecată cu insistenţă asupra obiectelor de pe masă.

îşi reaminti comanda făcută cu Bucureştiul acum un sfert de oră — a cita într-o lună de cînd nu mai ştia nimic de ea ? — şi aştepta cu emoţie legătura, emoţie amplificată şi de îndoielile lui Şerban ; ACUM însă şi cu teamă. De n-ar suna tocmai în clipa asta ! Hoţul s-ar speria şi, simţindu-se prins, ar trage ca un năuc, dacă este înarmat.

Dar nu ! Intrusul termină recunoaşterea locului, ridică uşor de pe masă un obiect — nu putea deosebi bine ce — apoi la fel de încet se îndreptă spre uşă, operînd ceva cu mişcări rapide şi precise...

Nu mai înţelegea nimic... Se ridică în capul oaselor, străduindu-se să nu facă zgomot. Nu auzea şi nu vedea nimic. Cu toate acestea manevra ceva. De nu l-ar încuia pe dinăuntru, ca să încerce âpoi un atentat, dacă îl bănuia acolo singur în întuneric ! Tot ce-i posibil pentru un iresponsabil pe care instanţele de judecată îl declară, în urma expertizelor medicale, „în deplina posesie a facultăţilor mintale“, trimiţîndu-1 apoi pe capul lui în penitenciar.

...Respiră uşurat. Umbra adusese obiectul înapoi pe masă, se prelinse apoi afară prin deschizătura uşii, pătrunzînd la fel de neobservată, fără zgomot, în coridorul întunecos care despărţea biroul de uşa de la intrare, păzită de subofiţerul de serviciu.

Răsuci butonul comutatorului. Pe masă, obiectele intacte, aşezate ordonat la locul lor, aşa cum le pusese de dimineaţă. Voi să iasă afară, să se lămurească. Mîna îi pluti însă în gol.

I se furase clanţa.

în acea clipă, telefonul începu să sune prelung...

•— Aveţi legătura cu Bucureştiul, strigă. telefonistul.

Uită de toate şi, cu o emoţie abia stăpînită, trecu alături. Ridică receptorul. Acelaşi sunet în gol.

— Nu vă răspunde numărul, tovarăşe comandant.

■— Mai lasă-1 să sune !

Şi, cu receptorul lipit de ureche, ascultă încă un timp chemarea fără răspuns. Avea sonorităţi de pustiu, de gol, de glas care se tînguie, de plîns în pumni... Nu mai putea suporta. închise. îşi aprinse ţigara, trecu înapoi în bibliotecă, îşi reaminti emoţia prin care trecuse şi depărtă uşa lăsată intenţionat întredeschisă, ieşind pe coridor.

Pitac făcea mai departe de planton, puţin speriat de apariţia comandantului în acel moment. Nu se aştepta. Luă poziţie de drepţi, cercetîndu-i figura. Andronic nu se trăda însă niciodată. îi observă mica umflătură a buzunarului din dreapta zeghei, pe care puştiul căuta să **o** acopere, cu o uşoară mişcare înainte a braţului. „Ce-o fi vrînd să facă diavolul ăsta cu clanţa ?“ gîndi. Şi, ca să nu-i mai dea prea mult de lucru, îşi luă un aer indiferent, mutîndu-şi privirea în altă parte.

„L-am dus şi de data asta“ îşi spuse Pitac, oftînd uşurat.

Privindu-1 lung, îi veni în minte „cheia“, „cheia“ cu care avea să pătrundă în sufletul acestui tînăr, aproape copil şi să-l readucă la viaţă, să-l facă OM.

— Ai terminat cartea ?

— Să trăiţi, domnule comandant, raportez că mai am puţin. Cîteva pagini.

— Ai înţeles ceva ? E uşor de confecţionat dispozitive ?

Pitac zîmbi :

— Da, să trăiţi, dacă ai material... „Mare fraier !“ —• gîndi apoi. Chiar el îi dăduse ideea dispozitivului, prin cartea pe care i-o pusese sub nas s-o citească drept — „măsură educativă“. „Hai că-i deştept băiatu’. Ce-o să-l mai pupe Şefu’ că l-a dus pe Şerif ! “

— Supraveghetor ! Eliberează plantonul ! Mîine îţi reiei activitatea... i se adresă lui Pitac.

Puştiul tresări. Andronic îi observă reacţia. Pronunţă rar :

— în tunel...

— Să trăiţi ! explodă ca o capsulă de autosifon.

— ... Dacă reuşeşti să descoperi *TU* adevărul din toată chestia asta încurcată cu bătaia.

Şi văzîndu-i faţa încruntată, adăugă :

— Vei conduce personal ancheta !

— E... Eu ?

Supraveghetorul îl privea trăznit.

— Da. Tu ! Dar n-ai să spui. o vorbă celorlalţi.

Pitac îl privea dintr-o parte. „Ce-o mai fi’şi asta? O capcană ?“

— Pot avea încredere în tine ?

— Da... Dar nu... Nu ştiu cum să... îngăimă.

înţeleg. E meserie grea să fii anchetator. îţi trebuie inteligenţă şi răbdare. Eu mi-am pierdut răbdarea.Pot să mă bizui pe tine ? Nu-mi răspunde acum. Gîn- deşte-te !

Era pentru prima oară cînd cineva îi dădea conducerea unei „afaceri“ atît de grele. Cum o să-l ancheteze el pe Marele Bandit ? Să-l demaşte ! Sau pe bunul său prieten Tunsu. Se îngrozi cu gîndul la rolul pe care şi el îl jucase în povestea cu şişurile. Adică... va trebui să se şi autodenunţe. Culmea !

— Dacă îţi reuşeşte ancheta, vă trec pe toţi la lucrările din tunel ! rosti din nou Andronic. Dacă nu, nu. Dar să nu răinînă nimic nedesluşit.

Pitac îl privea mut.

•— Ia-1 ! se adresă apoi supraveghetorului.

■— îl duc în dormitor ? întrebă acesta.

— Da. Fără pază. Ezită o clipă... Nu-1 percheziţionaţi !

Subofiţerul îl conduse pe Pitac pînă la uşa clădirii, apoi îl lăsă singur şi se întoarse.

•— Tovarăşe comandant ! începu el.

Reacţia supraveghetorului era previzibilă.

■— Fără comentarii, Cănuţ, spuse Andronic scurt. Toate problemele educative le discutăm în şedinţă. Dar pentru liniştea dumitale, te asigur că măsura luată împotriva lui nu e lipsă de vigilenţă !

Ajuns singur în curte, Pitac se cruci. Nu-i venea să-şi creadă nici ochilor, nici urechilor. Avea cartea la subţioară, pentru continuarea lecturii care începuse să-l pasioneze chiar, dar n-o simţea. Era ca anesteziat. După duşul rece pe care îl simţise la apariţia Şerifului, îi căzuse parcă o cărămidă în cap, ameţindu-1, „bomba“ de mline. Cum o să se descurce din treaba asta afurisită ? L-o fi simţit Şeriful „acolo“ ? îi întinsese o cursă ? Cu siguranţă că nu, fiindcă dacă ar fi „mirosit“ ceva, l-ar fi dat de gol, l-ar fi pus pe „îngeraş“ să-l buzunărească, nu i-ar fi dat drumul aşa de capul lui. Acum nu' mai puteau afla ce „operase“, fiindcă nu demontase decît clanţa dinăuntru. Pe cea dinafară o fixase bine cu coupe-papier-ul transformat în şurubelniţă. Dacă n-avea scule ! Gîndurile i se învălmăşeau în cap, multe şi Ineîlcite.

După eîţiva paşi, rămase locului. „Cum ieşise Şeriful din încăpere fără clanţă ?“ îşi reaminti că lăsase uşa puţinîntredeschisă, ca să nu dea de bănuit. „N-are spirit de observaţie tipul“, îşi spuse. Nici imaginaţie ! Auzi, hal de măsură ! Să faci curăţenie şi apoi de planton cu cartea în mină în faţa unei uşi. Lumină n-avea decît la capătul coridorului, un, bec chior, la lumina căruia abia putea descifra literele. Dar se străduise şi izbutise să citească ce îl interesa. Asta era principalul ! Nu-şi irosise timpul în zadar. Avea clanţa ! Materie primă „a-ntîia“. Ha, ha, ha ! Şeriful căzuse victimă propriilor sale „metode educative“ ! îl trăsese pe sfoară în stil mare. Nu vor observa dispariţia clanţei decît mîine, cînd vor voi *să iasă* din bibliotecă.

Ha ! Ha ! Ha ! Era într-o stare de dispoziţie grozavă, îşi pipăi buzunarul. „Straşnic material !“ Scăpase şi de percheziţie. Şi eu asta îi „dusese“. Ce dispozitiv o să născocească pentru pikhamer ! Şi ce norme o să scoată acum toţi cu invenţia lui în tunel ca să ajungă mai repede la „Galeria Morţii“, de unde... Tresări. Galeria... Tunelul... Repetă euvîntul de eîteva ori halucinat şi se întristă. încetini pasul. Ajunsese la uşa de intrare în dormitor. Ce-ar fi să mai gândească puţin singur înainte de a păşi înăuntru ? Se înapoie pe alee, întorcîndu-se spre club...

De la fereastră, Andronie nu-1 scăpa din ochi. „Ce-o fi gîndind acum puştiul despre mine ? îşi spuse. Că sînt „fraier“ şi m-a dus. E bine ! Să-l vedem la anchetă !“

„Cum dracu’ mă descurc mâine ?“ se frămînta Pitac. Grea treabă îi turnase pe cap ! O să se sfătuiască cu şeful. îşi aminti însă că făgăduise să nu spună nimănui nimic. Putea ? Era bine să-l prevină sau nu ? Asta-i toată problema. Dacă s-ar sfătui cu Tunsu ? Numai cu prietenul lui... „Cu *nimeni“,* accentuase Şeriful. Trebuia să hotărască singur. N-avea de ales. Sau va face mîine pe anchetatorul —[1] treabă serioasă — fără sentimentalisme, fără... temere (o să mănînce o bătaie de la Marele Bandit că no să-i mai rămână un oscior zdravăn !) — sau va anunţa că refuză şi atunci trebuia să muncească mai departe în atelier. Nici atît, că le ridicase dreptul la muncă pînă la definitivarea «anchetei. Dacă el va da înapoi, poate că „Şeriful" îi va propune atunci lui Tunsu, Panterei sau — cine ştie ■— poate lui Zamea... Ce-ar

n *i*
face ceilalţi în locul lui? Ar primi, desigur. Şi ar face o anchetă în tortă regula, fiindcă şi ei *ştiau* cum se petrecuseră lucrurile. De ce adică să refuze ? Să refuze ? Se îngrozi. îşi dădu seama că de el depindea acum evadarea. Dacă nu va primi să ancheteze „cazul“, nu li se va permite munca în tunel. Deci, adio „să dea cu sasu' şi să ia viteză“... Doamne Dumnezeule, nu ! Nu ! Nu ! Trebuia ! Era *silit* să accepte. Ba, dacă se gin dea mai bine, o făcea chiar cu o anumită plăcere. Ideea începuse să-i surîdă. Foarte greu, dar interesant. Să ştii *dinainte* adevărul şi să trebuiască să-l. stabileşti. 'Decanul“ o să caute să-i scape ■printre degete, că e „uleios“, dar nici el n-o să fie prost. Auzi ! „Ca să fii anchetator îţi trebuie inteligenţă (avea) şi răbdare (avea ¡şi n-avea, dar mîine o să aibă). N-o să plece de acolo pînă nu va pune lucrurile la punct. Ii arată el Şerifului cine este Pitac! Va trebui însă să se demaşte. Iar azi, îi făcuse „o rotea“, să-ţi stea motoru-n drum ! Auzi chestie ! Şi anchetator şi anchetat. Şi procuror şi acuzat. Urîtă treabă ! Ce naiba să facă ?

Ocoli de cîteva ori clădirea, se gîndi, se răzgîndi, se chinui, se hotărî să renunţe, apoi să accepte, apoi să le arate cine e el, apoi să-i spună totul „Decanului“, să-l pregătească (ce hal de anchetă mai putea face atunci ?), apoi să-i ascundă totul, să tacă, să spună, să tacă, să spună, să... Capul îi vîjîia de atâtea probleme. Ia te uită de ce e în stare Şeriful ! ? Nu cumva îi întinsese o cursă ? Cursă ! Asta era ! O cursă. Va afla adevărul, apoi îi va trimite pe toţi la „mititica“. Sau la „Fereşte-mă doamne !“ Nu ! îşi dăduse cuvîntul că dacă află adevărul le va da voie să lucreze, la tunel. Il ştiau toţi de frică, dar îl cunoşteau şi ca om drept. O dată cuvîntul dat, nu şi-l mai lua înapoi. Aşadar, nu era cursă. Atunci ce ? I se păruse sau pronunţase cuvîntul „încredere“ ? Nu, nu. Nu i se năzărise. îi venea să sară-n sus de bucurie. Şeriful avea obiceiul să analizeze oamenii şi îl găsise pe el cel mai deştept, mai de încredere. Asta era ! Avea nevoie de isteţi pe care să se bizuie şi el era *cel mai* „de pe coajă“. O să le facă mîine „un wertheim“ şi o să-i învîrteaşcă în frigare de-o să le meargă fulgii ! Să poftească Zarnea în gheara lui acum ! Să încerce numai să mintă ! Dar, dacă e vorba de adevăr, nu Zarnea ci *el* îl provocase pe Uscăţiv. Nu. O să profite de situaţia de anchetator şi o să-l pedepsească pe sfîrtecarul ăla care a, încercat „să ia piuitul şefului“. Se răzgîndi. Nu ţine ! „Nici o .minciună ! Numai adevărul! înţeles ?“ îi spusese. „Înţeles !“ îi răspunse acum Pitac în gînd. Trebuie să spună şi chestia cu şişurile... Dumnezeule, cu ea trebuia să înceapă ancheta... Mai bine s-ar lăsa păgubaş ! Chiar aşa ! Şi iar începu să răsucească problema pe toate feţele... Cum o să-şi piardă răbdarea un Comandant de penitenciar şi să încredinţeze o treabă atît de serioasă, o chestie de „rafinament“ — auzise cuvîntul la „Decan“ şi îi plăcuse — unui

condamnat ? Nu ! La mijloc se ascunde altceva. Voia să-l pună la încercare, poate de-aia îi dăduse şi cartea... Nimic nu făcea Şeriful la întîmplare. îl alesese tocmai pe el fiindcă i se vedeau ochii de la o poştă cum scapără de inteligenţă. Da, da, asta era ! Şi cum îi plăcea să fie admirat pentru loviturile pe care le dădea, avea motiv să fie fericit : îl dăduse gata pe Şerif, acum urma să-l facă praf şi pe „Decan“. „Numai lovituri pe ziua de azi !“ împinse uşa cu piciorul şi intră cu un chiuit.

— Sînt mare, şefule, laudă-mă ! ţîşni în braţele Panterei. Şi scoţînd clanţa din buzunar, i-o trecu fălos pe sub nas : Paknată cu stingă !

— Nu te-a adulmecat, iepure ? se interesă Pantera.

— Şeriful a apărut *după* ce operasem. N-a fost nimeni în timpul intervenţiei.

— De unde ştii ?

— Flerul ! Aerul miroase altfel cînd mai e cineva în cameră. Şi simţurile mele nu dau greş.

Verva lui Pitac nu era pe placul Panterei.

■— Te-a mai întrebat ceva ?

■— Ce să mă întrebe ? întîrzie Pitac răspunsul.

— Cu bătaia, ai „răsuflat“ ceva ?

— Io ? Mormînt ! Sînt hoţ cinstit. Nu ne-a anchetat pe toţi o zi întreagă ? Ce să mai scoată de la mine ?

— Nici cu... şi Pantera făcu gestul cu mina spre zăbrele.

■— Sicriu cu lacăt dublu ! Ce-s copil ?

Pantera mormăi nemulţumit :

■— Pe Z'arnea I-ă chemat la ancheta,

■— Iar ?

■*— Iar.

— Să nu umble cu hau-hau, şefule, şopti Pitac cu îngrijorare.

— Despre... ?

— Despre... evadarea noastră.

~~ Care evadare ? se încruntă Pantera.

— Care... am plănuit-o noi.

— Ţi-a dat creieru-n foc, mişţoeică ? AI visat, îngera- şule... Ia vino tu ’ncoa‘ să te scoată din vise tăticu !

— Mă doare esofagul, făcu puştiul îngrozit.

Dintr-un salt, Pantera fu lingă el.

— Să nu mai spui cuvântul ăsta niciodată, auzi? Nici. ţie să nu ţi-1 mai spui !

•— Am înţeles.

— Nici ţie ! repetă. Pînă ajungem ziua aia.

„E de rău“, gîndi Pitac. Mai bine să i se spovedească acum, că dacă se

înfurie aşa la auzul unui singur cuvînt, ce-i va face mîine pentru o faptă atît de îngrozitoare ? Se pregătea tocmai să înceapă, cînd Pantera îşi împărtăşi îngrijorarea :

— Oricum, treaba cu ancheta care nu se mai sfîrşeşte nu-i a bună.

— Nu-i, şefule.

Unde vrea să ajungă ? se sperie Pitac. Nu cumva i-0 fi propus şi şefului acelaşi lucru ? Poate chiar tuturor, ca să ajungă să se acuze unii pe alţii, să lovească unii în alţii, să se tortureze cu vorbe cum se torturaseră cu şişurile...

— Noi o ţinem una şi bună, îi porunci Pantera. M-auzi, Tunsule ? se răsuci spre celălalt.

— Aud, răspunse acesta din patul lui.

— Una şi bună ! *El* e de vină, *el* a provocat, *el* a scos primul şişul. Ne va crede pe noi, fiindcă sîntem trei.

„Una şi bună, repetă Pitac în gînd. *El* e de vină, *el* a provocat, *el* a scos primul şişul“... Poftim de mai fă anchetă în condiţiile astea ! De cine să asculte ? Simţea că înnebuneşte. In ce situaţie îl pusese Şeriful!

Panterei nu îi scăpă frămîntarea „ciracului“

,-— Ce ai ?

— Nimic, şefule. M-ai strîns cam tare şi mă doare.

•— De-aia te vaiţi ? Să te vaiţi când nu te-o mai durea deloc şi e rece. Atunci e de rău, rîse Pantera răguşit. Ai aflat ceva ?

— Despre ce, şefule ? răspunse Pitac gata de plîns. (Hait ! îl mirosise...) Nu... nu mi-a răspuns...

— Ce răspuns ? Vorbeşti încurcat... anapoda, se răsti Pantera.

— N-am aflat... am vrut să spun.

•— Ce ţi-am ordonat ? urlă Pantera. De ce n-ai întrebat ?

— Clanţa, răspunse brusc Pitac. *

— Ce clanţă, prăpăditule ? Ce-i cu tine că nici să vorbeşti nu mai ştii ?

— Eram ocupat cu subtilizarea clanţei şi am uitat, minţi el cu ochii în pămînt.

— Ia ridică tu ochii la tăticu' şi aruncă tămîia !

Pitac îl privi în ochi speriat.

■— Dracu-i bătrîn, mişţocică. Trebuie să albeşti învîr-' tind la cazanul cu smoală, ca să-l duci. Pasărea din pom o aude Pantera... darămite gîndul omului...

„Ştie tot — gîndi Pitac. Sînt pierdut. Şi dacă ştie, nu mai are rost să-i spun. Dacă' nu ştie, o să afle mîine. Ce să-mi mai bat capul ?“

■— Nu ştiu despre ce vorbeşti, spuse pe un ton mai coborît. Nu înţeleg nimic şi mi-e şi somn. Mîine avem o zi grea.

■— Zi grea ? De ce ? întrebă Pantera cu interes.

■— Aşa !

-— Ziceai că nu ştii nimic. De la cine ai învăţat să ghiceşti viitorul ?

— De la dumneata, şefule.

Şi spunînd acestea, se furişă în pat. Pantera îl trase de sub pătură, ghemuit tot, mai mult mort de frică.

— De cînd ai început tu să dibăceşti şi gîndurile omului înainte de a vorbi ?

•— De cînd te cunosc pe dumneata, şefule. Eşti mare 1 Bătrînului nu-i plăcea discuţia. îi plăceau în schimb

laudele. Se mai potoli. Cu toate că în adîncul sufletului răsărise un colţ de neîncredere..

— Ştii ceva ? întrebă scurt.

— Nu ştiu nimic. Am aruncat şi eu aşa o vorbă, ca să mă pot odihni se apără Pitac.

Pantera se ridică, îşi trozni oasele şi se trînti pe pat, neliniştit... Zarnea ţinut încă în anchetă, Pitac puţin schimbat (sau i se părea numai)... Tunsu, ca liliacul, acu pasăre, acu şobolan... Se simţi foarte singur...

Pitac avea mîncărime pe limbă. Scoase nasul de sub pătură şi rosti profetic :

— După ziua de mîine ne trece pe toţi la tunel. Noapte mare ! Noapte dulce, şefule !

Vorbele astea îl trăzniră pe Marele Bandit mai rău decît toţi pumnii lui Zarnea. „Ştie ceva ! De unde ?“

Capitolul VIII

— *Ea* unde este acum ?

— Nu ştiu.

— Copiii ?

— Nu ştiu.

— El?'

— N-am apucat să aflu.

-— De ce ?

— Atunci m-au arestat.

Şerban schimbă locul cu Andronic. Erau amîndoi obosiţi şi furioşi. Nimic nu se putea scoate de la încăpăţînatul ăsta din faţa lor, care îl luase pe „nu ştiu“ în braţe şi îi ţinea pe loc.

— Cum nu ştii unde sînt ei acum ?.

Zarnea tăcea.

— Cînd ai comis crima ?

« — Mai de mult. A fost o greşeală. Am vrut să-l ucid pe celălalt.

— Şi ultrajul ?

— Acum..*

— Ai sărit la bătaie în faţa cinematografului Central. Ce căutai acolo ?

— Mă întîlneam cu un prieten.

— Şi ? întrebă calm Andronic. N-aţi găsit bilete ?

Zarnea fierbea. S-ar fi repezit la cei doi din faţa lui să-i muşte, într-atît era orbit de furie. Puţin îi păsa ce-avea să se întîmple după. Principalul era să scape de întrebări.

•— Dar el nu era acolo ca să vadă filmul, spuse.

•— Dar pentru ce ?

■— Cerşea.

•— Cerşea, repetă Andronic.

■— Ne-am întîlnit din întîmplare...

•— Şi ai sărit la bătaie cu lumea... interveni Şerban.

Zarnea îşi ieşi din sărite. Nu mai putea răbda.

.— Fiindcă îl călca în picioare ca să intre la film.

•— El nu se putea apăra singur ? întrebă Andronic.

*— Mergea în mîini.

___ ? ţ ?

-— N-are picioare... din timpul războiului, completă.

Andronic îl opri cu un gest pe Şerban.

•— Ai o ţigară ?

Şerban scoase pachetul. Andronic i-1 luă şi îl întinse lui Zarnea.

— Ţine !

Zarnea strînse din dinţi şi întoarse capul.

— Acum cîteva zile te-ai bătut la sînge pentru un chiştoc şi acum refuzi o ţigară întreagă ?

— Nu mai pot rămîne aici. Nu mai vreau să răspund. Daţi-mi drumul ! strigă sălbatic.

Ochii îi luceau ca lupilor în miezul iernii. Supraveghetorul se apropie de el, gata să-l reţină la cel mai mic gest necugetat. Andronic îi făcu un semn discret să se depărteze, scoase o ţigară din pachet, şi-o aprinse, apoi îl întrebă pe un ton firesc :

•— *Pe soţia dumitale o chema Fana ?*

Lui Zarnea i se făcu rău. Tot sîngele îi fugi din obraz şi mîinile începură să-i tremure... Cerul gurii i se uscase şi o greutate îi apăsa- creierul pînă la ţipăt. întinse încet/ mîna... Andronic scoase ţigara şi i-o dădu. O aprinse, cu ochii ia comandant. Ţigara începu să-i tremure între degete.

— Ţi-e rău ?

Zarnea părea că nu aude şi nu vede. Că murise în faţa biroului ele anchetă. Privea în jur idioţit, cu un soi de spaimă întipărită în brazda chipului, de parcă o mînă nevăzută îl

strîngea tare de gît, sugîndu-i sîngele. Un trup ţeapăn cu o ţigară tremurîndă între degete ! Atît rămăsese din el. Nu mai avea nici puterea s-o ducă la buze...

Andronic gîndi : „Aici trebuie să fie cauza ! De aici trebuie pornit. De la crima lui de acum... Cîţi ani ? Nici despre asta nu voia să vorbească. Unde i-o fi dosarul ? O să-l trimit pe Cănuţ să i-1 copieze. Singura soluţie !“

Il lăsă să-şi fumeze ţigara pînă la capăt, apoi îi spuse pe un ton liniştit :

— Du-te ! Daţi-i un calmant, se adresă apoi supraveghetorului.

Sergentul Soare îl însoţi pînă la uşă, apoi se întoarse spre Andronic, salută şi ieşi. Afară îşi şterse fruntea de năduşeală. Nu pricepea nimic. „Mi-o fi trecut timpul meu“ — gîndi subofiţerul. E mai tînăr, are alte metode, altă şcoală, ei sînt mai deştepţi... Bine că nu m-au pus pe mine comandant în penitenciar ! Că eu în locul lui...“

-— Mişcă ! se răsti la Zarnea.

Acesta păşea pentru a doua oară în acea zi în curtea interioară. Şi pentru a doua oară umbla ca în somn...

Mergea — mai degrabă se tîra — împins de spate ca de un curent, un mers în genunchi, fără articulaţii, golit de gînduri şi puteri.

„Pe *soţia dumitale o chema Fana ?“*

...Simţea cum îi curge lavă fierbinte pe creştet. Ar fi vrut să ridice mina, dar braţul refuza mişcarea. Numai picioarele îl duceau mereu înainte. Nici nu ştia pe unde trece. Nu vedea nimic. Simţea doar o durere stranie. Nu trupul îl durea sau vreun mădular, ci sufletul. O durere surdă, dar cu atît mai cumplită cu cit nu-şi simţea rana, locul unde sîngera. O simţea pretutindeni, în tot corpul, RĂSCOLITĂ de ura înecată care îi urca odată cu sîngele prin vase şi artere, spre inimă, spre creier...

„Pe soţia dumitale o chema Fana ?“

..Răcnea un glas din el şi îl chema de DINĂUNTRU. Asta era de fapt durerea; O singură frază spusă de altul DIN AFARA răscolise o mare de cuvinte, de întrebări, de revoltă ÎNĂUNTRU, cu valuri uriaşe care îi loveau acum ritmic creierul, tîmplele, urechile, plesnind u-i faţa, zdrobindu-i ţeasta.

îl ura. începuse să-l urască pentru felul în care încerca să intre în el, tocmai atunci cînd el încerca să fugă de el. DIN

el... încleştă dinţii puternic, închise ochii şi încercă să se răzbune, zdrobindu-1 în minte, imaginîndu-şi cum l-ar doborî cu un pumn, călcîndu-1 în picioare, strivin- du-i faţa...

— Hei, unde te duci ? ţipă după el supraveghetorul.

Trecuse de clădirea secţiei cu mersul lui în gol, halucinat. Se întoarse. Se opri în prag, răsuflînd aş urat. îşi aminti planul Panterei şi îşi mai potoli dorul de răzbunare la gîndul că va fi liber. Curînd... Nu-1 va mai vedea, nu-1 va mai auzi, nu va mai fi torturat mereu cu întrebări...

— Mişcă !

intră în baracă.

...Nici vorba asta „mişcă !“ la fiecare pas, nici...

Uşa scîrţîi lung. întră. Trei perechi de ochi se întoarseră spre el cu neîncredere. Nici pe ei n-avea chef să-i mai vadă acum. Pe nimeni. Să doarmă. Să doarmă. Ca într-un mormînt în care totul e pămînt şi nemişcare. Cu ochii în orbite de piatră... Ca să nu mai vadă lumea din jur...

Capitoiui IX

îşi întinse picioarele. Le simţea prea scurte pentru biroul ăsta lung ca o navă cosmică. Le strânse. Le simţi prea lungi. Îşi sprijini coatele pe masă. Se simţi caraghios, ca un ,,'business-man“ care îşi ia prînzul (văzuse el un film american cu un astfel de tip). Lăsă braţele să-i atîrne pe lingă trup şi i se păru că e ca un clopot atins de rugină. Le ridică şi şi 1®- în crucişă în dreptul pieptului, îşi înălţă spatele, îşi coborî spatele, se lăsă pe şolduri, trase scaunul, îl depărta, împinse biroul, îl apropie, făcu cîteva mişcări cu degetele, începu să bată tactul pe suprafaţa lucie...

— Ce te foieşti atît ? se răsti la el supraveghetorul. Stai locului !

Pitac se astîmpără, dar nu se simţea în largul lui. Ar fi dorit ca „asta“ să se întîmple în altă parte.

Nici nu termină bine formularea dorinţei în gînd, că locotenentul Badea intră şi prdonă plutonierului să-l ducă în sala de festivităţi. Ordinul comandantului !

„Dumnezeule !“

Era să cadă cu scaun cu tot. Acum trebuia să mai apară şi în faţa întregului penitenciar. în ce situaţie îl punea!

Condamnaţii se strînseră la club, unde rulau de obicei filmele educative pentru cei evidenţiaţi în muncă sau se ţineau conferinţe.

„Procesul“ acesta public, în faţa întregului colectiv, era o inovaţie a comandantului şi urma să antreneze în discuţii toţi deţinuţii. Aceştia primiră măsura cu plăcere, şi pentru că era prima manifestare de acest fel, dar şi pentru că Pantera era cunoscut şi temut, iar Pitac simpatizat ca „băiat de cartier“. Erau toţi curioşi cum o să se descurce puştiul anchetîndu-şi şeful şi complicii. Îi interesa, fiindcă era ceva din viaţa lor, fiindcă ştiau că *nimic* nu era pregătit dinainte şi că totul Urma să decurgă spontan. Erau curioşi să afle *cum.*

La apariţia comandantului, condamnaţii se sculară în picioare. Un glas anunţă : „Atenţiune !“

— Să trăiţi ! strigară toţi.

Era urmat de căpitanul Caragea, locotenenţii Badea, Popa, Stăneseu şi sublocotenentul Radu.

Se aşezară în primele bănci. în spate, pe laturi şi în fund, supraveghetorii.

Pitac fu introdus de Cănuţ şi aşezat în faţa unei mese, pe care se aflau hîrtie, creion şi un pahar cu apă.

în faţa mesei, trei scaune. Pitac îl căuta din ochi pe Andronic, îi întîlni privirea, dar acesta păru a-i spune : „Descurcă-te !“ Nu era deloc încurajator. Caragea, imobil ca întotdeauna.

. „La urma urmei, dacă nu m-a învăţat nimeni, o să procedez cum mă taie capul“.

Măsură sala imensă, plină cu condamnaţi, îşi plimbă privirea în toate colţurile pînă se restabili liniştea, apoi rosti cu voce joasă :

— Să intre... Tunsu !

Urechile lui Tunsu deveniseră mai lungi, mai clăpăuge, ca două foi de varză. Nu înţelegea nimic. Intră în sală cu privirea rătăcită. Cînd dădu cu ochii de Pitac, înţepeni.

— Drepţi ! făcu acesta sever.

Tunsu luă poziţie şi salută „instanţa“. Pitac îi făcu un semn discret spre sală. Cînd Tunsu se întoarse, Pitac îi suflă.

— Salută comandantul şi colectivul !

Tunsu mai salută o dată, apoi Pitac îi făcu semn să se aşeze.

— Numele, pronumele, data naşterii, profesia, condamnarea.

■— Tunsu Gheorghe, născut la Ralaiuc, judeţul Tulcea, de profesie îngrijitor la o fermă de porci...

— Care ?

— „Butu“, lîngă Mangelic, judeţul Tulcea, condamnat la şase ani pentru furt din avut obştesc şi înşelăciune.

— Notezi ? se adresă condamnatului care luă notite.

— Da.

•—• Ai fost de faţă la bătaia din noaptea de 14 aprilie de la secţia a patra ?

Tunsu îl privea cu un aer tîmp.

— Da, sau nu ?

— Păi... cum să nu fiu ? Nu ştii ?

— Aici nu se întreabă. Răspunzi prin da sau nu. Şi numai la întrebările care ţi se pun. Ai fost ? Da sau nu ?

— Da.

— Cum s-au desfăşurat faptele ?

•— Zarnea a sărit să-l omoare pe şef.

— Nu asa. Ia-o de la capăt. Cine a început ?

— El.

— Cine ?

■— Zarnea.

— Eşti sigur ?

■— Sigur.

•— Gmdeşte-te bine, fiindcă ai să fii confruntat cu alţi martori.

Andronic zîmbi mulţumit. întoarse privirea spre Şer- ban, care începuse şi el să se amuze. „Ce zici ?“ „Bună idee !“ păru să-i răspundă din priviri căpitanul.

Tunsu nu mai înţelegea nimic. Nu ştia ce trebuie să spună şi ce nu. Dacă l-ar îi anchetat comandantul era mai simplu. Repeta după Pitac ce spunea el şi gata. Minţeam toţi. Dar aşa ? Cui naiba îi venise ideea să-l pună *tocmai* pe el să întrebe ? Parcă *el* nu ştia cine începuse bătaia...

— L-au găsit cu cuţit la el.

— Toţi aveam cuţite. Nu vi le confecţionam eu din blacheuri şi potcoave ? Ai uitat cînd te-am descălţat ?

— Da, bîiigui Tunsu uluit.

■— înainte de cuţit, cine a început cearta ?

-— Nu ştiu. Dormeam.

— Şi cînd te-ai trezit ?

•— Cînd a scos individul ţigara.
•— Care individ ?
•— Uscăţivul îi ziceam. Nu ştiu cum îl cheamă.
— Aşadar, dormeai. Bun. Să vină Uscăţivul ! E în sală ?
' Se ridică un tip înalt şi slab, deşirîndu-se ca un semn de mirare.
■— Prezent !
— Vino-aici !
Uscăţivul se apropie de „scenă“, apoi de masa lui Pitao şi îi şopti rapid :
— Nu mă nenoroci, mă !
■— Gura ! i-o curmă Pitac. Ieşi afară, apoi după trei secunde intră !
Uscăţivul ieşi, apoi reintră. Pitac îşi sprijini coatele pe masă, cu capul culcat pe braţe, aidoma ca în noaptea bătăii. La apariţia Uscăţivului, îl ridică cu un zîmbet dispreţuitor.
•— De ce te-au adus aici ?
— întreabă-i pe ei. De unde vrei să ştiu eu ?
■— Cîţi „coţi“ ai luat ?
— Opt.
— Opt ani ?
— Opt luni, răspunse Uscăţivul.
•— „Maimuţar“, rîse Pitac. Primar ?
r~ Perfect, îi contrareplică Uscăţivul.'
Jocul urmă firesc, cu mici deosebiri de replici, nuanţe, dar acelaşi ca esenţă. Uscăţivul, la început timorat, se prinse şi el, plăcîndu-i chiar, străduindu-se să-şi rememoreze scenele, vorbele, desfăşurarea lucrurilor...
Ajunseră la bătaie. Uscăţivul vru să se retragă in sală, dar Pitac îl opri cu un gest scurt.
— Rămîi 1 Mai e nevoie de tine. Treci colo !
Şi îl trimise intr-un colţ al arlechinului, „rezervă“ de martori.
— Tunsu ! Vino-napoi !
Tunsu se apropie de masă.
— Cînd te-ai deşteptat din somn ?
«— Cînd a început... Pi...
— Hai, nu te opri !
— Pitac... să ţipe. (Se ferea acum să-l tutuiască. Masa, poziţia, scaunul şi forţa pe care o avea acum, îi impuneau.).
. — De ce a început să ţipe Pitac ? vorbi ca despre altul.
-— Simţise miros de ţigară.

•— Fum ! ţipă ca atunci Pitac.
•— Ţigară ! exclamă reflex Tunsu.
— Cea urmat ?
•— Zarnea...
•— Pînă la Zarnea, cine s-a repezit primul la Uscăţiv ?
•— Pitac !
— Şi?
<— I-a smuls-o...
•— Aşa e, Uscăţivule ?
-— Nu, rosti Uscăţivul de la locul lui. Nu mi-a smuls-o el. A vrut numai să mi-o smulgă, dar n-a putut, că m-ain apărat.
— Deci, a *vrut* numai săi-o smulgă. Şi ?
— ...S-a certat cu el, apoi a ţipat, cerînd ajutorul Panterei.
■— Aşa-i ? se adresă el Uscăţivului.
■— Aşa-i.
— Mai departe ! De la intervenţia Panterei.
Tunsu se opri fisticii. îl ştia pe şef la uşă, trăgînd poate cu urechea („şi zborul păsării o aude Pantera“) şi refuză să mai continue.
■— *Amin-teş-te-ţi !* făcu rar Pitac, imitînd anchetatorii cu care avusese de-a face în lunga lui carieră de „hoţ cinstit“. Uite, eu am răbdare. Aştept. Şi sorbi demonstrativ din paharul cu apă de pe masă.
Andronic abia îşi putea stăpîni râsul. Nu se aştepta îa o asemenea „premieră“ a puştiului.
— Formidabil ! îl auzi pe locotenentul Popa şoptin- du-i lui Stănescu. Privi sala. Condamnaţii se şi amuzau, dar mulţi începeau să participe efectiv, ca suporterii unui meci de fotbal. Auzea voci, mai slabe, ce-i drept, îndem- nîndu-i pe cei implicaţi în proces. „Spune acu’, ce te codeşti ? !“ „Haide, mă ! Zi-i *!*“
Tunsu privi sala şi urechile lui moi se înroşiseră de groaza denunţului.
— Să te ajut, făcu Pitac cu importanţă. *Eu* i-am prins mîinile Uscăţivului...
— Nu, îl întrerupse Tunsu. Şefu’ a strigat mai întîi j „Pe el !“ Şi noi ne-am repezit.
-— Aşa da ! Mai departe.
O dată trecut hopul, lui Tunsu i se descleştă gura.
■— Opreşte-te ! îi stăvili Pitac elanul. S-o luăm *metodic*

(cuvintul îl învăţase de la tipu' care îl anchetase în „chestia cu carnea" şi pe care el încercase să-l „ducă" vorbindu-i anapoda, nedesluşit, luînd-o razna şi abătîn- du-se de la datele problemei. Atunci îl auzise pentru prima oară : „Me-to-dic, puştiule, Me-todic !")

Repetă şi el acum :

■— Me-to-dic !

— Zarnea.a sărit atunci şi ne-a prins mîinile.

— Cui ?

— Mie şi... lui Pitac. Atunci a vrut să-i „ia piuitul" şefului, repezindu-i una între ochi şi în...

— Păi dacă avea mîinile ocupate cu mîinile noastre — ale tale şi ale mele — ţinîndu-le strîns, cu ce l-a mai lovit pe şef între ochi şi... ştiu unde vrei să mai 6pui, ca „să-i ia piuitul" ?

Tunsu o ducea prost cu logica.

Vezi că minţi ?Coborî privirea ca să nu-şi vadă prietenul in încurcătură.

— Nu-mi amintesc exact, spuse Tunsu.

-— Să-ţi aminteşti ! porunci. Cine a dat întîi ?

Tunsu plecă capul. Pitac profită de ocazie şi îi şopti, lungindu-şi gîtul spre el :

■— Spune adevărul, Tunsule. N-avem ce face. Sîntem la ananghie.

— Pantera, explodă acesta ca o sticlă destupată brusc.

— Asa-1 ? se adresă Uscăţivului.

— Da.

— Ai notat ? se întoarse către „secretar“.

— Da, confirmă acesta.

— Şi ? Continuă ! îl încurajă din ochi pe Tunsu.

— După ce a dat... — ezită să pronunţe numele şefului —■... Zarnea s-a ferit, a luat apoi din mina Uscăţivului chiştocul şi pachetul cu ţigări...

— Cîte erau ?

— Eu ştiu ?

■— Cam cîte după părerea *dumitale ?*

■— Să fi fost vreo trei-patru...

— Bun. Şi ?

— Zarnea s-a luat după Pantera, l-a trîntit şi i-a luat ţigările.

— Pantera avea şiş ?

— Pantera n-avea şiş.

— Atunci cu ce i-a tăiat zeghea lui Zarnea ?

' — Nu i-a tăiat nici. o zeghe.

Pitac era în încurcătură. Pînă aici lucrurile merseseră bine.. Acum Tunsu minţea, fiindcă începea şi partea cea mai grea a anchetei : contribuţia şefului.

— Apropie-te, Uscăţivule !

Condamnatul făcu doi paşi înainte.

— Confruntare ! anunţă Pitac, satisfăcut că mai cunoştea un procedeu al anchetatorilor. Unde erai cînd l-a doborît Zarnea pe Pantera ?

— Nu l-a doborît.

•— Auzi ? se întorse el spre Tunsu. Continuă !

— I s-a pus în fată.

— Cine ?

— Pantera.

•— Vorbeşte aşa, ca să înţeleagă şi... colegii, făcu el un

gest spre sală.

— Pantera s-a pus în faţa lui Zarnea, i-a zis „Dă ţigările“, Zarnea nu i-a răspuns, Pantera i-a zis atunci „Dai ţigările sau îţi dau drumul la sînge ?“...

— Opreşte-te ! Cînd i-a spus asta, atea ceva în mină ?

Uscătivul se opri o clipă, gîndi, apoi răspunse :

— Da. Avea... şişul.

-— Ai ceva de spus ? se întoarse apoi spre Tunsu.

•— Nu, bîigui acesta.

■— L-a ameninţat dec! cu şişul, ca să-i dea ţigările.

•— Nu-mi amintesc exact ce i-a mai spus...

— Nu-i nevoie, aprecie Pitac.

— După aia, l-a tăiat la braţul stîng. Zarnea a scos şi el şişul.

— Vedeţi ? sări Tunsu.

— Da. Dar l-a scos *după* ce fusese provocat şi tăiat de celălalt. E o diferenţă. L-a scos ca să lovească sau ca să se apere ?

— Nu ştiu, făcu Uscătivul.

•— Ca să lovească, explodă Tunsu.

— De unde ştii ?

•— Cred, îngăimă Tunsu.

— Aici nu merge pe ce crezi. Orice părere trebuie dovedită. A făcut vreun gest, l-a aruncat cuiva ?

— Nu.

— Atunci de ce crezi că asta i-a fost intenţia, ca să-l lovească şi nu ca să se apere ?

Urmă o clipă de linişte. Condamnaţii începuseră să judece că Pitac avea dreptate şi punea întrebări „cu schepsis“. Locotenentul Badea se aplecă spre Andronic :

— Unde a învăţat puştiul toate astea ? De la anchetele personale pesemne. Că vocabularul nu-i deloc de puşlama părăsită de părinţi de la vîrsta de doi ani...

— I-ai văzut dosarul ?

— Nu. El mi-a povestit că a fost abandonat de părinţii săi care apoi au murit şi că a fost crescut de o mătuşă rahitică... într-o mahala...

Andronic surise :

— întreabă-1 pe Caragea, care răspunde de secţia lui ! Amîndoi părinţii trăiesc. Sînt actori. De la ei i se trage, probabil, talentul. A fost lăsat, ce-i drept, de capul lui, nu locuieşte în nici o mahala, ci... culmea ironiei — tocmai în

Parcul *Libertăţii,* plăsmuieşte tot felul de aventuri inspirate din romane şi din filme...

— Ţi-am pus o întrebare *logică,* Tunsule, repetă Pitac cu importanţă, apăsînd pe cuvînt.

„Logică“ ! Andronic îi făcu un semn discret, ţinînd seama de pregătirea redusă a anchetatului. Pitac se prelinse inteligent pe lîngă întrebarea pe care nu o mai putea pune, fără să lase de înţeles că renunţă.

— Ei bine, în acel moment, eu m-am strecurat în spatele lui Zarnea încercînd să-i iau cuţitul. Am avut grijă să mă fac neobservat. Ezită o clipă, apoi adăugă : *Voiam să-l dezarmez, ca să-l taie Pantera.* Chestie de tactică, completă ruşinat.

In sală se produse rumoare. Unii protestau, alţii îl lăudau, alţii — cei mai mulţi — îl făceau „fraier“ că se demascase.

— Fără asta, nu puteam înainta în anchetă, fiindcă imediat Zarnea m-a răsturnat, am căzut, şi acolo am rămas pînă la sfîrşitul bătăii. De asta am spus, se justifică spre cei din sală. Şi după ce am căzut, se întoarse el din nou spre cei doi, ce a mai urmat ?

— Pantera a aruncat şişul, răspunse Tunsu dintr-o suflare.

•— L-ai văzut ?

•— Da. Eram chiar în spatele lui Zarnea.

•— Spune !

— Gata să se încaiere, din prima mişcare, Zarnea f-a plesnit mîna cu şişul şi i l-a âzvîrlit în colţul barăcii.

— Aşa-i, confirmă şi Uscăţivul.

•— Apoi ?

■— Şi l-a âzvîrlit şi pe al lui.

•— De ce a făcut asta ?

•— Nu ştiu. Cred... începu iar Tunsu.

■— Lasă ce crezi *dumneata,* i-o tăie Pitac. Spui numai ce ai văzut. Ce a făcut după aceea. Din asta îţi dai seama de *ce* l-a aruncat...

•— Logică impecabilă, şopti Şerban lui Andronic.

— Apoi ? continuă Pitac.

S-au bătut la sînge.

■— Ei doi ?

— Ei doi.

— N-au mai sărit şi alţii ?

Tunsu îl privi chiorîş.

— Ai sărit tu.

— N-am nume ? îl apostrofă puştiul.

— Pitac a sărit în circa lui Zarnea, l-a prins de braţe, şi... (Se opri. Intra el în scenă şi îl cuprinse panica.)

— Hai, hai, mai departe !

— Şi eu... spuse cu un ton mai coborît. El...

— Care el ?

•— Zarnea.

— Spune aşa.

■ — Zarnea nu s-a mai putut mişca, că noi doi eram... deasupra.

— Il ţineam numai sau...

— Ii mai... şi căram pumni, recunoscu Tunsu.

— Ii căram pumni zdraveni, se grozăvi Pitac.

— După aceea, reîncepu T*unsu, s-a bătut cu noi.

— Adică *noi* ne-am bătut cu el...

Sala izbucni în rîs.

— Noi cu el şi el cu noi, rînji Tunsu, fericit că scosese şi el o poantă. Rîse apoi înfundat şi continuă : Pe urmă a venit supraveghetorul.

— Mulţumesc, încheie Pitac, cu ochii la comandant.

Privirea lui Andronic îl ţintui însă locului. Mai rămăsese un amănunt neelucidat. „Puşlamaua asta s-a descurcat strălucit pînă aici, autoacuzîndu-se numai în intervenţiile mai puţin grave şi tocmai acum voia să încheie ?“

— Un moment, îl opri pe Tunsu. Dacă... dacă... ezita şi el ca celălalt cînd era vorba de faptele personale — dacă Zarnea îşi aruncase şişul, cum se face că i s-a găsit totuşi un cuţit în buzunar la percheziţie ?

De dată asta triumfă Tunsu :

— Pitac i l-a strecurat în buzunar cînd a strigat supraveghetorul „drepţi“.

— Ai văzut dumneata ?

— — Nu numai că l-am văzut. Pitac mi-a făcut cu ochiul, după ce i l-a „vărsat“ în zeghe.Aşa e, confirmă Pitac. Du-te acum ! Acolo ! Lingă Uscătiv, Nu, nu ! Nu în sală. Aici, sus. Rosti apoi cu o voce tremurîndă : Va fi probabil nevoie de confruntări.

întoarse privirile spre comandant, rugîndu-1, implorîndu-1 să-l ierte. Il chemase special pe Tunsu primul, ca să dezmorţească atmosfera. Acum însă, i se făcuse cu adevărat frică. Urma Pantera.

— Să vină... Pantera !

Ii era greu să-i pronunţe şi numele. („Pertu“ cu şeful.' Cu Marele Bandit. Să-i plesnească plămînii, nu alta. Cum o să se descurce acum ?“) Bău paharul cu apă pînă la fund, înghiţi apoi în sec. „O să-i pun întrebări puţine şi cînd o începe să „lunece“, îi aduc pe geanabeţii ăilalţi doi, să-l înfrunte ei, nu eu“...

Andronic nu-1 slăbea din ochi. „Ar fi băut şi un butoi cu apă dacă l-ar fi avut pe masă, numai ca să-şi umple minutele astea de groază pînă la intrarea şefului. Acum va fi un moment important în viaţa lui. Faţă în faţă cu propria-i conştiinţă, cu...“

Uşa se deschise şi apăru Pantera. Privea uluit. Nu i se spusese nimic. Se mirase, într-adevăr, că Pitac dispăruse din mijlocul lor mai devreme, dar nu se aştepta să-l vadă acolo, proţăpit în fruntea mesei.

Nu ştia încotro s-o ia. Privi în jur mulţimea curioasă, îl zări pe comandant în faţă împreună cu educatorii şi înţelese. Se întoarse brusc, ochi în ochi cu Pitac. „Ciracul“ părea un vînat speriat de moarte, în bătaia puştii... „Care va să zică, asta e, gîndi banditul. Doniţar şi ăsta ! Limonagiu !“

— Mai în faţă ! rosti Pitac cu timiditate.

Pantera nu-1 auzi. Căuta să se desmeticească. „Aşadar, trădare !... Binee ! O singură soartă au trădătorii. I-o voi plăti o dată“. Şi fiindcă nu se urnea de lingă uşa pe care intrase, lui Pitac îi trăzni în minte o idee salvatoare. Nu mai apelă la supraveghetor, ci se ridică de la masă, îndreptîndu-se spre Pantera. Ochii banditului fulgerau.

Capcană, şefule ! şuieră Pitac printre dinţi. Spune adevărul ! Altfel nu ne dă „tunelul“. îl împinse uşor de umeri pînă în faţa biroului lui de „anchetator“. Aici !Ii ajută să se aşeze. Şi, ca să nu-1 pună în inferiori-' taie, şe prefăcu că uită să-l poftească să salute comandantul şi colectivul, trecînd brusc la interogator.

— Numele, prenumele, data naşterii, profesia, condamnarea...

— Sictir ! scrîşni bestia printre dinţi.

Lui Pitac i se făcu rău. Privea pe omul din faţa lui ca hipnotizat, neştiind cum să-l convingă că totul nu e decît o „rotea“, că el n-a trecut de partea lor, că tot în interesul cauzei o face,„ că altfel nu vor obţine munca în tunel şi deci, şi planul lor de evadare avea să cadă. Dar ochii Panterei îl priveau fix, paralizîndu-i mişcările, ca unei vietăţi mărunte în faţa şarpelui care o va înghiţi.

In spate îi şedea Cănuţ, aproape lipit de scaun, cu braţele sprijinite de spetează, încadrîndu-1 ca într-o ramă. Nu-i venea nici o idee cum să scape din înfiorătoarea situaţie în care se afla. Ştia bine că n-o putea scoate la capăt cu Pantera. După „sictirul“ şefului, nimic nu se mai putea spune. Simţea privirile comandantului înţe- . pîndu-1 în creier, trecîndu-i prin tîmple, aşteptîndu-i reacţiile, imobilizîndu-l, dar nu se putea întoarce spre el... Sala însăşi stătea mută de curiozitate, aşteptând deznodămîntul.

— Puţină apă, se adresă lui Cănuţ, fără să se mişte.

Plutonierul luă paharul şi se îndreptă spre uşă, înmînînd-1 altui subofiţer.

— Şeriful ştie tot. Ne încearcă. Dacă mărturisim acum, *mîine* intrăm în tunel, şuieră el într-o singură suflare, fără să mişte buzele, în aceeaşi poziţie de înlemnire totală. Marele Bandit îi învăţase alfabetul mut al privirilor şi al vorbelor spuse şuierat. 'Puteau astfel să comunice între ei chiar sub gardă, fără a fi auziţi sau observaţi.

Pantera coborî pleoapele. înţelesese. Dar nu se putea încă lămuri dacă Pitac era sincer sau o făcea numai ca să-l determine să fie pe placul comandantului. Mintea-i perversă îi părăsi trupul mătăhălos, lăsîndu-1 acolo inert, în faţa „anchetatorului“ şi porni să cotrobăie prin cotloanele gândurilor celuilalt, pipăindu-le, atingîndu-le, oco- lindu-le pe cele absurde, poposind asupra celor adevărate, în tot atâtea

întrebări. „A trădat? (Nu! Nu! Nu! ţipau privirile lui Pitac). Ce căuta acolo ? (înscenare î urlau ochii lui ficşi.) Să-l cred ? Toată fiinţa puştiului era întoarsă şi rămasă într-o singură poziţie, înainte, spre Marele Bandit.

Sala tăcea. Trecuse aproape un minut de cînd i se pusese întrebarea şi Pantera refuza să răspundă. „Am greşit — îşi spuse Andronic. Au să se ia la bătaie acum. Cu un singur pumn Pantera îl va răsturna pe Pitac şi iată eşecul metodei mele educative !“ Oricum, acum nu mai putea, face nimic. Nici să-i urnească de acolo nu mai avea cum. Se gîndi apoi mai departe, la viitoarea confruntare Pantera-Zarnea, şi reflectă că, judecind după bestialitatea cu care îl privea acum pe Pitac, pe celălalt, Pantera îl va sfîşia cu siguranţă. Se aplecă şi şopti ceva căpitanului Caragea, care încuviinţă din cap. Chemară un deţinut-planton care se furişă prin coridorul care lega clubul de camera unde erau ţinuţi sub pază condamnaţii înainte de a fi chemaţi. Peste puţin, Zarnea fu adus în sală.

Nici cînd intră el, cei doi nu ajunseseră să-şi vorbească. Comunicau prin ochi, iscodindu-se, căutînd să se convingă, refuzînd, atrăgîndu-se, respingîndu-se, implorînd, împroşcînd ură şi venin în privirile aţintite, înşurubate în pupilele celuilalt, înţepîndu-se, muşcîndu-se, chinuindu-se, reproşîndu-şi, promiţîndu-şi răzbunări sau răsplăţi...

„Să fie oare aşa ?“ se prelinse un gînd de sub fruntea banditului. Şantaj ? Fie şi şantaj, chiar *crimă,* dar să se ţină de cuvînt. *MIINE!* Nu-i mai păsa după aceea. S-ajungă ei în tunel cu explozivul în buzunar, că pentru asta şi-ar fi omorît şi mama... Darămite să răspundă unor nerozii la care îl silea stîrpitura asta din faţa lui, cu beregata întinsă spre el — ce i-ar mai fi strivit-o între două degete ! — şi ochii ieşiţi din orbite ca ai unei broaşte terciuite de bicicletă !

Mîine ! Minunea unui cuvînt ! Gîndul evadării produse un fenomen cu totul neaşteptat în creierul banditului. Suspicios la început, neîncrezător şi înnebunit apoi de umilinţa la care fusese supus, să fie anchetat de „sclavul“ lui — deveni dintr-o dată mic, neînsemnat. Se aplecă să ia paharul de apă cu gesturi umile, sorbindu-1 cu înghiţituri mici, fără sete, mai mult semnale scurte şi precise, numai de ei doi ştiute ; da, înţelesese mesajul şi era d$ acord cu orice compromis,

numai ca să ajungă SÂ FUGĂ.., Dacă ăsta era preţul ! ,,

Puse paharul pe masă, plescăi de cîteva ori, se retrase pe speteaza scaunului, şi îşi luă rolul de vinovat în serios, mărturisind şi ce nu făcuse. Pitac însă, fericit de inspiraţia pe care o avusese pentru a trece momentul greu, îl chema la ordine ori de cîte ori sărea calul, autoacu- zîndu-se mai mult decît era cazul, corobora declaraţia lui cu a celorlalţi, confrun.tîndu-1, forţîndu-1 să recunoască, într-un dialog viu, sprinten, ajutat şi de cei din sală care luau parte efectiv la destinul acestei anchete, acuzînd, infirmînd, aprobînd, dezaprobînd, invitînd la sinceritate, la tăcere sau la mărturisire.

Andronic se mai linişti. Insă numai în aparenţă. Nu-i scăpase şuieratul printre dinţi al lui Pitac. Nu auzise ce anume îi şoptise, dar bănui că abia *atunci* îi dezvăluise taina „anchetei“. Ceea ce nu era bine'. Ceea ce însă nu era rău. Puştiul — se vedea bine — îşi ţinuse cuvîntul. O NOAPTE ÎNTREAGA, deşi timorat de forţa Marelui P>andit, îşi ţinuse cuvîntul. „Primul pas bun, aşadar“, gîndi. Iar desconspirarea în ultimul moment a înscenării, îşi avea explicaţia în situaţia fără ieşire în care îl pusese forţa celuilalt.

— Nu se poate totul dintr-odată, explică mai tîrziu lui Şerban. Mai am nevoie de adiţiuni cantitative. Ajungem greu la saltul calitativ. Dar merită. Recunoaşte că o primă mutaţie s-a produs în sufletul lor. De care ei însă nu-şi dau seama.

O dată terminată ancheta, Pitac mai ceru un pahar cu apă ca să-şi dea importanţă, luă procesul verbal în care fuseseră consemnate declaraţiile martorilor, îl îri- mînă comandantului, salută şi se alătură grupului de martori, departe de Pantera, ferit chiar de raza privirilor lui.

Andronic împături hîrtia, se ridică în picioare — toţi se aşteptau la o „predică“ dar el îi dezamăgi şi de astă dată. Se întoarse spre cei trei — Uscătivul fusese expediat în sală imediat după sfîrşitul anchetei — şi rosti scurt;

— De mîine veţi lucra la tunel. După vizita medicală, bineînţeles.

Salută şi plecă. Nici un cuvînt de laudă de felul cum condusese ancheta, nici o apreciere în faţa „colegilor“, nici o felicitare măcar... Pitac era dezamăgit.

Mergea primul, în capul şirului, cu capul plecat. Pantera, ultimul. Pe Zarnea îl simţea în spate, cu mersul lui egal,

niciodată grăbit, călcînd bărbăteşte, niciodată vorbind, niciodată şoptind, niciodată privind. Tunsu după Zarnea, înaintea şefului. Ii escorta Cănuţ.

Pantera se gîndi că Pitac avusese dreptate. Un singur lucru îl intriga: de ce nu-1 vestise mai înainte, ea să pregătească planul de bătaie ? Nu formau împreună o echipă legată de aceleaşi interese, de „evenimentul“ de mîine ? Gîndi mai adine şi găsi cu cale să nu-1 „frece“ prea mult pe puşti de astă dată! Avea interes ca echipa să nu se dezbine. Dacă nu fusese omul Şerifului şi nu îi denunţase, puţin îi păsa de manevrele pe care le întrebuinţa ca să-şi mai îndulcească traiul acolo. îşi dădu bine seama că „scena“ făcea parte din metodele comandantului de a-i reeduca pe ceilalţi prin forţa exemplului. „Uitaţi-vă — părea atunci a spune — nişte infractori înrăiţi aduşi pe calea cea bună, prin munca noastră ! Ei şi ? Mîine ei tot nu vor mai fi acolo, aşa că ceea ce făcuse sau spusese la anchetă nu va mai avea nici o valoare.

— Aici ! ordonă subofiţerul scurt, oprindu-i. Tu ! se adresă lui Pitac.

Pantera rămase ţintuit locului. „Ii separa, va să zică...“

Se aflau în faţa unei clădiri de la capătul aleii.

Pitac intră cu o privire lungă spre şef. Fu luat în primire de un alt supraveghetor şi marşul celorlalţi continuă.

— Tu !

Tunsu fu predat unui subofiţer în altă baracă, Zarnea în altă aripă, ca să nu comunice, să nu se răzbune, să nu înceapă o „anchetă“ după ancheta oficială. Nu se aşteptau la o asemenea măsură.

„Aşadar, mîine... nimic !“ îşi spuse Pantera. Fusese tras pe sfoară ? Atunci la ce bun toată mascarada cu ancheta ? Pentru reeducarea celorlalţi ? I se făcea greaţă de cîte ori auzea cuvîntul ăsta acolo. Voia probabil să le arate curm ajung oamenii să spună adevărul, după ce minţiseră cu o zi înainte. Halal metodă ! Pantera strînse dinţii ca să nu ţipe. Să urle, nu să ţipe !

Iată—1 acum într-o altă clădire, izolat de ceilalţi, înconjurat de priviri străine care, fie că nu-1 băgau în seamă, fie că rîdeau pe înfundate (de răspunsurile lui, pe semne, cuminţi, neinteli'gente,. accelerate sau frînate de întrebările „puştiului“. Capcană, va să zică ! Şi .încă ce capcană ! Ca

pentru lupi.

Şeriful îşi ţinuse cuvîntul : tunelul, contra recunoaşterii la anchetă. Bun ! Tîrgul reuşise. Chiar dacă nu va fi mîine, va comunica cu ceilalţi la punctul de lucru şi vor aranja pentru poimîine sau în oricare altă zi, cit mai apropiată. Făcuse jocul Şerifului. Să-l facă şi el pe al lui. Dar dacă avea să-i despartă şi la muncă ?

Abia atunci se încurcau lucrurile...

începuse să se aducă mîncarea. Căută din ochi pe cel care împărţea porţiile, doar-doar avea să-i comunice ceva de la ceilalţi. Nimic. Plimbarea de seară în curtea interioară. îi zări pe cei doi în flancurile din faţă, iar pe Zarnea în mijlocul unui grup mai apropiat. Grăbi pasul. Depăşi un condamnat, încă unul. Ajunse lingă el. îl împinse brutal :

— Ai scăpat, „ciumega !“ Zarnea întoarse iute capul. In acea clipă îi şuieră : Anunţă, băieţii. Mîine !

Zarnea înclină capul în semn că a înţeles.

— Plimbă-ţi papucii ! ripostă. Şi îi întoarse spatele.

Supraveghetorul era cu ochii pe ei.

— Pitac-Tunsu-spital! mai şuieră Pantera.

Zarnea părea să nu fi receptat mesajul, dar înţelesese totul. Trebuia să-l anunţe pe Pitac să vină la vizita medicală împreună cu Tunsu. Dar explozivul ? Că ăsta era principatul. Se vede treaba că îl avea la el din moment ce nu îi spusese nimic. întoarse capul. Pantera dispăruse. I se ridicase dreptul de plimbare. îi căută pe Pitac şi pe Tunsu. Dar nu se vedeau nicăieri.,

Plimbarea se termină. Fiecare intră în dormitorul lui. Zarnea se întinse în pat şi cînd fu gata să adoarmă, auzi ciocănituri slabe în ţeava. Tresări. Ceilalţi dormeau sau erau aproape de somn. Ciocăniturile erau ritmice, sacadate, ascunzând un anumit sens. De unde veneau ? Răspunse egal, fără pauze, ca să dea de înţeles că nu ştie să comunice prin „morse“. Ciocăniturile încetară. Cum să dea de ceilalţi ? Căută în jur pe cineva care să cunoască ■secretul comunicărilor prin ţeavă. Dormeau toţi. Şi chiar dacă vreunul ar fi fost dispus să-l ajute, poate că o făcea înadins, ca să-l denunţe. Ar fi bănuit imediat ce mesaj trebuia să transmită şi în ce scop.

Simţi ideea evadării furnicîndu-i iarăşi trupul, agitîn-' du-1, înnebunindu-1. De cînd îi vorbise Pantera de pianul său, de cînd făcuseră repetiţia generală, nu mai avea linişte, N-astepta decît clipa în care, o dată intrati în tunel : ……NISIP-EXPLOZIV-LUMINĂ ! NISIP-EXPLO-ZIV-LUMINĂ ! Dar ca un făcut, toate se curmaseră în clipa în care începuse să-şi vadă visul cu ochii. Afară, alt supraveghetor. Din şase în şase ore, altul. Cu Cănuţ se mai putea sta de vorbă din cînd în cînd, l-ar fi putut întreba măcar *unde* fuseseră duşi ceilalţi, *cînd* îi mai putea vedea şi *dacă* vor începe să lucreze iar împreună. Cu cel d^ la secţia asta, nici gînd. Era un tip scund şi gras ; arma ce îi atîrna la brîu părea prea grea şi prea mare pentru înălţimea lui. Vorbea liniştit, niciodată răstit, dar nu lungea vorba, cum obişnuia uneori celălalt.

— Ştie careva „morse“ ? se pomeni întrebînd.

Unul mai voinic, din fund, se întoarse spre el, îl măsură de parcă atunci îl vedea pentru prima oară şi mirii :

•— Ai de gînd să ne bagi la apă ? N-avem chef de pedepse,'tocmai acum cînd mai e puţin şi „ne trece prin comisie“.

Un altul, gras, voinic, roşu la faţă, tip de ardelean bine hrănit, se întoarse spre el :

— Care-i baiul ?

-— Vreau să ştiu de soarta unuia.

— Ce trăbă să ştii ?

■— Unde-1 dă mîine.

■— Mîine ai tot timpul.

- Dacă nu-1 dă cu mine ?— Dacă nu-1 dă, nu-1 dă, rosti omul domol. No, cată-ţi liniştea că noaptea-i scurtă !

Şi întorcîndu-se pe o parte, îl auzi sforăind. El însă, nu putea să doarmă. De ce nu l-o fi chemat la anchetă ? Se temea comandantul de el ? Sau de ce va răspunde ? Pentru ce îi separase *abia* acum ? Nu aflase nici răspunsurile lui Tunsu la anchetă. Cu cine să se sfătuiască ? Aici nimeni nu vorbea. Nimeni nu punea la cale nimic. Nimeni nu plănuia ceva. Toţi aşteptau ,,să-i treacă prin comisie“. Era secţia cu oameni cumsecade, care, în ajunul liberării condiţionate, se străduiau să aibă o purtare cît mai bună.

Il intrigase peste măsură sinceritatea Panterei. în ce scop făcuse toate astea ? Nu îl acuzase în nici un fel, recunoscuse tot şi totuşi, măsura luată fusese *separarea.* Abia *acum.* Voia oare comandantul să-l apere de răzbunarea Panterei ? Haida, *de !* Chiar de atîta milă şi umanitate nu îl credea capabil. îşi aminti iar de interogatorul luat, de Fana, şi îl cuprinse pentru a doua oară furia. Şi un dor aprig de fugă. S-o răzbune ! Cu asta i-ar mai fi trecut poate dorul de ea. Cumplit! Un dor care nu trecea, care săpa adînc, pătrunzîndu-i toată fiinţa, mis- tuindu-1, despărţindu-1 de oameni, ducîndu-1 pînă la crimă pentru răscumpărarea faptei.

Dorul de un mort ! Nimeni n-a simţit ce e dorul dacă nu i-a fost dor de un mort... Nebunie neputincioasă, zbatere înăuntru, încolăcită în cercul vînos al unui şarpe al disperării care te strînge, te strânge pînă la sufocare, pînă la orbire, pînă la ură pentru ceilalţi şi dragoste pînă la nebunie numai pentru „acela“, acela care nu mai e, care ştii că *nu va mai fi niciodată,* dar care trăieşte în tine, respiră prin tine, te sufocă cu chipul lui, pe care însă nu-1 mai poţi atinge niciodată... Niciodată !

Disperarea ! O nouă noapte fără somn. Disperarea ! Ii venea să urle, şi trebuia să se stăpînească. Să vorbească, şi trebuia să tacă. Să fugă, sfărîmînd zidurile, şi trebuia să stea liniştit înăuntru. închis în el şi mut, cum rămăsese de atunci.

Se zvârcolea în pat ca un animal înjunghiat, cu cuţitul rămas în el. începuse criza. Friguri. Spasme. Şi-o cunoştea si o primea în el ca pe o cunoştinţă veche, ducînd-o de fiecare dată pînă la capătul puterilor singur, istovit, strivit, plesnind în el toate căinţele, chinurile, înjunghierile, sfîşierile... Şi tot

singur şi le domolea apoi, într-o anjitrnică dar omenească înţelepciune : *nu mai e nimic de făcut.* Totul e neputinţă, totul e trecător... Nimic nu-1 mai ţinea în viaţă decît dorul de răzbunare. Pentru *asta* trăia. Pentru *asta* se hrănea. Pentru *asta* respira... Aşteptînd marea întîlnire cu *celălalt.*

O singură bucurie îi mai rămăsese în viaţă : speranţa că va fi liber. Nu-i trebuia decît o singură săptămînă de libertate... De căutare. Ajunsese foarte aproape de *el,* călcase aproape pe urmele *lui* şi tocmai atunci fusese arestat. Acum însă...

Se ghemui în pat, încolăcindu-se în jurul inimii — zdreanţă de inimă care-i mai rămăsese — cum făcea uneori cînd era copil — ca şi eînd ar fi vrut să şi-o apere de cei din afară. Ii durea sufletul ca o rană deschisă, golindu-1 de puteri, strivindu-1 sub povara amintirii, înnebunindu-1, zguduindu-i nervii. Se temea să nu se îmbolnăvească. Asta însemna mai multe zile de închisoare petrecute în spitalul penitenciarului. Ziua muncea din răsputeri — forţă fizică cheltuită, risipită, aruncată pînă la istov — şi numai asta îl mai depărta de chinul gîndurilor. Dar nopţile !... Să-ţi fie dor de un mort ! Absurd ! Ca şi cînd ai scrie o scrisoare lui Dumnezeu şi te-ai mira că nu primeşti răspuns. Absurd ! Şi fără scăpare. Fără liman. Fără sfîrşit. Ba nu, cu un sfîrşit care nu poate veni decît *DUPÂ.* După noaptea întîlnirii. A răfuielii. Dar pentru asta... NISIP-EXPLOZIV-LUMINA... Libertatea ! Cerul liber ! Fuga ! Apoi căutarea. Totul de la capăt. Ascunzîndu-se, întinzînd curse, omorînd chiar, distrugînd totul în cale, pînă va ajunge la *omul acela.* După aceea, nimic nu îl mai interesa. Nimic ! Crimă, omor, răzbunare, închisoare, moarte, orice ! Orice, *după ! După* aceea ! Gîndul îl asurzea ca un ţipăt... *

Cînd începea criza, nimic nu-1 liniştea decît animalica imagine a întîlnirii cu „celălalt“.

Cu ce ar fi putut să-l omoare ? Cu pumnul ? Greu. Sugrumat ? Se moare uşor. Otravă ? Simplu. Trebuia chinuit înainte. Să-i dea foc, să ardă legat ca o torţă, în timp ce el îl judeca. Sau înecat, încetul cu încetul. înghiţitură cu înghiţitură. Horcăind ore în şir. Ca să moară încet... Chinuit... *Gîndind* asupra morţii. *Simţind-o. Infricoşîn- du-se* de ea. *Ingrozindu-se.* Să-l audă urlînd. Cerîndu-i iertare. Nu ! *Cerşindu-i-o* tîrît, ca un vierme tăiat în bucăţi, fiecare bucăţică dorind să trăiască şi el ucigînd-o, ueigîndu-le pe toate, una cîte una, înmulţindu-i suferinţele, torturîndu-1 cu zeci de morţi, cu sute de morţi, pentru fiecare părticică din trupul lui cîte o moarte, murind de zeci de ori, de sute, de mii-de ori... Cum arăta oare la •chip ? Nici nu-1 ştia, dar ar fi vrut să rupă din el halcă cu halcă, cum sfîşie lupii carnea de om în toiul iernii, întărîtaţi de sînge si urletul durerii... Oh, dacă ar fi liber !

„NISIP-EXPLOZIV-LUMINA ! NISIP-EXPLOZIV- LUMINĂ !“ Asta rezolva totul. FUGA ! EVADAREA !

PARTEA A DOUA

„.în loc să cedeze, criza se ascuţi pînă la nebunie. Ardea patul sub el. Simţea nevoia să se răzbune mai mult decit să respire...

Capitolul X

... Muşcătura timpului nu lasă urme. Ba lasă, dar nu se văd. Timpul ! Da, timpul — în ce îl putea măsura aici, ca să treacă mai repede ? Creştea în el, ca un alt trup zvîrcolit, mărindu-se în fiecare zi, zdrobindu-1 sub puterea lui, chinuindu-1, înfometîndu-1 de acel *altceva* pe care îl dorea şi îl aştepta în fiecare zi, dar care nu venea...

O zi trecea după alta şi alta după alta, celelalte după ele, topindu-se unele în altele, în mersul lor egal, leneş, acelaşi, exasperant de acelaşi, către nimic, către nicăieri, măsurat în minute, ore, zile, ani...

în ce l-ar putea măsura ca să treacă mai repede ? în minute ? Avea de aşteptat sute de mii. în ore ? Peste cincizeci de mii. în zile ? Peste patru mii. Şi nici o rază de speranţă.

De cînd ii despărţise, munceau sub pază dublă. Nu puteau comunica, nu se puteau privi, erau tot timpul urmăriţi, controlaţi, dirijaţi. Ochii în pămînt şi munca, iar la prînz, fiecare în altă secţie.

Timpul ! Timpul după gratii se scurge greu, oprindu-se parcă în loc, prinzîndu-ţi încheieturile minţii ce înoată disperat în mîlul zilelor lipite unele de altele — cîte se •scurseseră de atunci ?

Timpul măsurat de sirena începerii lucrului. Timpul măsurat de paşii supraveghetorilor. Timpul gamelelor în tinse. Al pachetelor. Al vorbitorului... Timpul !..

.

Gîndul că fusese iar la un pas de libertate îl înnebunea. Fiindcă timpul pentru el însemna libertate. Şi libertatea, dreptate. Dreptatea LUI. Făcută cu mîna stingă, dar fără tremur, fără şovăire, cu ţintă precisă şi unică : *moartea.* Moartea aceluia care ucisese care *îl* ucisese, ucigînd...

Trebuia găsită o cale de comunicare cu ceilalţi. La lucru, nici priviri nu puteau schimba. Intrau în şir indian, se aliniau unul în spatele celuilalt', fiecare la locul lui, iar cînd începeau perforatoarele să duduie, nu se mai auzea un sunet, chiar dacă urlai în gura mare. Singurul loc potrivit rămăsese tot infirmeria.

Există o psihologie aparte a condamnatului intrat pe poarta penitenciarului. Primele luni, din cauza schimbării mediului, prezintă — clinic — modificări importante, printre care şi creşterea tensiunii arteriale, modificări metabolice, ale pulsului etc. de care doctorul Ureche ţinea întotdeauna seama. Cu toate că aparţinea ca preocupare altui sector de activitate, făcea şi el parte, ca toate cadrele penitenciarului, din colectivul de educatori.

De cincisprezece ani îi studia pe deţinuţi. Şi ştia tot atît de bine că şi deţinuţii îi studiau. Căutau să le cunoască slăbiciunile, preocupările. Nu le scăpa nici o mişcare, nici un gest al comandantului, educatorilor, ofiţerilor, subofiţerilor sau corpului medical. în primele zile de „adaptare“, în care intrau în contact cu noul mediu de deţinere, singura preocupare (desigur instinctivă a condamnatului) era de a urmări pe cei sub ale căror ordine aveau să trăiască luni sau ani de zile. Ii interesa, de asemeni, topografia locului, amplasarea clădirii, mijloacele de comunicaţie cu exteriorul, căile de acces, tot ce îi, înconjura. Noul lor univers. Un soi de instinct de adaptare — sau de apărare — îi îndemna să stea la pîndă în fiecare zi, pentru a putea „mirosi“ părţile slabe ale personalului şi a ajunge, prin ele, la crearea unei vieţi mai uşoare, „la pîinea mare, pîinea dulce“ a vieţii cum îi spuneau în jargon.

Doctorul Ureche era mereu pregătit să i se facă „rotele“ de către deţinuţi, dar nici una nu mai constituia o surpriză pentru el. îl pusese în gardă şi pe comandant asupra „simptomelor clinice“ pe care puteau să şi le provoace unii condamnaţi pentru a ajunge de la ,,Fereşte-mă Doamne“, la

„mititica“ sau de la „mititica“ la „Dă Doamne“, sau de aici la „Lene multă“ — infirmeria cu paturi curate, mai puţin păzită, cu hrană mai bună, sau pur şi simplu „ca să schimbe aerul" la un punct de lucru cu mai puţină bătaie de cap.

„Figura“ cu seminţele de ricin, nu mai ţinea. Cum venea unul cu dureri de cap, vomă, diaree şi tensiune mică, nu mai era internat. Era lăsat aşa, pînă îi trecea răul şi apoi trimis înapoi în baracă. Doctorul nu ajunsese să se convingă de simptomele acestei „simulaţii“ decît după ce încercase el însuşi să ia două boabe de ricin, ca să-şi dea seama de consecinţele grave pe care le provoca ingurgitarea lor. Fusese internat de urgenţă, dar după acest studiu „propriis sensibus“ şi medicul era în gardă. Luase măsuri drastice împotriva simulanţilor, şi de atunci, nici unul nu mai încerca „roteaua“. Nici metoda cu acidul picric nu mai ţinea. Nici cu terebentina, nici cu sulful, nici cu buzunarul croit în pîntec, nici cu înţepăturile în obraz. Hepatita epidemică simulată prin vopsirea globului ocular cu rivanol încetase de mult să mai dea de furcă personalului medical al penitenciarului, căruia nici prin gînd nu-i mai trecea acum să le mai facă transferul la un spital civil „la pîinea dulce-n civilie“. Rămăsese lomboscia- tica. Dar şi aici doctorul Ureche ştia să le vină de hac. Lăsa să-i cadă un ban, condamnatul sărea să-l ridice şi pe loc era trimis înapoi la baracă cu diagnosticul „simulant“. Cu timpul, le dăduse de rost la toate. Trebuia găsită o altă „învîrtea“... Zarnea născoci un plan diabolic. Într-una din zile se prăbuşi, înfigîndu-şi pikhamerul în coapsă. Sîngele începu să curgă şi el îl amestecă cu pămînt ca să infecteze rana. Pantera sări primul să-l ridice. înainte ca subofiţerul cu paza să vină să vadă ce s-a întîm- plat, îi şuieră printre dinţi :

— Bagă-te-n infirmerie !

Il ridicară cu greu şi îl scoaseră la lumină. Fu internat şi i se dădură primele îngrijiri. Rana fiind superficiala, nu putea zăbovi mult timp acolo. Dacă Pantera întîrzia, ratau iarăşi totul.

Spre seara celei de a doua zile, sosi -şi Pantera, înţepenit, purtat pe braţe de doi deţinuţi. Lombosciatieă acută ! Urla de dureri. I se dădură calmante. După plecarea infirmierilor şi a medicului, pîndi îndepărtarea pentru o clipă a pazei de pe culoar, se ridică uşor din pat şi ieşi. In drum, se

năpusti în camera lui Zarnea. Il găsi împreună cu un deţinut tînăr. Şuieră scurt :

— S-înt în camera de lingă baie.

Se întîlniră seara târziu. Zarnea veni să-l caute, după ce adormiseră toţi. Nu scîrţîi nici o uşă, nu se auzi nici un pas. Era singur şi puteau vorbi în linişte.

— Cînd ? îl răscoli Zarnea cu privirea.

— Nu ştiu. Pitac e bolnav.

— Ce are ?

— Gripă. O să-l aducă şi pe el încoa. Poate chiar mîine. Azi a făcut febră.

— Il ai ?

— Ce?

—- Explozibilul.

-— Neatins.

— Trebuie să ne mai întilnim o dată, şopti Zarnea.

— Vin şi ei. De cînd s-a îmbolnăvit, Pitac îi suflă in gură lui Tunsu şi-i strănută în nas, ca să-i dea gripa, să-l aducă şi pe el aici. Dar e sănătos ca un taur, nătărăul. Nu se prinde nici microbul de el.

— Dacă ei mai întârzie mult, ne scot pe noi şi tot n-am făcut nici o treabă.

■— Are el grijă puştiul.

— Se-aude că Şeriful pleacă pentru cîteva zile, spuse Zarnea.

*— Dar-ar !

— Poate atunci încercăm...

Nu mai încercăm nimic. O şi ştergem, bătrîne, rosti Pantera cu hotărâre. N-avem timp de pierdut. Du-te acu', să nu ne prindă ! Vino mîine la spălător să mai ciripim. Spune-le că ţi-au făcut bine injecţiile şi că poţi umbla. Ţine !

Ii întinse două boabe roşiatice, lungi şi lucioase, ca de fasole.

— Seminţe de ricină, explică. Cînd ţi se vindecă „buzunarul“ de pe coapsă, serveşte două bile din astea pe stomacul gol. Sînt tari. Cit ai zice peşte faci febră, ai vărsături şi te dă gata şi inima. Cu zece din astea cureţi un detaşament întreg. Aşa că nu te speria, dar nici nu lua mai multe ! Am şi eu două, ca să mai rămînem împreună aici, pînă dăm de ceilalţi.

A doua zi se întâlniră toţi. Mai întâi Pantera cu Zarnea, Hupă-amiază şi cu ceilalţi doi. Tunsu, îmbolnăvit de

strănuturile lui Pitac, puştiul bolnav de-a binelea, cu febră.

Plănuiră evadarea, prima zi după ieşirea din spital a ultimului dintre ei, cu acelaşi program, la care adăugară ■— din cauza condiţiilor cu totul speciale de pază — dezarmarea şi, la nevoie, asasinarea subofiţerului de pază.

Nu era nevoie de mult tratament, pentru ca cei patru să fie pe picioare. Singurul care ieşi nevindecat fu Tunsu, căruia numai scuturarea inversă a termometrului îî putea da — aparent — diagnosticul „ameliorat“. Mai tuşea puţin, dar susţinea cu tărie că nu-i mai e rău şi că vrea să muncească.

Se răspîndiră în dormitoarele lor. Nici unul nu dormi în noaptea aceea.

Dimineaţa intrară în tunel unul după altul, tăcuţi, gîtuiţi de emoţia momentului.

— Se cam ţuguie flacăra, şefule, observă Pitac de cum intrară. Am dat de gaze.

— Gaze-n tunel ? se miră Pantera. E apă. A plouat mult. •

— Lăsaţi discuţia, interveni subofiţerul cu paza.

— La perforare ! ordonă tehnicianul şef prin portavoce. Toată echipa la perforare 1 Ordin să se perforeze umed !

— Ochii la mine ! şuieră Pantera, fără să mişte buzele. Cele două găuri pentru noi le puşcăm „mascat“, mai departe, în spatele Stâncii Lupilor, ca să nu le şteargă explozia.

începură lucrul. Munceau cu toţii tăcuţi, zdruncinaţi de pikhamerele care săltau ritmic, fulgerînd aşchii de piatră de sub dinţii burghiului împlântat zdravăn în pîn- tecul muntelui.Pantera strîngea pacheţelul cu nisip fin, anume ales, „palmîndu-1“ pe minerul perforatorului, pentru a-1 „pasa“ rapid lui Pitac la momentul potrivit. Privi echipa. Pitac muncea zdravăn, cu trupul puţin aplecat, înaintînd în stîneă „uscat“, cu o viteză mai mare ca a celorlalţi, ascuns de supraveghetorul care făcea de pază şi de ceilalţi pe care îi avea în faţă, pentru a se putea strecura pînă la Stînca Lupilor. Zarnea perfora umed, cum i se ordonase, cu maxilarele încleştate şi braţele prinse vîn- jos de pikhamerul ce se înfigea în roca dură, •.

— Ţîr-ţîr-ţîr-...

Tresăriră. Soneria de alarmă începu să semnalizeze de trei ori — trei semnale scurte — cu pauze, apoi încă trei, cu alte pauze, apoi o dată şi cu intermitenţă, de cinci ori.

— Şase! strigă Pitac'speriat, pitulîndu-se pe după stîneă, pînă în dreptul Panterei. Cele două „porţii“ pentru noi sînt gata, îi şopti apoi. Pe „uscat“,.

Soneria se auzi din nou.

— Şase ! Ce ne facem ? repetă.

Descifrară apoi alfabetul pe care îl cunoşteau, învăţat din prima zi în care intraseră în tunel de la alţi deţinuţi, pentru a-şi putea trimite mesaje secrete pe sub nasul subofiţerilor care îi păzeau.

— Con-trol ! silabisi Pantera. Şi scăpă o înjurătură printre dinţi.

— Şeriful ! Drumul la apă, şef... !

Nu apucă să sfîrşeaseă cuvîntul şi comandantul apăru în gura tunelului, repezindu-se direct la pikhamerul Panterei.

— Iar perforezi uscat ? De mîine treci pe şantier. N-am chef să te ţin în spital bolnav. Răspund de viaţa ta, ştii asta ?

Pantera îl privea orb. Comandantul smulse apoi pikhamerul lui Pitac.

— Şi tu vrei să faci mai repede norma, hai ?

— Merge greu cu apă, încercă acesta.

— Veţi trece amîndoi pe şantier. Avem nevoie de oameni sănătoşi, nu de inconştienţi care îşi fură singuri căciula.

Nici un chilipir, rosti Pantera cu lehamite.•— Nimeni n-are voie să oprească apa ! Dar ce-i aici ? se minună Andronic, privind mai atent perforatorul lui Pitac. Un dispozitiv ! De închidere automată a apei. V-aţi şi mecanizat dumneavoastră, observă. Cînd vin în inspecţie, daţi drumul la apă, cînd plec, închideţi... Năstruşnic !

Pipăi uluit micuţa piesă confecţionată din clanţa biroului său. Aceeaşi piesă, montată şi la pikhamerul Panterei. îşi „extinsese“ deci, inovaţia.

„Straşnic tehnician o să scot din puştiul ăsta, foc de obraznic, dar şi foc de deştept !“ gîndi. Şi-i vîrî instrumentul sub nas.

— Asta serveşte la închiderea şi deschiderea uşilor şi se numeşte *clanţă,* îi spuse pe un ton sever. N-aveai nevoie de stiletul meu ea să o desprinzi, cu toate că l-ai manevrat bine, fără urme...

Pitac deschise gura şi rămase aşa, prostit.

— ...Cuiul clanţei se putea desprinde şi cu mîna, explică apoi foarte serios. Nu trebuia să pierzi trei minute şi patruzeci de secunde în bibliotecă, cit a durat „operaţia“. Riscai să fii prins şi pedepsit. O voi face acum, rosti rece. Trei zile izolare la ieşirea din tunel !

Pitac închise gura abia atunci cînd comandantul îi înapoie pikhamerul şi ordonă :

— Subofiţer, ce păzeşti? Toată lumea perforează umed. Răspunzi personal. La prima abatere...

Se depărtă nervos. Niciodată nu-1 văzuseră atît de aprins. N-aveau încotro. începură să perforeze umed. Se înţeleseseră din ochi. Evadarea nu mai trebuia amî- nată.

■— Mama ei de normă şi de viaţă !

■— Stînca asta parcă ar fi oţel, nu piatră !

— Gura ! tună supraveghetorul. Voi aţi cerut să munciţi la tunel şi acum faceţi mofturi. Cereţi transferul, să scăpăm de voi. Condamnat! Nu închizi apa, că sînt cu ochii pe tine !

— Uşor, domnule subofiţer, îşi subţie vocea Pitac, că noi am scăpat. Nu se mai întoarce.

— Aş, făcu Pantera. Control general. De unde naiba apăru tocmai azi ?

Şi îşi întoarse privirile spre ceilalţi. Din ochi se înţeleseseră că momentul se apropia.

-— „Porţiile“ noastre sînt destul de adinei ?

■— îhî, încuviinţă, Pitac,

Tehnicianul -civil apăru ca din pămînt.

■— Cîte găuri aţi făcut ? se interesă.

Pantera feri privirile, să nu i se citească emoţia,

•— Patru.

— în regulă. Treceţi la adăposturi ! Subofiţer -eu paza, depărtează-te ! Depărtaţi gărzile !

— Atenţie cînd îl pui ! îi suflă Pantera lui Tunsu.

I se strecură apoi în spate. Tunsu se prelinse pe lîngă un pilon şi răsturnă nisip în motopompă.

— Nu ! Nu acum ! şuieră Pantera, furios.

Prea tîrziu ! Motopompă începuse să tragă greu, cu răsuflări groase şi grele, ca ale unui om în agonie,.. Se pitiră toţi într-o firidă din spatele stîncii.

— Luminile !

Pantera holbă ochii, urmărind umbra mişcătoare a artificierului de mină care trecea să aprindă explozibilul apoi privi „echipa“ lui, masă informă cenuşiu-nea-gră, ca o spinare a stîncii după care se trăsese la adăpost.

— Cincizeci şi opt... cincizeci şi şapte... cincizeci şi şase...

îşi făcu cruce. Aproape maşinal. Nu credea în nimic, dar gestul era făcut la disperare. îi despărţeau poate secunde de clipa în care aveau să fie liberi. Totul depindea de clipa aceea.

— Douăzeci şi unu... Douăzeci...

Nici o tresărire. Simţea răsuflarea caldă a puştiului pe obrazul lui, lipit de el, îi simţea muşchii tresărind în spasnie mici, stăpînite cu palmele, -ca să nu se trădeze, zărea ca prin ceaţă trupul lui Tunsu aplecat înainte, muşchii de piatră ai lui Zarnea, una cu stînca, fără aburul răsuflării, fără...

— Trei... doi... unu...

Galeria răsună de o bubuitură.

— Una î numără artificierul.

Imediat urmă a doua, apoi a treia şi a patra...

— Pantera dădu al doilea semnal. Scurt. Pitac sări pe Stînca Lupilor şi manevră explozivul ca un scamator, dintr-o singură mişcare, apoi se strecură după Tunsu, aşteptînd din ochii Panterei semnalul „Foc !“Au prins toate, rosti artificierul grav. Luminile !

•— Al treilea semnal.

Umbra lui Zarnea se înălţă peste templul pietrelor şi, oficiind parcă un ritual păgîn, înerucişă mîinile în aer de două ori, arcuindu-şi coatele, îndoind braţele, se mai înălţă o dată, apoi le coborî brusc, îngenunchie, trecu prin spatele lui Pitac, topindu-se — umbră adevărată printre alte umbre.

— Lumina ! urlă artificierul.

— Foc ! şuieră Pantera, gîtuit.

Pitac aprinse cele două fitile şi se strecură după ceilalţi. Umbrele lor dansau parcă dansul morţii, întrepătrun- zîndu-se, interferîndu-şi contururile, pierind, apărînd, depărtîndu-se de locul care le ocrotise un minut mai înainte.

— Lumina, că trag! repetă artificierul. Şi dădu alarma.

Jocul umbrelor îşi pierdu graţia, simetria, proporţia, începînd să-şi deformeze formele, se lăţi prăbuşit spre gura de noapte care le sorbea spre bălţile înghiţit dare.

— Trageţi ! ordonă o voce puternică şi lumina unei lanterne se roti împrejur... Focuri de armă răsunară şi câţiva subofiţeri se repeziră pe urma fugarilor.

...Alergau prin tunel... Paşii ie răsunau straniu, ritmic, din ce în ce mai repezi, tropote mici apăsate şi ridicate cu spaimă şi disperare... Din ce în ce mai repezi... Tunsu se împiedică şi căzu. Se împiedicară de el şi căzură toţi, unul peste altul... Ii prinseră la vreo două sute de metri şi le puseră cătuşe. Se zbăteau, muşcau, urlau... Ii întoarseră zdrobiţi, scuturaţi de frigurile neputinţei... Pitac se apropie de urechea Panterei, şoptindu-i îngrozit:

— Ard fitilele, şefule... Mai e puţin şi sărim !

Nu mai aveau decît cîteva secunde. Pantera ştia asta şi îşi dădu seama că nu mai putea face nimic. Dar gîndul că nu va muri singur, că îi va tîrî după el şi pe ceilalţi — comandant, supraveghetori, subofiţeri de pază, condamnaţi ■— îi aduse o bucurie răutăcioasă, criminală. Nu-i mai păsa de propria-i dispariţie, dacă aveau să dispară şi alţii odată cu el... Pitac îi bîlbîi pentru a doua «ară, gîfîind ia ureche :

— A... uzi, şe-fule ? Sărim în aer !

— Taci ! urlă banditul.

In gura tunelului îi aştepta comandantul, livid ca un

mort. Găsise motopompa printre ruine, înfundată cu nisip. Controlase cablul distrus. Fierbea. Ridică mîna, indicînd direcţia.

— Sus la camera de anchetă !

Pitac se lipi de Pantera, căutînd adăpost.

— Peste cîteva clipe...

— Taci ! muşcă aerul Pantera, mai mult mort decît viu. Şi se repezi, cu mîinile încătuşate, să treacă primul spre lumina care îi sorbea spre ieşire. Il strivi sub greutatea sa pe Tunsu care îi s'tătea în cale şi dădu să iasă...

In buza luminii, se trezi izbit de suflul unui cutremur care zdruncină muntele din temelii. înotă în mîlul vîscos, cu mîinile adunate sub cătuşe, scurmînd neputincios rana pămîntului, sprijinindu-se în coate ca pe aripi tăiate de la rădăcină. încercă să se salte în umeri, în genunchi. Dar căzu. Se ridică proptit, jupuindu-şi spinarea, şi rămase lipit de un pilon, acoperindu-1 pe Pitac...

Stîncile bubuiau, urlau, se zvîrcoleau sub focul explozibilului încă neconsumat, răbufnind scurt şi des, întărâtate parcă de groaza celor surprinşi sub pămînt... Apa începuse să răbufnească, nepotolită de motopompa defectă, zidul negru al stîncii se ridicase ameninţător ca să se prăbuşească apoi cu muget de bolovani şi pietre svîrlite ca de mânia unui zeu răzbunător şi rău.

... Panică. Învălmăşeală. Groază. Fugeau care încotro. Subofiţerii încercau să se apere de spasmul pietrelor răscolite, fără să-i scape din ochi şi de sub arme pe evadaţi.

— Zarnea ! răsună un glas.

Al cui ? Nu se vedea nimic. Pămîntul zvîcnea sub copita pietrelor, praful se ridica sufocant şi greu, oamenii priveau năuciţi, ascunzîndu-se unii în alţii, înnebuniţi de groază.

— Zarnea ! ţipă încă o dată unul.

Focul unei lumini ţîşni spre colţul unde căzuse ultima stîncă. Lumina zvîcni într-o parte şi un trup se aruncă să ridice cerul prăbuşit peste om.

— Tovarăşe comandant ! ţipă artificierul.

Andronic nu mai auzea... Privea neputincios trupul căzut şi răbufnelile repetate ale stîncii... Se opinti s-o ridice.

încă o bubuitură.

Se pitulă sub stîncă. Deasupră-i, muntele scuipa pietre, împroşca cu pămînt, trăgea gloanţe din trupul hăcuit al stîncii...

— Tovarăşe comandant, strigă înnebunit un alt subofiţer.

Şerban sosi şi el, alergînd nebun, la auzul alarmei. Rămase împietrit locului.

Roca vibra surd, zgîlţîind măruntaiele pămîntului, tri— miţînd curenţi pînă sus, în ecouri adânci, cu urlete demenţiale. Bubuituri, trosnituri, gemete, vaiete, suspine, scrîşnete...

Din ce în ce mai potolite. Apoi încetară. Se aprinseră lămpile de carbid...

încă o opintire şi Andronic reuşi să urnească bucata de stîncă răsturnată peste trupul condamnatului. Era la capătul puterilor. Mîinile îi sîngerau, căutînd în întuneric punctul de sprijin, partea de care să apuce.

— E 'rănit, strigă Şerban. Şi se repezi să-l sprijine. Dar' Andronic îl cuprinsese în braţe pe Zarnea şi îl tîrî afară.

— Sînteţi rănit, repetă Şerban, paralizat de scena petrecută.

— Armaţi imediat tunelul !...

Suflul îşi pierdu forţa şi îi înghiţi vorbele.

•— Echipa şapte !...

Şerban întinse mîna şi îl ajută să se ridice.

■— Medicul ! ordonă unui subofiţer. Cheamă iânediat medicul.

Sprijinit de Şerban, Andronic se ridică, dar îşi pierdu, pentru o clipă, cunoştinţa. Se rezemă de stîncă. Mîinile îi erau reci ca gheaţa. Crispate şi reci. înţepenite şi crispate. Trupul tot îi era crispat şi rece. îi simţea împietrirea prin vestonul aspru, lemnos şi se înfioră. îl trase afară spre aer. Spre lumină.

— Trebuie sâ restabilim curentul... Controlaţi...

Răsuflarea îi era întretăiată, scurtă, aritmică...

•— Şi motopompa... Luaţi motopompa de la opit!... Trimiteţi echipa de la doi... Ocoliţi drumul pe la vfgo- nete... Repede ! ordonă, slab, cu puterile tăiate.

— Nu mai vorbiţi ! Ordonaţi să preiau comanda, spuse Şerban.

— Medicul 1 Să vină un medic, repetă sfîrşit.
Vă e rău ?

— Pentru el, şopti Andronic cu-ochii la Zarnea. Preia comanda ! şopti apoi stins.

Se tîrî până la locul unde îl lăsase, îl ridică şi îi privi faţa. Era albă ca a mortului. Demonică. Cu încrîncenarea încrustată în fibra muşchiului. Masca răzbunării însăşi. A

turbării...

Îşi aplecă urechea pe pieptul lui. N-auzea nimic. îi desfăcu înfrigurat zeghea noroitâ de pământ şi sînge... Străbatea de undeva un puls de viaţă, subţire ca un fir ademenit de soare şi aer...

Ridică fruntea, luminat :

■— ...Trăieşte !

Capitolul XI

80... 90... 100 de kilometri pe oră... Accelerâ... 120... I se părea că abia se mişcă. Accelerâ, cu toate că nu trecuse încă de podul Băneasa. Depăşi o Volgă şi un Renault. La Otopeni atingea 130 kilometri pe oră. Nu-i păsa de radar, nu-i păsa de miliţie, nu-i păsa de amendă. Cîteva femei pe margini îşi făcură cruce. Părăsi satul şi zvîcni pe banda de viteză, fără nici un obstacol în faţă. Se instală mai bine în scaun şi rămase cu piciorul pe acceleraţie. La o curbă roţile scrîşniră, cu un mîrîit de nemulţumire. Autoturismele se răriseră şi şoseaua era acum liberă, îşi concentră atenţia asupra drumului care se deschidea acum în ea. Drum care încetase să mai aibă troiţa lui...

„Femeile îşi pierd azi feminitatea nu din pricina mutaţiilor biologice care se petrec în trupul lor. Nu. Glandele rămîn la fel ca cele ale bunicelor şi străbunicelor lor. Ci a nevoii de a reacţiona ALTFEL în anume împrejurări date, care le conferă o duritate pe care nici bărbaţii cgi mai viteji nu o pot avea întotdeauna. Un soi de hotărîre rezistentă la toate tentaţiile, de neînduplecat, de neînvins.

Drumul. Opţiunea. Neînsoţită de ezitarea sau sentimentalismul de altădată. Dur. Lucid, Clar.

Uneori laşi lucrurile să meargă de la sine, dintr-un soi de inerţie, preocupat mereu de altele şi „Oblomov“-ul din tine pune stăpînire pe viaţa ta. Vine însă o clipă a răsturnărilor. Nu mai vrei. Sau nu mai poţi. Te ridici şi dai la c parte tot...“

Corina era acum mai hoiărîiă ca oricînd să Iacă ordine în viaţa ei.

...Intrase în pădure. O răcoare uşoară îi înviorâ gîndurile. „Prea multă dezordine înăuntru ! Prea multă ezitare!“ Va lua acum hotărîrea pe care a ocolit-o atîta vreme. O

femeie modernă *ŞTIE* exact ce îi trebuie şi ce i se cuvine de la viaţă. O inerţie inexplicabilă o ţinuse lingă el atîta vreme. Cinci ani. Sosise însă clipa cînd la capitolul „pierderi“ trebuia să înscrie şi această aventură. O aventură ca oricare alta. Care o îmbogăţise, la urma urmei, cu nişte adevăruri de viaţă de care avea să ţină seama mai tîrziu.

Ca să poată gîndi liniştit, fără vreo influenţă din partea altora — şi în primul rînd a lui — blocase telefonul. O lună de linişte şi meditaţie profundă asupra vieţii ei. Dorinţa i se subţiase din cauza lipsei de apropiere de el, creierul funcţiona mai bine acum de la distanţă, hotărîrea ieşea limpede, ca o pagină de sub teascul frămîn- tărilor şi al argumentelor îndelung confruntate.

Un adevărat proces, în care trebuia să fie şi acuzator şi apărător — judecător al ei însăşi.

Andronic ! Cine era Andronic ? Numele îi contura personalitatea. Venea de la grecescul „andros“ — om. Un OM. Omul ei. Adevărat. întreg. Integru. Neabătut de la ţinta vieţii lui. Cinstit, corect, curajos. Dar...

Familia lui — oameni simpli, dintr-un sat pitoresc de munte... Fusese o singură dată la ei, împreună cu el, şi fuseseră primiţi cu acea bunăvoinţă puţin stingheră a omului de la ţară faţă de orăşeanul cu autoturism şi funcţie în capitală. Se scuzau mereu că nu aveau de pus pe masă decât mămăligă, brînză proaspătă şi pui cu mujdei. O ţuică bătrînă înviorase atmosfera şi mama îi spusese atunci, cu o umbră de ezitare în glasul blînd :

— Să-ţi faci şi tu un rost, dragul mamei.

i— N-am ? se înfoiase el.

.— Ai, dar... gîndeam că... Ia şi din copanul ăsta, cotise atunci vorba bătrîna, ca să nu-şi supere fiul. Şi îi pusese în farfurie încă o porţie de pui, înmuiat în sosul verzui şi apos, cu miros înţepător. îşi lăsase apoi capul într-o parte şi, cu mîinile în poală, o privise gînditoare... Corina se simţise stingherită în faţa ochilor ei cercetători ; începuse atunci să taie copanul cu furculiţa şi cuţitul, despărţindu-1 în fibre subţiri, pe care le ducea delicat la gură.

— Cu mîna, maică, cu mîna, o îndemnase bătrîna.

Se simţise deodată foarte apropiată de ei. Apucase piciorul puiului de un capăt şi pe celălalt îl vîrîse în gură, fără să se sinchisească de ceilalţi. Andronic făcea la fel şi atmosfera se dezmorţise de-a hinelea. Era plăcut acolo.

Bătrînul, coborît parcă din răzeşii lui Ştefan, purta în ochi

o mîndrie albastră, de oţel. Avea o faţă brăzdată, dîrză, cu fălci puternice.

Îmbătrînise frumos. Luminos. Se înfrumuseţea îmbătrînind. In loc să se usuce, înflorise în alb, ca un lemn tînăr, viguros, păstrînd încrustată în litera chipului istoria curată a unei vieţi de om, ca o filă veche scrisă de mult cu litere chirilice...

Bătrînul tăcea... Tăcuse tot timpul. O privea în ochi, desluşind-o, desfăcîndu-i aripa privirii, ca s-o citească pînă în adînc.

Corina se uita eînd la unul cînd la celălalt. Ce noapte de dragoste unise aceste două fiinţe minunate, ca să vină pe lume un „andronic ?“ O nebunie, probabil. Prima. Prima, în care nu păstrezi nimic pentru tine, ci dăruieşti totul celuilalt şi el ţie... Clipa „aceea“, în care nu se ştie cine dă şi cine primeşte“ (Leon Bloy spusese parcă asta), în care de fapt nici unul din cei doi nu primeşte nimic şi tot ce culege minunea acelei clipe trece în cel de al treilea, „rodul“, „Galateea“.

— Bea, Andrule, de ce nu bei? E bună, îl îmbia mama. N-am mai luat-o de la Filip, că a plecat şi el.

— Unde ?

— La oraş. S-au rostuit toţi, Andruţule. Toţi se rostuiesc care pe unde, numai noi nu ne urnim.

Andronic plecase atunci capul şi Corina privi pe cei doi bătrîni, ca doi stîlpi ai vechii lumi care „nu se urneşte“, care rămîne aici, la poalele muntelui, de strajă tradiţiei şi pămîntului, în casa cu garduri înalte şi curţi mari, curate, presărate cu pietre de rîu, sub acoperişurile din olane...

Rămăseseră aici ei, bătrînii. „Bătrînii care păzesc zămislirea neamului în veac, prin roadele lor“ — gîndi Corina. „Să-şi simtă vîrtoşenia prinsă-n şolduri... Şi pîn- tecul înfometat de rod...“ Asta gîndise oare bătrînul cînd o privea ? îi ţintuise ochii, umerii... umerii rotunzi şi tari ca de statuie, trupul înălţat mîndru, cu spatele drept şi pîntec bogat, cu coapsele zdravene înfipte în glesnele delicate dar puternice, ca de ciută... Simţise şi ea că în clipa aceea bătrînul îşi zămislise în închipuire, prin ea, nepoţii, şi pe cei de după ei, de după nepoţii nepoţilor... „neamul smuls din ea“...

Bătrîna o mîngîiase la plecare.

— Să mai vii pe la noi !... Să ne-o mai aduci, An- drule.

Despărţirea fusese sobră, ca întîmpinarea. Mama îşi îmbrăţişase fiul, îi dăduse un coş cu merinde proaspete,

bătrînul îi înălţase fruntea, prinzîndu-i ochii în ochii lui, îl privise şi îi tremurase un sărut pe frunte. Un sărut de vultur. îi cuprinsese apoi braţul cu degetele tari şi osoase şi îl bătuse pe umăr de două ori.

— Mergi aşa, că mergi bine !

Atît rostise. Era mulţumit de el. I se c^ea asta pe chip. îi însoţise apoi şi rămăseseră ei doi înprag, privin- du-i cum se depărtează, fără să le facă cu mîna, fără zîmbet, strînşi unul în celălalt, aici, la poarta vechii lumi, statui ale dragostei şi înţelegerii, împăcaţi cu ei^şi cu viaţa...

...începuse să plouă. Reduse viteza. Mergea acum cu 80 de kilometri pe oră... I se făcu un dor cumplit de el. Dar nu ! Nu trebuia să se lase copleşită de amintiri ! REALITATEA dintre ei se schimbase. Nu mai era aceeaşi. Marea nebunie care izbucnise la început săpase albie adîncă şi trecuse intr-un soi de înţelegere căldicică, cu plecări, reveniri, cu promisiuni şi despărţiri lungi, cu reluări, împăcări, aşteptări... Nedefinite reacţii orne- neşii, mereu aceleaşi, care macină sufletele încă de la începutul lumii şi care dor la fel de mult şi azi, dar cărora nimeni nu le-a găsit încă leacul. Decepţii... *Nu există decepţii. Trebuie să avem tării. Ba trebuie să avem decepţii. Altfel n-am mai avea tării.*

Corina era o fire practică, realistă. Cînd lua o hotărîre, o punea în aplicare într-o fracţiune de secundă.

De data aceasta strînsese prea mult în ea... Ce îi putea reproşa ? Că nu o iubea ? Nu, asta nu. Că nu se purta frumos cu ea? Nici..asta. Atunci? încăpăţânarea lui de a sta pe loc, într-o lume care se mişcă mereu, „dă din coate“, se „aranjează“, se „reaşază“, ca straturile pământului. Din toată promoţia, numai el voia să stea acolo, în locul acela, în „iadul“ cu oameni păcătoşi şi decăzuţi

— un dumnezeu încăpăţînat care se sorteşte pe sine chematul să aducă la viaţă o lume pe jumătate pierdută. Moaiâă. Să o reînvie. Şi pentru ce ? Practic vorbind, pentru ce ? Pentru un titlu ? Avea să şi-l ia odată cu doctoratul care se apropia. Pentru „studiu“ ? La ce mai folosesc atunci bibliotecile ? Pentru *oameni ?* Dragostea de om ? Mă rog, îl înţelegea, dar pentru asta stai o lună, stai două, trei, un an, doi, dar nu te sacrifici o viaţă. Sau dacă vrei să te sacrifici, n-ai voie să mai sacrifici şi pe alţii...

— Cit va mai dura asta ? — Nu ştiu. — Cit va mai dura asta ?

— Nu ştiu. — Cit va mai dura asta ? — Nu ştiu.

— Cît ? Cît'? Cît ?

...Şi iar despărţirea. Iar singurătatea. Singurătatea lui. Singurătatea ei. A lor. Ii plăcea jocul ? Posibil, dacă nu lua nici o hotărîre. Nu mai putea continua.

' ...După luna de zile de gînduri şi frămîntări, rana începuse să se închidă. Se făcuse mică, aproape o zgîrie- tură, cu o crustă sângerie ce trebuia să cadă şi ea, după prima întîlnire... O întîlnire ca oricare alta, în care trupurile nu mai au ce să-şi spună, în care adrenalina rămâne în limitele clinice normale şi pulsul este regulat, creierul lucid, iar cuvîntul rostit, rece, direct, percutant, dur : „Nu mai are nici un rost. Totul a fost frumos pînă acum (asta spus cu tonul firesc cu care ai constata că masa are patru picioare sau cîinele latră), viaţa îşi are însă sensurile ei... (să spună sau nu „majore" ? Nu. Prea fusese tocit cuvîntul în toate cronicele dramatice din ultima vreme. Aproape că nu citise una din care să lipsească „sensul major".) Deci, nu ! Sensurile. Atît. Spune mai mult. „Viaţa îşi are deci sensurile ei..."

...Semnaliză dreapta şi intră într-un oraş ale cărui străzi aveau de la început sens unic.

„Fantastic ! exclamă.' Să intri de la început în împărăţia sensului unic, în care n-ai voie să mergi decît ÎNAINTE. In care NU AI VOIE SA DAI ÎNAPOI, N-AI VOIE SA ÎNTORCI — nici la dreapta, nici la stingă. Şi circulaţia rutieră are un „sens" al ei, o ETICA — de ce nu ? Numai aşa poate fi apărată viaţa obiectelor neînsufleţite, mersul lor în spaţiu* mişcarea în timp, ordinea... Dacă am putea învăţa viaţă de la obiectele neînsufleţite ! Sau moarte de la fiinţele cu structuri anatomice simple... !

înt r-un an, privisem la mare cum moare o meduză... începuse să respire încet şi rar, agonic, din ce în ce mai rar, prin dantela zimţată albăstrui-violetă — a coroanei gelatinoase... Fără nici o tresărire... Fără spaima morţii... Fără spasm... Iar atunci cînd mina omului o împinsese sadic, ca s-o vadă CUM MOARE, nici o celulă a fiinţei ei nu i se împotrivise... Nu se revoltase... Nu tresărise... Fiindcă *ŞTIA SĂ MOARĂ... ŞI CĂ MOARE SINGURĂ,* lăsîndu-se supusă, caldă şi moale în nisipul încins, cu privirea-i deschisă spre mare, şi lumea care-şi închipuie că nu va pieri niciodată... Ce frumos ŞTIE să moară meduza ! Nu-i oare timpul să învăţăm de la vieţuitoarele simple *CUM* trebuie să murim ?...

De ce ? De ce să murim ?

...Ajunsese în centru. Ploaia se potolise. Alt sen.s unic ! ÎNAINTE ! Sensul care uneşte trecutul spre viitor *prin* prezent.

De ce să moară tot ce a fost între ei ? *De* ce să se despartă ?... Trebuie să se despartă !

O parte a sufletului ţipa la cealaltă — acuzarea **şi** apărarea — ca în faţa unui tribunal. Tribunalul umbrelor din ea. Sau poate al luminilor.

Iată ce căuta şi ea ! Un sens ! Un sens-imie al vieţii ei. îi va spune deci nu „viaţa îşi are sensurile ei", ci „viaţa nu poate avea decît un singur sens“. Dacă accepta, putea intra pe acest drum — drumul ei, unic -— drumul femeii, tot unic — dacă nu, să plece ! Există şi drumuri cu sensuri duble, în care te poţi întoarce, poţi reveni, poţi merge şi cu spatele...

îl mai iubea ? Un abur cald i se ridică în trup. Deschise fereastra. Nu putea deosebi orăşelul în care intrase de altele la fel. Centrul, cu magazine orînduite circular, obloane, ferestre, acoperişuri, o grădină, statuia unei personalităţi mai apropiată 'de viaţa oraşului, bănci, streşini, restaurante, bodegi, tutungerii, oameni...

— Drumul spre Miridin, vă rog.

— Prima la stînga daţi de un *Peco,* apoi drept înainte, o barieră... Dacă vreţi, pot' să...

O femeie la volan e încă un lucru neobişnuit în orăşelele mici. Oamenii sînt dornici să întindă discuţia, să descoasă, să explice, la nevoie să ţi se urce lingă volan, ca să-ţi arate pe unde vine direcţia „drept înainte“.

■— Mulţumesc.

închise geamul.

Da. „Sensul unic“. Opţiunea. Nu mai suporta ezitarea, cuvintele răstălmăcite, hotărîrile în coadă de peşte, amînările, imprecizia. Trebuia să ia o hotărîre ! O şi luase ! Luciditatea şi busola rămîn totuşi în mîna femeilor. De-ar ajunge o dată ! Va trebui să-i spună totul în cel mai scurt timp posibil şi apoi, curăţită în apa propriului botez al conştiinţei, să treacă la altă religie...

începuse să gonească iar... 100... 120... 130 kilometri pe oră. O să-i plesnească arcurile, cauciucurile, motorul ! Gonea de peste trei ore, cu gîndurile — durere — în mintea obosită de soluţiile pronunţate în dosarele acelei zile... Uneori simţea o dorinţă palidă să nu ia încă o hotărîre. Dar lucrurile nu mai puteau continua aşa. Fiindcă n-aveau *sens.* Nici un sens. Drum care nu duce nicăieri. închis ! Interzis ! Alteori simţea o nevoie organică, dincolo de sufletul ei, ca totul să se termine repede. Cît mai repede. Ca o execuţie în cîmp deschis... Se orînduiesc soldaţii unul lîngă altul... O clipă, inima se opreşte de frică, apoi gîndul că peste cîteva secunde nu vei mai auzi, nu vei mai simţi nici măcar spaima morţii, punînd capăt unei vieţi care şi aşa TREBUIE SA SE TER-MINE ODATA, îţi aduce în suflet liniştea... Liniştea dinaintea marilor ^dureri. O durere scurtă : „FOC !« Şi eşti mîntuit. Altă lume — poate nici una.

Altă lume ! Altă dragoste. Alt om...

...Trecu o pădurice cu miros ascuţit de brad.

Nu mai avea mult.

Nici nu începuse încă să-i vorbească şi avea senzaţia eă totul s-a terminat. Ce sentiment de uşurare cînd ştii adevărul ! Chiar dacă el îţi aduce nefericirea. Dar ŞTII !

...Ieşi din pădurice şi fulgeră cu roţile asfaltul străjuit de o parte şi de alta de o cîmpie, apoi altă pădurice, salcîmi, o alee de plopi... Şoseaua se strimta, se lăţea, urca, iar cobora, nici o clipă aceeaşi, mereu alta sau aceeaşi cu alt chip, uneori netedă^ fără asprimi, odihnitoare, alteori cu gropi care-i zdruncinau articulaţiile, agresivă, obositoare şi ostilă. Ca viaţa !

Cum poţi cere unui om să fie acelaşi cînd nici natura nu rămîne pe loc ? Statornicie ? C'înd natura e în veşnică mişcare ? Cînd şi ea devine mereu alta. Nu ne putem oare opri din cursa nebunească a vieţii, spunînd clipei fausticul : *„Stai! Eşti atît de frumoasă ! Stai! Măcar o clipă, stai!“*

...Luniina zilei începuse să se topească... Nici ea nu mai putea rămîne aceeaşi. Trecea şi ea spre „altceva,..“ Spre violetul de amurg al înserării care venise pe neaşteptate în cele aproape trei ore de mers...

Opri mecanic. In depărtare se zăreau luminile Miridinului. Se apropia de *el.* Avu o clipă dorinţa să se întoarcă. N-avea nici un rost discuţia. Logica unui bărbat este întotdeauna diferită de cea a femeii. Lui îi convenea situaţia asta. O va convinge că totul este bine şi o va reţine acolo... Apoi ? Totul de$_L$ la început. Telefoane, rapoarte de. activitate,

entuziasm juvenil („Banda lui Mînă-Lungă a depăşit norma... Surdul a trecut cu bine examenul de alfabetizare... Cap-de-Mîţă a trecut în ciclul doi şi e cel mai bun mecanic...“) Dar ea ? Dacă ea nu era „Cap-de- Mîţă“ n-avea loc în viaţa lui ? Şi ce dacă este comandant de penitenciar ? El n-are voie să iubească ?

...Mînă-Lungă, Surdu, Cap-de-Mîţă, Sînge-Rece...

Viaţa lui ! Să şi-o păstreze ! Ea nu mai putea. Ajunsese clipa ultimă. ULTIMĂ ! Peste care nu mai putea trece.
Peste care nu mai poate îndura nimic. NIMIC ! Nici revederea nu-i mai putea reda liniştea, echilibrul. NIMIC !

încercă maneta la punctul mort, debreie, cuplă viteza întîi şi, cu dinţii strânşi, porni printre teii înfloriţi, către marea întâlnire...

îi va spune atît : Totul între noi s-a terminat...“ Ba nu ! Va intra mai întîi şi îşi va scoate mănuşile... Nu, nu şi le va scoate. Asta însemna că are intenţia să stea. Va rămîne în picioare şi îi va spune atît : N-ai înţeles nimic din tăcerea mea?“ — Atunci, de ce ai venit? — i-ar putea replica logic. S-au... ? Nu !...

Reacţiile omului sînt imprevizibile. Să-i spună f Să nu-i spună ! Să reia totul de la capăt. Adică drumul închis. Nu i înainte. Sensul unic. Ba nu ! Măcar pentru un timp. Nici i De ce ? Trebuie ! Nu ! Nu trebuie ! Nu ! Nu ! Nu ! Toată fiinţa i se zvîrcolea în cumplitul, răzvrătitul „Nu !“ care îi ţipa acum în toate fibrele.

— Stai !

...Era să intre cu maşina în postul de control. Subofiţerul venea spre ea cu arma întinsă.

■— Aveţi permis ?

Il privi alb. La asta nu se gîndise. îi întinse un act.

•>— Nu-i bun. Văd că sînteţi judecător. Vă trebuie un permis din partea...

Ar fi culmea să nu poată intra ! TOCMAI ACUM. Prin gloanţe şi tot va pătrunde.

— Am o chestiune importantă cu tovarăşul comaiţ-* dant.

■— Nu poate veni.

•— Lipseşte ?

— Nu.

■— Unde e ?

Subofiţerul o privi pieziş. Şi ea pe el.

Era noapte, femeia părea nerăbdătoare să treacă —

chiar prin ziduri — punea prea multe întrebări...

— Acasă la dînsul sînt toate luminile stinse.

; „Poftim ! Şi pe-asta o ştie“, gîndi subofiţerul.

— Nimeni nu poate intra în incintă fără aprobare specială, rosti ca o sentinţă.

Corina tresări. îşi aprinse o ţigară.

— Vreau să vorbesc cu căpitanul Caragea.

*— Nu se poate.

— Sînt sora lui, ripostă, vîrîndu-i sub nas legitimaţia în care era trecut acelaşi nume cu al lui Şerban.

— Un moment, rosti subofiţerul cu neîncredere. Sfîrîi maneta unui telefon interior, vorbi încet în aparat, apoi se întoarse.

— Vine îndată. Pînă atunci, depărtaţi dumneavoastră maşina pînă la pomul ăla, indică politicos.

Corina retrase maşina şi îşi aprinse o nouă ţigară. Şerban întîrzia.

Dacă i-ar spune atît : „Alege ! Termen de gîndire...“ Şi îi va da un răgaz de cîteva zile ca să se decidă. Ca la tribunal. Era lucrul cel mai înţelept. Oamenii nu trebuie luaţi prin surprindere. Reacţionează uneori sub imperiul impulsului de moment şi apoi totul este ireparabil... Adică de ce să-i dea timp de gîndire ? Cinci ani nu i-au ajuns să se tot gîndească ? „Plec din viaţa ta“, sună mai firesc. E bine să ştie şi el că totul s-a sfîrşit...

Din tălpi i se urcau în creier curenţi reci... Totul s-a sfîrşit ! Cumplite cuvinte ! Dar TREBUIA să i le spună ! Acum ! îşi privi ceasul. „Ce naiba întîrzie atîta ?“

Privi subofiţerul care se retrăsese în gheretă ca într-o tranşee, gata de luptă. „Ce figură !« Şi porţile ! înalte, să nu se zărească nimic înăuntru... Parcă ar fi la mînăstire. Şi ce frumoase îi păreau altădată. O separau minute de clipa despărţirii. Se auziră paşi pe prundişul proaspăt, îşi auzi inima bătînd. îşi spusese numele, în nădejdea că va veni El...

Subofiţerul pocni călcîiele şi salută zgomotos umbra care se apropia... Nu. Nu era el. Era Şerban. Il recunoscu după mers.

— Tu ? se miră el cînd o zări.

Corina coborî din maşină, şi îi spuse pe un ton alb s

•— Spune amicului să mă lase să intru !

•— Ce treabă ai cu noi ?

„Cu noi!“ Făcuseră aşadar front comun. Interesant! O

instituţie nouă ! „Frontul bărbaţilor“ !

•— Cu tine n-am nimic. Vreau să vorbesc cu Andronic.

■— Nu poţi.

Intră în panică.

■— Ce-i cu el ?

Buzele începură să-i tremure, ochii îl priveau rugător... Văzînd-o atit de schimbată, Şerban îşi aminti şi de chinul lui Andronic; se întoarse şi spuse pe un ton firesc :

— Tovarăşa este sora mea.

— N-are delegaţie, *tovarăşe comandant*.

— Merge acasă ia mine. Nu intră în incintă.

în timp ce subofiţerul îi completa formele de înregistrare, Corina realiză că acesta i se adresase lui Şerban cu „tovarăşe comandant“. Se întîmplase deci ceva cu Andronic dacă el îl înlocuia. Tremura toată.

— Ce s-a întîmplat ? îl întrebă cînd se depărtară de ghereta subofiţerului.

— Şi-a făcut datoria ca un erou, rosti grav Şerban. A salvat viata unui detinut...

— Şi?

— încă nu şi-a revenit...

— Nu şi-a revenit... din ce ? Unde mă duci ?

— La mine. Trebuie să stăm de vorbă.

— El e acolo ?

— Nu.

— Unde e ?

— Acasă la el.

— Pe-ntuneric ? Atunci e grav.

Se-nvîrti pe călcîie şi porni în fugă.

— Corina !

N-auzea, nu vedea, nu simţea... Dintr-un salt Şerban o ajunse, trecu şi el pe lingă subofiţerul de la poartă zburîndu-i din mers bonul de intrare.

— Nu-1 poţi vedea, îi strigă. E prea grav... Va avea un şoc.

Corina nu mai fugea. Zbura, seîrţîind pietrele sub tocurile delicate ale pantofilor, răsuflînd pripită, înecată de emoţie...

— Poate avea un şoc, repetă Şerban. Poate muri.

— Eu n-am murit ? ţipă ea.

Trînti portiţa din fier forjat a grădinii şi se repezi spre intrare. Scoase tremurînd din poşetă cheia. O răsuci în broască şi rămase aşa, cu mina pe ea. Închise ochii.

— E rău ?

— Foarte.

Pătrunse în încăpere, cu paşi abia şoptiţi... Andronic deschise ochii... îi tremură o vorbă din aburul buzelor, o singură vorbă, uşoară ca o adiere, care pluti pînă la el : — Dragostea mea !

...De afară intrau pe fereastră stele ude de noapte, aşezîndu-li-se pe ochi, pe frunte, pe trupuri, pe suflete...

Capitolul XII

*i**— Cine se afla lîngă cablu ?

— Nu ştiu.

•— La motopompă ?

■— N-am văzut.

•— Unde erai ?

*— La... Lîngă...

-— Arată !

îi arătă o hartă lungă, punctată şi liniată pe toate feţele, din care nu înţelegea nimic.

— Eraţi aici. Urmăreşte linia groasă neîntreruptă ! Asta ! E tunelul în care lucraţi. Aşa ! Punctul de lucru. Aici, motopompă... Centrala electrică... Unde te aflai *atunci ?*

Degetul noduros se opri într-un punct, ezită, apoi se întoarse fără o direcţie anume.

— Aici.

— Nu se -poate. E gura de ieşire. Vă aflaţi în tunel în momentul exploziei. Toţi erau înăuntru. Ortul drept l-aţi armat întîi ?

— Aşa a ordonat tehnicianul.

— De ce ?

— Era apă multă. Ploua... Nici carbidul nu ardea de 'umezeală... Piatra suge...

— Lasă explicaţiile ! Ai auzit de „Galeria Morţii“ ?

Banditul rămase trăsnit, cu mîna pe hartă.

— Nu.

Şerban îşi şterse sudoarea de pe frunte. De o săptămînâ dura ancheta şi nu putea scoate nimic de la ei. Vorbeau anapoda, nu voiau să recunoască, se abăteau de la întrebările puse.Azi participa pentru prima oară la anchetă şi comandantul, după scurta-i convalescenţă, fixată de el la dată precisă, ca un program de lucru. (Andronic îşi ordonase şi durata bolii şi timpul de refacere. Toate i se întâmplau după voia sa.) Şi intr-adevăr, voinţa-i aproape supraomenească, ordonă acestui imens aparataj de carne, nervi şi muşchi SĂ SE REFACĂ, ţesuturilor să se vindece, durerilor să înceteze, trupului să reînvie. Şi înviase. Suplu, Armonic. Luminos. După zilele grele în care zăcuse la pat, se scula drept ca un copac, sănătos şi puternic — adevărat fiu al bătrînului gorun care îi dăduse viaţă — şi înflori la suprafaţă ca un brad tînăr... li mai dureau braţele şi capul, iar piciorul sting nu revenise încă la normal. Ameţelile îl mai cuprindeau uneori, dar echilibrul lui interior restabilea ORDINEA organismului perfect ca un ceasornic. Asemenea naturi tari, zămislite din tot ce are mai sănătos natura marpă. nu cedează aşa. uşor în faţa bolii.

Corina îi fusese de măre ajutor. Venirea ei îi dăruise forţa morală de a birui clipele grele prin care trecuse. N-avusese nici un şoc cînd o văzuse. O aştepta. O aştepta ciudat, cu un soi de ameţeală dulce, în care se amestecau dorurile lor, aşteptările, gîndurile... ŞTIA DINAINTE CA VA VENI. De cînd i se întâmplase accidentul, de cînd i se agravase starea şi nu ştia cum se va sfîrşi totul, o aştepta. O aşteptase din totdeauna. Şi ea venise.

Sînt oameni de aceeaşi esenţă a sensibilităţii care comunică între ei telepatic. În momente grele „simt“ ce se întâmplă celuilalt prin undele necunoscute care străbat corpul omenesc — uzină complexă de reacţii, emoţii şi forţă nervoasă.

... Acum stătea în faţa mesei lingă Şerban, cu capul puţin plecat, privind aceste zdrenţe de fiinţe umane cu priviri rătăcite, fără urmă de conştiinţă în ele, minţind, ascunzîndu-se după vorbe, luptînd să se apere de binele pe care ei voiau să li-1 facă. Pitac, de pildă ! îi încredinţase sarcina de a-şi ancheta complicii ! Neobişnuit în regimul educativ al unui penitenciar. Dar dăduse roade. Puştiul fusese magistral. Drept, inteligent, abil, sincer. Se autodenunţase chiar, ca să nu-i desmintă încrederea. Ii făcuse impresia că începuse să se desprindă de forţa
Marelui Bandit. A fost însă destul ca acesta să se apropie o

singură dată de el, pentru ca magnetismul răului să-l atragă din nou.

Fusese dat la învăţătură. Absolvise doar aici şcoala de calificare, obţinînd certificatul de zidar şi se descurca de minune şi în probleme de mecanică. I se dăduseră să citească romane, nuvele, poezii. Locotenentul Badea, proaspăt absolvent al Facultăţii de Filologie, cliscutase adeseori cu el şi rămăsese surprins de simţul lui critic şi pasiunea cu care devora cărţile.

— Să-l îngropi în cărţi, locotenente-edueator ! Zeci, sute, îneacă-1 în literatură, îi ordonase comandantul.

Şi Pitac citea pe brînci. Zi şi noapte. Mereu şi cu plăcere. Ajunsese să ceară el anumite volume, ba chiar să scrie poezii. Slabe, dar erau un început bun. O preocupare, în ultima vreme, părea că s-a dat pe brazdă. Nu mai răspundea obraznic, devenise mai politicos, începuse să asculte... Pentru ca acum...

„De ce ? De ce ? De ce ? De ce ?“ se întreba mereu Andronic. „Unde-am greşit *V*

„Există tratate de rezistenţa materialelor. De ce nu şi de rezistenţa caracterelor ? De ce nu s-ar face studii şi nu s-ar găsi . cauzele pentru care voinţa unor oameni cedează mai uşor iar a aii ora poate merge pînă la absurd ? De ce unii *pot* avea nervi de oţel şi alţii nu ? Şl cum se poate căli sistemul nervos al celor slabi ? Sau sensibiliza al celor prea duri ? Cum ? De ce ? Unde ? Care ? Din ce ? Pentru ce ?“ Atîtea întrebări fără răspuns...

Aselenizăm atît de simplu azi, cu aparatură care costă miliarde, dar n-am reuşit să coborîm cîţiva centimetri mai jos, în noi, în adîncul nostru. Şi dacă stai să te gîn- deşti mai bine, nu ştii care dintre cele două zboruri este mai important pentru progresul omenirii şi al fiinţei umane... Andronic ştia, dar ce putea face în faţa atîtor neaşteptate reacţii omeneşti ?

Modulul lunar are aparatură care indică EXACT mişcarea la miime de secundă, după un calcul tehnic minuţios, pentru a provoca reacţia aşteptată, reacţia studiată îndelung în laborator, CUNOSCUTA.

■ ' „Cît am evoluat, doamne, în domeniul tehnic, şi ce rămaşi în urmă sîntem în domeniul conştiinţei ! încă bîjbîim. încă încercăm. încă testăm. încă ne zbatem. Cu toată munca educativă, regimul penitenciar mai dă . şi azi rebuturi. Oamenii se pasionează, instruiesc, muncesc, aşteptînd roade, clipa rezultatelor. Şi în locul lor, iată eşecul !“

Pitac stătea în faţa lui, eu capul plecat — ruşinat numai de formăk ştia bine — fiindcă în sinea lui regreta, eu siguranţă, că nu reuşise „să ia viteză“. Şi cîtă atenţie i se acordase ! Poate mai multă decît altora, fiindcă era element tînăr, mai uşor, recuperabil. Poftim recuperare ! Teatru ! Condamnaţii 'joacă adesea teatru. Lucru ştiut. Pitac, de pildă, îi trimisese comandantului de ziua lui c scrumieră confecţionată de el în atelier dintr-un tub de proiectil, găsit .în lada cu deşeuri a magaziei de materiale. Andronic îi dăruise atunci o carte, pe care puştiul o citise pe nerăsuflate. O „pasase“ apoi lui Tunsu, care începuse şi el să se dea după Pitac şi să se facă om de treabă. Ca acum, şi el... Teatru !

Mijloacele educative practicate într-un penitenciar sînt auxiliare ale inteligenţei umane — *principalul,* după părerea lui Andronic. „Cărţile, bibliotecile, munca pe specialităţi, şcoala, ordinea, disciplina severă, filmele, politeţea, educaţia în spiritul respectului omului NU SÎNT SUFICIENTE“, îşi spunea acum. Mai trebuie *ceva.* Nu putea defini *ce,* nu putea cuprinde într-un singur substantiv *CE* anume poate face un OM dintr-un neom, dar dacă stătea mai bine să se gîndească, asta ţinea de inteligenţă şi de căldură omenească. De încredere. Nu le dăruise oare din plin şi asta ? Cum s-ar numi atunci sacrificiul lui, neînscris în nici un tratat de pedagogie şi neprevăzut de nici un studiu în materie*? N-avusese nevoie să înveţe la facultate noţiuni sau formule ale umanismului socialist, ca să ştie CUM poate întinde mîna celui mai înrăit dintre ei. ASTA SE SIMTE, NU SE ÎNVĂŢĂ.

Şi ?

îi făcu semn lui Şerban şi, ridicîndu-se încet, îi luă nervos locul. Privi pe cei trei din faţa lui : Pantera, înfipt pe picioarele-i vînjoase, Pitac cu nasu-n pămînt şi Tunsu privindu-1 prostit.O să-i ia altfel. Să încerce să declanşeze şi alte sisteme de reacţii...

îşi trase scaunul mai aproape şi începu alb :

— Ştiaţi că din cauza voastră a murit un om ?

Tresăriră.

•— Zarnea, preciză Andronic. Aţi vrut să fugiţi. E clar. Despre asta nici nu mai discutăm. Ştiţi bine că şi pentru tentativa de evadare veţi fi judecaţi şi condamnaţi. Trebuie acum să stabilim *CUM* s-au desfăşurat faptele, ca să nu mai încercaţi în instanţă să vă văicăriţi că v-am întins pe sfoară ca să mărturisiţi. A cui a fost ideea ?

Tăcere.

— Voi nu ştiaţi că evadarea este o nebunie curată ? O sinucidere ? Unde puteaţi ajunge străbătând tunelul ? La „Galeria Morţii“ ? Nimeni nu scapă de mlaştini. Ştiţi voi cum se moare într-o baltă care înghite ? Aţi fi urlat ca lupii, implorîndu-ne să vă împuşcăm mai bine decît să treceţi orele acelea de groază, în care te scufunzi încetul cu încetul în mîlul care îţi intră în gură, în urechi, în nas şi-n ochi. Ore-n şir, în care respiri noroi şi scuipi ierburi putrede... Chiar dacă aţi fi putut zbura *peste* bălţile morţii tot n-aţi fi ieşit la lumină. Fiindcă tunelul se *închide* după bălţile înghiţitoare.

Trăsnet ! Cei doi se întorseseră spre Pantera. Andronic le surprinse mişcarea.

— A cui a fost ideea asta ucigaşă ? A cui ?

Linişte.

— Cine a pus explozivul ?

— Zarnea, răspunse Pantera imediat.

— Cine a înfundat motopompa ?

•— Zarnea, răspunse la fel.

— Şi cablul ?

•— Tot el l-a tăiat.

— A lui a fost ideea de fugă ?

— El ne-a învăţat.

•— De ce ?

■— Voia s-o şteargă. Şi nu putea singur.

■— De unde ştii ? i se adresă în continuare.

•— A mai fugit o dată de pe front.

■— Ai fost cu el ?

.— Nu. A povestit în dormitor.

•— Asta nu înseamnă nimic. Frontul a fost demult.

Seceră aerul cu o uitătură necruţătoare, dar se ridică de pe scaun, prefăcmdu-se convins.

— Deci, *el* a pus la cale evadarea, *el a* pus explozivul, *el* a înfundat motopompa de evacuare a apei. Şi-a meritat atunci soarta.

Pantera răsuflă uşurat, mulţumit că reuşise să-l mintă. De contrazis nu mai avea cine să-l contrazică acum, dacă Zarnea era mort. Nu mai avea nici cine să semneze o contradeclaraţie, nici cu cine să-i mai confrunte.

—• Dar dacă el a făcut *singur* toate astea, pe voi de ce vă luase ?

Pantera scotoci în mintea-i înţesată de şiretlicuri şi găsi un răspuns „uleios“.

— Ca să-l păzim cînd „operează“.

„Aha ! Le convenea deci rolul de complici. Şi-l aleseseră fiindcă pedeapsa era mai mică. Mari ticăloşi !“

Dar continuă să aibă atitudinea calmă, prefăcut liniştită.

-— Deci, mortul e vinovat.

— Da, răspunseră toţi într-un glas, fericiţi că scăpaseră.

— Semnaţi ! Dumneata întîi, se adresă Panterei.

— Nu ştiu carte, îi răspunse mîndru.

[1]— De ce ?

— Ca să semnez declaraţiile la anchetă, pot să pun şi degetul, îi spuse firesc.

— *Dar n-ai să faci numai asta în viaţă,* rosti Andronic rar.

— Eu ? rînji. Nu mai am cînd. Sînt bătrîn şi am „porţie“ mare.

— La cincizeci de ani poţi lua viaţa de la început.

— Cincizeci şi cinci.

— Şi la şaizeci. Mulţi care au plecat de aici au început o altă viaţă după şaizeci de ani. Cit despre „porţie“, nu se ştie.

— Dumneavoastră... ?

— Nu eu. *Dum-nea-ta!* sublinie cuvîntul, apăsîndu-i adine silabele, ca pentru a i le lipi de creier. *Numai* dumneata hotărăşti.

— Eu ? făcu uluit banditul.

■— *Numai !* Eu sînt pus aici ca să te ajut în ceea ce hotărăşti cu viaţa dumitale. Pune degetul ! îi comandă apoi scurt.

Pantera rămase la început uimit, cu ochii în ochii comandantului, apoi buricul degetului căzu apăsat ca o pecete pe coala scrisă de altul.

Ceilalţi doi mîzgăliră o iscălitură scurtă, apoi se prelinseră în spatele Panterei. Comandantul se întoarse şi făcu un gest discret supraveghetorului să lase condamnaţii să se aşeze şi îşi aprinse o ţigară, adîncit în gînduri.

„Nu mai e nimic de făcut cu ăştia“ — gîndi descurajat.

... Se simţea obosit. Făcuse şi puţină febră. Se întoarse şi îi privi. De o săptămînă de cînd dura ancheta, erau ţinuţi la regim sever de izolare. (,,Fereşte-mă Doamne !“ cum îi ziceau ei), fără drept de muncă, fără posibilitate de comunicare între ei. Nu protestau, deşi erau îndîrjiţi şi întrebau mereu subofiţerul cît va mai dura izolatorul. „Pînă veţi spune adevărul“ le răspundea acesta învăţat de comandant.

. Rezultatul ? Iată-1 aici, în faţa lui ! Minciuna, ascunzişurile, „capcanele“, răspunsurile „uleioase“ şi întreg arsenalul răului cu care se apărau.

Acum însă, căzuseră şi ei într-o cursă pe care le-o întinsese comandantul, construită din propriile lor neadevăruri.

— Intră !

|i‘ Uşa se deschise şi supraveghetorul îl introduse pe Zarnea.

Intre cei trei explodă parcă o bombă. Lui Pantera îi ieşiră ochii din orbite. Pitac deschise gura, dar nici o vocală nu răbufni afară, Tunsu se întinse în faţă, cît era de lung. Nu le venea să-şi creadă ochilor.

— Stai jos 1

Zarnea privea în gol. Cu siguranţă că nici nu observase grupul celor trei. Scaunul lui era în faţa biroului.

— Voi trei la perete, ordonă Andronie.

Apoi se aşeză in faţa lui şi îl privi pentru prima oară cu un zîmbet.

— Cum e ?

C — Mal-bine.

■— Te-a durut ?

Zarnea îşi înghiţi un nod care îi stătea în gît de mai multă vreme. Strînse puternic maxilarele şi izbucni.

— De ce aţi făcut asta ?

— Ţi s-a făcut transfuzie ? ocoli Andronîc,

Condamnatul îşi trecu mina peste fruntea asudată.

■— Nu înţeleg.

: *— Ce anume ?

— De ce aţi făcut asta ?

— Fiindcă aşa trebuie,... răspunse calm. Cînd pierzi sînge ţi se face transfuzie.

— Nu transfuzia... De ce ?...

În Zarnea începură să i se cutremure toate straturile sufleteşti, tăcute pînă atunci în adîncuÎ fiinţei lui, niciodată răscolite *de cineva* sau *de ceva.*

— De ce ? De ce nu m-aţi lăsat să mor ? gîfii la capătul puterilor.

Andronic îl străpunse cu privirea şi simţi mişcarea seismică din conştiinţa celuilalt.. Răspunse rece fără nuanţe :

— Fiindcă aşa îmi plac mie oamenii. *Vii.* Cit mai *vii.*

— Mai bine muream, urlă condamnatul.

— Am nevoie de tine viu, nu mort, îi replică pe loc.

Şerban înţepenise în scaunul său, neîndrăznind să se mişte, pentru a nu tulbura tensiunea care se ivise, fără ca nimeni să se aştepte, între anchetator şi anchetat. Il Urmărea cu sufletul la gură, totdeauna în admiraţia lui care ştia, ca nimeni altul, să pună întrebări, să răspundă,, să provoace replica, s-o dea, retrăgîndu-se cînd trebuia, înaintînd pînă în miezul' adevărului cu floreta argintie a cuvîntului rostit, subţire, suplu, rotind-o în aer — dacă era nevoie — înaintea atacului, lăsînd adversarului nădejdea unei victorii, pentru ca în clipa cînd acesta se pregătea să lovească, să-l respingă arcuit, fentînd graţios intr-o replică mai inteligentă. Il zvţrcolea apoi, încolăeindu-1 în argumentele impecabile aie unei logici de fier, nepereche, imposibil de combătut, ţintuindu-1 apoi cu vîrful de ac al concluziei subţiri, logice, unice...

Anchetele lui erau pentru Şerban admirabile demonstraţii ale inteligenţei umane. învăţase să pătrundă, să surprindă, să citească în sufletul celuilalt, să-l atace, să-i dea răgaz, să-l odihnească, pentru ca lovitura finală să-i fie dată cu propriile-i cuvinte.

Niciodată nu fusese atît de emoţionat ca acum. Poate şi fiindcă se afla faţă în faţă cu cel mai cumplit şi înrăit condamnat care trecuse vreodată pe acolo. Şi tocmai unui asemenea tip să reuşeşti să-i declanşezi o astfel de reacţie neaşteptată, cumplită ! REACŢIA ACEEA o aşteptase încăpăţînatul de Andronic zile întregi. Refuzase să-i semneze adresa de transfer la alt penitenciar, lăsînd-o să zacă săptămâni la el pe birou. în aşteptarea clipei *aceleia,* a unei prime reacţii omeneşti, îl veghease două zile şi două nopţi în starea gravă în care se afla şi el după accident, cu toate protestele medicului şi ale Corinei. N-ascultase de nimeni. Se ridicase din pat şi, cum se simţise mai în putere nu se dusese la birou, ci la palul condamnatului. Şeriban îl însoţise.

Zarnea nu făcuse atunci nici un gest de recunoştinţă, îl privise cu ură, cu aceeaşi expresie dură de nepăsare. Nici un alt sentiment nu i se citea pe chip. Andronic ordonase să se facă tot posibilul — pînă la transferul într-un spital de specialitate — pentru a fi salvat. De două zile, starea condamnatului se ameliorase. Se sculase dm pat, întrebase de ce se află acolo — nu-şi amintea nimic —- i se explicase, aflase de la medic CINE îi salvase viaţa, ceruse apă, apoi, la prima întâlnire cu Andronic, se adîn- cise iar în muţenia lui de piatră. Nici un cuvânt de mulţumire. Nici o reacţie de recunoştinţă. Nimic omenesc. Andronic nu făcu nici un comentariu, continuă să se intereseze de soarta lui, pîndind, aşteptând cu răbdare REACŢIA. Ştia că va veni. Şi iat-o ACUM AICI, când nimeni nu mai credea in ea, când nimeni n-o mai aştepta. Iat-o în cutremurul sufletesc care însemna începutul procesului său de revenire ! Iat-o sub chipul omului'strivit de întrebări, gemând, frămîntându-şi conştiinţa, învins prin răbdare şi perseverenţă.

— Nopţi întregi mă întrebam...

„Aşadar conştiinţa lucra“ — gândi Andronic. Dar ii răspunse, părînd că se gîndeşte la eu totul altceva :

— De asta nu ceda febra.

Condamnatul începuse să se zbuciume. *SĂ* SIMTĂ.,

— Ce-a fost asta ?

— Ce anume ?

} — Ce aţi făcut pentru mine...

— Gura mea de lup, îi răspunse firesc. Avem şi noi şperaclele noastre, ce credeţi, explică apoi celor trei.

Observîndu-i însă mai bine pe ceilalţi, zări în ochii lui Pitac lacrimi, iar Tunsu, emoţionat, îşi apropiase pleoapele, gata şi el de plîns. ,,E bine ! Dacă acum regretă sincer, e bine".

— Mie nu mi-a dat nimeni vreodată ceva... continuă Zarnea nestăpînit. Şi acum un om... îmi dă... viaţa...

— Viaţa ? replică Andronic. Trupul. Eu ţi-am dat numai *trupul.* Eşti sănătos acum. *Viaţa* numai dumneata ţi-o poţi da.

Răspunsul biciui nervii încordaţi ai lui Pitac. Ridică mîna cerând cuvîntul. Andronic realiză efectul produs asupra puştiului, dar gîndi că nu sosise încă momentul „cheii Pitac". Ea trebuia încercată mai tîrziu. Stările-i sufleteşti de acum trebuiau potenţate. Consolidate. Asemenea izbucniri nervoase sînt trecătoare. N-au substanţa grea a remuşcărilor lui Zarnea. Nici consistenţa lor. Pitac nu era acum decît un mim •— perfect, ce-i drept — al propriei conştiinţe, care abia acum zvîcnea la viaţă. Trebuia ajutată să trăiască. Să se rotunjească. Să se desăvârşească. Acum, avea în mîini „gura de lup" a lui Zarnea. N-avea voie s-o scape. Să piardă timp. Banditul era mai înrăit decît ceilalţi.

— Ce doreşti ? i se adresă lui Pitac. Ai avut cuvîntul. De ce n-ai vorbit ? Du-i la izolator, ordonă apoi supraveghetorului. Pe toţi împreună.

— împreună ? se miră Cănuţ.

— De data asta *împreună,* sublinie Andronic. Continuarea regimului „special", ridicarea dreptului la muncă, pînă la viitoarea anchetă !

Cei trei se îndreptară • spre uşă. Andronic îi opri,

— Vă las timp să gîndiţi în linişte asupra faptei voastre... Timp destul, completă.

— Eu... şi acum...

— Nu 1 Acum nu ! Dacă ai vorbi acum te-ai pripi sub impresia clipei în care ai \ʳăzut cu ochii victima faptei tale. Omul acesta — rosti cu privirea spre Zarnea — care putea muri din pricina voastră. După cum toţi puteaţi muri fiindcă v-aţi luat după unul care v-ar fi dus la dezastru. Cînd te hotărăşti să spui cuiva adevărul, gîn- deşti bine înainte, rosti

rar. Du-i ! ordonă supraveghetorului.

Ieşiră. Andronic fixă ochii condamnatului. Nici o umbră de milă sau compătimire nu îi trecu peste faţă.

— Ţi-e rău ? îl întrebă.

— Ñu.

— Ştii de ce te-am chemat ?

■— Da, răspunse încet Zarnea.

— Să nu-ţi închipui că dacă am vegheat la capul tău atîtea ore şi ţi-am purtat de grijă, te voi miţa acum. Dimpotrivă. Te mai întreb o dată. Eşti în stare să răspunzi la anchetă ?

Zarnea înălţă capul.

— Da, rosti încet.

' Andronic oftă uşurat. Era mulţumit de atitudinea condamnatului. Ar fi putut să scape de pedeapsă şi de întrebări dacă ar mai fi întîrziat momentul, răspunzînd negativ. Avea şi motive dealtfel, fiindcă era încă bolnav. Dar nu o făcuse.

Scoase teancul de hîrtii cu declaraţiile celor trei şi i le întinse.

— Ei au mărturisit tot. Susţin că dumneata ai fost cu ideea, că dumneata ai pus explozivul, că dumneata ai înfundat motopompa...

în ochii lui Zarnea luci scurt fulgerul unei priviri stranii.

— Au... declarat ei asta ?

— Da. Care e adevărul ?

Se răsuci scurt pe scaun, îşi trecu mina peste fruntea umbrită de negura gîndurilor şi răspunse pe ton coborît.

— Da. *Eu...* am pus explozibilul. *Eu* am astupat motopompa. *Eu* am întrerupt curentul. *Eu* am pus la cale «evadarea...

Şi se închise în el, cu ochii plecaţi. Andronic simţea că îl pierde din nou. Ridică glasul. Era aspru şi neted. Ferm şi duios.

— 'De ce faci asta? îl întrebă, cum ai întreba copiii de ce au vărsat laptele pe covor.

Zarnea tresări. îl ghicise.

— De ce mărturiseşti ce n-ai făcut ? Te sileşte cineva?

— Dacă ei au declarat...

— Şi ? Am spus eu că îi cred ?

— Sînt trei. Eu, unul.

— Un cuvînt al unui om ca dumneata poate preţui mai mult deeît zece ale lor.

Zarnea ridică privirea. Andronic citi în ea uimire.

— Ce te-a făcut să fugi cu ei ?

Il priveau toţi. Şi comandantul şi adjunctul şi supraveghetorul, care îi înţepa ceafa eu ochii. Se răsuci din nou pe scaun nemulţumit.

— Ca să ajung afară... liber.

— Ştii ce-i libertatea, Zarnea ? îl întrebă. Deschide fereastra !

Condamnatul ezita.

— Deschide fereastra ! îi repetă.

Se ridică greoi, făcu doi paşi şi deschise larg ferestrele biroului. De afară izbucni zgomotul maşinilor, al vocilor omeneşti, freamătul vieţii de pe şantierul unde munceau condamnaţii fără pază.

— Asculţi ? Tu n-ai fost niciodată liber. închisoarea nu înseamnă neapărat zăbrele, ziduri, cătuşe, celule... După cum libertatea nu o ai numai de la cerul liber...

Zarnea rămase pironit. Avea dreptate. Nu avusese o zi de libertate de cînd se născuse. Viaţa lui ? O carceră continuă. O *condamnare la viaţă* cumplită... Libertatea pe care abia acum o înţelegea în sensul în care îi vorbea el. Nici o zi n-ar mai fi vrut s-o retrăiască. Poate una... Numai una... în Care... Nu ! *I se păruse* numai că e bine... Nu ! Nici una! „închisoarea nu înseamnă neapărat zăbrele, ziduri, cătuşe, celule... Iar libertatea...“

închise fereastra şi se reaşeză tulburat.

Sosise plipa decisivă. „Gura de lup“ trebuia roînuiiă cu abilitate, dar foarte delicat.

„...Să intri în sufletul unui om ! E ca o operaţie pe creier, în care trebuie să ocoleşti centrii nervoşi, să scoţi părţile dureroase, *dar să pui ceva în loc* care să vindece, să refacă. Dacă n-ai tactul să umbli în miliardele de celule nervoase care de mii de ani fabrică omului înţelepciunea, fericirea, binele şi răul, renunţă să cunoşti acel om ! îl poţi distruge în loc să-l ajuţi şi să-l faci fericit. Fiindcă *se pot sparge vase sufleteşti care nu se mai refac niciodată“,*

Nu-1 întrebă nimic. Ii întinse tăcut pachetul cu ţigări, din care condamnatul îşi scoase una, mulţumi şi şi-o aprinse,

zvâcnind scurt băţul de chibrit pe cutia roasă.

Nu-1 mai supăra acum prezenţa comandantului cu întrebările lui chinuitoare. Simţea apropierea unui om cu care ar fi putut tăinui pînă la ziuă, în faţa unui pahar gol sau a unei ţigări stinse de mult. Gîndurile îi sfredeleau atît de mult mintea, încît nu mai reuşea să şi le adune, în nopţile cu febră mare nu scăpa de oboseala întrebărilor. „De ce ?“ De ce un om care se purta atît de sever cu ei, care îi pedepsea fără cruţare, care le vorbea atît de puţin şi îi întreba atît de mult, iscodindu-i, făcuse un asemenea gest ? îl avea oare acolo într-o numărătoare fixă şi trebuia să-l predea cu viaţă cu tot la liberare ? Fusese de fapt greşeala lui, vina lui, păcatele lui... încercase să evadeze şi murise. ORICINE l-ar fi absolvit pe comandant de răspundere. Nu f Nu ! Nu ! Nici o explicaţie nu putea da sacrificiului omului din faţa lui !

îl privi în ochi. O căldură porni din febra privirilor şi îl învălui pentru prima dată altfel. Niciodată nu se uitase ■aşa la el. Şi doar de data asta păcătuise zdravăn. Merita să fie dat afară, pedepsit aspru (ştia că după ieşirea din spital va avea şi el regim de izolare). Pentru prima •oară vorbi sincer

— Am greşit... Sînt vinovat. Recunosc fapta, dar n-o regret. Dacă mi s-ar mai ivi prilejul o dată, aş repeta-o.

— Ştiu, şopti Andronic. Pentru asta îţi voi dubla ipaza personală. Ceilalţi n-ar mai repeta-o, în afara Panterei. Şi lui i se va dubla paza. Cit despre vina dumitale...

■— Nu puteţi Înţelege, mormăi Zarnea ca pentru el.

— Poate, dar încerc să mi-o explic... cunoscîndu-fe.

Zarnea ridică capul uimit.

— Şi dumneata ai o vină, fără doar şi poate, dar şi condiţiile în care ai trăit. Vreau să spun...

Şerban îi întinse dosarul cerut de comandant. Andronic răsfoi distrat cîteva file — o viaţă de om, sinteza întîmplărilor lui — ce concluzie putea trage din cîteva date atît de reci ? Atît de seci, de fără substanţă ?

— Vreau să spun... repetă, străduindu-se să spună exact ce gîndea, vreau să spun... că ai greşit, te-ai înrăit fiindcă ai fost lovit... -Te înrăieşti cînd eşti nefericit. Multe infracţiuni se comit şi din aceste motive. N-am înţeles însă de ce l-ai ucis pe... ciobanul acela nevinovat. Numai asta nu-mi explic din viaţa dumitale.

— Din greşeală.

— Tot crimă de omor se cheamă. Calificarea a fost corectă. Dar faptele sînt relatate foarte succint, pe scurt, cum se făceau dosarele pe atunci.

— N-am vrut să-l ucid pe el. Am greşit ţinta. Şi doar eram un foarte bun trăgător. Dar mi-a tremurat mina pe armă... Putea să nu-mi tremure ?

Se opri. Tremura şi acum. Din muţenia în care se adîncise atîta timp, izbucnise acum violent, descătuşat de toate carcerile care îi încinseseră libertatea sufletului. Simţea o mare nevoie SA SE DESTAINUIE. Numai un asemenea om care ştia *să dea,* ştia să şi primească. Să-l înţeleagă. Numai el putea ajunge acolo unde nimeni nu ajunsese pînă atunci. *SĂ-L ÎNŢELEAGĂ,* să-i explifc'e şi să-l ajute să facă dreptate în istoria asta atît de încîlcită şi de neînţeles pentru el.

De două sute şaizeci de zile nu-mi văzusem casa... Nici copiii. Nici pe ea. Numai în linia întîi am stat. Tot frontul l-am făcut numai în linia întîi. Ştiţi ce e linia întîi, domnule comandant ? Numai foc şi carne încinsă ! Carne încinsă şi trupuri culcate în ţărînă, tîrîte prin noroaie, atacuri noaptea, gloanţe, obuze, sînge. Sînge amestecat cu ţărînă, ţărînă amestecată cu suflul de groază al omului, cu horcăitul muribunzilor. Te ridici, ţinteşti — nici nu ştii numele omului pe care îi culci la pămînt, nici nu te gîndeşti, nici nu ai voie să te gîndeşti — şi tragi ! Pulbere în faţa ta ! El cade şi tu te bucuri că ai nimei'it! Linia întîi ! Foc şi carne încinsă!... Prima zi acasă după atîtea zile de foc şi iad. Primisem carte pe front de ce nenorocire se abătuse în casa mea. Că-n timpul ăsta, omul din spatele fontului vindea făina pe milioane şi cumpăra oameni pe nimic...

... Se opri. Scuturâ scrumul în farfuria din faţa lui, privând vîrful de jar ivit după frîntura de cenuşă a ţigării.

— Aşa mi-a luat-o şi pe ea, că el avea bani mulţi eu eram departe. Am crezut că mor cînd am aflat...

Ridică fruntea.

•— Pe front se poate muri şi fără gloanţe.

Andronic începu să deseneze linii lungi, subţiri, zvelte spre marginile paginii albe. Stenografia o viaţă de om.

*— Continuă !

— ... Cînd am ajuns acasă, nu mă aştepta nimeni... Părinţii ei, în loc să mă ajute, m-au chemat la judecată domnească, să o răscumpere pentru ăl care le aducea starea în casă. Judecata domnească este...

(— Ştiu, scurtă Andronic.

— Dar eu nu bani voiam, ci să se întoarcă ea. Plecase şi luase şi copiii... In prima zi de pace, eu intram la închisoare.

— Omorîseşi un om.

•— Altul, în locul lui.

Un om, totuşi. Ştii cine era ?

— Nu l-am văzut niciodată la faţă. Nici satul nu-1 ştia, că era venetic la noi şi nu se arăta. l-am pierdut apoi urina... Un singur om auzise de el... * ■ •

— Il şi văzuse ?

— îl cunoştea.

-— Cine ?

-t; — Prietenul meu... camaradul de arme... cerşetorul fără

picioare. Nici cu el n-am mai putut vorbi, că m-au arestat,

— Cînd ?

— In seara aceea la cinematograful Capitol...

— Un moment ! Nu mi-ai spus numele prietenului,

Ioan Amarinei.■— Şi al... omului acela ?

— Numai el îl ştia pe cel adevărat. Că avea porecle multe. Furase, tâlhărise, înşelase... Fugise apoi din sat departe şi îşi luase serviciu bun. Toţi îi uitaseră faptele.

.-— A fost vreodată arestat ? îl întrerupse Andronic.

— Cine ?

Ezită.

— Omul... acela.

Zarnea surise trist.

— Românul e bun şi"'uită lesne, domnule comandant. Lasă ticăloşii să trăiască în el ca vîscul. Aţi văzut cum creşte vîscul pe copac ? E plin de sănătate. Frumos, atît de frumos, încât ne împodobeşte mîndru mesele noastre de sărbătoare, fiindcă e întotdeauna verde. Copacul însă e vlăguit şi negru, ca degetul mortului... Nu cred să fi fost vreodată arestat. Vîscului îi merge totdeauna bine. De bietul copac e mai rău.

Urmă o pauză lungă. Zarnea trecu din nou în gândurile lui împietrite de trecerea anilor. Andronic şopti ceva lui Şerban, arătîndu-i o filă a dosarului.

— Şi dacă azi l-ai întîlni din întâmplare... undeva... pe omul acela... ce-ai face ? îl întrebă.

Ochii ii sticliră ciudat.

-— L-aş ucide. In chinuri l-aş ucide !

— *Ca să iei pedeapsa cu moartea ?*

— *E mai grea pedeapsa cu viaţa,* domnule comandant, explodă deţinutul. Pentru el mi-am pierdut libertatea, pentru el am renunţat la familie, la orice ideal în viaţă... Nu poate să rămână nerăzbunată crima lui de atunci. Nu se poate să rămână neosîndit. Că nimeni nu-i vine de hac. Se-ascunde de *noi* şi trăieşte liber *în* noi şi-i merge ca viermelui în hrean. Nimeni nu-1 dibuie cine-i şi ce-a fost şi-l lăsăm să ia servicii bune în loc să-l spânzurăm, îi facem rînd în lume în loc să-l scuipăm...

Intrecuse măsura. L-ar fi dat pe uşă afară, fiindcă nu mai suporta rechizitoriul condamnatului, ce-i drept lovit de o lichea — dar care dintre noi n-a întâlnit astfel de lichele în viaţă şi nu le-a ocolit ? — dar să faci din asta ţinta vieţii tale, să nu poţi uita niciodată răul ee ţi s-a făcut odată, i se părea de neconceput.

— Eu n-am plecat la război pentru o idee, domnule comandant, adăugă condamnatul, ajuns la capătul puterilor. Dar m-am întors cu una.

Andronic îngheţă. Şerban nu mai respira. Supraveghetorul se pregătea să-l ridice. •

— Care e aceea ? întrebă stăpînit.

— Nu mă împingeţi la al doilea ultraj, domnule comandant, spuse Zarnea.

— Ia-1 ! se adresă Andronic lui Cănuţ. înapoi la spital, cu recomandaţia unei supravegheri atente. Nu ! Să mă cheme mai bine medicul la telefon.

Zarnea se ridică brusc, se întoarse, dechise gura pentru a mai spune ceva, salută şi ieşi.

— Nu vă trebuia o scenă ca asta, izbucni Şerban nervos. N-aveţi nevoie de o asemenea tensiune.

— Ce fel de tensiune, căpitane ? i-o tăie Andronic,

— Dementul, nebunul, ticălosul ăsta...

— Calmează-te, te rog ! Eşti .educator şi psiholog. Gândeşte puţin ! Nu se poate să fi fost numai *asta* în viaţa lui. Nu se poate ! Sau poate că nici asta n-a fost aşa...

Ridică dosarul, subţiindu-i filele cu apăsarea degetelor, resfirîndu-le pe biroul ordonat de hîrtii, creioane şi mape. Trebuie să mai fie ceva ce ni se ascunde. Nu e un om obişnuit. Şi poate... poate că nici nu e un infractor. Nu te naşti cu răul în tine. Dacă ar fi să acceptăm ideea, am fi adepţii lui Lombroso şi nădăjduiesc că nu-1 simpatizezi, căpitane, nu ?

— De bună seamă.

— Atunci mai avem de furcă, dragul meu. Mai trebuie să ştim încă multe despre el ea şi despre ceilalţi, fiindcă...

Se opri sugrumat în furca gîndului.

■— Corina !

— Ce-i cu ea ?

— Ea l-a judecat.

— Şi ?

— Ea trebuie să ştie adevărul. înţelegi ? A avut în mînă viaţa acestui om... Hai ! Hai repede acasă că n» aşteaptă şi...

Capitolul XIII

•— Nu ! Nu ! Nu ! ţipa din adîncul plămînilor puştiul.

— Ba da ! Ba da ! urla Pantera.

— Ba nu !

— Ba da!

— Ba nu !

— Ba da ! L-a turnat prea devreme.

/ — La semnal, se îneăpăţîna Pi tac.

t — Nici n-a aşteptat semnalul. A sărit ca oaia-n lac.

— Acu' dacă a fătat broasca... mocni din colţul lui şi Tunsu, ca şi cinci nu despre el era vorba.

— Nu făta dacă turnai nisipul *cînd trebuia.* L-ai pus prea devreme.

— La semnal, repetă Pitac.

— Cum la semnal ? Nici nu mă întorsesem spre el şi motopompa trăgea ca o gură de canal...

Nu se mai potoleau.. Se apropiau de sfîrşitul celor zece zile de „izolare severă", prevăzute drept pedeapsă, în care mîncau o dată la două zile, nu munceau şi starea de iritare creştea, pe măsură ce Pantera îi provoca mereu, dînd vina pe ei pentru nereuşita evadării...

— Atenţiune !

Zvîcryră toţi ca din puşcă.

— Să trăiţi !

Să leşine, nu alta. Singur, neînarmat, venise aici; în gheara lor, căpitanul Caragea. Ba mai ordonă şi supraveghetorului să-l lase singur numai cu ei, fără pază, şi să-l încuie pe dinafară. Bănuiau că şi asta fusese pusă la cale de şerifi, cu vreun anumit scop. I-ar fi sărit în cap educatorului, i-ar fi muşcat ochii, atît erau de furioşi. Pantera îşi şi pregătea maxilarele, frecîndu-şi măselele cu un mîrîit de animal încolţit, întărită! la vederea sin-i gelui.

Inaintă în mijlocul lor şi, găsindu-şi un loc liber pe patul lui Zarnea, se aşeză.

— Ei, domnilor ?

Nu-i răspunse nimeni. Le era foame, le era ciudă, le era lehamite şi greaţă de orele care se tîrau leneş dincolo de ei, ocolindu-i, zvîrlindu-i în afara timpului, îne- cîndu-le viaţa în clipe fără rost.

— Unde-s ceilalţi ?

Parcă nu ştia ! Nu răspundea el doar de secţia IV-a ? Pantera îl privi chioriş.

— La muncă, un' să fie ?

— Drepţi ! tună căpitanul. Drepţi cînd vorbeşti cu mine 1 Şi îi înşurubă o privire pînă în creier. Hipnotizat, ca în faţa dresorului. Pantera se ridică în poziţie de drepţi.

— Vorbeşte 1

— Să trăiţi, domnule căpitan, mă prezint la ordinele dumneavoastră.

— Unde sînt ceilalţi din baracă ?

— Permiteţi să raportez : sînt în programul de muncă.

— Aşa da ! Repaus ! în picioare !

Ceilalţi doi stăteau smirnă.

— Nu e greu ?

întrebarea era acum adresată lui Pi tac.

Pitac scrîşni măselele, pînă le simţi smalţul în praf fin sub limbă.

— Răspunde !

— Să trăiţi, domnule căpitan, răspund că regimul izolator nu este prea... „ochei“.

Spera să destindă atmosfera cu gluma lui. Dar Şerban îl străpunse şi pe el cu o privire care îl îngheţă.

— Cum ai spus ?

— Că nu e prea bine, să trăiţi.

— Dacă te mai prind că vorbeşti în jargon, te transfer ! Tu scoţi aici poreclele, zicalele şi tot tu... ah, da cine a agăţat placarda aceea afară pe care scrie : „Audienţele sînt suspendate. Excelenţele Sale...“

— Eu, să trăiţi î

— Excelenţă ! Conte ! Sire ! Majestate ! Unde vă treziţi ? Nu glumea. Era făcut fcc. Pitac gîndi că trebuie să se orienteze. Ştia el că va da de bucluc cu lozincile. Aia cu „SUS MUNCA, SA N-AJUNGEM NOI LA EA“, tot el o „redactase“ şi o „pasase“ unuia de la secţia a II-a. Ce tărăboi o să iasă cînd or da peste ea ! Că supraveghetorul atit aşteaptă : „situaţii speciale“ pentru rapoartele lui de activitate. Dar el nu voia altceva decît să mai înveselească atmosfera.

— Şi acum, Pitac, alte treburi. Mai serioase.

Vocea îi era mai dulce acum, dar Pitac se temea să nu i-o înăsprească iar. Preferă să tacă, cu ochii în pămînt. Primise doar o porţie zdravănă.

•— Am stat .de vorbă cu mama ta. A fost aici. Nu le-a putut vedea, fiindcă erai pedepsit.

„Mama !“ De cînd nu mai pronunţase cuvîntul ăsta ! îl biciuia ploaia plînsului pe-dinăuntru, dar afară, o lacrimă nu putea scoate. „Mama 1“ I se pusese un nod în gît şi o ceaţă

de amărăciune şi dor i se aşternu pe suflet.

— E bine, coborî tonul Şerban. A fost în turneu la Bucureşti şi a luat un premiu de interpretare la „Festivalul teatrului românesc“. Nu şi-a dorit altceva ca răsplată decît să te vadă. Mă întreba cînd să mai vină. „Să-l întreb pe el — i-am răspuns. De el depinde...“

Premiu ! Mama lui luase un premiu ! I se împrăştie Jn trup un abur subţire de mîndrie şi lumină... îl podidiră lacrimile. „Biata mamă !“

Şerban îi observă tulburarea, se prefăcu însă că nu-1 la în seamă şi trecu cu indiferenţă întrebarea celuilalt.

— Cine-ti trimite pachete ? se adresă Panterei.

— Fata. ’

■— Unde stă ?

■— La ţară.

■— De ce ai venit la oraş ?

— Am prădat-o şi am fugit...

Şerban făcu o pauză, în care îl privi cu o curiozitate ştiinţifică, cum ai studia un obiect muzeal.

— ...Şi-ţi mai trimite pachete ?

Pitac se încruntă şi ei. Ii aruncă o privire silnică Marelui Bandit.

— Am fost nevoit să-i trimit înapoi pachetul. Dumneata n-ai pe nimeni ? se adresă apoi lui Tunsu.

— Nu.

Şerban se scotoci de ţigări, scoase trei pachete, le întinse fiecăruia cîte unul, rostind apoi pe un ton ferm.

— Mai aveţi cîteva zile de gîndire. Vedeţi ce răspuns veţi da la sfîrşitul lor. *Eu totuşi sper că veţi recunoaşte pînă la urmă adevărul.*

Se sculă, condamnaţii în poziţie de drepţi strigară „Să trăiţi !“ iar el ieşi încet, fără grabă, cum ar fi părăsit Castelul Peleş după ce îi vizitase saloanele, nu o carceră cu oameni înrăiţi şi puşi pe răzbunare.

Se aşezară iar pe paturile strimte. Nu ştiau ce hotărîre se va lua în privinţa lor. „Fereşte-mă Doamne“, adică izolatorul sever, nu se mai putea prelungi decît cu avizul medicului. In tot acest răstimp, fuseseră o singură dată chemaţi de către căpitanul Caragea, pentru a le aduce la cunoştinţă că ei, adică colectivul de conducere, vor hotărî transferul lor în

regim normal de muncă NUMAI DACĂ VOR SPUNE ADEVĂRUL, înainte de a fi trimişi în judecată pentru tentativa de evadare. Acum venise aici pentru a doua oară. Neînarmat, fără pază şi încuiat singur cu ei între patru pereţi, contrar regulamentului. Asta o făcuse tot pentru „a scoate ceva de la ei". Degeaba ! Pantera se străduise zile întregi ca să-i împiedice să mărturisească. Îi ameninţase, şi reuşise pînă la urmă să-i ţină în frîu.

De cîteva zile însă, Pitac îl înfrunta. Devenise mai nervos, mai îndrăzneţ, căpătase mai mult curaj, ca de pildă înainte de venirea căpitanului, cînd îi luase apărarea lui Tunsu aşa, fără nici o noimă. De ce ? De draci. Asta coincidea şi cu trecerea în regim normal de muncă a lui Zarnea. Măsura de a-i lăsa pe toţi laolaltă — cei pedepsiţi la izolator cu cei ce muncesc, Zarnea, de pildă, — marele semn de întrebare al Panterei, căpătase abia acum răspuns clar : tipul fusese „doniţar", „limonagiu", „umblase pe la ăi mari cu hau-hau", de-aia „i se dăduse munca" şi se bucura acum de un regim normal, măsura aceasta şi ea îi părea de neînţeles. La fel, Mînă-Lungă, adus aici — contrar regulamentului — fiindcă Zarnea se afla cu el în întrecere. In scop educativ, cu siguranţă. Parcă Pantera nu le „adulmecase" scopurile. Din prima seară cînd începuse „munca educativă" — Mînă-Lungă citea cu glas tare, să mori de rîs, nu alta, ba mai şi comenta cu Pitac pe sub nasul lui, ca să-l stimuleze pe el care era analfabet şi refuzase cursul de alfabetizare, cum refuzase şi munca. *„Munca, dacă era bună, o lua burghezia, nu ne-o lăsa nouă",* spunea ei, dar nu înţelegea de ce oamenii nu pot pricepe acest „mare adevăr" şi se tot înghesuie să dea din mîini, să facă ceva prin şantierul ăla plin de zgomot şi praf.

Nu înţelegea nimic nici de amestecul ăsta de „Fereş- temă doamne", cu „Dă doamne" în cai'e trăiau cei pedepsiţi cu „normalii". Dacă-i izolator, izolator să fie ! Ce căutau ceilalţi printre ei ? Şi cum de acceptau să doarmă cu ei acolo ? Ce căutase la ei educatorul, închis cu ei în cuşcă singur, fără armă la el ?... îşi aminti de ţigări. Aprinse una.

Va trebui să aştepte acum să treacă şi cele cîteva zile pînă la terminarea „specialei", ca să vadă ce va urma. Totul depinde de medic, dacă aviza sau nu continuarea „regimului sever". Să-i facă „o rotea" ? Din care ? Că nu mai „ţinea" nici una. „Le fumase" doctorul Ureche pe toate. Era „la zi" cu toate trucurile şi „găselniţele" lor.

îi va trece, probabil, la „mititica" — izolarea simplă, unde

mai puteau sta cel mult cincisprezece zile, cu drept la muncă ziua şi cu regim special numai noaptea. De-aia şi venise, pesemne, în mijlocul lor căpitanul, ca să le verifice starea de spirit, după vizita medicală făcută cu o zi înainte de către medic.

Ceea ce îl preocupa însă mai mult acum pe Marele Bandit, nu era atît găsirea unei „rotele“ ca să scape de regimul sever, ci transformarea neaşteptată a complicilor. Nu-i găsea cauza. De unde atîta interes pentru... întrecerea asta blestemată între Mînă-Lungă şi Zarnea, începută sub ochii lor ? O urmăreau ca pe un meci internaţional, cu sufletele la gură. Ei, care se lăudau înainte că nici biscuiţi pe care scrie „Munca“ nu mănîncă, urmăreau acum „scorul“ mai cu interes decît o făcuseră pentru planul lor de evadare.

— Nu-1 ia el pe Mînă-Lungă, ce zici Tunsule ? se interesă Pitac.

— Cine, mă ?

— Zarnea.

— Ce ai cu „Pupă-n bot ?“ sări Pantera. Nu vezi că s-a dat cu ei ? De ce credeţi că l-a scos acum la muncă ? Fiindcă a „ciripit“ cînd l-a chemat Şeriful. Pe mine de ce nu mă cheamă ?...

Cheia se răsuci cu zgomot metalic şi supraveghetorul rosti scurt :

— Pantera la domnul căpitan !

Rămase cu privirile în gol, necrezîndu-şi urechilor, Pitac izbucni în rîs. Tunsu, după el. Pantera se ridică greoi şi părăsi dormitorul, însoţit de supraveghetor.

— Uite că l-a chemat şi pe „Pupă-n...“

Se opri brusc.

— Ce facem Tunsule ?

— Ce să facem ?

•— Ne-o chema şi pe noi ?

•— Şi dacă ne'cheamă ?

— Aia e. Ce facem dacă ne cheamă ?

— Ce să facem ? se întrebă şi Tunsu.

Pitac măsură pasul pe perimetrul îngust în care stăteau închişi, întoarse pasul, iar îl întinse, nervos, agitat. Controla vizeta. Pantera era departe.

— Nu mai pot, Tunsule. Nu mai pot !

Tunsu era calm. Dar începu'să împrumute din agitaţia

celuilalt. Sîngele i se urcă în urechile căzute, în obrajii scofîlciţi, în tîmplele scobite.

Urmă un moment de tăcere. Cînd celălalt nu se aştepta, Pitac ţîşni ca un arc din gîndurile lui :

•— Tipu' e de milioane.

■— Cine ? întrebă nedumerit.

— Comandantul.

(Era pentru prima oară cînd nu-i mai spunea „Şeriful“. Pînă şi Tunsu făcu remarca în mintea lui).

— Că l-a scos pe Zarnea ?

— Fugi, bă, că eşti prost. De scos îl scoteam şi noi *după.* E mare bă, că şi-a băgat viaţa sub pietre în timpul exploziei, *atunci.* Eu unu' n-aveam curajul.

— Nici eu, confirmă Tunsu.

— Mă vîrîsem de frică sub tăticu' şi stăteam acolo nemişcat. Şi tăticu', cit e el de mare, dîrdîia sub pămînt ca un terci. Il simţeam cum bîţîie tot.

Plesni cu dosul palmei uşa grea, dădu un bobîrnac vizetei, se mai foi prin camera îngustă, apoi rosti cu faţa întoarsă de la Tunsu :

— Dacă mă lăsa să vorbesc atunci, eu i-as fi spus tot.

— Ce?

— Adevărul. Cum a fost.

— De ce ?

— Uite-aşa, fiindcă e de milioane. De cînd cu chestia aia, mie a început să-mi placă. Are curaj. îmi plac oamenii de curaj. Ieşise din prăpădul ăla zob, plin de sînge, şi în loc să-şi lege rănile, dădea ordine în dreapta şi-n stingă, cu matahala aia-n braţe, cerînd să i se dea lui primul ajutor. Ca *Mannix.* Ţie-ţi place *Mannix ?*

— Cine-i ăla ?

Pitac făcu o strîmbătură. N-avea cu cine discuta. Nici televizor nu văzuse Tunsu pînă aici la penitenciar. Prima oară se uitase bănuitor la el, de frică să nu iasă din cutie tipii înarmaţi din film, să-i dea una-n cap. Neavînd partener de discuţie, Pitac părăsi problemele culturale şi trecu la chestiuni curente. Cu Tunsu nu putea discuta decît lucruri „la ordinea zilei“.

— Crezi că-1 ia ?

•— Cine ? •

•— Mînă-Lungă.

— Eu ştiu ?

— Nu-1 ia, mă, nu-1 ia mardeiaşul, că i-am dat eu lui Zarnea o plăcuţă Widia din „import“, de la echipa lui Cap-de-Mîţă. Am ascuţit-o, i-am făcut eu o modificare şi ştii cum taie acum ? Hîrş-hîrş-hîrşşş... N-am subţiat-o eu degeaba la control... *Trebuie* să cîştige întrecerea !

— Şi eu zic.

— Ce zici ?

— Că trebuie să cîştige.

— De ce zici tu, mă, mereu ce zic eu ? Tu n-ai o părere **a** ta ? N-ai o dorinţă a ta ?

— Am.

—■ Atunci de ce te ie'i mereu după mine ? De ce zici mereu ce zic eu ? De ce mă îngîni, de parcă n-ai avea cuvintele tale ?

Pitac căuta ceartă. Ar fi vrut să bată pe cineva şl n-avea pe cine. Tunsu îi era supus ca un sclav şi asta îl scotea din sărite. Sîngele lui iute, silit să stea în sicriul ăsta de aproape zece zile, dăduse parcă în foc. Fierbea, îi săreau cuţite din ochi şi din pumni. Ceru să iasă afară. Supraveghetorul întîrzia. Bătu în uşă mai cu sete. I se deschise.

— Dacă stăm la „specială“ noi n-avem nevoi ? Nu sîntem oameni ?

Subofiţerul nu-i răspunse. Raportă însă imediat căpitanului Caragea starea de spirit a Condamnatului. „Bun ! Previzibilă ! “ E ceea ce urmăriseră. Reacţia în lanţ, pornind de la lacrimile de atunci din timpul anchetei — un prim simptom de revenire — regretul pentru fapta săvîrşită. Educatorul îi simţise apoi şi sentimentele pe care le încercase cînd îi povestise de mama şi reacţia cînd auzise de purtarea Panterei faţă de propria-i fiică. „Bun 1 Puştiul era. pe drumul cel bun“. Dialectica în plină acţiune, confirmată acum prin fapte. Aşteptau saltul calitativ. Puştiul trebuie desprins încetul cu încetul — prin propria-i convingere — de forţa Marelui Bandit, „piesa tare“ din partida de şah a lui Andronic. îl chemaseră anume pe Pantera afară din dormitor, pentru a-1 lăsa singur cu prietenul lui, ca să explodeze,' să-şi iasă din el, să poată vorbi liber, fără teamă, să-şi exhibe toate ascunzişurile înghesuite în el de spaima banditului care

îl domina.

Încuiat singur in încăperea strimtă a WC-ului, Pitac încercă să se caţere pe fereastra zăbrelită, dar nu reuşi decît să zgîrie cu unghiile uleiul de pe perete şi căzu neputincios înapoi. Bătu. Se reîntoarse. Profită de paşii pe care îi făcea pe sală, ca să se mai destindă. întinse bine muşchii picioarelor, ai mîinii, îi zvîcni lateral, apoi în faţă, şi reintră. Tunsu, la locul lui, nemişcat.

înainte de a-1 încuia, subofiţerul Cănuţ îi întinse o carte. Pitac încreţi nasul.

— „Papa“ Toistoi !

— Tu ai cerut-o. A făcut educatorul pe dracu-n patru să ţi-o procure. Ştii doar că aici n-ai voie cu cărţi, ia-o 1

— N-o ¡nai vreau. Şi o puse deoparte. Se trînti în pat. Se răsuci în pat. Simţi ceva între omoplaţi. Cartea. O deschise. Privirile lui Tunsu il iritau.

-— Ce te uiţi aşa, mă ?

— Nu mă uit.

— Cum nil te uiţi, cînd eu văd că.nu-ţi iei ochii de la mine ? Na ! Vrei s-o citeşti tu ?

— Nu.

— Cred şi eu. Ce ai tu cu „papa Tolstoi ?“ Dar cu „papa Hemingway“, ce ai ? Ce ăi tu cu clasicii ? Dar cu mine ? Ce ai tu cu lumea ? dilată el aria relaţională a nătîngului. Ce am *eu* cu tine ? Chiar aşa, zău. Nici aceeaşi pregătire, nici aceeaşi clasă socială... N-ai pic de pers'onalitate — îl stropşi apoi cu o invectivă. Dar el avea? Cum atîrna Tunsu de el, aşa atîrna el de Pantera. Gîndul îl înnebunea. Se simţea încă atît de dominat, că îi venea să sară prin zăbrele. De ce ? De ce ? De ce ? Sfîrîia aerul în jur de mînia arsă în răsuflarea repezită a întrebărilor... Frică ? Ce-i putea face „tăticu"“ ? Da’ ce, nu era păzit de supraveghetorul care nu-i slăbea o clipă din vedere prin vizetă ? Admiraţie ? Pentru ce ? Pentru o masă de carne care tremură ca o piftie cînd pîrîie pămîntul ? De... ?

Se răsuci brusc, aruncînd cartea cît colo. Paşi pe sală. Cheia scrîşni aspru în broasca ruginită. Apăru Pantera. Pitac tresări, ll privi pe şef şi, sorbindu-i privirile, se spălă în ochii lui de tulburarea mîniei de adineauri. Se potoli ca prin

minune. Ba mai încercă şi o glumă „de şme'".

— Ai fost „cu caii la păscut", şefule ? îl întrebă destins.

Pantera îi întoarse o faţă fioroasă.

— De cînd mă scoţi tu la raport, stîrpitură ?

Se făcu mic. ti pieri curajul şi se simţi din nou umilit şi apăsat ca înainte.

— Uită-te la el! se adresă lui Tun-su, pentru a-i discredita prietenul. Fură şi ascunde în gaură de şoarec : nu aur, nici pietre preţioase, ci plăcuţe Widia pentru strung, ca să le dea lui Zarnea la întrecere.

Scuipă într-o parte cu silă, privindu-i scîrbit.

■— Rău am ajuns ! Eu, care am condus spargeri una şi una, cu oameni, nu cu sugaci, s-ajung în lot cu voi după care mamele sînt încă lăuze ! De care n-a auzit bine nici mahalaua... Prins în laţ ! După ce aranjasem şi blatul cu explozia... Ni s-ar fi îngropat urma p6 veci... Azi am fi fost acasă. Nu chemaţi mereu la anchete...

îşi îngropă capul în pătura cenuşie, horcăind de furie. Iar îşi dăduse drumul nervilor. De cînd veniseră aici, crizele astea se ţineau lanţ. Aceleaşi şi aceleaşi lucruri îl tulburau. Turbarea se revărsa în vorbe, vorbele în insulte, insultele în răgete, răgetele în mugete... Şi, uitea-aşa o ţinea de atunci, zi şi noapte... Nu mai puteau nici ei să-l mai audă...

Tunsu se întoarse spre Pitac şi îi vorbi eu buzele strînse cum învăţaseră de la şef.

— La noi la fermă, cînd îl apucau isţericalele pe cite unu' mai cu moţ, aveau băieţii o vorbă : „Cine-ncalecă măgarul, să-i rabde năravul..."

Lui Pitac îi plăcu citatul. (In fine, avusese şi Tunsu o ,.poantă" mai colorată. Vezi dacă-1 certase ? De-acum o să se ocupe mai mult de personalitatea lui).

Pantera rămase îngropat în pătura aspră, răsuflind ritmic, cu braţele de-a lungul trupului, cu muşchii lăsaţi şi picioarele atîrnînd peste marginea patului.

Pitac şopti şi el lui Tunsu, atent să nu fie „reperat" de şef :

— Nu ştiu unde am auzit şi eu o vorbă mare. „In viaţă trebuie şi fii sau ciocan sau nicovală".

•— Bună ! încuviinţă Tunsu.

—- De unde ştii ?

— Ce să ştiu ?

— Că e bună.

■— Aşa, că îmi place mie.

— Şi mie îmi place, dar tu *înţelegi* ce se ascunde sub cuvinte, Tunsule ?

— Ce, mă, sînt prost ?

O dăduse în bară. „Tunsu şi deştept !“ Ii veni să-i rîdă în nas, dar preferă să-i explice sensul zicalei. Adică „sau eşti deasupra, stăpîn, sau dedesubt...“

— Am înţeles, i-o reteză Tunsu ofensat, dar ce-ţi veni cu „ciocanul“ ?

— E încă deasupra, şopti slab Pitac, mai mult pentru sine. Nu mai pot, Tunsule, nu mai pot !

Pantera sforăia.

— Am aici o menghină care mă strînge... Mă apasă şi mă doare... Mă înăbuşă. Aş vrea s-o smulg din piept, s-arunc afară toată spaima... toate...

— Spaimă ? De cine ?

— De ciocan, Tunsule. Sint încă nicovală.

Înţelesese. Şi Tunsu trecea prin aceleaşi stări sufleteşti ca el, dar arderile lui erau mai încete.

— Ştii, eu era să cer să mă duc la...

Privi o clipă patul Panterei.

■—- ...Ştii tu la cine. Şi să-i spun tot.

„Tunsu să se ducă din proprie iniţiativă la... şi să spună tot ! Şi să mai zici că n-are personalitate !“

— De ce nu te-ai dus ?

— „Ciocanul“, Pitac, rosti cu privirea răsucită spre Pantera. Mi-e frică de... Şi îl desenă un pumn în falcă.

—■ Înţeleg. (Din aceleaşi motive nu se mişcase nici el). Cînd se uită la mine... îmi îngheaţă şira pîn-la înghiţitoare. Dar nici aşa nu mai putem. Toţi dau din mîini, fac ceva, numai noi stăm. Nu mai pot, Tunsule, nu mai pot... Dosarul încă deschis... Mama vrea să mă vadă... Mi-e dor de mama... De casă... Căpitanul ne-aşteaptă... Şi comandantul... Ce-ar fi să... ? Mai avem timp... Tu... ai merge ?

Tunsu dăduse odată înapoi. Apoi făcuse un pas înainte. Oscila. Răspunse evaziv :

— Eu ştiu... ?

Pantera se smuci brusc din pat. Cei doi înlemniră. Se prefăcuse numai că doarme şi ascultase tot. Se ridică în capul oaselor, cu uitătură de fiară.

— Voi credeţi că leul doarme fiindcă nu rage ?

— Vorbeam...

— ...discuţii, rînji Pantera. Tu-nveţi găina să ouă, cocoşelule ?

— Ce-ar mai oua, şefule, răspunse Pitac, dar n-are cuibar.

— Ce-ai zis ?

Ii prinse urechea între două degete şi i-o frecă de cîteva ori pînă la urlet.

— Nu mesteca, mă, în ceaunul altuia ! Nu-i mai bine aici decît să scurmi ţărîna cu puşca la spate ?

— Nu ! ţipă convins Pitac. Fierbe sîngele-n mine, meştere, că stau ca mumia-n catafalc, fără să' dau din ¡anini, să fac ceva...

•—• Te-nţeapă inima că ai minţit la anchetă, îi spuse cu scîrbă. Asta e ! îţi ştie ţie tăticu' boala. Vrei să te vînturi pe şantier ca dropia, să-i faci praf pe iepurii ăia cu normele şi invenţiile tale. Ce tot scriai aseară în carnetul ăla ? Ia dă-1 încoa' ! Ai jurnal ca fetele de la „Notre...“ ?

— Notiţe, şefule. Calcule, preciză Pitac. Le-am predat supraveghetorului ca să le ducă...

— Ce face ? sări Pantera. Ai trimis notiţele *afară ?,*

— Comandantului, rosti calm Pitac. El se pricepe şi la tehnică. Poate iese vreo inovaţie, mai ştii ?

Lui Tunsu îi tresăriră urechile. Poate nu auzise bine, dar i se păru extraordinară ideea prietenului. Auzi ! Comandantului direct!

— Vrei o graţiere personală pentru... merite deosebite ?

— De ce nu, şefule ? rosti Pitac cu seninătate. E prevăzută împrejurarea în Legea 23/69, modificată...

— Mă trece-acu' pe unde scurte, fiara, se irită Pantera, de parcă eu nu le-aş şti. Ce treabă ai tu cu inovaţiile lor ?...

— Cum să n-am ? ţipă Pitac indignat. Că eu dacă vreau...

— Ştiu, i-o tăie nervos. Dărîmi tot complexul şi-l faci singur la loc. Numai gura de tine...

— Şi fapta, i-o întoarse obraznic. Şi fapta ! Ce, crezi că mie-mi convine să-mi ţin chelia pe fulgi şi să mă visez în permisie ?

— Şi ce-ai vrea tu să faci, hai ?

— Să stau, se mai domoli Pitac. Să stau aşa, să stau, să stau, să stau ! O să cer condamnarea la moarte. Barem să se întîmple ceva şi cu noi.

— Tu nici la moarte nu eşti bun, iepure. Că te-a prostit atîta citit. De dimineaţă pînă seara. Ai ros toată biblioteca şi i-ai citit şi nătîngului ăsta, de parcă ar pricepe ceva.

— Ce face ? sări Tunsu, simţindu-se pentru prima oară lezat în demnitatea lui.

— Ce pricepi tu din toate cîte ţi le citeşte gînsacul ăsta ?

— Nu mi le mai citeşte... apăsă ţanţoş pe cuvinte Tunsu. Acum citesc singur. Ai uitat că sînt alfabetizat ? Îmi plac cărţile. Unele sînt chiar frumoase. Cînd eram mic, ai mei nu m-au dat la carte. Aici am învăţat alfabetul şi prima scrisoare... lor le-am scris-o, de s-a crucit tot satul... (ezită ruşinat) şi vreau să termin ciclul, cînd m-oi întoarce să nu mai fiu dat la porci.

— Cu mintea ta...

— Şefule ! se mînie Pitac.

— Ce sari, mă ? Eşti avocatul lui ?

— Nu te lua de el. Aşa e cum spune. Cînd s-o întoarce n-o să mai fie dat la porci, ca să-l ducă alţii de nas cum l-au dus pînă acum, că nu ştia nici să scrie, nici să citească.

— O să daţi poate lovituri în doi...

Urmă o tăcere lungă. Gustul „loviturilor tari“ nu-i trecuse încă lui Pitac. Dar nici nu-1 mai preocupa aşa ca altădată. Nu ştia încă dacă „invenţiile“ lui avea să le folosească la alte spargeri sau la vreun atelier mecanic. încă visa ceva extraordinar care să dea sens vieţii lui, dar nu ştia încă precis ce.

Pantera simţi clar că pierde teren. Coaliţia celor doi era din ce în ce mai strînsă. Mai periculoasă, deci, pentru el. Zarnea se depărtase de ei toţi. Comunica — rar — dar comunica numai cu cei doi şi atunci numai cu cîte o vorbă. în schimb, era mereu chemat la comandant (să „ducă doniţa“ pesemne). Trebuia schimbată tactica. îşi îndulci vorba :

—• Nu umblaţi, mă, cu tămîie-n iad, că voi nu cunoaşteţi haita de comandant. Vă miroase, iezilor, că numai blana-i de voi. Nu ştiţi că la el nu ţine să faci pe înjunghiatul sau pe cocoşatul ? Se uită-n voi ca-n sticlă.

— Lasă, şefule, că l-am dibăcit eu pe Şerif, îl înfruntă Pitac. E aspru, dar nu pedepseşte fără vină.

— Aş mai lua trei ani în porţie, neînţărcaţilor, să vă văd răspopiţi de comandant. Ce-aş mai rîde ! Pe libertatea mea ! Tot de tăticu’ e mai bine să ascultaţi, că numai el vă vrea binele... Şi cine a ieşit din mîinile lui, a dus-o bine... Bani î

Viaţă ! Lux !

Pentru prima oară mintea lui Tunsu realiză ce fals sunau vorbele şefului. Tăcut pînă atunci, disciplinat, ascultător, logica i se părea atît de strîmbă, că nu se putea abţine să nu o dea în vileag. Curajul lui năştea din curajul lui Pitac.

— Nu ştiu cum om mai duce-o de acum înainte, dar pînă acum toate ne-au ieşit pe dos cu dumneata.

— Din cauza mea? se apără Pantera. Eu... să vedeţi voi ce bine o să vă meargă dacă rămîneţi cu mine, completă cu glas înmuiat în miere. Am putea-o şterge... peste...

— Nu ştiu ce ai în gînd, dar *aşa nu mai putem trăi,* rosti Pitac cu convingere.

Pantera rămase trăznit. Bîlbîi :

— Dar cum *aţi vrea voi să trăiţi ?*

întrebarea-cheie căzu grea, decisivă între ei. Marele Bandit îi privi cu un început de teamă. Teama de a nu fi părăsit. Orice cuvînt rostit nu făcea decît să sape mai mult prăpastia care începea să se caşte între ei. Erau toţi prea surescitaţi ca să mai discute. Se culcă, întors cu spatele la ei. Cei doi se culcară şi ei cu spatele la el, frământaţi.

Un colţ al încăperii scunde şi strimte începu să se coloreze... O umbră se apropia de ei...

Pitac trasări. Se aşeză pe marginea patului, cu spatele spre ceilalţi. Peretele căpătase culorile aurorei... In auz îi săreau cuvinte prinse în timpul zilei, ca nişte pietricele : ,,Dacă ai greşit şi ai ajuns aici, dovedeşte prin. comportarea ta că regreţi fapta săvîrşită“.

Silueta comandantului i se desenă aproape, atît de aproape că îl putea atinge cu mina. ,.Atîta vreme cit ascunzi adevărul, n-ai voie să munceşti. Un om care minte e hoţ. Fură încrederea oamenilor. Tu... a cita oară ai furat ?“ Vorbea cum vorbeau ei, fără să mişte buzele, cu dinţii strînşi şi privirea fixă...Sări în sus.

— Ce ai, bă ?

Tunsu îl privea speriat.

— Mi-am adus aminte de ceva.

•— Cuîcă-te !

■— Nu pot.

— Nici eu.

Se aşezară amîndoi pe marginea patului, faţă în faţă. Clipe multe de tăcere şi zvîrcolire înăuntru. Pitac rupse tăcerea

— Care o fi scorul ?

— Ai răbdare. E timpul să se întoarcă.

Priviră printre zăbrele. Se zărea şirul de uniform.« cafenii care se apropia în marş.

— Uite-i !

■— Mor să aflu scorul !

Mai stai în viaţă puţin, că acu’ sosesc.

Pitac zîmbi. Tunsu începuse să aibă haz. „Mai stai în viaţă puţin“. Auzi la el, ce chestie „colorată“ 1

După un timp, intră Zarnea, ars de soare, obosit, urmat de Mînă-Lungă.

■— Ei ? sări Pitac.

— M-a luat, rosti încet Zarnea.

■— Cu plăcuţa mea ? ţipă Pitac.

*— Parcă-i vorba de plăcuţă ?

-— Nu ? făcu uimit Pitac. Dar de ce ?

— De viteza cu care prinzi şi desprinzi piesa...

>— Am înţeles !

■— N-ai înţeles, îl puse la punct Zarnea. Ai răbdare să asculţi pînă la capăt. Trebuie găsit ceva...

Pitac era numai ochi şi urechi. Tunsu, la fel. Pantera îi asculta din umbră, prefăeîndu-se adormit.

-—■ ... Nu-mi dau bine seama ce, continuă Zarnea, o modificare la cutia de viteze, dar nu, n-ai să poţi pînă nu pui mîna pe strung..,

— Pun ! urlă Pitac. Să-mi dea strungul pe mină *f*

Pantera nu mai putea răbda. Explodă. Dmtr-un salt

fu lingă ei.

■— Dar ştii ce trebuie să faci pentru asta !

Pitac înlemni. Zarnea îi stăvili avîntul.

-— Uşor, şefule, uşor, că se sparge. Şi aşa l-ai cam ciocănit în ultima vreme.

Dar Pantera nu auzea. Il apucă pe Pitac de beregată. Ochii îi erau tulburi.

— Ştii ce trebuie să faci ? Da sau nu ?

???

— Ca să pui mina pe strung trebuie să răstorni TOATE declaraţiile noastre. Poţi face asta ? POŢI ?

Urletul îi tăia auzul, puterile lui Pitac scădeau, Zar- nea nu îi mai putea ţine piept. Le săriră în ajutor Mînă-Lungă şi Tunsu.

— Ne vinzi, mă ? Ne vinzi ? O maşinărie pentru cinci oameni ! Merită ? Merită, mă ?

— Lasă-1 ! răcni Zarnea. Şi îi suci mîna.

— Mergi, Tunsule ? se întoarse puştiul exasperat spre prietenul lui.

— Nu te lua după el, îşi apără Pantera ultimele poziţii. Du-te singur, dacă ai curaj ! Dar să vezi ce te aşteaptă acolo. Nu strungul. *Şireangul !*

— Ce te amesteci, sări Zarnea. Fiecare e liber să facă ce vrea.

— Pre-lu-cra-tu-le ! îi scuipă Pantera în nas. Să nu-mi ziceţi mie Pantera, dacă nu l-o trimite la „Piramidă“ cu bijuterii la picioare ! Nu-1 cunoaşteţi pe comandant.

— Da’ tu îl cunoşti ? sări Zarnea.

— Unealtă ! scrîşni Pantera. Te pune la muncă şi dosarul tot nu-1 închide.

Lui Pitac îi săreau ochii din orbite. L-ar fi sugrumat, i-ar fi ţăndărit măselele, dar *încă* îi era frică. O frică neputincioasă, de om pe jumătate om. I se despicase parcă inima cu cuţitul şi înăuntru se zbătea de moarte, ca o găină fără cap, o dorinţă aprigă, puternică. Se întoarse spre Tunsu cu ochi aprinşi.

— Haide, mă ! Hai şi tu !

— Deh — ezită acesta —• ştiu eu, să nu zică... de ce tocmai acum... ?

-— Eşti un laş ! explodă Pitac.

— Eu ? *Tu* eşti laş 1 Ha, ha ! „Individ periculos“...

■— Aşa, aşa — se bucura Pantera de cearta celor doi.

Laşi ! Asta sînteţi. Nişte laşi. Nu vă mai crede nimeni acum. Degeaba vă duceţi.

— De ce n-ai spus cînd trebuia ? îl certă pentru prima oară Tunsu pe Pitac.

— Dar tu ? De ce nu te-ai dus ? Sau să fi spus căpitanului cînd a fost la noi.

Prinsese clipa prielnică pentru a-i asmuţi pe unul împotriva celuilalt, ca să-i dezbine şi să ucidă această unire care îi slăbea puterea asupra lor.

— Ditamai banditul care se trage cu dracul de coadă, să se sperie de un... (căuta şi nu găsea un epitet mai umilitor). Nu mai eşti ce-ai fost... Te dai după vînt. Cu mintea voastră...

Lui Pitac îi sări ţandăra.

— Ce minte, şefule ? E bună. Ne deserveşte convenabil. Mai lasă-ne să mai gîndim şi singuri, că avem cu ce.

Pantera se năpusti asupra lui :

— Tu vrei să-ţi tăbăceşti pielea, ca să-şi facă alţii papuci ?

Pitac icni sub greutatea loviturii, Zarnea şi Mînă- Lungă săriră iar, scoţîndu-1 roşu de mînie, dar demn, de sub pumnii Panterei.

— Isprăveşte cu bătaia, urlă Zarnea, scos din minţi. Chem supraveghetorul !

— Cheamă-1, se rugă Pitac, încă slab şi nehotărît.

— Fii bărbat, mă, hoţ adevărat, nu muiere să-ţi în- ţarce altul copiii ! o mai înmuie Pantera, bătînd în retragere.

— Şi bărbatul, i-o întoarse Pitac, încurajat de „apărarea“ celor trei, cît e el de bărbat, în viaţă e sau ciocan sau nicovală...

Pantera izbucni într-un rîs homeric.

■— Tu ciocan mă ?

Î — Şi încă baros, şefule, se umflă Pitac.

— Tu ? continuă să rîdă Pantera. Tu, mă ? Ai uitat de la cine ai învăţat loviturile tari ?

— Păi cu metoda dumitale îţi dau acum la cap.

Rîsul i se curmă brusc. Nu se mai auzeau decît scurte gîlgîituri, mai mult sughiţuri nervoase decît hohote.

— Mie ? Mie, mă ?

Nu ne-ai învăţat dumneata să ne facem frate cu dracul dar numai pînă trecem puntea ? Ei... am trecut-o, Vii, Tunsule ? spuse de data aceasta ferm, cu ochii mai sticloşi şi

vocea mai sigură. Dar Pantera nu-i dădu răgaz.

— Ai trecut-o, gîtisac ? *

— Gînsac ? Să vezi atunci ce-mi pot penele !

Se năpusti la uşă să cheme supraveghetorul.

•— Nu ! porunci Pantera. Şi i se prăvăli pentru a doua oară în spate, dar Pitac zvîcni în lături şi îi scăpă din cleştele muşchilor.

— Să nu stai niciodată cu spatele la duşman, că sare ! gîfîi Pitac. Asta tot de la dumneata am învăţat-o.

Zarnea, Mînă-Lungă şi Tunsu priveau scena, năuciţi de brusca schimbare a puştiului.

Pantera slăbea, văzînd cu ochii.

-— Ce vrei mă să... să...

— Supraveghetorul ! ţipă Pitac.

Cuvîntul îi sfîşia urechile, îi muşca auzul.

— Nu se poate ! Nu ! Eşti nebun !

Il zgîlţîi de cîteva ori, pentru a-1 trezi.

— Ce faci ?

— Bine mersi, şefule. Dumneata ? îi rîse în nas. Se întoarse apoi şi chemă din nou :

— Supraveghetorul !

Lovitura sub centură î Pantera se întoarse spre ceilalţi. Ultima nădejde î Nu ! Aşa ceva era cu neputinţă, însemna trădare. Turba.

— Opriţi-1 voi, că i-a dat în foc ! strigă celorlalţi, fluturîndu-şi mîna deasupra tîmplelor. I-a dat în foc... E nebun... horcăi din gîtlejul golit de sunet.

Pumnii i se desfăcură sfîşiaţi... Ochii îi deveniră lu- toşî, sugrumaţi de spasme, muşchii ii ardeau, porii i se deschideau în tăişul palmelor cu o mîncărime, gîdilîndu-1 a sînge... Dai- nu ! *Trebuia să se stăpînească.* Erau prea mulţi acum. Şi prea puternici. Iar el, singur, înconjurat din toate ‘părţile... Inima-i bătea în piept în explozii scurte şi din ce în ce mai rare... Trupul i se umflase de ciudă şi neputinţă. Să pocnească, nu alta... Pieptul i se încărease cu ură, gata să sară în aer ca un butoi a pulbere... *Şi trebuia totuşi să se stăpînească !*

— Opriţi-1 !

... Vocea-i devenise strivită, rugătoare, umilă... Genunchii îi tremurau, gata să se arcuiască pentru

rugăciune...

Oamenii tari cînd cedează, cad muiereşte, mai rău decît cei slabi, care toată viaţa n-au făcut altceva decît să plece capul.

...Ii privi idioţit pe cei. trei, din două gănane albe golite de priviri. Alături^'chipul dîrz, hotărît al lui Pitac... Braţele îi căzură neputincioase... Ii căzuse sceptrul... Privirile îi lunecară cu o ultimă nădejde spre Tunsu. Dar acesta trecu tăcut lîngă Pitac... Ii căzu şi coroana... Rămăsese agăţată de picioarele celorlalţi...

— Să vină supraveghetorul ! ţipă sigur de el Pitac. Şi începu să bată furios în uşă.

...Cădeau trăznete între ei. Se prăbuşeau ceruri... Trozneau priviri... Zvîcnea sînge mult In toate arterele... Se formaseră două tabere... De o parte *El* şi de alta *Eh,* el singur...

Se apropiau paşi.

■— Nu vă duceţi, mă !

Vocea-i era joasă, vîscoasă, fără modulaţii, albă, tremurătoare.

— Nu vă duceţi !

Urcase un semiton spre disperare.

— NU !

Atinse coarda de sus, răguşită, spartă a vocii care nu mai ascultă de creier. Nebunia !

— NU ! NU ! NU !

Apoi căzu îndărăt pe pat, eu un hohot-înecat, agonie... Zarnea şi Mînă-Lungă rămăseseră muţi în picioare. Ceva din cele ce se petreceau acolo trecuse şi în ei. Ca un curent voltaic închis, dens, strîns, puternic...

Cheia se răsuci în broască lent, uşa se deschise, cei doi se năpustiră afară cu braţele deschise, aruncate în lături, complet eliberaţi.

...Departe, se auzea sirena începerii lucrului In schimbul următor, gravă, ademenitoare, ca o chemare...

...Căpitanul Caragea nici nu zîmbi măcar cînd se trezi cu cei doi Ja el în birou. *Îl AŞTEPTA...*

Capitolul XIV

I. ...Vocea lui Hurtny Whisky cerşea dragoste în acorduri [' lungi, tremurătoare, agonice : „*You must love ine.,.* | *'cause the times goes by...*ˢ‘ Parcă dragostea se poate | cerşi în asemenea sunete guturale, răguşite, de voce ; spartă în

barurile cu băutură tare, şi ea agonică, şi ea | trecătoare, ca timpul...

închise aparatul. Mai mult îl pălmui, şi el tăcu pe ţ loc, cu un sughiţ scurt, speriat de agresivitatea omului. ! care se întorcea acum puţin legănat spre scaunul din î faţa măsuţei joase, cu paharul pe jumătate gol...

Se adunase în el, depărtînd viaţa din jur, cu uşile Eşi ferestrele închise, fără putinţă de comunicare cu cei- ţ lalţi, în marea întîlnire cu el însuşi, în singurătate, în | faţa dosarului cu coperţi galbene, singura urmă a ceea ce a fost, a ceea ce nu mai este, şi nici nu mai poate fi. *ţ* Poate singura dovadă că fusese *ceva.*

Cu ce greşise în fond ? Cu ce ? De unde vine neferici cirea ? Prin ce canale se strecoară în om ? Prin ce B organe de simţ pătrunde ? Şi dacă ele există în adevăr, de ce nu pot fi extirpate ca celulele bolnave, pentru a / opri răul ?

îşi golise creierul de întrebări, nu-i mai rămîneau p acum decît interjecţii stupide, inutile, mai mult frămînt ’ şi chin, în faţa paharului gol şi a dosarului, pe care I nici nu apucase să-l deschidă încă.

De ce ? De ce ? De ce ? De ce ?

Iar.

...Petrecuseră două săptămâni împreună, din prima zi a accidentului. Nu-1 părăsise o clipă. îi veghease somnul, îi veghease nopţile, îi veghease zilele, îi veghease veghea, cu ochiul mereu treaz, atent, devotat. Dragostea ei îl înflorise. îl readusese la viaţă. Urmaseră zilele de revărsare a dragostei strînse în trupuri, în pulberea fină a simţurilor, zile în care o crezuse atît de mult a lui, că se mira că după ce se despărţeau, în patul cald puteau fi două trupuri în loc de unul.

Nu părăsiseră Miridinul. Se simţeau bine acolo. Porţile penitenciarului nu i se mai păreau Corinei atît de duşmănoase ea în seara sosirii, ridicate ameninţător spre cer, cu ziduri de castel medieval, în care dacă pătrunzi, te întîmpină sticla colorată a vitraliilor... Ea zărise pentru prima oară şi pădurea, fiindcă nu mai privea în jos şoseaua prăfuită, pavată cu pietre de rîu, ci ridicase ochii spre cer. Brazii îmbrăcau frumos muntele înălţat la orizont, ca o cetate de apărare împotriva lumii. Şi erau fericiţi.

FUSESERĂr-fericiţi... Nu doriseră nimic altceva.

Timpul curgea peste ei, fără ameninţarea unei date fixe. Corina ascunsese ceasurile şi calendarele din casă. Măsura timpul după paşii lui întorşi la prînz acasă şi orele de reîntoarcere seara...

După ce îşi reluase activitatea, muncea cu mai mult spor, cu bucuria regăsirii ei după istovul de peste zi.

Venea deseori seara la ei Şerban. Mai rar, doctorul Ureche. Era un om trecut de patruzeci de ani, cu pielea brună, aproape măslinie, ochii vii şi pătrunzători, obişnuit să descifreze gîndurile cele mai ascunse de dincolo de tîmple. Tăcut, vorbea puţin, fuma mult, privind în adm» cime, cu impresia că nici nu te observă.

Ea nu lipsise în aceste două săptămîni decît două zile, eînd fusese nevoită să facă un drum la Bucureşti ca să-şi aranjeze concediul şi ii adusese, cum îi ceruse el, copia dosarului lui Zarnea. Dosarul din faţa lui. Se ferise să aducă discuţia despre ceea ce va fi. Ce-1 interesa la urma urmei ce va fi mîine, dacă azi e atît de bine ? Corina era însă frămîntată, uneori îşi trăda nervozitatea, dar avea grijă să ascundă aparenţele printr-o veselie forţată. Andronic realizase asta, dar fiindcă îi convenea, se prefăcea că nu observă. Să inai salveze cîteva ore de fericire !

în ultimele zile îl enervau prezenţele străine. Nu mai invita pe nimeni. Era gelos şi pe aerul pe care îl respirau alţii în preajma ei. O nevoie fantastică de cheltuire totală, de posesie exclusivă, de consumare numai în doi a ultimelor zile, ore, minute, îl făcea să devină nepoli- licos dacă vreunul din cei doi voiau să-i asedieze locuinţa. Corina protesta. Ei îi plăceau musafirii, şueta, paharul de vin „vorbit“.

— Vreau să fiu numai cu tine, îi spunea. Numai noi doi. Curând ne vom despărţi.

— Nu-i vina mea, arunca ea în treacăt, „Piatră în grădina mea“, îşi spunea Andronic, dar se prefăcea că nu aude, ca să nu înceapă iar discuţiile fără ieşire.

Rămăsese, aşadar, singur cu ea. Numai ei doi. Numai atunci îşi dădu seama ce puţin înseamnă asta. Singuri în ei înşişi. Fiecare închis în el. Li se tăiaseră toate punţile spre ceilalţi. Toate aripile spre alţii. Nu mai aveau nimic să-şi spună. Condensul trăirilor de mai înainte se diluase în

discuţii vagi despre timp sau programul zilnic. Andronic se ferea acum să-i mai împărtăşească ceva din activitatea lui şi asta sărăcise mult miezul discuţiilor. Erau goi, dezbrăcaţi de orice mister, pustiiţi, singuri în lupta cu ei, şi viaţa încetă să mai aibă culoare. Andronic simţi primejdia care îi ameninţa şi făcea eforturi să acopere prăpastia care se săpa între ei cu fiece zi, reîncepînd ritualul di'a- gostei cu sporită lăcomie, nesătul, dorind-o şi făcînd-o să dorească mereu, încercînd să umple cu imposibilă forţă omenească ceea ce se ÎMPLINEA prin neabătuta forţă a realităţii.

Cînd se trezeau dimineaţa, tristeţea golului le umplea tăcerea. O zi, două, trei... Nimic nu poate rămîne ca la început. Se cgutau şi nu se regăseau. Vorbeau tot mai rar. Nimicuri. Şi doar aveau atâtea să-şi spună ! Grijile şi frământările şi le închidea în el. N-AVEA CUI SA LE ÎMPĂRTĂŞEASCĂ şi era îngrozitor. Problemele profesionale le epuiza în şedinţe. Dar celelalte ? Ale lui. întrebările. Marile întrebări fără răspuns ale vieţii, chinuitoarele întrebări ?

„Ştiinţa nu greşeşte niciodată. Zincul fierbe la 907°, aluminiul se topeşte la 653°, într-o ordine riguros exactă, în ştiinţă totul este precis şi măsurat. Trebuie supravegheată numai doza, presiunea şi temperatura... Dar în viaţă ? Există oare vreo formulă prin care să se obţină, în aceleaşi condiţii, aceeaşi reacţie omenească ? S-au făcutlegi de rezistenţa materialelor. De ce nu şi de rezistenţă omenească ?“

... Reuşită. Eşec. Reuşită. Eşec. Eşec-Pitac. Eşec-Tunsu. Reuşită-Zarnea. Eşec-Zarnea. Reuşită-Pitac. Reuşită- Tunsu. Eşec-Zarnea. Zid-Zarnea. Cetate fără creneluri- Zarnea. Redută-Zarnea... Zarnea ! Zarnea ! Zarnea ! Zar- nea •! Nu-i mai ajungea gura de lup. Cu ce să pătrundă iar pînă la el ? Şi iar. Şi iar. Şi iar...

... Trupul alb ca de lebădă al Corinei zăcea întins, îmbrăcat în rotundul cărnii musculoase, arcuite frumos pe şolduri...

— Mi-e somnii chema. Avea un parfum sălbatic de iarbă de ¡nare, de algă sărată şi ţărm înspumat, în care simţi în auz ţipătul pescăruşului muşcînd aerul şi patima verde a mării, înnebunea. Fugea cu ea spre cerul de cădere al îngerilor — prima cădere a omului sub blestemul cărnii -— fără glas, înecat în apa gfndurilor dinspre noapte, a şoaptelor, înecîndu-se în ameţitoarea chemare, rupîndu-i toate legăturile cu pămîntul, pentru a fi NUMAI CU EA. CU EA. CU EA. O înconjura cu braţele, de frică să n-o piardă, îi resfira părul lung şi bogat, de teamă să nu şi-l risipească, ci să-l păstreze acolo pentru el, în cuibul lor de lumină, acolo *TOTUL,* tot ceea ce era al ei împărtăşit numai cu el. Nu mai încercase pînă atunci o asemenea sălbatică posesie. Poate pentru că se apropia despărţirea. Sau poate fiindcă nu ştia ce se va întîmpla ou ei. Poate...

O dată marea nebunie consumată, revenirea era cumplită. Se regăseau - străini, într-un pat străin, în casă străină.

-— Puţină apă, te rog, cerea ea.

... Sete potolită. Se cuibărea apoi în colţul ei, cuicu- şită în gînduri, şi se despărţeau. Nu-i unea decît chemarea simţurilor. Nu-i oare prea puţin ?

NU ! Nu se poate ! Nu trebuia ! Nu trebuia să rămînă singur în valul întrebărilor cu care îl izbea viaţa !

Realiză pentru prima oară că nu o astfel de femeie şi-o dorise pentru viaţa lui de totdeauna. Corina nu voia să suie în el decît cele cîteva trepte care duc la căldura trupului. Mai departe nu o interesa. Tocmai acolo unde avea el mai multă nevoie, în altarul creierului obosit şi frămîntat. Era o fată deşteaptă. L-ar fi putut asculta şi asta refuza ea cu încăpăţînare. Nu voia. Pe ea o preocupau alte lucruri, la care el nu putea şi nu avea voie să se gîndească. Deocamdată.

Se simţea singur. Dar nu nefericit. Nu poţi cere, la urma urmei, unei femei chiar totul. Era fericit cu ea aşa cum era... Ii aducea paharul cu apă, i-1 întindea ca unei statui şi cădea apoi singur, în groapa furtunilor din el...

... Coperţile ! Dosarul cu coperţi gălbui, înnegrit de mulţimea degetelor care îl atinseseră : arhiva, secretara de şedinţă, funcţionara de ia citaţii, avocatul, preşedintele... Corina... iar arhiva, apoi uitarea.

Dosarele, după trecerea unui număr de ani, trec la beci. Nimic nu mai rămîne din ele decît sentinţa penală rămasă definitivă, uscată ca o frunză prin care a trecut toamna, lapidară, decolorată şi seacă. Carnea întâmplărilor — martorii, actele, probele, analizele se duc în mormântul fără revenire al „arhivei vechi“ după care se ard...

Corina salvase acest trup fără viaţă al lui Zarnea în ultima clipă. Andronic ar fi vrut să-l citească împreună cu ea, să-şi împrumute unul altuia gînduri — de ce oare nu existau între ei comunicări şi pe alt plan ? — pe care le traversează un om ca să-şi împlinească destinul. Zarnea ascundea o taină. Ei bine, desluşirea ei însemna cheia revenirii lui la viaţă.

... Corina se pudra. Braţele arcuite se ridicau şi coborau în faţa oglinzii cu graţie de balerină. Nu-1 privea, dar scoica gîtului, arcuirea umerilor rotunzi, a şoldurilor, piatra coapselor, a gambelor şi a glesnelor subţiri il chemau... îşi înfrînsese atunci pornirea. îşi umplu gîn- durile cu indiferenţă şi răceală, aşa ca s-o îndepărteze măcar citeva clipe de el. Sau să o cheme şi pe alte culmi de viaţă... Viaţa asta din noi care aşteaptă cu atîta lăcomie să se înfrupte din fructul copt al gîndurilor celuilalt.

îi întoarse spatele.

— Ce mîncăm azi ?

— Ce vrei tu.

Plecase enervat. îşi lăsase dosarul neatins, lingă ceaşca de cafea, pe noptieră.

Cînd se întorsese, Corina plecase. în jur, totul aşezat în aceeaşi ordine riguroasă, rece, perfectă, ca la început. Obiectele neînsufleţite orînduite la fel, fiecare la locul lui, exasperant de la fel, ca şi cînd prin încăperile lui n-ar fi trecut niciodată viaţă... Niciodată trup de femeie... Suflet de femeie...

Nu o putea căuta decît în cîteva locuri. Dar nu voia să întrebe ofiţerul în permanenţă dacă o zărise intrînd în locuinţa lui Şerban, nici subofiţerul de serviciu, nici măcar pe Şerban. La ce bun ?

...Privea totul în jur, orbit. Ceasul, la locul lui, ca înainte de venirea ei, numărînd inexorabil scurgerea timpului în secunde, minute, ore, zile, ani... Viaţa !... Calendarul aninat în acelaşi loc, cu „Pif le Chien“ arătîndu-i cu un zîrobet perfid *ziua...* Ziua în care plecase ea...

Sosise aşadar clipa deznodămîntului ! O aştepta. Ştia că va veni. Dar nu se gîndea la ea, cum nu te gîndeşti la moarte, cu toate că ştii că ea te pîndeşte oricum. TREBUIE să vină într-o zi, dar nu-ţi umpli ceasurile numai cu gîndul la clipa sfîrşitului...

Nici o hîrtie, nici un bilet, nici o explicaţie...

Ce *puternică era !* -

£1 n-ar fi putut face asta. Se repezise nebun dincolo, acolo unde fuseseră numai ei. dincolo de lume. Patul aşezat în ordine, fără nici o clintire, întins, fără amintiri, cu cuvertura aurie deasupra, pentru a risipi orice gînd al răvăşirilor de dinainte...

CE PUTERNICA ERA !

...Masa dreptunghiulară, ţeapănă, netedă, fără o floare, fără nimic. Cu o scrumieră curată, aşteptînd mormîntul ţigărilor arse în arsura gîndului. Noptiera, cu dosarul nedeschis încă, lingă ceaşca spălată şi aşezată pentru a fi băută, ca în fiecare dimineaţă, la aceeaşi oră, la fel ca mai înainte... Şi atît. Nimic. Nimic în faţă, în spate, înăuntru, deasupra, peste...

— Nu merită !

Irosire. Istov. Pierdere. Rupere. împlinire...

— N-a meritat!

..îşi umpluse paharul cu votcă şi îşi arsese buzele în focul lui adevărat, niciodată pieritor, mereu treaz în simţuri.

Aburul tăriei i se urcă în creier şi îi aduse în faţă cortina tulbure a altor contururi. Ca la teatru. Cuburi ! Aşezate altfel, din două mişcări schimbă decorul... Alte dimensiuni de viaţă. Şi alte cuburi. Alt decor. Alte dimensiuni de viaţă. Şi alte cuburi. Alt decor. Alte dimensiuni de viaţă. Alte cuburi. Alte... Ce uşor se poate schimba totul ! încă un pahar şi vocea lui Hunny Whisky, cerşetoare de senzaţii tari ! Şi-l imagina cu simţurile amorţite, tîrîndu-şi în baruri dorinţele tocite prea devreme. („Whisky“ ! Ce nume păcătos ! De drog, de femeie frigidă !) *„You must love me“*... Ce vorbeşti domnule ?... Ca la poruncă. Posibil ? *„The times goes by“...* Da, asta da!... Timpul! Muşcătura timpului nu lasă urme... Ba lasă, dar nu se văd... Deschise dosarul. Zări ca prin ceaţă depoziţii învechite de martori : „Revin şi arăt că nu...“ Canaliile ! Cîte din cele de acolo erau adevărate ?

...După ce pălmuise zgomotoasa muzică a lui Hunny, liniştea cuprinse încăperea, gîndurile, marginile, contururile... întunericul de afară topit în întunericul dinăuntru... încercă să adoarmă aşa îmbrăcat, pe patul acoperit cu cuvertura de culoarea soarelui, neîntinată de luciul hainelor de peste zi. Se trîntise în el cu ciudă, sălbatic, ca pentru a-i strica simetria, aşezarea cuminte şi neclintită de cadavru — „ca şi cînd nimic n-a fost“, „ca şi cînd nimic nu s-a întîmplat...“

Dar fusese vreodată ceva ? începu să rîdă silit. Din ce în ce mai tare...

Fusese ?...

Nimic ! Nimic ! Nimic ! Nimic 1

... Va fi mai puternic decît ea...

Capitolul XV

— Să trăiţi, tovarăşe comandant, îmi permiteţi să raportez ! A sosit un lot nou de condamnaţi. Pedepse grave. Avut obştesc. Autori. Complici. Tăinuitori.Căpitanul Caragea raporta. 11 privi. Avea privirea senină, tonul calm. Nu ştia deci nimic. Mai bine.

— Regim de adaptare, ordonă Andronic. Carantină, lectură, însuşirea Regulamentului de ordine interioară, reguli de higienă, vizita medicală. Ii treceţi apoi la secţia II-a pînă se învaţă cu disciplina muncii.

— Am înţeles ! Şi pe cei din secţia II-a ?

— La construcţii. Să termine şi alfabetizarea cei care urmează cursurile. Ceilalţi, şcolile de calificare. Ii promovaţi în cursul superior. Care e situaţia la macarale ?

— Raportez, rezultate bune. îşi depăşesc cu regularitate normele...

— Bun ! Supliment de pachete şi corespondenţă, lectură, mai multe cărţi în biblioteca secţiei şi la fiecare supraveghetor. Cărţi, la discreţie ! Programaţi un film educativ ! Mai departe !

Şerban depuse pe masa comandantului raportul de activitate, situaţia fiecărei secţii în parte, actele, hîrtiile şi rapoartele, salută, şi se retrase. I se păru sau ezitase înainte de a ieşi ? Părere, desigur. N-avea ce să-i spună, doar. Nu se întîmplase nimic extraordinar ca să-i spună ceva.

— N-a meritat!...

... „Să trăiţi tovarăşe comandant, îmi permiteţi să raportez...“

Viaţa îşi urma cursul normal... Controlă hîrtiile, semnă actele, împărţi dispoziţii şi ordine, controlă cîteva puncte de lucru, echilibrat, cumpătat, fără nerv, fără amorţeală. Egal. Egal cu sine însuşi cum fusese şi înainte. înainte de ce ? Nu se întîmplase doar nimic în viaţa lui ÎNAINTE. In viaţa lui egală şi echilibrată nu exista *înainte,* nici *după,* nici *peste...*

După prînz, se retrase acasă, fără nici un întuneric în el. Renăscuse în suflet cum renăscuse şi în trupul rănit după marele dezastru din tunel : luminos şi puternic, ca un brad tînăr. Ordonase trupului să se refacă. Ordona sufletului acum acelaşi lucru. Şi el îl asculta supus. Nu suferea. Nu suferea *PENTRU CĂ NU VOIA SĂ SUFERE.* O lumină i se aprinse înăuntru. Veghea ei se numea *voinţă.* O mare de linişte i se aşternu pe creier. Apa ei se numea *înţelepciune...*Acasă, lucrurile nu îl ¡nai primiră duşmănos, ci cu un zimbet de prietenie.

— Bine-ai venit, bătrîne, îi făcu cu ochiul ştrengarul de „Pif“, sărit din calendar să-l întîmpine în prag.

— *Vm waiting for you* — îl ademeni ochioasa garafă cu whisky.

...Mobilele, cărţile, florile îl aşteptau... Telefonul ■— binecuvîntată şi tăcută bucată de ebonit — adormise moale pe labele dinainte, la picioarele patului, ca un dine de pază. Mult timp n-avea să-l mai audă, dar poate că era mai bine aşa. O vacanţă de linişte şi binemeritată bucurie „înăuntru“.. Il împinse cu vîrful piciorului sub pat.

— Nu merită !...

Bach îl invita la un dublu concert... , .

— Acum nu, am treabă...

Şi închise capacul magnetofonului.

...Fotoliile i se ofereau calde, moi, tandre. Le refuză îmbrăţişarea, ocolindu-le. Patul nedesfăcut voia să-i cuprindă parcă în braţe. Nu îi era somn. Constata asta, ca şi cînd şi-ar fi spus că tapiţeria lui fusese făcută pentru nimic altceva decît pentru odihnă. O odihnă lungă. Ca de pensionar. Masa i se aşternea cu bunăvoinţă înainte, ofe- rindu-şi întinderea, netezimea lemnului bine lustruit. Scaunele îi săreau în drum. Florile îi băteau în geam...

Universul tău ! Tranşeea din care îţi refaci forţele în fiecare zi, ca să poţi ieşi pe cîmpul de luptă al vieţii, proaspăt, refăcut, destoinic... Mai pătrund în ea, uneori, şi gloanţe care lovesc. Dar *RĂNILE SÎNT SUB PUTEREA OMULUI*.

*— Nu merită !

...Lingă pat, noptiera. Dosarul aşezat lingă ceaşca de cafea... Il luă. Il răsfoi filă cu filă, ea pe un roman. Ca pe o pagină de viaţă. O viaţă de om... Un destin...

La ultima anchetă, Zarnea fusese cumplit. îşi reciti stenograma.

—- „Intr-o seară, pe front, — îi spusese — âm intrat cu toţii în circiuma satului pe care abia îl ocupasem... Am cerut de băut şi am pus pistoalele în pieptul ţiganului. să cînte numai de-ale noastre. Cînta fără foc cîntecul vrăjmaşului, dar n-avea încotro... îi era frică de moarte. Noi rîdeam de el, că tremura... Iar el cînta. Cînta şi plîngea... Nu-i uşor să-ţi cîşligi plinea cîntînd pentru alţii, cu pistolul la piept... Şi totuşi, noi cîntăm, cântăm numai pentru alţii, cu pistolul la piept, domnule comandant...“ înţelesese tot sensul acestei întâmplări şi tocmai de aceea fusese nevoit să-l dea afară, trimiţîndu-1 înapoi în baracă. Ce se petrecuse în viaţ.a lui, că împuşca mereu cu cuvinte grele oamenii, întâmplările ? De uncie atîtea gloanţe de ură pentru viaţă, pentru el însuşi, pentru tot ce îl înconjoară ?

... Cu cit i se întindea în faţă misterul mai dens, mai de nepătruns, eu atît îl întărită mai mult dorinţa să-l descifreze, să-l afle, să-l ajute pe omul acesta să-şi trăiască împăcat cu el măcar ultimii ani de viaţă...

Ceea ce se consemnase la ultima anchetă era cu totul altceva. E drept că lucrurile astea nu-1 priveau pe el, dar nimeni nu-1 putea împiedica să-şi facă mai mult decît datoria, pornind de la date cunoscute. Date esenţiale despre om. Dar ee era esenţial în Zarnea ?

Răsfoi primele pagini... O viaţă obişnuită. Atunci de ce ,,cîntăm, cîntăm mereu pentru alţii, domnule comandant, cu pistolul la piept“ ? Ce se întîmplase în viaţa lui atî.t de răscolitor, atît de definitoriu pentru întreaga sa existenţă de mai tîrziu ?

...Dosar vechi. Martori de demult. Evenimente trecute... La ce bună o reconstituire ? Bătaie de cap. Dar dacă *numai asta* îl putea ajuta ?... încă două file... Infracţiune completă, dovedită, recunoscută... încă trei file, încă cinci... la stai, Amarinei Ion ! Ce spune Amarinei Ion ?

încremeni, eu mina pe pagina desfăcută larg... E cu putinţă ? Dacă spune martorul... Ia să mai vedem ! Altă pagină. La fel. Se coroborează, deci. De ce oare n-a reţinut-o în sentinţă ? Dar nu putea. Trebuia să-i fi făcut aplicaţiunea

articolului 74 cod penal pe circumstanţiere de fapt, şi nu putea. Nu, nu putea, fiindcă săvîrşise totuşi o opună... l-a aplicat deci bine pedeapsa. Dar faptele ? Faptele astea cine le judecă ? Ar fi putut rămîne terciuite în dosar, necunoscute de nimeni şi arse cu trecerea vremii... Dar omul ? Arsura omului ? Cui rămîne arsura omului ? Din sentinţa penală de condamnare pentru crima de omor nu mai rămăsese decît numărul şi data ei. Dar carnea *japtelor,* a *dovezilor,* a întîmplărilor ?

...De aici trebuie pornit pentru cunoaşterea omului. Va pleca la drum iar, fără grabă, cu pas liniştit, încrezător...

A doua zi împărţi sarcinile. Şerban va sta de vorbă cu cel de al doilea martor, el, cu Amarinei. La adresa acestuia, luată din dosarul cauzei şi confirmată de organele de miliţie, îl trimisese pe locotenentul Badea. Nu îi fu greu să-l găsească şi să-l invite la penitenciar. Convorbirea fu destul de grea. Omul din faţa lui se ferea să răspundă, era timorat, îşi freca de podele mîinile scunde, împietrite de loviturile dese şi scurte ale paşilor făcuţi în palme. N-avea, într-adevăr, picioare. Ii fuseseră retezate de la şold. Scurtat cu un stat de om, Amarinei se simţea umilit în faţa oamenilor cu care trebuia să comunice. Fugea de ei, fugea de priviri. Şi invitaţia lui An- dronic o primise nu fără un fior de teamă. Maiorul îl întîmpină însă ca pe un vechi prieten, ocolind motivul pentru care-1 invitase. Insul din faţa lui însă era înfricoşat. Vorbea puţin despre el, întreba mereu şi din ce în ce mai nervos de ce a fost chemat *aici* şi nu la procuratură, aşa încît nu mai putea întîrzia cu întrebările pe care dorea să i le pună. Trecu direct la subiect. Cînd auzi despre ce este vorba, Amarinei făcu gestul să se tîrască la uşă şi să fugă...

— Nu te teme ! îl opri Andronic cu un gest. Il ajuţi dacă îmi spui ce s-a întîmplat ATUNCI.

— Nu vă mai străduiţi, bîigui omul. Mitu e un nenorocit. Aşa i-a fost scris. De mic copil îl cunosc. N-a făcut niciodată rău nimănui. NIMĂNUI. O pasăre nu tăia în ograda maică-si. Dar, aşa i-a fost sortit lui... Nu, nu ! Nu puteţi face nimic pentru el acum. Aşa-i războiul. Pe unii îi cheamă viaţa, pe alţii îi respinge, îi pustieşte, le dă brînci în nenoroc. Parcă eu voiam să mă duc ? Voiam eu să ajung să mă tîrăsc în mîini ? Să nu mai pot sta de vorbă cu oamenii de atîtea zeci de ani?

Să mă tem mereu că mă calcă -în picioare de grăbiţi ce sint — mai grăbiţi decît fusesem eu să săr atunci în foc ?... Să mă închid în casă numai cu un cîine la care ţin ca la ochii din cap, cu care-mi împart hrana, somnul şi viaţa ? N-aş fi dorit şi eu o femeie lingă mine, în locul unui animal, ca să nu fiu singur ?... Cade în mine timpul ca într-o hrubă, ca întunericul, dar nu se urneşte. Ce să-i fac ca să-l împing să treacă mai repede ? înţepenitul ăsta de timp care stă acum pe loc, înşurubat în zile. Şi ce repede trecea înainte, cînd eram întreg şi frumos şi se dădeau în vînt după mine toate fetele din sat !... Ce vină am avut ? Pai'că noi voiam să plecăm atunci ? Amîndoi ne iubeam casele, femeile, vetrele, copiii. Nici nu ştiam unde ne trimite. Nu ştiam numele celor pe care trebuia să-i ucidem. Nici cel care m-a schingiuit nu ştie ce rău a făcut ochind atunci... Dacă azi pentru o palmă poţi face puşcărie — infracţiune contra integrităţii corporale a omului — pentru schilodirea mea, ce pedeapsă se cuvine ? Şi cui ? Războiul... Noi credeam că ne facem datoria. La ce bun ?... Lăsaţi-1 pe Mitu ! Lăsaţi-1 ! N-a fost vinovat cu nimic că a căzut năpasta pe el... Nu, nu-mi cereţi asta ! se apăra omul. Nu vă pot spune numele omului acela. Nu pot !

Andronic avea în faţă tabloul înfricoşător al războiului. Omul scurtat în zborul lui — trup şi două mîini — destupat de aburii revoltei, apărîndu-şi prietenul, neîncrezător în mina ce i se întindea acum, neîncrezător că peste puntea anilor ar mai putea cineva să se intereseze de soarta cuiva „de atunci", neîncrezător că i-ar mai putea dori cineva tainele, ...li vibra creierul, îi vibra mina cu care tăia aerul cînd se ruga să nu-i mai răscolească trecutul prietenului năpăstuit, îi vibra glasul cînd întreba •— departe de crucea anilor de atunci — de ce, de ce, de ce, de ce balanţa Celui-de-Sus înclină adesea mai mult spre partea ticăloşilor ?...

— De ce ? Spuneţi-mi dumneavoastră, de ce ? Sînteţi un om al timpului de azi. Eu, al timpului de ieri. Amîndoi ostaşi. De ce ?

Rechizitoriul ! Rechizitoriul unei lumi sacrificate !

Ii ocoli pustiul ochilor şi îi întinse o ţigară. Amarinei refuză cu demnitate şi îşi scoase pachetul lui cu ţigări ieftine, îngrămădit în buzunarul vestonului ros.

— La ce armă ai luptat ?

— La vmătorii de munte. Batalionul I.

■— Şi Zarnea ?

— Tot la unu'. Raşi...

— Poftim ?

— ...Raşi de pe suprafaţa pămîntului. Noi n-am luptat. Ne-am căţărat tot timpul. Am zburat mereu deasupra, peste colţuri de stînci, la înălţimi mari. Ani de zile ne-am căţărat, pînă am dispărut ca unităţi. Toţi. Toţi am murit zburînd deasupra. Noi n-avem morminte N-am fost cadavre. Cenuşa ne-a fost risipită în cele patru vînturi, pe unde ne-a -purtat războiul. Ne-au luat locul alţii... Ca-n viaţă.

Chiştocul se umezise şi nu ardea. Andronic îi întinse bricheta.

— Vă mulţumesc.

Amarinei scoase o altă ţigară şi o aprinse.

— ...Raşi de pe suprafaţa pămîntului, repetă. E mai mult popor dedesubt decît deasupra. Nici nu ştim peste cine călcăm. Poate păşesc acum peste propriile mele picioare fulgerate de maşina ăia de tăiat came de om... Din tot batalionul, numai Mitu şi cu mine am rămas. *Dar sintem sinqurii morţi.*

— Ştiu.

— N-aveţi de unde şti, spuse Amarinei. Sînteţi prea tînăr. Altă armată. Altă tactică. Alţi oameni. Dar spun prea multe...

— Nu, nu, vorbeşte, îl încurajă Andronic.

...încercă să vadă tabloul lumii de atunci. S-o înţeleagă, să-i pătrundă sensurile — dacă ele existau.

— Şi ?

— Ne-am făcut datoria. Atît. N-am aşteptat răsplată. N-am vrut să fim eroi. Păcat de atîta suferinţă, ca de pildă Mitu...

Se opri. Andronic lăsă anume liniştea să plutească un. timp între ei, nu-1 mai întrebă nimic, pentru că revolta îl înfierbîntase. Şi omul, la disperare, dă din el tot, explodează.Glasul lui Araarinei coborî. Nu mai avea vibraţii. Creierul se liniştise de întrebări, mina i se întindea liniştită spre scrumieră şi înapoi, fără tremur.

începu să-i povestească viaţa lui Zarnea, clipele de pe front (fusese şi decorat — Doamne !) reîntoarcerea acasă, paşii nesiguri, trupul sfîşiat de dorinţă, patima nebună pentru Fana, dragostea statornică, bună, caldă pentru copii, prin care el înţelegea şi demnitatea cu care trebuia să lupte, făcîndu-şi datoria, ca să le fie lor exemplu bun... întoarcerea ! Patimă ! Paşii ! Revederea ! Crima ! Moartea ! Dubla moarte ! Tripla moarte ! Dumnezeule, atîtea morţi în satul de pace de la poalele munţilor !...

Vorbea de trei sferturi de oră. Obosise.

— Asta a fost.

—. Şi numele ? atacă direct Andronic.

-— Numele cui ?

-— Al... — ezită'— ticălosului acela.

— Ion Enculea.

Răsuflă uşurat. îşi notă numele pe un petec de hîrtie. Reuşise. Amarinei îşi recăpătase încrederea în omul din faţa lui, în echilibrul lucrurilor, al faptelor, al oamenilor, care oricum se restabileşte pînă la urmă, pentru ordinea firească în care trebuie să vieţuiască toate.

•— Iţi mulţumesc.

-— Dacă... l-aţi ajuta pe Mitu, barem acum... E bine ?

— E bine.

Omul se scotoci de ţigări.

— Pot să-i las ţigările astea ?

Andronic rămase uluit.

— Ştiţi, cînd eram acolo, noi, vânătorii de munte, împărţeam şi chiştoacele. Ca să avem toţi... Daţi-i-le !

— Nu. Nu vreau să afle că ai fost aici. Nu trebuie să afle. Şi el s-a apărat de mine, cum te-ai apărat şi dumneata la început. Nici el n-a avut încredere. Nici acum nu are prea multă. Dar am răbdare. Il aştept. Trebuie să-l ajut fără să ştie. Fără să-l umilesc. Fără să-î rănesc. Şi. aşa inima lui e ciuruită de atîtea lovituri...

. Tăcu. Adăugă apoi cu voce joasă :

-— El îmi povestise cu totul altceva.Amarinei îi ţinti luminile ochilor.

— Totul s-a petrecut aşa cum v-am povestit eu,

— De ce mă minte atunci ?

— Nu vă minte. Se apără. E mîndru. Era cel mai mîn- dru dintre noi. Şi apoi, cînd un om a fost lovit...

— Ai dreptate, încuviinţă Andronic.

— Daţi-i totuşi ţigările ! stărui prietenul. Nu-i spuneţi că sînt de la mine.

— Are cîe toate, îl refuză. Ştim că n-are de la cine primi pachete şi am avut grijă să-i îmbunătăţim hrana pentru munca pe care o depune. Iar de ţigări, nu duce lipsă.

— Vă mulţumesc, şopti încet.

Se făcuse tîrziu. Amarinei stătea departe. Se ridică, îl salută pe comandant, ii spuse apoi simplu-, firesc, cum şi-ar fi luat rămas bun de la un prieten :

—- A meritat să-mi las frumuseţea şi bărbăţia acolo, dacă după treizeci de ani mai întîînese astfel ele oameni. N-am murit degeaba.

Şi ieşi tîrîndu-se în mîini...

Rămas singur, pe Andronic îl cuprinse neastîmpărul. „Ion Enculea... Ion Enculea... Ion Enculea...“ îi .spunea parcă ceva numele acesta... Unde să-l caute ? Celălalt martor murise. Căpitanul Caragea îi raportase cu o oră înainte că nu mai era în viaţă, iar vecinii nu ştiau nimic.

„Iată eă sînt şi lucruri care merită în viaţă ! Totul e să ştim să le hrănim în noi. *Din* noi... Dar citi pot înţelege asta? Uite însă că un om simplu, omul de pe stradă, pricepe mai mult şi mai bine rosturile, ordinea lucrurilor, firescul lor...“

îşi aprinse o ţigară.

Deschise fereastra şi bău în priviri frumuseţea văzduhului din care curgeau - stele, ca în noaptea venirii ei... Murise un univers, ca un spasm. Se născuse altul, mai adine, ea o reînnoire...

„Nu numai generaţiile de mîine aşteaptă ceva de la noi. Ci şi cele de ieri, în imensul, generosul circuit genetic, ce ne leagă unii de alţii — punte din trecut arcuită spre viitor, *prin noi!“*

...Din văzduh curgeau stele, ca în noaptea venirii ei...

— N-a meritat !

...Ca în noaptea plecării ei...

— N-a meritat !

îşi aminti de soldaţii Batalionului I Vînători.

— Ba merită !

...Dacă ştim să plecăm demn. Şi să sfîrşim înalt. Ca .viaţa...

Capitolul XVI

— De ce m-ai minţit ?

Tonul nu îi era dur, ci ferm. Mai de grabă îndurerat.

•— De ce ?

Nu îi răspunse.

— *încă* nu ai încredere în noi ?

„Iar *încredere,* iar *noi,* iar... ? Unde vrea să ajungă cu întrebările ?■• îi ocoli privirile, fixîndu-şi un loc orb, între frunte şi arcada sprâncenelor, aproape de tîmplă, — acolo unde se spunea odinioară că se întîlneşte sufletul cu mintea — şi se închise în el, mut.

-— Vrei să-ţi spun eu cum a fost ?...

îşi depărtă scaunul cu o mişcare uşoară, pentru a-1 sili pe celălalt să iasă din imobilitatea în care se adîncise şi ordonă subofiţerului să-l lase singur cu condamnatul.

■— Cînd te-ai întors de pe front, n-ai găsit casa pustie...

Tresări, cu tremurul ca de aer al buzelor.

— *...Ea era acasă... Şi copiii, Te-ai ascuns în vecini,. Ai trecut, strada.,*

înşurubat în privirile comandantului, Zarnea se ridică hipnotic de pe scaun, cu pupilele dilatate, şi se retrase un pas.

Repetă :

—- *Ai trecut strada..*

Vorbele îi apăsau obsesiv creierul, ca o clapă de pian din care acordurile se împreună in imagini, imaginile — vii — în fapte, faptele... Faptele de demult... De ATUNCI...

...Biroul de anchetă dispăruse. *Căzu departe în timp...* Se trezi pe strada pustie a acelor ani şi începu să retrăiască clipele aidoma ca atunci.

...Trecuse, într-adevăr, strada, o stradă atunci pavată cu

pietre din rîul ce curgea în apropierea casei. Se oprise o clipă, cu răsuflarea tăiată. Zări perdeaua croşetată de mîinile ei, muşcatele din ferestre... Casa ! Casa lui ! Acoperişul —■ nou, cine-1 făcuse ? — ferestrele... ograda... Casa ! Ar fi îngenuncheat în faţa ei, sărutîndu-i pămîn- tul. Poarta — şi ea nouă — ridicată din lemn dur, sculptat fără gust, înzorzonat cu zeci de nimicuri... Ghizdul fîntînii vopsit proaspăt în culori ţipătoare, cu vopsea ieftină şi urîtă...

Căldura îi topea creierii. Plopii din faţa casei, cu trupuri de verde crud — culoarba miezului de vară coaptă —■ foşnind uşor, răcoros, ca o adiere de mătase uşoară... Plopii — flăcări drepte spre rugul cerului — aliniaţi, cuminţi şi nevinovaţi, ca soldaţii înaintea măcelului. Plopii ! Numai ei nu se schimbaseră aici...

Ţipenie de om în jur. Casele se ascunseseră de zăpuşeală sub pleoapa frunzelor de tei şi adormiseră. Arşiţă şi singurătate. Satul ardea mocnit în pustiul caselor şi...

— *...Ai trecut strada... Ai intrat în curte...*

...Intrase în curte 'cu teamă. Mai cu teamă decît înfruntase ploaia obuzelor sau stătuse culcat în furtuna gloanţelor. Cîinele nu-1 mai recunoscu şi începu să latre.

— Fulger !

Fulger îmbătrînise. Lătra slab, rar şi răguşit, mai mult urlet a moarte.

*..... ….....

•— *Ai bătut la uşă...*

mîngîindu-le halucinat pe toate, ştiindu-le străine în casa lui, neştiindu-le străine in casa lui, necrezîndu-le străine în casa lui, atingîndu-le cu teamă, cu necredinţă, cu spaimă, cum atingi aerul dimprejurul mortului... Toate erau noi în casa lui !

— *Şi vestmintele de pe ea... Şi patul... Şi patul... Şi* ***patul...***

...Se rezemase de bufetul lustruit proaspăt şi-i simţise sub degetele înăsprite de armă, moliciunea catifelată a uleiului din sămînţă de in, privi bibelourile, vazele din cristal, faţa de masă din mătase brodată...

..... »

— *...Şi patul... Şi patul... Şi patul... Şi patul...*

..... « •

„De ce-1 adusese oare aici. în încăperea asta ?“ îl strivi gîndul nebun. Scoase pistolul din toc, îl privi cu pupile otrăvite, se repezi la fotografia lui de pe bufet împopoţonată cu panglici tricolore şi o azvîrli de pă-mînt, căl- cînd-o în picioare...

îşi pierdu minţile.

— Mitule !

Fana îl privea îngrozită.

— Unde-ş copiii ? urlă scos din minţi.

— La rîu, se joacă...

— De ce i-ai dus în barcă ? Te-am zărit prin ochiul geamului. De ce i-ai depărtat de mine ? gemu cu voce gîtuită.

— De frica ta, Mitule. Te-ai întors ca o fiară...

— *Fiară !*

Ochii îi înotau în sticla verzuie a unei lacrimi strivite. Trupul tot plîngea înăuntru. Afară, o singură lacrimă. Pentru vorba rea.

— Fiară, ai spus ? întreba încet prin şoapta gândului, necrezîndu-şi auzului după mugetul atîtor obuze sparte în urechi.

„Fiară !“

Disperarea luă loc spaimei de dinainte.

— *Pentru cine murim noi, Fană ? Pentru cine ?*

Trupul i se cutremura, creierul îi fierbea intr-o singură întrebare, ivită acum pentru prima oară în el, ca un duşman cu arma întinsă.

— *Pentru cine murim noi ? Pentru cine am murii ?*

înnebunise.

— *...Atunci sosi şi celălalt...*

i

. .....*

...N-auzise bătăile din poartă... Trei bătăi zdravene, sigure, puternice, ale stăpînului care se întoarce la el acasă... N-auzise decît ţipătul ei, peste umărul care i se împlântase ca un pumnal între sini. „Nu veni ! S-a întors Mi tu !“

Zvîcni ca glonţul pe urmele celuilalt... Nu-i zări decît spatele mătăhălos, prăvălit peste gardul nou, sculptai fără gust, înzorzonat cu zeci de nimicuri.

Un foc... două... trei...

—r *...Pe stradă trecea un om... Nu-i ştiai numele.* ***Un*** *cioban care ducea oile in ţarc şi se întorcea la ai săi..., Trecea un om pe stradă... Trecuse... încetini pasul... Se arcui din umeri şi îngenunchie cu braţele înainte, ca pe lespedea unui templu...*

— Ce-ai făcut, Mitule ?

— *Tul Tu* ce-ai făcut, Fană ?

Patima, ura... Poate mai mult ura decît patima. Sau mai mult patima decît ura... Dorinţa, nebunia, setea, de- rul, disperarea, o smulseră pămîntului, o scoaseră din rădăcinile trupului şi ^ prăbuşiră, zdrenţuindu-i foşnetul rochiei scumpe, li căută gura însetat, îi plesni buzele, îi zdrobi smalţul dinţilor, înghiţindu-i răsuflarea, răsuflările, viaţa...

îi simţi în nări parfumul... Un parfum sălbatic, ca al unui fruct cald, copt în pădure, aromat, ucigaş — elixir fiert în păcat... 1-1 sorbi cu nesaţ cu nările, cu pleoapele, cu

buzele... Şi o aduse încet în el, mesteeîndu-i aerul în suflul lui, sufocînd-o...

Ea se zbătea slab, suspinînd agonic şi asta îl scotea din minţi... Nu-i mai dăruia căldura ca altădată... Nu-1 mai dorea... Il zgîrie pe pbraz zhătîodu-se, dar mirosul sîngelui ţîşnit îi mări patima. îi muşcă sălbatic părul lung, mătăsos care îi curgea ca o apă auriu-cafenie peste umeri, zdrobindu-i-1 î.n sărutări nebune, mestecîndu-i-1, scrîşnindu-i-1 între dinţi... Coborî apoi linia gîtului şi în- tîlni cuibul moale, dintre umeri şi sini. Gura i se opri în scoica frumuseţii arcuite rotund şi catifelat, apăsînd-o adînc... Ridicîndu-şi buzele spre bărbie, îi muşcă apoi gî- tul, ca o sălbăticiune scăpată din captivitate... Era în sfîrşit a lui... îi înghiţi şi ultima suflare, lăsînd-o uşor întinsă pe podeaua de scînduri acoperită cu covor scump...

O ridică de umeri şi îi sărută ochii închişi, gura fără suflare, trupul fără viaţă... Cu nebunie, cu sete, cu disperare...

Se ridică, beat. Bătrânul stătea în prag, privindu-1 ca pe o icoană a răului.

— Ţi-a înecat copiii, Mitule.

...Timpul se opri în loc. Totul încremeni în jur în spaima clipei care nu se mai urnea. îl privi vânăt.

■— Cine ?

— Străinul... S-a năpustit din casă turbat că-1 răniseşi la picior, s-a întors şi a intrat în rîu... A răsturnat barca.

Mîinile-i căzură neputincioase şi sîngele i se lipi de creier, descleindu-1. Nu mai putea vorbi. Horcăi :

— Unde-s ?

— I-au scos oamenii la mal... El a fugit... Nu i-a mai dat nimeni de urmă.

Bătrînul coborî privirile şi zări trupul ţeapăn al Fanei. Dormea. Dormea alb, cu trupul răsturnat pe spate, zdrobii: de dragostea lui, prea mare pentru înţelegerea omenească... Chipul îi era adîncit în furtuna dezlănţuită a'părului, braţele căzute si gîtul strivit de prea multă patimă...

— Tot tu ?

— I-hî, răspunse îndobitocit.

Nu mai era om. Murise.

•— Vai de sufletul tău, Mitule, cu atîtea păcate...

Aprinse candela, puse la capul moartei o luminare şi

ridică apoi de jos fotografia lui cu tricolorul sfîşiat...

— Mai bine mureai acolo.

— *Pentru cine, bade Gheorghe ? Pentru cine ?*

...Zăgazurile inimii plesniră. Şl sufletul îi plesni. Şi trupul încordat şi creierul... Prea multă durere pentru un singur om... Hohoti răguşit :

■— *Pentru cine am murit noi, bade Gheorghe ? Pentru cine ? Pentru cineeee ?...*

« • • • • • • • * • , » • (
i r

Se trezi brusc în faţa biroului de anchetă, în picioare, desfigurat.

— *Pentru cine, domnule comandant ?*

Vocea îi era golită de sunet. Grohăia lung, înfundat, ca un animal înjunghiat, zvîrcolit în el înainte de ultima tăcere.

— *Pentru cine ?*

Pe fruntea lui Andronic apărură sudori reci.

Desfăcuse, prin omul din faţa lui, o lume, cu istoria ei ireversibilă. Ca moartea. Şi ca viaţa. Istoria unui miez de veac apus, ucis de muşcătura timpului... care nu lasă urme. Ba lasă, dar nu se văd...

— Asta era ideea cu care te-ai întors de pe front ? întrebă cu dinţii strînşi.

...Pumnii condamnatului, se desfăceau şi se închideau încordat, spasmodic.

— Pedepsiţi-mă ! Nimeni nu mi-o va putea scoate vreodată din minte.

— Nici nu va încerca, îi răspunse.

Andronic întinse mina după pachetul de ţigări, îl apucă, dar îl respinse apoi, cu o mişcare de nervozitate. Şi-n el se dezlănţuise o furtună...

Apucă din nou pachetul şi smulse o ţigară. O aprinse. Privi prin fumul ceţos cum răsare o luminiţă, mică, mică cit o părere în ochii cenuşiu-albaştri ai comandantului.

— Cum arăta banditul acela ?...

Capitolul XVI!

Apăruse în el ceva, înviase în el ceva, se îmbogăţise cu

ceva... Peste noapte se îmbogăţise cu încă un adevăr de viaţă — şi cu adevărurile urîte ne îmbogăţim — şi acum, culcat', cu ochii în. tavan, începu să-şi risipească averea în întrebări fără sfîrşit, planuri, ipoteze ce se cereau apoi împărţite cu ceilalţi, judecate cu ei, hotărîte împreună.

...Descoperise o lume, cu istoria ei ireversibilă. Ca moartea. Şi ca viaţa... Şi o desfăcuse în miezul ei de veac apus, ucis de muşcătura timpului care nu lasă urme...

„Nu lasă ?“

■ ...Ba lasă, dar nu se văd...

„Nu se văd ?“

...Intrase în istoria unui om... Ii desfăcuse sufletul, pătrunzîndu-i în adîncul nervurilor, umblîndu-i prin miliardele de celule nervoase care de atitea mii de ani fabrică omului înţelepciunea, fericirea, binele şi răul... Ca o operaţie pe creier. Delicată broderie pe dantela vaselor care nu se mai refac dacă le distrugi... îl golise de taină. Trebuia acum SĂ PUNĂ CEVA ÎN LOC... Să nu rămînă nimic schilodit ÎNĂUNTRLL. Nimic înjumătăţit, ca trupul retezat în două de obuz... Pentru ca nici o clipă a timpului de *după* să nu se tîrască neputincioasă şi cerşetoare... Viaţa trebuie să-şi urmeze c.ursul normal după fiecare vindecare. După fiecare rană deschisă pînă *în miezul ei... Rănile sînt sub puterea omului.* Trebuie să se închidă ciirat. Rotund. Puternic. Nimic nu ne poate schimonosi, nu ne poate împuţina, nici schilodi, dacă sfcitero clădiţi întregi de la început, pe temelii solide.

Să pună ceva în loc... Ce ?

Deschise ferestrele larg, lăsînd soarele să-i inunde faţa, trupul, odaia... îşi spălă ochii în seninul zilei care începea...

. „Ce ?“

Intră sub duş... Lăsă apa să se joace şi să-i sară zburdalnic pe umeri, pe coapse, pe braţe... Jocul eu buretele, cu săpunul, cu stropii porniţi pe veselie de dimineaţă... Jocul!... Intră în halatul cald şi se vîrî sub plapumă,..

„Oamenii se refac unii prin alţii...“

...Mai lenevi cîteva clipe în culcuşul de lină şi mătase..... Cit pe-aci să adoarmă iar... Sări ca ars, privi ceasul, se îmbrăcă şi părăsi în grabă camera, cu lumina unui gând.,. A unui gînd care abia atunci începea să se înfiripe,.. *j*

■— Să trăiţi, tovarăşe comandant, permiteţi să raportez...

începuse ziua de lucru... Hârtii, controale, rapoarte, rezultate — eşecuri, rezultate — reuşite, reuşite, eşecuri...

Deschisese de curînd şantierul pentru refacerea aripei, de vest a penitenciarului. Ordonă să fie repartizaţi, în afara condamnaţilor constructori, şi dintre cei ce urmau să fie calificaţi acolo.

După ce fuseseră judecaţi şi condamnaţi la încă şase luni pentru tentativa de ev;adare, comandantul, ceruse o derogare specială pentru cei patru condamnaţi, ca să fie repartizaţi tot la Miridin, în scopul continuării muncii de reeducare, şi îi trimise şi pe ei, pe şantier. Se sfătui cu căpitanul Caragea şi locotenentul Badea. Hotărîră să dea lui Zarnea comanda echipei.

Făceau inspecţie în fiecare zi, prin rotaţie, la punctul de lucru. Treaba mergea strună. Numai după cîteva zile de muncă, Zarnea se dovedi un excelent conducător de echipă, Pitac, ambiţionat şi el de puterile noului şef, muncea pe brînci, iar Tunsu, în dorinţa de a scăpa la întoarcere de „porcine“, îşi batea capul să înveţe o nouă îndeletnicire. Pantera fusese dus mai mult cu sila acolo, dar n-avea încotro. îşi pusese în faţă steagul vechii zicale : „Frate cu dracu' pînă trec puntea...“ şi plecase cu ceilalţi.

...Era o zi cu aur mult în soare... Alb pretutindeni... Albastru-senin în cer, pe pămînt jos. pulbere peste sfîrcu- rile mugurilor de copaci ce se ridicau obraznici spre cer, ca sini puberi svîcniţi înainte,spre viaţă... Spre viaţa nouă care se născuse în ceasul echinocţiului de primăvară...

Lucrul începuse foarte de dimineaţă, ca în fiecare zi... Schelele se ridicau semeţe, drepte — trepte spre noua zidire din afară, dar şi dinăuntru... Zgomotul maşinilor şi al macaralelor se amesteca cu vocile oamenilor care lucrau ca nişte furnici risipite pe toată întinderea cîmpului.

Era ziua sortită lui Andronic să facă inspecţie. Venise şi se aşezase departe de ei, pentru a-i. putea observa nestingherit.

Pitac lucra în draci. Dar şi vorbea mult, împrăştiind scurtei de bună dispoziţie în jur.

-— Ai insomnie, „ladi“, ţipa din vîrful schelei jos, către Pantera care încerca să chiulească. Că dacă tot nu poţi să dormi de atîta zgomot, să facem un concurs „Cine ştie cîştigă“,,. Prima întrebare de douăzeci de puncte : de ce apa dintr-o oală spartă *iese* şi intr-un galoş *intră ?*

Zarnea îl asculta amuzat. Era cam de vîrsta pe care ar fi avut-o copiii lui... Sau...

„Copiii ! —gîndi Andronic. Familia... !“

Şi primul gînd luminos i se rotunji acum într-o idee care începu să prindă contururi ferme.

— Ce faci acolo, Pitac ? îl întrebă Zarnea.

— Distrez pe „excelenţa sa“, spuse în bătaie de joc, arătîndu-.l pe Pantera rezemat de un stîlp, eu chiştocul aninat în colţul buzei. Pune mina pe macara ! se oţărî apoi la el, că te fac mănuşi pentrti pisici ! Doarme materialul, „ciumega“ !

Cind ţi-oi repezi una... îl amenință acesta cu pumnul..— Nu mai ţine, şefule, îi rîse puştiul în nas. Alte timpuri ! Se cheamă că faci parte din echipa noastră ? N-avem poftă să ne batem normele în cuie, ca să-ţi lii dumneata dovleacul la copt în soare.

— O să-ţi crape pliscul de atîta sîsîit, i-o întoarse Pantera.

— Sîsîi, nu pot să nu sîsîi, ţipă acesta exasperat, că uite, ne-a luat-o înainte echipa Vărgatului şi a lui Singe- Rece... Aici e şantier, beregată, nu ştrand... Şefule, se adresă apoi lui Zarnea, iar ne dă peste cap norma. Raportează să ni-1 scoată din echipă ! încarcă macaraua, că te usue, te cotonogesc, ţîşni iar înfuriat.

— încarcă macaraua ! îi ordonă şi Zarnea.

— Nu-ncarc, şi ?

— Stă la dospit cozonacul... Acum nu mai eşti tu capul.

-— Oi fi *tu,* scuipă Pantera.

— *Noi,* îl lămuri puştiul. Vrei un divan sub căpăţînă ?

— Pune mîna pe macara, ordonă Zarnea Panterei. Avem nevoie de tine. Uite ce de material stă neîncărcat !

•— Vi se rupe inima, ai ? rînji cu dispreţ.

— Nu ! Avem nevoie. Atît. N-avem încotro. *Trebuie* să lucrăm cu tine în echipă. Ordinul comandantului. Pune Tnîna pe macara !

■— Sînt bolnav, se slei acesta.

•— N-ai nimic.

■—■ Ba am.

-— Ştim noi ce ai, îl înfruntă Zarnea.

— *Noi, noi, noi* Vă înfruptaţi acum cu cuvinte, prelucraţilor ! Co-lec-ti-vi-lor!

■— îl întorc pe parte-ailaltă, sări Pitac.

— Astîmpără-te ! îi scurtă vorba Zarnea.

Sub ochiul sever al noului şef, Pitac se domoli.

— Răspund de echipa asta, i se adresă din nou Zarnea» Ne strici normele, înţelegi ? Pune mîna pe macara !

Pantera aruncă cu limba chiştocul şi îşi suflecă zeghea,

•— Vrei o normă ? Ţi-o dau... ca atunci. încearcă !

/’ — Crezi că mi-e frică ? Cinci ani mai iau în porţie 'dar te bat pînă scot lenea din tine, ca SĂ-ŢI ADUCI AMINTE DE ZARNEA, îl ameninţă. i•— Are grijă tataia să-şi amintească. Nu uită... Nu uită Pantera.

Şi porni agaîe spre infirmerie.

— Unde te duci ?

— Sfnt bolnav.

— Dacă pleci, te denunţ, îi spuse ferm.

— Ai să mi-o plăteşti, ludă, scrîşni el.

Pi tac sări şi el cu gura. Pantera obosi. Nu mai putea lupta cu atîţia „pîiniţardU-îneepu să încarce în silă macaraua, cu gîndurile adunate...

■— Şefu’ ! ţipă iar Pitac.

— Ce e ?

— Vino să vezi ce hal de eofraj ! Uite ce musaca ! Au stricat tot materialul, vedea-i-aş ciment pe lumea ailaltă ! Mai bine la strung, pe libertatea mea ?

La ţipetele lui se adăugară altele din toate părţile.

•— Pi-ta~ac !

-— Pitaaaac !

' — Pi-ii-aaac !

Şi puştiul se agita continuu, de eolo-colo, dădea idei, punea mîna, ajuta, sporovăînd mereu. Ii plăcea importanţa care i se dădea, se străduia să fie cît mai eficient, nu se dădea înapoi de la .nici o treabă, înviorînd atmosfera în jur.

•— Pitac în sus, Pitac în jos, peste tot numai Pîtaei... Nu ştiu ce s-ar face lumea fără mine... Toată aripa asta numai eu...

— Mai închide pianul, Pitac, interveni moale din colţul lui şi Tunsu, că ne-ai zăpăcit de cap de azi dimineaţă.

— Nu se vede din avion.

[1] ■— Vezi tu macaraua asta ? arătă Tunsu spre animalul uriaş cu dinţi de metal.

— Cu ce seamănă ?

■— Cu un portofel, rîse puştiul.

— Nimic senzaţional. Nici măcar de groaza.

•— Nu glumesc. Aşa era spinarea noastră înainte...

— Cyid eram nicovale, sesiză el. Ce frumoasă e viaţa •fără ciocane şi nicovale !

■— Fiindcă am descălecat măgarul, observă Tunsu.

Pitac rămase cu greutatea în mîini uimit. „Ce figură

poetică trăsese tipu' iar ! Măre-Doamne, să auzi şi să nu crezi cum se destupă omu' la minte eînd îi înghesui în creier şi ce-i place şi ce nu-i place, numai ca să-l aduci la acelaşi nivel cu ceilalţi — cu el de pildă, alfabetizatul şi culturalizatul, „ăl mai“ din Parcul Libertăţii şi de pe toată coaja !“

— Ura, Tunsule !

Sări de pe schelă în mîini, ca un acrobat, venind spre Zarnea.

— Nene Mitule

...Din colţul lui, Andronic opri clipa în loc. „Nene Mitule ! —[1] aşa-i spusese parcă. ,#Copiii !... Nene Mitule ! Familia !...“ Pitac ! Pitac umplea viaţa cu prezenţa lui. Zarnea va avea nevoie de cineva lingă el cînd va pleca în viaţa liberă, îşi spuse... Nu-i va asigura numai hrana, leafa, casa, serviciul, ci va avea grijă şi de. singurătatea lui... Dacă cei doi ar lucra împreună după eliberare ? Zarnea, cumpănit, solid, măsurat, serios ; Pitac, vesel, dinamic şi luminos ca o zi de primăvară... La anii pe care i-ar fi avut copiii lui, dacă ar fi trăit. Mai tînăr chiar. De ce nu ? Măcar pînă îşi va reface viaţa... „Oamenii se vindecă unii prin alţii... Se refac...'“

— Atenţiune !

Toată echipa sări în picioare. Se apropia comandantul.

— Să trăiţi !

— Bună dimineaţa, le răspunse Andronic. Cum e, băieţi ?

— Pozitiv, domnule comandant, începu puştiul... ",

— Pitac ! îi fulgeră o privire.

Pitac luă poziţie de drepţi.

— Să trăiţi domnule comandant, îmi permiteţi să raportez, munca se desfăşoară în condiţii normale... Ţinem la greu... O să ţinem la... dar e greu cu codaşi în echipă...

Andronic îi scurtă raportul-plîngere.

— Lasă asta ! Reluaţi lucrul !

Pitac salută şi pentru a-i arăta el comandantului ce cap de constructor are, îi vorbi lui Tunsu cu spatele.

— Nu din alea, Tunsule, că rehutăm... De toate trebuie să am grijă, explică apoi, în timp ce încărca macaraua.

— Avem nevoie de tineri „cu schepsis“ ca tine, îl încurajă Andronic.

Cînd îl simţi pe comandant că este în „dispoziţie similară“ şi îl laudă — prima oară de cînd era aici — se obrăznici :

— Mă luaţi pe subţire, domnule comandant. Ce părere tehnică aveţi, mă iertaţi de întrebare, dar e importantă pentru rezultatele muncii dumneavoastră educative în ce mă priveşte. Sînt eu maimuţar ? Nu daţi încă pronunţarea pînă nu vă predau... (se scotoci în zeghe şi scoase un stilou)... ăsta. E al domnului supraveghetor. I l-am subtilizat ieri. Nu din năravsau coţcărie cum m-aţi atacat dumneavoastră, ci din ambiţie. Prea se fereşte de noi, şi cînd vine în-baracă, stă numai cu mîinile în buzunare, să nu-1 operăm. Vă rog pe dumneavoastră să i-1 predaţi şi să consemnaţi : palmat cu stînga !

Comandantul surise. Era pus în faţa unei situaţii dificile. Condamnatul urma să se libereze curînd.

— Ştii ce, Pitac ? — spuse, luîndu-i stiloul „palmat cu stînga“. Nu prea mă împac eu cu expresiile tale. Cît ai stat aici, ai umplut penitenciarul cu lozinci şi „strigături“ colorate în jargon. Curînd vei fi liber. Inovaţia ta ţl-a adus mai repede libertatea. E timpul să vorbeşti frumos. Simplu. Aşa ca noi.

— Să trăiţi, am înţeles ! rosti grav puştiul.

— Şi-ţi mai dau un „sfat“, îl încercă. Cînd mai ieşi pe „teren“, în „schimburi financiare“, fereşte dreapta, că pe acolo „zboară îngeraşii“.

— Da’ ce, eu sînt cu ziua, domnule comandant, protestă Pitac. Acum nu mai pun mîna nici pe fete fără autorizaţie. Mi-a scris mama că are nevoie de o noră, că are odraslă bogată. Două meserii ştie băiatul. Să n-am parte de chenzină dacă mint !

— Bine, Pitac, bine. Dar, ia spune, după eliberare, ţi-ar plăcea să munceşti la o construcţie de blocuri ?

». — Specialitatea mea ! explodă puştiul.

— Sau... la apeductul de la Muntele Drept ?

— Specialitatea mea ! se lăudă iar.

— Sau la hidrocentrala de la...

— Specialitatea mea ! ţîşni iar.

•— Cu Zarnea te-mpaci ? îl sondă uşor.

'— E meşter bun, domnule comandant, îi informă discret. Se apropie de el şi adăugă apoi pe ton confidenţial: Ştiţi, el

n-a avut niciodată copii. Nici familie. D-aia e aşa acrit, că a dus-o mereu prin puşcării. Dar trage cu nădejde la muncă şi pune inimă... Am ce fura de la el. Ştie meserie, ce mai !

— ,,Fură-l« atunci cît poţi, îl îndemnă Andrónic. Că ai ce fura. E bogat, Ce e, Zarnea ?

-Condamnatul se apropie în fugă.

— Să trăiţi ,domnule comandant, sînt deţinutul Zarnea Dumitru, condamnat la...

— Ce e ?

— îmi permiteţi să raportez...

în acel moment deţinutul fu chemat prin porta-voce la decofrare.

—• Eşti chemat. Du-te !

— Permiteţi să raportez...

— Du-te, cînd eşti chemat! repetă comandantul pe uri ton atît de ferm incit chiar el se înfioră de timbrul metalic pe care îl căpătase vocea cînd îi amintea cuiva datoria.

— Dar...

-— Nici un „dar“ ! Urcă péntru decofrare !

— întăriţi paza la infirmerie ! răbufni condamnatul,

— La infirmerie ?

-—• Pantera s-a dus la infirmerie. .

■— Bine, bine. Du-te !

— Dar nu e bolnav, adăugă în friguri,

Andronic ridică tonul.

— Iar eşti nedisciplinat ? Du-te cînd ţi se ordonă !

— ' Deţinutul salută şi fugi în grabă. Comandantul îu apoi chemat de urgenţă la infirmerie. De departe îl zări pe Pantera, prăvălit în prag. ' *4*Ce are ?

Doctorul Ureche ,îi invită cu un gest scurt înăuntru, îi arătă o fişă, un dosar şi o declaraţie. Conchise ;

— El e !

Comandantul trimise infirmierul să-l aducă pe condamnat.

— Unde ai fost rănit ?

i — Pe front. De o schijă...

I Se întoarse spre medic, şoptindu-i.

— Este chiar atît de veche cicatricea ?

îi răspunse afirmativ, apoi ordonă deţinutului :

— întoarce-te ! Dezbracă-te ! Şi prezintă-te aia ! 'Pantera se execută, văicărindu-se.

li zăriră amîndoî cicatricea mare, pietrificată de trecerea anilor, din coapsa piciorului sting.

— Mă doare uneori...

Era intr-adevăr vînătă, zîmţuită pe margini cu un tiv subţire, violaceu...

— Imbracă-te ! ordonă medicul. Du-1 la camera de gardă, se adresă apoi infirmîeruîui-deţînut care îl însoţea.

Ieşiră.

i, — Mai e posibilă o infecţie acum ? *i* — Nu, răspunse medicul. E sigur simulată. Nu pot realiza încă ce i-a putut face ca să-i dea coloritul ăsta de rană infectată... Spune că a fost rănit .pe front, completă doctorul Ureche. Dar rana e în *spatele* coapsei...

— ...Crezi, totuşi că...

— Sînt sigur, Andronîc. Verifica. Eu nu-ţi dau acum decît o ipoteză. O simplă ipoteză medicală după datele de care dispun, spuse, arătîftd registrul, fişa medicală şi cîfeva hîrtii.

— Bine, făcu el. Opreşte-1 ! lzolează-1 ! Şi ţine-1 aici pînă la noi dispoziţii !

Trecură apoi în birou] medicului, de unde Andronîc iormâ numărul lui Şerban.

— Să trăiţi ! Căpitanul Caragea.

numele, poreclele *toate,* şi cele purtate înainte f Arim î, care a luptat, anul, locul ! Termen • două ore f ' [1]

— Am înţeles, să trăiţi !

închise.

pun^uldeTSu"[680] *doctore* '_*U* SpuSG *$* [se] reîntoarse la

Îl întîmpină mişcarea densă a oamenilor si scrîsnetul macaralelor. Prrn în înalt. Ascultă loviturile ritmice de ciocan de la decofrare. îl zări pe Zarnea. Ce căuta jos ? I se rupsese ciocanul .şi Pitac i-1 meşterea. Un tinăt îi lua auzul. • [! 1 11]

— Cade!

Apoi altul. Strident. Sfâşietor. Alarma !

'•— L-a izbit panoul.

■— S-a agăţat, ţipă Pitac.

— într-o mînă, urlă Tunsa.

— îi tremură...

— f — Notează ! Urgent, *telefonie, confidenţial 1* De la judecătorie, informaţii cu privire la Pantera. Numele, pre- Cade iar...

Zarnea se întoarse şi privi şi el în sus, , orbit de furni- ■earul oamenilor şi de prea multă viaţă din jur... Nu înţelegea ce se petrece acolo...

încremeniseră toate şi numai ţipetele îi spărgeau urechile. îl zărise pe comandant, dar nu se putea urni... Se întâmpla ceva sus şi el nu se putea mişca... Sus unde începuse decofrarea. Ridică din nou ochii... Privi cu răceală scena, ca la cinematograf, eînd ştii că totul e ficţiune, că morţii sînt fantome şi castelele care se prăbuşesc , ca nişte cărţi de joc, bucăţi de carton filmate de aproape.

Zări ca prin ceaţă un om agăţat într-o mînă, clăti- nîndu-se în dreapta şi în stingă, de parcă l-ar fi suflat vîntul din toate părţile. De abia atunci înţelese...

Un subofiţer veni în fugă pînă la comandant. îl văzu salutând şi raportînd.

— Să trăiţi, tovarăşe comandant, sînt subofiţerul Voi- nea, raportez din partea tovarăşului căpitan Caragea... Şi îi întinse o hîrtie. Comandantul o despături, avu o tresărire şi îl privi. *Pe el* îl privise cumplit. Concentrat. înfricoşător. Cu o crispare a buzelor, a întregului chip...

-— De ce ?

Dădu ordine scurte subofiţerului şi se îndreptă cu paşi repezi spre el...

Ţipetele se înteţeau. Comandantul se oprise şi privea în sus... Se răsuci ceva în el...

Avem uneori impresia că locurile pe care le străbatem, oamenii cu care ne întîlnim, scenele pe care le trăim, le-am mai trăit cîndva, că ne-am comportant şi atunci la fel, că am vorbit la fel, am simţit la fel... Nu-şi putea explica ce se întîmplă c,u- el... Poate amintirea salvării propriei vieţi, poate sacrificiul celuilalt, ceva nedefinit, imposibil de definit — resort al vieţii lui de acum — îl zvîcni glonţ spre schele...

Suia,, despicând aerul cu braţele, aruneîndu-se, tîrîndu-se, jupuindu-şi genunchii, palmele...

Civilii care lucrau împreună cu deţinuţii pe şantier rămăseseră încremeniţi cînd văzură un om zburat ca din ţeava puştii sus, la locul accidentului, luplîndu-se pentru viaţa prietenului lor.

— L-a ajuns unu' in zeghe !

— L-a prins... E tare zăbrelaşul. Daţi alarma !

Andronic trimise imediat după medic, privind îngrozit scena.

— I s-a prins de gît ! E un deţinut ! spuneau unii.

•— Zarnea, îl recunoşteau alţii.

— Sprijină-1 de stîlp ! Nu-1 scăpa ! îi strigau civilii.

— Cade !

*— Cad amîndoi, urlă altul scos din minţi.

— Feriţi ! Să-i prindem ! veni altul cu ideea.

Fugiră să pregătească un cearceaf. Dar n-apucară să facă un pas, că ţipetele celorlalţi îi opriră în ioc.

— A căzut ! S-a oprit pe etaj.

•— Salvarea ! Medicul !

Doctorul Ureche sosi în fugă...

•— Cine-i ? îl întrebă pe Andronic.

•— Zarnea.

Pi tac veni lingă comandant şi îi spuse în sughiţuri . de plîns.

— Ca dumneavoastră... atunci.

Tărgile fură ridicate pe schele. Oamenii îi ajunseră la timp, îi întinseră şi îi coborîră încet.

. — Trăiesc ? îl întrebă pe medic.

— Să sperăm. Voi face tot ce îmi stă în putinţă.

— Trebuie! se rugă Andronic. Apoi gîndi: „Dacă scapă îi voi cere graţierea. A salvat viaţa unui om. Ca... atunci, într-adevăr“. Doamne, ce mult trăim în ceilalţi !

Şi privi targa. Rănitul era plin de sînge. Nu-i mai putu desluşi nici o expresie pe chipul înlemnit...

Se produse o învălmăşeală şi trebuia să restabilească ordinea. Nu mai lucra nimeni. Şi supraveghetorii îşi părăsiseră posturile şi deţinuţii. Nici n-apucă să ia vreo” măsură, că se auzi din nou sirena urlînd asurzitor, focuri de armă şi voci care strigau din toate părţile :

— A evadat Pantera ! A evadat Pantera !

Capitolul XVIII

— Zincul fierbe la 907°, aluminiul se topeşte la 658°. In ştiinţă totul este precis şi măsurat. Trebuie supravegheată numai doza, presiunea şi temperatura... Cum ? Adică reacţia omenească nu poate fi previzibilă în anumite condiţii date ? Eu cred că este... O ştiinţă a rezistenţei umane !... Ce minunat capitol pentru tehnica modernă !... Ştiinţa pătrunderii *dincolo,* în universul sufletesc al omului... Cu cheie sau „gură de lup“, dacă nu se poate altfel. Am putea-o creea noi dacă ea nu există încă. Reacţia pîndită în celălalt cu tact, cu răbdare, eu încredere... Reacţia ! Nu se poate să nu apară cîndva. Cînd ? Atunci cînd doza investită are suficiente adiţiuni cantitative ca să atingă temperatura de fierbere... Saltul ! Acel „altceva“ atît de aşteptat. Nu emit o teorie nouă, dragii mei. Constat numai nişte lucruri care m-au preocupat o vreme şi mă mai preocupă încă. Cu singura deosebire că azi am ajuns să le aplic, nu numai să le gîndesc. Rezultatele ?...

Le întinse un caiet cu însemnări, un grafic al reacţiilor omului de-a lungul relaţiilor cu alţii în viaţa de după gratii... Sinuoase curbe urcînd de la eşec la reuşită şi înapoi, nestatornice linii, ale nu îndeajuns de înţelesului suflet omenesc.

— Studiu ? Exagerăm. Prea mult pentru cîteva observaţii

ale unui cercetător anonim, dar pasionat — spuse cu modestie. Însemnări. însemnările unui om îndrăgostit de oameni. Chiar şi de cei de la periferia societăţii... Nu mai am mult de stat printre ei. Curînd, voi preda ştafeta unui la fel de tînăr şi entuziast comandant, care va porni de unde am rămas eu, de la- aceste rezultate. La care el va mai adăuga altele şi celălalt care îl va urma, altele, mereu, la nesfîrşit, spor de dragoste şi experienţă în lanţul neîntrerupt de înţelepciune şi înţelegere care trebuie să ne lege unii de alţii...

Răsfoi apoi un carneţel mic, cu scoarţe cenuşii...

— Vi-1 mai amintiţi, cred, pe Zarnea, întrebă.

Şi-l aminteau cu toţii.

— Nu s-a liberat de mult. De cîteva luni. Nu pot spune că ne-am ocupat în mod special de el, cu toate că constituise pentru noi ceea ce numin „un caz“. Nici nu pot spune că am făcut ceva deosebit pentru el. Nu ! Nimic deosebit. Cred însă că azi el e un om refăcut moral. L-am repartizat la acelaşi loc de muncă cu încă doi tineri de care se ataşase mult în ultima vreme. Ca să nu fie singur la reîntîlnirea cu viaţa liberă. I-am format o familie de prieteni — şi-o pierduse pe a lui, cunoaşteţi istoria. Muncesc acum toţi la apeductul de la Muntele Drept. Mi-au scris. Locuiesc în aceeaşi baracă şi se înţeleg de minune. Pitac vrea să se însoare, „ca să i se dea casă“. Zarnea, căruia reuşisem să-i urcăm mult moralul, în ultimul timp, nu-şi doreşte decît să se reîntoarcă în satul lui.

Doctorul tresări.

— Nu cumva... ?

•— Asta mă tem, reluă Andronic. La plecare, îţi aminteşti Şerbane, i-am mai pus odată întrebarea : „Dacă te vei afla vreodată faţă în faţă cu omul acela... l-ai mai putea ucide azi ? N-a răspuns. A plecat doar ochii şi tîrziu mi-a şoptit : „Nu ştiu...“

— Dacă se vor întîlni vreodată, profetiză doctorul.... *se lasă cu sînge.*

— Şi eu cred la fel, spuse Şerban. Prea odioasă a fost crima celuilalt, ca să-l poată ierta. Tu ce crezi ? se adresă apoi lui Andronic.

Răsfoi carneţelul, reciti gînditor cîteva pagini, strivi mucul de ţigară apăsat în scrumieră şi rosti încet, ca gîndurile

adunate în el :

— ... Nu ştiu.

Fum. Ţigări. Discuţii. Vin. Ca la o şedinţă adevărată,, cu excepţia băuturii, care exista fiindcă întîlnirea avu loc acasă la Andronic. „Şedinţă umedă“, deci, prelungită pînă tîrziu, spre ziuă.

Coborîseră storurile, aprinseseră toate luminile, ca să se vadă bine unii pe alţii, scrumierele se deşertaseră de mai multe ori, paharele se goliseră, se umpluseiă şi se umpleau mereu, farfuriile circulaseră pline, apoi fuseseră date deoparte goale, vestoanele stăteau de la prînz în cuier orînduite cu grijă. Ei erau numai în cămăşi, descheiaţi la gît, ascultîndu-1 pe Andronic minute în şir — el care vorbea întotdeauna atît de puţin.

Intîmplările pe care le amintea rămăseseră cu mult în urmă... Trecuse toamna în plînsul ploilor, se topiseră zăpezile aspre ale acelei ierni şi acum primăvara exploda, din nou, la fel de nebună, cîntînd vesel prin streşini,, bătînd step pe acoperişurile caselor, cu picioruşele sprintene ale stropilor de apă. Se apropia clipa despărţirii de Andronic, care fusese avansat, după reuşita lucrării de doctorat luată cu „excepţional“. Le promisese de mult prietenilor un „*nauch*“ pentru sărbătorirea evenimentului, un mic „chef oriental“, pe care aveau să-l prelungească altă dată cînd se vor mai întîlni toţi în Bucureşti sau poate chiar numai alături — la o aruncătură de 40 de kilometri — la barul din Dorun.

Invitaţii, prieteni vechi. Medicul penitenciarului, maiorul Dan Ureche, întotdeauna pus la punct, deferent cu comandantul, cu toate că îşi spuneau pe nume, Şerban, locotenentul Badea. Medicul adusese şi el în şpalt — motiv pentru suplimentarea „raţiei umede“, — lucrarea sa ce avea să apară curînd : „Simulaţiile practicate de condamnaţi în regimul penitenciar“, cu referiri importante, prin noutatea lor, asupra metodelor de sustragere ale deţinuţilor de la programul aspru, disciplinat, al unităţii de deţinere, şi mijloacele combaterii lor.

Şerban, care se căsătorise între timp, venise singur, pentru că soţia sa, judecătoare, colegă cu Corina, locuia departe de el, la Bucureşti (ce-i drept, ea îşi ceruse

transferul la Judecătoria din Dorun, pentru a fi mai aproape de soţ).

Totul se petrecuse repede. Ca o împuşcătură în tîmplă. Nu se sfătuise cu nimeni, nici măcar cu Andronic care, după despărţirea cu Corina, îl evitase, ca să nu fie silit să-: dea vreo explicaţie. îi priise mai mult tăcerea demnă în care se adîncise, sau mai bine zis demnitatea tăcută, decît discuţiile fără nici un rezultat, care i-ar fi sfîşiat pe amîndoi fără nici un folos.

Aşa încît Andronic fusese anunţat „oficial“ de căsătoria subalternului şi prietenului său, căpitanul Caragea. îi acordase un concediu de nuntă, o cunoscuse tot „oficial“ pe proaspăta soţie — o femeie uscăţivă, galbenă, sedativă şi inatractivă (nu s-ar fi uitat la ea nici pe stradă, dară mite să şi-o mai ia şi de „s’o ţie“ o viaţă întreagă).

Ciudat om Şerban ! „Omul singur duce o viaţă de împărat, dar moare cîine ; omul însurat duce o viaţă de cîine, dar moare împărat“ — spusese cu multă seriozitate şi fără humor în ziua nunţii. Asta, probabil, pentru a-şi justifica soluţia de viaţă aleasă „pentru a duce o viaţă de împărat şi să poată muri tot împărat“. Se căsătorise la unijlocul vieţii, căutînd o femeie care să nu-i stîrnească pasiunea, dar nici gelozia, o figură ştearsă, pentru care nu tremura cînd ieşea cu ea pe stradă sau la un local, nu se trezea noaptea din somn cu gîndul că e singură în Bucureşti şi. Doamne, ce-o fi făcînd ? Care nu-i zdruncina nervii şi liniştea... „Galbenă, fără pasiuni, sedativă şi inatractivă !“ Minune a femeii nedorite, parteneră ideală a omului modern cu nervii subţiaţi ! Mersi, s’o ţie !

Trecuseră cîteva luni de la nunta lor. Şerban purta stîngaci pe deget verigheta cu numele ei scurt şi anost, ca de pisică birmană „Fifi“ —• de unde venea oare, de la Filofteia sau... ? Nu era nemulţumit, nu era nefericit, n-avea nici o lumină în ochi. O iubea — probabil — cum înainta raportul de activitate zilnică comandantului —- cu simţ al datoriei, plat, ordonat, disciplinat. Fără căutări nebune. Ritual, ca la armată. O sărutare —dacă o săruta — cum ar fi luat poziţia de drepţi ca să salute stindardul sau cum făcea „stînga-mprejur“, ori „pe loc repaus“, în aplicaţii. Şi o aştepta, cum stătea în post ca ofiţer de permanenţă : din

datorie, gata să pice de somn. „Idiotul !“

— E bine ?

— E bine, răspunde ea.

Ii auzise vorbind aşa, la prima lor întîlnire după nuntă. Nu dădea în foc dorinţa-n ei să se revadă. Nu căpiau aşteptîndu-se. Dar erau căsătoriţi. Pur şi simplu. Cum ar fi plecat la război ca să-şi facă datoria...

Locotenentul Badea, cel de al treilea conviv, îi devenise foarte drag lui Andronic în ultima vreme. Fusese invitat acum pentru prima dată în casa lui ; îl iubea pentru căldura şi spontaneitatea tinerească, pentru entuziasmul aproape copilăros cu care primea fiecare rezultat bun al muncii lui. Şi lui i se propuseseră posturi bune în Capitală, în care, un băiat atît de „O.K.“ şi tînăr cum era, ar fi dus-o cu mult mai bine. Dar şi el refuzase, dăruindu-se, din aceeaşi pasiune ca Andronic, acestei munci. „Cine ştie însă şi ăsta dacă s-ar însura...“

Doctorul se cam „ciobise“ în seara aceea...

... Sticlele se goliseră aproape toate, vocile răguşiseră ... Nu mai era mult pînă la ziuă.

Primul care se ridică şi ceru permisiunea să se retragă fusese Şerban. Nu fiindcă era cel mai mare în grad — medicul era maior, ca şi Andronic dealtfel — dar fiindcă „îl aştepta nevasta“ în gară la Ineşti, la orele nouă şi treizeci şi trei de minute.

— De ce la Ineşti ?

— Fiindcă este localitatea situată la mijlocul drumului între Miridin şi Bucureşti. Ea face, în felul acesta, jumătate de drum şi eu jumătate.

„Au şi început să facă economii, imbecilii“ — gîndi Andronic.

— Si ce faceţi voi duminica dimineaţa la Inesti ?

— Noi ?

Şerban intră urgent în pielea personajului — soţ, cu răspunderi.

— O duc la restaurant...

— Există ?

— Cum nu ? Ineştiul este o localitate importantă. Stăm de vorbă...

„Stau de vorbă ! Interesant ! Despre ce, oare ? Şi-î imagina *: Ea :* E bine ? *El:* E bine. *Ea :* Atunci să mîn- căm

ceva. *El* : Să mîncăm ! *Ea :* Unde ? *El :* E o crîşmă. „lux“ aproape de gară, „Zimbrul“ îi spune. A’ntîia ! Are mici şi fudulii... „Valabil !“ îi sărea ea de gît, mimînd galben o exuberanţă copilărească, ca să fie mai „atractivă“... N-avea încotro. Era scris în text. Trebuia să-şi joace rolul... Şi se duceau apoi de braţ, el înalt, ea... hm, şi luau masa. Apoi, o cafea, un sifon, o apă minerală ca să mai treacă timpul... „E bine ? (de data asta *El).* E bine,, (afirmaţia şi apoi zîmbetul fii) Atunci, „e bine“... Şi îşi surîdeau prefăcut îndrăgostiţi, nu se întrebau dacă le-a fost dor, ca să nu fie nevoiţi să mintă. Se reîntorceau la braţ, el o strîngea puţin mai tare, ea îi răspundea lipin- du-se uscat — senzual de el şi... totul era bine... (Tre- buiseră să joace şi scena asta)... Seara, fiecare la treburile lui ; „pa, pa, pa, pa, pe duminica viitoare !“ — din goana trenului... El zicea „mersi“ că scăpase şi de alte îndatoriri conjugale, iar ea îşi cînta mai departe partitura la judecătorie, unde apărea luni dimineaţa, purtîndu-şi bujorii artificiali în obrajii galbeni, explodînd melodic în „camera de Consiliu“ :

— A fost divin ! In-i-ma-gi-na-bil ! Am un soţ... Iar colegele — printre ele poate şi Corina, da, da, cu siguranţă că şi Corina — o invidiau pentru escapada — vai ce ingenios e tipu’ dragă ! —- pe care o făcuseră cei doi soţi pînă la mijlocul distanţei pe care îi despărţea.

„Ii despărţea distanţa... Dar îi unea oare ceva ? Unde era zborul ? Unde arderea ? Unde aşteptarea înfrigurată ? Unde aripile ? Mai putem avea oare azi aripi ? De ce nu ? El le mai avea încă. NEARSE. GATA SA ZBOARE IAR... Dar nu în felul acesta. Nu pînă la Ineşti... Niciodată jumătate de drum... Ce-o fi făcând Corina ? I se făcu dor de...

Se trezi apueînd paharul de buză.

— Dane ! se adresă medicului, „simulează tu aici o trezie“ tare pentru întâlnirea de la Ineşti a prietenului Şerban ! Uite, în sticla aia de colo a mai rămas puţin.

Ultimele picături se împărţiră frăţeşte şi — i se păru ? — Şerban îi încolţi o privire.

Băură.

— Ultimul pahar pentru tine, Şerbane ! închină ridi- cînd cupa.

— Ba pentru tine, Andrule, i-o întoarse cu paharul plin. Pentru... Pentru... Şi pentru un „Ineşti“ al tău, îi dori sincer.

Lui Andronic îi plesni o coardă. Cea mai delicată. Nu se putu stăpîni.

— Doamne ferește, dragule ! Eu nu pot face drumuri pe jumătate. Eu merg întotdeauna pînă la capăt...

Şerban înghiţi ironia, împreună cu ultimele picături de whisky.

Plecară. Şerban rămase ultimul.

— Mai stau puţin, dacă n-ai nimic împotrivă.

— Te rog. Numai să nu-mi mai ceri băutură, că n-am.

— Nu-ţi cer. Iţi cer, în schimb, o... explicaţie, rosti grav.

— Te ascult.

— Am o bănuială, Andrule. Şi mi-am confirmat-o abia acum. Ţie îţi place... nevas-,..

— „Dumnezeule ! Kiki... Mimi... sau Fifi ! Nici nu-i mai reţinea bine numele. Cum putea oare crede aşa ceva ? Şi fusese băiat deştept înainte ! Se spune, în adevăr, că o femeie poate ridica pînă la geniu un bărbat, după cum îl poate coborî pînă la imbecilitate. Dar pînă într-atît ?“

Ii fu milă de bietul Şerban, ca de un pisoi şchiop care strănută în ploaie.

— Ce-ţi veni ?

■— Ea... Ea a avut această impresie.

— Ţi-a împărtăşit-o ?

— Da. *La nunta Corinei.* Era convinsă că de-aia n-ai vrut să... Ce ai ?

— ... Nunta Corinei ? repetă uluit.

— Credeam că ştii.

■— Nu. Cînd a fost asta ?

— Acum o lună. N-ai'primit... ?

— N-am primit nimic.

-— Am evitat să-ţi vorbesc, se scuză Şerban.

— Foarte bine. Cu cine... ?

— Cu un judecător, coleg...

•— Firesc !

-— De ce ?

•— Cum de ce ?

-— Ai spus „firesc“. „Firesc“, să ce... ?

— Ai băut prea mult, Şerbane, şi ţi se încurcă limba, spuse nervos Andronic. Voiam să spun că este firesc ca ea să se căsătorească cu un coleg al ei. E mai la îndemână. Il are mai aproape. Sînt de aceeaşi meserie... Ce să-ţi mai pledez ?

Femeile sînt mai comode, mai calculaţe decît bărbaţii. Bărbat fără complicaţii, judecător, tot timpul cu ea... Şi ei vin la Ineşti duminica ? Sau nu ? Dar de ce Ineştiul, cînd poate fi Bucureştiul ? Cu toate că tot o viaţă de „Ineşti“ duc şi acolo, în inima Capitalei, fără efortul drumului.

— Nu înţeleg.

— Nici nu poţi.

— De ce ?

„Iar de ce ? îi venea să-i strige în urechi : „fiindcă tu te poţi mulţumi să te întîlneşti cu nevasta ta la Ineşti. NICI NU-ŢI TREBUIE MAI MULT DECÎT O VIATĂ DE INEŞTI... FIINDCĂ METABOLISMULUI TĂU NU-I TREBUIE MAI MULT... Fiindcă... De-aia !“

Dar îi răspunse simplu : „Aşa !“

Şerban îşi îmbrăcă vestonul, salută şi ieşi, întărit în convingerile lui că „uscăţiva, sedativa şi galbena doamnăCaragea, putea fura şi inima altui bărbat“.., Din cauza asta mări pasul, ca să nu piardă trenul de Ineşti.

Rămas singur, Andronic închise ochii şi se lăsă moale |n fotoliu.

„Oamenii tari rămîn singuri...“

Iţi trebuie intr-adevăr forţă să rezişti la Miridin singur dar nici să-ţi iei o jumătate de nevastă ca să faci o jumătate de drum pînă la... şi uitase cum îi spune localităţii cu jumătate de nume ca şi al femeii.

... O luminiţă cit vîrful unui ac zvîcn'i scurt, împungînd întunericul adine care domnea în încăpere... Nu se putea vedea nimic prin geamul închis, prins într-un cîrlig şubred,.pe care-1 puteai scoate cu mina. îl prinse între două degete, cel mijlociu şi arătătorul, şi îl trase, dar nu reuşi. Se auzi un zgomot ascuţit, ca de piatră aruncată, şi omul se pitulă la pămînt... Cînd liniştea se aşternu din nou, încercă iar cîrligul, acoperind zgomotul cu pietre mari aruncate la distanţă... Dar nu era nevoie. Nimeni nu se afla pesemne în încăpere, fiindcă ascultase şi nu se auzise nimic înainte de a aprinde chibritul... Fierul ros al cîrligului cedă şi fereastra se deschise cu un scîr- tîit lung...

Mina pipăi pervazul aspru, cioplit prost, cu vopsea roasă... încă o mină, şi ambele braţe, crispate pe marginea ferestrei, săltară trupul de namilă încărcată de întuneric... O scurtă răsucire în faţă. şi umbra pătrunse în încăpere, cercetînd cu paşi de felină aşezarea lucrurilor dimprejur. Se strădui să desluşească locul pe întuneric.

... O altă luminiţă, scurtă cit o clipire, din fărîma de fosfor care nu se putu aprinde, şi băţul de chibrit se rupse în două.. încă un chibrit... O slabă lucire albastră desluşi dreptunghiul încăperii aproape goală, cu paturi în cele patru colţuri, o masă — cît pe ce să dea peste ea — şi un dulap.

... Un pas... doi... Intr-unui din paturi se zvîrcoli cinei va... Umbra rămase pironită. „Deci, *este* cineva în odaie“,.;, încă un pas..

— Cine-i ? rosti vocea somnoroasă.

Tăcere.

Umbra era foarte aproape de pat. O puteai zări dacă te obişnuiai cu întunericul.

— Tu eşti, Paraschive ?

Zvîcnetul unui chibrit... Şi omul ţipă, îngrozit, sărind in sus.

— Tu ?

Dintr-o mişcare aprinse lampa.

— Ce cauţi aici ?

- Namila se aruncă asupra omului.

— Te-am urmărit !... Credeai că scapi, ludă ?

Rată lovitura, pentru că celălalt sări în lături şi stătea

acum pregătit gata de atac.

— Ţi-arn spus că dacă scoţi o vorbă, îţi dau drumul la sînge ! De ce m-ai denunţat ?...

Se apropie de el cu ochi sîngeroşi, scoşi din orbite • • cum naiba îl dibuise tocmai aici ?

— M-ai schilodit...

îl observă mai bine şi văzu că, intr-adevăr, tîra urf picior.

— Uite-1 ! făcu, bătîndu-şi coapsa cu pumnul strîns, E mort din pricina ta. Două zile am stat în baltă după ce s-a dat alarma.

Furia îl orbi la amintirea suferinţelor îndurate. Se repezi cu pumnii încleştaţi spre gîtul lui.

— Peste tot m-au căutat caraliii... Şi prin scorburi, şi prin case, şi prin...

îşi potrivi paşii pentru a ajunge mai repede în dreptul lămpii de pe măsuţă. O pălmui, cu un gest scurt al degetelor întoarse, răsturnînd-o pe podea, cu zgomot de geam , ţăndărit... O lumină galbenă, ca de proiectil, ţîşni ameninţătoare să aprindă, cu limba-i de foc, întreaga baracă de scînduri.

Zarnea se repezi cu o pătură să stingă focul... Pantera îi sări în spate... In faţă focul, în spate încleştarea namilei... Flăcările începuseră să le lingă trupurile îneor- date... Un ţipăt şi Pantera se rostogoli, eu braţele muşcate de arsura focului.

Zarnea mai aruncă o pătură peste flăcările care se întindeau şi rămase aşa întins pe jos, acoperind cu trupul lui văpăile...

Banditul prinse clipa prielnică şi se năpusti, strîngîn- du-1 cu mîinile de gît. Se auzi un sunet înfundat din gît- lejul sugrumat.

— Ţi-e frică !... Aşaa ! Ţi-e frică ! rîse cu bucurie drăcească. Ţi-am spus că tataia nu uită şi că nu scapi nici în gaură de şarpe. De ce *m-ai denunţat, cîine ?*

... Se zbătea cumplit sub namila care îl apăsa acum ca o greutate căzută din dinţii macaralei. îşi încordă puterile, se răsuci şi îl răsturnă cu furie. Sîngele i se goli din creier de mînie, măselele îi fulgerau în gură de încordare, pumnii se ridicau ritmic, ca imense baroase, lovindu-i ceafa, umerii, spatele...

Dar puterile îi slăbeau... îl apucă de o mînă, i-o întoarse, apoi căzu pe. spate... Ameţi. Fu izbit cu putere în cap. încă o lovitură... Şi încă una... O uşoară durere, o uşoară părere, pierdere... Genunchii i se înmuiară, umerii, coatele, braţele, pumnii i se desfăcură, ochii îi căzură înăuntru...

înăuntru ! De acolo de unde izvorăşte tăria... *NU VOIA SA MOARĂ ! ACUM NU MAI VOIA SĂ MOARĂ. ABIA ACUM VOIA SĂ TRĂIASCĂ.*

...Voinţa îi încordă muşchii, dorinţa de a trăi îi aduse puteri noi în trup... Fibre, tendoane, nervi, se adunară şi îl încercuiră din nou pe bandit în piatra muşchilor, slein- du-1.

Judecata îl părăsi. Nu-i vorbea în artere decît forţa de apărare a instinctului gol. Subconştientul, în care domina voinţa de supravieţuire.

îl dciborî la pămînt şi îl văzu ca prin ceaţă, tîrîndu-i-se la picioare, umil...

— M-ai luat, horcăi slab. M-ai luat... fiindcă-s lihnit.

— Ridică-te ! rosti Zarnea scurt, ameţit.

Trupu-i zăcea încă zdrobit pe podea.

— Am spus să te ridici !

încercă să-şi mişte picioarele, dar nu mai avea putere. Zarnea aprinse o altă lampă cu gaz, apoi destupă o sticlă.

— Bea ! Şi rldică-te !

Pantera sorbi o înghiţitură, o plescăi pe cerul gurii, mai ceru una... Bău zdravăn. Se tîrî apoi în genunchi pînă sub masă şi culese un muc de ţigară. Il strînse în pumn rostind slab, istovit :

— Sînt în mîinile tale. Omoară-mă !

Zarnea îi smulse din mîn'ă chiştocul, i-1 aruncă şi îi întinse o ţigară.

— Ţi-e foame ?

Pantera rămase cu ţigara între degete, privindu-1 idioţii. încercă să se ridice, sprijinindu-se pe umeri. Răspunse cu o voce ca urletul lihnit al lupului în miezul iernii. Animalic, sfîşietor, prelung...

— Mi-e foaameee...

Se întoarse spre dulăpiorul de alimente, lăsînd banditul în spatele lui. Acestuia îi sări în ochi cuţitul de pe masă. Apoi spatele fără apărare al lui Zarnea. Dulapul plin cu alimente. Umilinţa ! Ura ! Dorul de răzbunare !... Dar nu făcu nici o mişcare.

Zarnea aşternu liniştit pe masă merindele. Celălalt le privi cu ochi de animal hămesit, aruncă ţigara, fărî- mîndu-i mucul cu vîrful bocancului ros şi se năpusti cu ghearele asupra hranei. Mesteca lacom, des, cu priviri piezişe, ca ale clinilor cînd le pîndeşti ciolanul...

Nu mai avea chip de -om. Figura îi săpase trăsături de sălbăticiune, braţele şi mîinile deveniseră labe şi gheare, trupul, numai blana îi lipsea ca să-l crezi vietate scăpată din inima pădurii... Zarnea şe îngrozi văzîndu-1 cum plescăie şi înghite halca de carne cu frică în ochii tulburi, să nu i-o ia cineva. După ce isprăvi se ridică şi încercă să-şi tîrască piciorul înţepenit. îi amorţise. Căzu nevolnic pe scaun, cu un scîncet.

— Te doare ? îl întrebă Zarnea.

— Meteahnă veche, răspunse, Voi n-aţi crezut atunci... Trase din pachetul de pe masă încă o ţigară, sfîrîi chibritul, o aprinse, apoi coptinuă.

Cînd ţi-am spus că mi s-a deschis rana, m-ai turnat. Noroc că s-a dat alarma prea tîrziu, că erau toţi îngrămădiţi pe şantier cînd cu accidentul... Nu m-aţi crezut, repetă. Şi acu', peste meteahna aia, boală grea. Tot la piciorul ăsta...îşi lovi coapsa cu pumnul, sunîndu-i dur împietrirea.

— Auzi ? Nu mai are nimic înăuntru... M-a rănit unu' o dată... Şi acu', după două zile de baltă îngheţată, s-a făcut ca lemnul... Parcă trag după mine o buturugă. Mai ai ţuică ? ceru cu paharul întins.

Zarnea îi puse în faţă sticla.

— ... Nu-i leac, rosti puţin ameţit şi pus pe vorbă. Că glonţul e încă acolo.

— Pe front ? întrebă.

Pantera făcu o strîmbătură şi îşi mai turnă un pahar plin cehi, pe care îl răsturnă pe gît dintr-o mişcare...

— Aş ! Acasă... Abia sculat din aşternut de femeie... Mă întorceam la ailaltă, că două aveam atunci...

-— De ce a tras ? se interesă Zarnea.

— Era femeia lui a la care mă duceam... M-a prins în prag, a ochit, a lovit pe altul... şi pe mine m-a schilodit. A înfundat puşcăria, nemernicul.

—- Şi femeia ?

— Tot nu i-o luam. Că nu voiam cununie cu ea. îmi plăcea numai la aşternut...

Simţi că sîngele îi fuge din artere. întrebă cu glas ca de pe altă lume :

— Cum o chema pe... femeia aceea ?

— Nici nu-i mai ţin minte numele... Era de prin părţile Mirunei... Femeie frumoasă...

—, Fano, cui te-ai dat ! urlă deodată Zarnea înnebunit'.

Pantera îl privi uluit. Faţa liniştită a celuilalt se schimonosise de durere,

— Fugi ! răcni răguşit. Fugi, că te omor ! Treizeci de ani te-am aşteptat, blestematule !...

Se ridică cu pumnii strînşi, îi izbi apoi de găvanele ochilor şi se prăbuşi pe pat, ca un copac fulgerat... ;

— Deschide, Mitule 1

Trei bătăi în uşă îi curmară geamătul adînc şi surd, mai mult urlet înfundat.

— Deschide, mă ! Sînt eu, Paraschiv, striga vocea de afară.

Ridică ochii tulburi şi zări evadatul cu braţele ridicate.

-— Sînt în mîinile tale. Predă-mă ! Omoară-mă ! şuieră.

— Treci colo ! rosti ostenit ca după boală.

Pantera se năpusti sub pat, răsturnînd un scaun in drum, prăvăli ndu-se de groază, ghemuindu-se, făcîndu-se mic, ca să încapă în spaţiul strimt.

— Deschide o dată ! striga omul de afară.

Trase zăvorul nervos, scurt, şi rămase lipit de uşă, ca un cadavru în picioare, răsturnat din sicriu.

— Dormeai ? întrebă Paraschiv, păşind înăuntru. Unde naiba mi-oi fi lăsat eu...

Dădu cu ochii de el. Se trase un pas înapoi, speriat.

— Ce ai ?

Il aduse la lumină. îi privi faţa şi. se îngrozi ca de o vedenie.

— *Ai singe-n ochi,* Mitule...

Îl împinse încet pînă la pat şi îl aşează uşor. Apoi se' îndreptă spre lădiţa cu scule.

— Să te duci mîine la dispensar să te cauţi. Oi fi bolnav... Ai mai avut crize din astea ?...

Omul, cotrobăia fără grabă în ladă, vorbind întruna. Zarnea se ridică în picioare cu pumnii strînşi.

— Ci isprăveşte o dată şi du-te !

Paraschiv se întoarse spre el, înfricoşat.

— Domoleşte-te, Mitule ! Nu ţi-au ajuns anii de...

— Taci ! îi izbi auzul cu un glas de parcă nu era al lui. Taci şi du-te de aici !

-— Ce ai cu mine, Mitule ? se apără omul. Că eu...

— Du-te şi nu mai sporovăi atît. !

— Păze.şte-1, doamne, de vorba rea ! se închină omul. Repede ţi se îmbată ţie sîngele şi cînd...

Zarnea îl împinse de umeri.

— Dacă nu ieşi acum, te scot în pumni...

Omul îşi ieşi din fire.

— Apoi, dacă e vorba de pumni, îţi vin eu de hac... 1 se răsuci sub braţe, îi prinse amîndouă mîinile şi ridică mîna... Dar o coborî încet.

— Plîngi, Mitule... Plîngi...

Zarnea îi stătea în faţă drept, cu braţele căzute şi chipul livid, ţeapăn... în ochii mari, deschişi, răsăriseră două boabe argintii, ce se lăsau tremurînde pe cărarea obrazului, spre colţul gurii...

•— Lasă-mă şi du-te, îngînă.

— Să te las ? Doamne păzeşte, se scutură Paraschiv. Să-ţi dau o duşcă, omule !

Şi începu să caute toate cotloanele, aplecîndu-se pe sub paturi.

— *Nu* ! ţipă o dată Zarnea, cînd omul se apropie de ascunzătoarea Panterei.

— C e e ?

— Nu... mai căuta ! Nu beau nimic.

Paraschiv se ridică.

— Ai muncit azi ca un taur...

•— Trece, şopti Zarnea. Iartă-mă, Paraschive, că sînt aşa muieros... Mi-am adus aminte de ceva şi...

— Tragi peste puterile tale, spuse omul. Şi, vorba aia, pentru cine ? Că nevastă n-ai, copii să-ţi tragă din salariu n-ai...

— Ieşi ! izbucni Zarnea.

Şi căpătă iar o expresie cumplită.

— Ies, Mitule, ies, dar... mare păcat cu tine, spuse omul înfricat, privindu-1 încă o dată in prag înainte de a închide uşa. Mare păcat !

Zarnea trase zăvorul apăsat.

— Vino !

Pantera se tîrî din ascunzătoare, mai mult mort decît viu.

— De ce nu m-ai denunţat ?

— Dacă ai şti cum mă furnică degetele să ţi le înfig în gît !... Să-ţi sucesc beregata !... Cu unghiile te-aş jupui de viu ! răcni înnebunit.

Pantera nu pricepea nimic.

•— De ce n-o faci ?

— Să nu crezi că mi-e frică de tine, spuse Zarnea, Sau milă... Ce bine era înainte că nu-mi păsa de nimeni şi nimic !

I se aşeză în faţă, potrivind lumina ca să-l vadă mai bine. Se îngrozi de înfăţişarea lui. Nimic omenesc nu păstra în brazda chipului.

O viaţă întreagă te-am căutat... Mi-am pierdut tinereţea urmărindu-te după ce ieşisem din puşcărie primaoară... în Miruna, la Ridea, în toată Valea Soarelui... Toată ţara am umblat-o să te găsesc... Şi-acu, că rni-ai picat în laţ, nu pot ridica mîna... Nu mă mai pot răzbuna... Nu mai pot ! hohoti

— De ce ? întrebă din ce în ce mai uimit Pantera. Ai avut în mină cuţitul şi nu l-ai aruncat. M-ai avut sub genunchi şi nu m-ai zdrobit... Mi-ai avut grumazul sub degete şi nu mi l-ai strivit... Puteai. Şi nu m-ai denunţat acum. De ce ? Ţi-e frică ?

— *De tine* ? rîse amar. *Nu de tine. De mine mi-e frică; . hlestematule.* înţelegi ? N-am simţit niciodată asta înainte. Nu ştiu ce mi-a făcut omul acela, ce-a scos şi ce-a băgat în sufletul meu că *a început să-mi pese de mine...*

La adăpost de cruzime, cu foamea potolită, -canalia începu să se simtă bine. Se aşează pe scaun şi îşi turnă un păhărel de ţuică, i — Bei ?

— Nu.

Era aproape amorţit. Abia respira.

— Zi, tu ai fost ăla ?... Ha, ha, rîse gros. Mare prost, Mitule, crede-mă. Mare prost ai fost, spuse în timp ce-şi golea paharul. Dacă ai fi avut mai multă minte, nu făceai atîta caz pentru... pentru atîta lucru. N-aveam nevoie de dragostea ei...

îi săreau din creier gîndurile nebune, ţîşnitoare ca focul de artificii, împrăştiate în întrebări, nedumeriri, nedesluşite fapte, cărora uneori niciodată nu le dăm de rost.

— Cum ai putut ?... Cum a putut *ea* ?...

— Uite bine... Tu erai departe... Eu eram acolo... Ea avea ce-şi dorea... Eu aveam ce-mi doream... Ei şi ? Nimic nu le lipsea copiilor... Fără mine ar fi murit de foame. Şi ea şi copiii... Că pe tine te aveau numai în poza cu tricolorul...

— O zi n-am fost acasă... se zvîrcoli în el.

— Vezi ? A doua zi cînd s-a încheiat armistiţiul, tu intrai în puşcărie... Dacă nu eram eu, ar fi fost altul... Mai ai ţuică ?

— Nu, îi răspunse.

— O ţigară, ceru Pantera.

îi întinse pachetul. îşi aprinse una, apoi le vârî pe toate în buzunar, ca să se asigure. Trase un fum, apoi continuă, mai sigur pe el :

— ... Că multe lichele mişunau atunci în spatele,

frontului... Şi pe toate drumurile. Ce vrei ? Muierea-i muiere... Ai fost tot timpul in foc. Ei şi ? Ţi-a ridicat cineva statuie... *e-ro-u-le ?* pufni cu greaţă, Uită-te la tine ! Ai ajuns că nici nu mai semeni cu ăl din poza cu tricolorul...

Chicoti ameţit. Scurse ultima picătură de băutură, răsturnîndu-şi capul adine pe" spate, stinse apoi ţigara, vîrîndu-şi chiştocul în buzunar.

— ... Am stat atîta timp în aceeaşi celulă şi nu te-am recunoscut. Merită, Mitule? La Miruna, barem, ţi-au uitat oamenii şi chipul...

îi asculta îngrozit cuvintele... „Cine a ajuns să mă judece !...“

— Urlă mîndria în tine, dar dacă nu ţi se înfierbînta sîngele atunci şi mă strîngeai puţin cu uşa, ţi-o lăsam, mă, ţi-o lăsam... Am fi ajuns noi la o înţelegere... Cine ştie ? Pentru atîta lucru, ce naiba ? Ţi-o lăsam, că eu mai aveam atunci şi altele...

— Dar copiii ? urlă scos din minţi. Cu copiii ce-ai avut să-i îneci ?

— Dar tu cu viaţa mea să tragi ?

—- Dar tu cu a mea să-ţi baţi joc de casă şi de sufletul meu cînd mă ştiai în foc ?... Vezi, mă, cum răzbunarea cere răzbunare ?... Şi sîngele la sînge trage ?

— Şi pentru cine a trebuit, mă, să faci moarte de om ? Pentru o...

— Taci ! răcni Zarnea.

— ...împărat al dobitocilor ! hohoti celălalt. Era viaţă atunci, suspină. Dacă am mai putea-o trăi... rosti cu gîndul la huzurul unei vieţi trecute în amintire...

Chipul lui Zarnea se aspri, răsuflarea se făcu mai repezită, încărcată de ură.

— Ar trebui trimise la puşcărie *toate* canaliile, ca să nu se mai nască „împăraţi ai dobitocilor“.

...Era sleit. Sfîrşit. Un. capitol al vieţii lui se încheiase.

— Du-te !

Pantera nu se clintea.

— E bine la tine. E cald, e hrană...

— întoarce-te, ca să ajungi aici, îi spuse pe un ton alb... De fata ta am eu grijă.

— Nu pot. Mai bine în groapă, scuipă a silă.

— O să te prindă, spuse Zarnea.

— Mă denunţi ?
-— O să faci asta singur.
—- Eu ? se înfioră Pantera. Mai bine mort.
— Eşti hăituit ca un vînat.
— Da' sînt liber.
— *Eşti liber ! Dar eşti liber,* Pantera ?

...De afară se auzi un zgomot uşor de pas omenesc răscolind liniştea nopţii. Pantera se prăvăli la pămînt, scurmîndu-şi o ascunzătoare între pat şi dulap. Ciuli urechile. Zarnea ştia că nu putea veni nimeni acolo. Pitac şi Tunsu plecaseră la bal, anunţînd că nu se vor reîntoarce decît la ziuă. Paraschiv muncea în schimbul de noapte... Zgomotul se depărta. Pantera ieşi din ascunzătoare, cu groaza întipărită pe faţă.

— .Eşti liber ? repetă întrebarea.

Evadatul se reaşeză la masă şi începu să scurme în merindele rămase, mereu nesătul...

— Ce mănînci ?
— Fur din livezile oamenilor, mestec grîu, scormonesc gunoaiele...
— Unde dormi ?
— In cimitir cu morţii, că numai acolo nu mă caută.
— Eşti liber, Pantera ?
— Unde să mă duc ?
— întoarce-te !
•— Acolo ?
— Tot te vor prinde.
— Mai bine moartea,
•— Tu nu trăieşti. întoarce-te !
■— Vreau să fiu liber, urlă disperat.
— Tu ştii ce-i libertatea ?
•— Cerul liber, răspunse lacom.
— Există cer şi în cimitirele în care dormi tu. Şi în şanţurile prin care te tîrăşti tu...

Îşi aminti, deodată, de vorbele fostului comandant. Nu le uitase, pentru că fusese pentru prima oară că dăduse dreptate cuiva» că înţelesese tîlcul vorbelor spuse de cineva.

•— Libertatea nu o ai numai de la cerul liber... După cum închisoare nu înseamnă neapărat zăbrele, ziduri, cătuşe, celule...

Ochii Panterei se făcură mici. „Gîndea ?"

Deschise larg ferestrele, ca odinioară Andronic... Pantera

sări să se ascundă, să se apere...

— Nu te teme ! Asculţi ?

Se auzea departe zgomotul maşinilor şi al vocilor omeneşti din schimbul de noapte...

— Tu n-ai fost niciodată liber !

I închise fereastra, apoi, se reaşeză.

— Am cincizeci şi cinci de ani, dar n-am semnat în .Viaţa mea un stat de plată, rosti cu mîndrie Pantera.

Se răsuci apoi în el, mai ascultă rumoarea vieţii „de 'dincolo“ şi se reîntoarse zguduit.

— Nu p o t !

Zarnea îşi aminti de el cel de demult... Se ridică şi veni lingă celălalt, privindu-i braţele care voiseră să-l sugrume.

— Nu-ţi fie teamă, rosti potolit. Şi eu am crezut la început că ei îmi sînt duşmani şi m-am împotrivit. Ştii bine.cît îi uram. I-aş fi ucis. Pe toţi... Dar tot ce am azi, de la ei am. Tot ce sînt azi, lor le datorez. Ei m-au adus în rînd cu oamenii. Comandantul — ţi-1 mai aminteşti ? — mi-a intrat în suflet de parcă ar fi avut şperaclu... Acolo unde nimeni nu pătrunsese pînă atunci. Şi cît m-am apărat ! Dar s-a luptat cu mine zile, luni, ani, pînă mi-a desfăcut inima şi mi-a pus-o în faţă, să gîn- desc la toate cîte le-am trecut... M-a tras după aia afară din mine... N-as fi crezut niciodată.

îşi trecu palma peste frunte, ca şi cînd şi-ar fi mîn- gîiat aducerile aminte nu de mult trăite.

— Du-te, îi spuse încă o dată. De fata ta am eu grijă.

Pantera îi ţinti luminile ochilor... Aproape nu-i venea

să creadă. Avea în faţă alt om, alt chip de om...: ...Afară mijeau zorile... Ciutul cocoşilor vestind ziua...

— Du-te ! E greu. Ştiu. Dar va fi cea mai grea casă de fier pe care ai deschis-o vreodată...

îl ajută să se ridice.

Banditul se urni şi îl mai privi o dată uimit... Ciţiva paşi spre uşă... Se opri o clipă în prag... Privi în urmă... Apoi înainte, explozia de lumină a răsăritului de soare şi ieşi în pulberea aurie din care se năştea o nouă zi, fără să mai întoarcă privirile înapoi..

Sinaia martie-iulie 1973. Redactor : cpt. I. ARAMA
Tehnoredactor : GH. CUCOŞ

Buî? *de tipar 20.XI.1974. Apărut 1974. Tiraj 80 000 exemplare. Hîrtie ziar de 50.glm'-. Format 16/540X840. Coli tipar 13½. B. 544.*

E

Tiparul executat sub comanda

nr. 40 652 la Combinatul poligrafic ,,Casa Scînteii", Piața Scînteii nr. 1 București
Republica Socialistei România